

T.C.

KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TÜRKİYE SOSYAL BİLGİLER PROGRAMININ KARŞILAŞTIRMALI
İNCELEMESİ (KANADA (ONTORIO), İRLANDA, ABD (NEW YORK,
KALİFORNİYA), FİNLANDİYA, YENİ ZELANDA)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SİBEL İNCİ

ANABİLİM DALI: EĞİTİM BİLİMLERİ

PROGRAMI: EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ

KOCAELİ 2009

T.C.

KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TÜRKİYE SOSYAL BİLGİLER PROGRAMININ KARŞILAŞTIRMALI
İNCELEMESİ (KANADA (ONTORIO), İRLANDA, ABD (NEW YORK,
KALİFORNİYA), FİNLANDİYA, YENİ ZELANDA)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SİBEL İNCİ

ANABİLİM DALI: EĞİTİM BİLİMLERİ

PROGRAMI: EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ

YRD. DOÇ. DR. BELGİN TANRIVERDİ

KOCAELİ 2009

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TÜRKİYE SOSYAL BİLGİLER PROGRAMININ KARŞILAŞTIRMALI
İNCELEMESİ (KANADA (ONTORIO), İRLANDA, ABD (NEW YORK,
KALİFORNİYA), FİNLANDIYA, YENİ ZELANDA)**

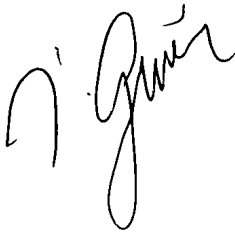
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi hazırlayan: SİBEL İNCİ

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Kurulu Tarihi ve No: 16.06.2009-2009/14

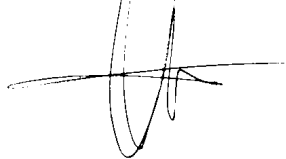
Doç. Dr. İsmail

GÜVEN

Yrd. Doç. Dr. Belgin

TANRIVERDİ

Yrd. Doç. Dr. Zeynel

KABLAN

KOCAELİ 2009

ÖNSÖZ

Küreselleşen dünyada artık ülkeler birbirleri ile güçlü bağlar kurmaktadır. Bu nedenle gelişmeler ve değişimler de hızlı şekilde yayılmaktadır. Program karşılaştırması yapılan bu çalışmada, Türkiye Sosyal Bilgiler programı ile, Kanada'nın Ontorio eyaleti, İrlanda, Amerika Birleşik Devletleri'nin New York ve Kaliforniya eyaletleri, Finlandiya ve Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programları vizyon, amaçlar, öğrenme alanları, yaklaşım ve yöntemler ve ölçme değerlendirme yöntemleri arasındaki benzerlik ve farklılıklar tespit edilmektedir. Karşılaştırmalı çalışmalarla ülkelerin eğitim programlarının geliştirilebileceği ve eksiklerinin giderilebileceği bir gerçektir. Bu nedenle bu karşılaştırmalı çalışmayla 2004 yılında değiştirilmiş olan Sosyal Bilgiler programının eksiklerinin giderilmesine ve geliştirilmesine katkı sağlamak hedeflenmektedir.

Bu çalışmaya konu olan ülkeler, Türkiye Sosyal Bilgiler programının temel aldığı yapılandırmacı yaklaşımı benimsemiş, uluslararası sınavlarda Türkiye'den başarılı ve programlarını yakın zamanda yenilemiş olmaları nedeniyle seçilmişlerdir.

Bu araştırmanın gerçekleşmesini sağlayan, bana güvenerek anlayış gösteren Danışmanım Yrd. Doç. Belgin Tanrıverdi'ye çok teşekkür ederim. Ayrıca yardımları için Yrd. Doç. İsmet Şahin'e ve her tür fedakârlıkta bulunan aileme ve arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Sibel İNCİ

KOCAELİ, 2009

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
KISALTMALAR LİSTESİ.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
TABLOLAR LİSTESİ.....	viii
1. BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	4
1.2. Amaç.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Kapsam ve Sınırlılıklar.....	5
1.5. Araştırma Soruları ve Alt Sorular.....	6
2. BÖLÜM: ALANYAZINI TARAMASI	7
2.1. Karşılaştırmalı Program Değerlendirmesi	7
2.2. Sosyal Bilgiler Eğitimi.....	8
2.2.1. Dünyada Sosyal Bilgiler Eğitiminin Gelişimi.....	11
2.2.2. Türkiye’de Sosyal Bilgiler Programının Gelişimi.....	17
2.3. Seçilen Ülkelerin Eğitim Sistemleri ve Sosyal Bilgiler Programlarının Genel Özellikleri.....	19
2.3.1. Türkiye Sosyal Bilgiler Programı.....	20
2.3.2. Ontorio (Kanada) Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya Programı.....	22
2.3.3. İrlanda Kişisel, Sosyal Sağlık Eğitimi Ve Sosyal, Çevresel Ve Bilimsel Eğitim Programları.....	23
2.3.4. New York Sosyal Bilgiler Programı.....	23

2.3.5. Kaliforniya Tarih-Sosyal Bilgiler Programı.....	24
2.3.6. Finlandiya Sosyal Bilgiler Programı.....	24
2.3.7. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Programı.....	27
3. BÖLÜM: YÖNTEM.....	29
3.1. Araştırma Modeli.....	29
3.2. Evren ve Örneklem.....	29
3.3. Veriler ve Toplanması.....	30
4. BÖLÜM: BULGULAR.....	31
4.1. Sosyal Bilgiler Programlarının Vizyonları.....	31
4.1.1. Türkiye Sosyal Bilgiler Programının Vizyonu.....	31
4.1.2. Ontorio (Kanada) Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya Programı Vizyonu.....	33
4.1.3. İrlanda Kişisel, Sosyal Sağlık Eğitimi Ve Sosyal, Çevre ve Fen Eğitim Programları Vizyonu.....	33
4.1.3.1. Sosyal, Kişisel ve Sağlık Eğitimi vizyonu.....	34
4.1.3.2. Sosyal, Çevre ve Fen Eğitim vizyonu.....	34
4.1.4. New York Sosyal Bilgiler Programı Vizyonu.....	35
4.1.5. Kaliforniya Tarih-Sosyal Bilgiler Programı Vizyonu.....	35
4.1.6. Finlandiya Sosyal Bilgiler Programı Vizyonu.....	36
4.1.7. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Programı Vizyonu.....	36
4.1.8. Programların Vizyonlarının Türkiye Programı İle Benzerlik ve Farklılıkları.....	37
4.1.8.1. Benzerlikler	37
4.1.8.2. Farklılıklar	39
4.1.8.3. Sosyal Bilgiler Programları Vizyonları Özetleri.....	45
4.1.8.4. Sosyal Bilgiler Programları Vizyonları Karşılaştırmaları.....	46
4.2. Sosyal Bilgiler Programlarının Amaçları.....	47
4.2.1. Türkiye Sosyal Bilgiler Programı Amaçları.....	47
4.2.2. Ontorio (Kanada) Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya Programı Amaçları.....	49
4.2.3. İrlanda Kişisel, Sosyal Sağlık Eğitimi Ve Sosyal, Çevre ve Fen Eğitim Programları Amaçları.....	50
4.2.3.1. Sosyal, Kişisel ve Sağlık Eğitim Amaçlar.....	50
4.2.3.2. Sosyal Çevresel ve Fen Eğitim Amaçlar.....	51

4.2.4. New York Sosyal Bilgiler Programı Amaçları.....	53
4.2.5. Kaliforniya Tarih-Sosyal Bilgiler Programı Amaçları.....	54
4.2.6. Finlandiya Sosyal Bilgiler Programı Amaçları.....	57
4.2.7. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Programı Amaçları.....	58
4.2.8. Programların Amaçlarının Türkiye Programı İle Benzerlik Ve Farklılıkları.....	58
4.2.8.1. Benzerlikler.....	59
4.2.8.2. Farklılıklar.....	62
4.2.8.3. Sosyal Bilgiler Programları Amaçları Özetleri.....	68
4.2.8.4. Sosyal Bilgiler Programları Amaçları Karşılaştırmaları.....	69
4.3. Sosyal Bilgiler Programlarının Öğrenme Alanları.....	71
4.3.1. Türkiye Sosyal Bilgiler Programı Öğrenme Alanları ve Ara Disiplinler, Beceriler, Kavramlar ve Değerler	71
4.3.2. Ontorio (Kanada) Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya Programı Öğrenme Alanları ve Becerileri.....	89
4.3.3. İrlanda Kişisel, Sosyal Sağlık Eğitimi Ve Sosyal, Çevresel Ve Bilimsel Eğitim Programı Öğrenme Alanları.....	92
4.3.4. New York Sosyal Bilgiler Programı Öğrenme Alanları, Beceriler ve Kavramlar.....	96
4.3.5. Kaliforniya Tarih-Sosyal Bilgiler Programı Öğrenme Alanları ve Beceriler.....	102
4.3.6. Finlandiya Sosyal Bilgiler Programı Öğrenme Alanları.....	109
4.3.7. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Programı Öğrenme Alanları Beceriler ve Kavramlar.....	111
4.3.8. Programların Öğrenme Alanlarının Türkiye Programı İle Benzerlik ve Farklılıkları.....	117
4.3.8.1. Benzerlikler.....	117
4.3.8.2. Farklılıklar.....	119
4.3.8.3. Sosyal Bilgiler Programları Öğrenme Alanları Özetleri.....	124
4.3.8.4. Sosyal Bilgiler Programları Öğrenme Alanları Karşılaştırmaları... ..	126
4.4. Sosyal Bilgiler Programlarının Yaklaşım ve Yöntemleri.....	127
4.4.1. Türkiye Sosyal Bilgiler Programı Yaklaşım ve Yöntemler.....	127

4.4.2. Ontorio (Kanada) Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya Programı Yaklaşım ve Yöntemler.....	128
4.4.3. İrlanda Kişisel, Sosyal Sağlık Eğitimi ve Sosyal, Çevre ve Fen Eğitimi Programı Yaklaşım ve Yöntemler.....	131
4.4.4. New York Sosyal Bilgiler Programı Yaklaşım ve Yöntemler.....	132
4.4.5. Kaliforniya Tarih-Sosyal Bilgiler Programı Yaklaşım ve Yöntemler.....	136
4.4.6. Finlandiya Sosyal Bilgiler Programı Yaklaşım ve Yöntemler.....	136
4.4.7. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Programı Yaklaşım ve Yöntemler.....	137
4.4.8. Programların Yaklaşım Ve Yöntemlerinin Türkiye Programı İle Benzerlik ve Farklılıkları.....	140
4.4.8.1. Benzerlikler.....	140
4.4.8.2. Farklılıklar.....	143
4.4.8.3. Sosyal Bilgiler Programları Yaklaşım ve Yöntemleri Özetleri....	148
4.4.8.4. Sosyal Bilgiler Programları Yaklaşım ve Yöntemleri Karşılaştırmaları.....	150
4.5. Sosyal Bilgiler Programlarının Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri.....	152
4.5.1. Türkiye Sosyal Bilgiler Programında Ölçme ve Değerlendirme.....	152
4.5.2. Ontorio (Kanada) Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya Programında Ölçme ve Değerlendirme.....	154
4.5.3. İrlanda Kişisel, Sosyal Sağlık Eğitimi Ve Sosyal, Çevresel Ve Bilimsel Eğitim Programında Ölçme ve Değerlendirme.....	155
4.5.4. New York Sosyal Bilgiler Programında Ölçme ve Değerlendirme.....	155
4.5.5. Kaliforniya Tarih-Sosyal Bilgiler Programında Ölçme ve Değerlendirme.....	156
4.5.6. Finlandiya Sosyal Bilgiler Programında Ölçme ve Değerlendirme.....	156
4.5.7. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Programında Ölçme ve Değerlendirme.....	157
4.5.8. Programların Ölçme ve değerlendirme Yöntemlerinin Türkiye Programı İle Benzerlik ve Farklılıkları.....	158
4.5.8.1. Benzerlikler	158
4.5.8.2. Farklılıklar.....	160
4.5.8.3. Sosyal Bilgiler Programları Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Özetleri.....	163

4.5.8.4. Sosyal Bilgiler Programları Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri

Karşılaştırmaları.....	164
5. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER.....	165
5. 1. Sonuçlar.....	165
5. 2. Öneriler.....	170
6. KAYNAKÇA.....	172
7. ÖZGEÇMİŞ.....	176

ÖZET

TÜRKİYE SOSYAL BİLGİLER PROGRAMININ KARŞILAŞTIRMALI İNCELEMESİ

Bu çalışmada, Türkiye Sosyal Bilgiler programı ile Kanada'nın Ontorio eyaleti, İrlanda, Amerika Birleşik Devletleri'nin New York ve Kaliforniya eyaletleri, Finlandiya ve Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programlarının vizyonları, amaçları, öğrenme alanları, yaklaşım ve yöntemleri ve ölçme değerlendirme yöntemleri açısından karşılaştırılarak benzerlik ve farklılıklar tespit edilmektedir. Bu çalışmanın amacı 2004 yılında yenilenen Türkiye Sosyal Bilgiler programının eksiklerinin tespit edilerek iyileştirilmesine katkı sağlamaktır.

Betimleme modeli kullanılarak gerçekleştirilmiş olan bu çalışmanın karşılaştırma çalışması olmasından dolayı alanyazınına bu anlamda katkı sağlaması hedeflenmiştir. Bu çalışmanın sonucunda vizyon, amaç, öğrenme alanları, yaklaşım ve yöntemler boyutlarında bazı benzerlik ve farklılıkların bulunduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar ışığında Türkiye Sosyal Bilgiler programının çağa ve dünyada kabul edilen Sosyal Bilgiler eğitimi standartlarına büyük oranda uygun bir program olmasının yanı sıra yukarıda sözü edilen boyutlardaki farklılıklar nedeniyle, çokkültürlülük, aktif vatandaşlık, girişimcilik, anti-ayrımcı eğitim, sürdürülebilirlik, tarihe eleştirel bakış ve güncel olaylar ve sorunlar konularında geliştirilmeye gereksinim duyduğu da söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler programı, Karşılaştırmalı program çalışması, Kanada (Ontorio), İrlanda, Amerika Birleşik Devletleri (New York, Kaliforniya), Finlandiya, Yeni Zelanda

ABSTRACT

THE COMPARATIVE STUDY OF TURKEY SOCIAL STUDIES PROGRAM

In this study, vision, aims, strands, approaches and methodologies and the techniques of assessment of Turkey Social Studies program have been compared with Canada (Ontario), Ireland, ABD (New York and California), Finland and New Zealand Social Studies programs and the similarities and differences have been determined. The aim of this study is to contribute to improve the 2004 Turkey Social Studies program by defining the shortcomings.

By using Qualitative method, the data gathered from literature review to realize a comparative study. With this comparative study, it is aimed to contribute to literature. Also some similarities and differences between the dimensions of vision, aims, strands, approaches and methodologies and the techniques of assessment of Turkey Social Studies and the mentioned countries Social Studies programs have been determined. In the light of the data gathered through literature, in addition to Turkey Social Studies program being acceptable according to the era and the Social Studies standards of the world, because of the differences with the mentioned countries it can be said that Turkey Social Studies program should be improved in the areas of multiculturalism, active citizenship, anti-discrimination education, sustainability, critical view of history, current issues .

Key Words: Social Studies program, Comparative program study, Canada (Ontario), Ireland, United Nations of America (New York, California), Finland, New Zealand

KISALTMALAR LİSTESİ

- AB : Avrupa Birliği
- ABD : Amerika Birleşik Devletleri
- ERG : Eğitim Girişimi Reformu
- ICT : Information and Communication Technology (Bilgi ve İletişim Teknolojileri)
- MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
- NCSS : National Council for Social Sciences, (Sosyal Bilimler Ulusal Konseyi)
- SPHE : Social, Personal, Health Education, (Sosyal, Kişisel, Sağlık Eğitimi)
- SESE : Social, Environment, Science Education, (Sosyal, Çevre, Fen Eğitimi)
- TTKB : Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı
- PISA : Programme for International Student Assessment (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı)
- UNESCO : United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)
- INCA : International Review of Curriculum and Assessment Frameworks (Program ve Değerlendirme Çerçevesinin Uluslar arası Özeti
- TDK : Türk Dil Kurumu
- INCCA : Ireland National Council for Curriculum and Assessment (İrlanda Ulusal Program ve Değerlendirme Konseyi)
- OME : Ontario Ministry of Education (Ontario Eğitim Bakanlığı)
- NYSED : New York State Social Studies Curriculum (New York Eyaleti Sosyal Bilgiler Programı)
- CDE : California Department of Education (Kaliforniya Eğitim Kurulu)
- FNBE : Finnish National Board of Education (Finlandiya Ulusal Eğitim Kurulu)
- NZME : New Zealand Ministry of Education (Yeni Zelanda Eğitim Bakanlığı)

TABLolar LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Sosyal Bilgilerin Yararlandığı Bilgi Kaynakları	12
Tablo 2. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Üç Yaklaşım	13
Tablo 3. Sosyal Bilgiler Programlarının Vizyonları.....	45
Tablo 4. Türkiye Sosyal Bilgiler Programı Vizyonu ile Benzerlikler ve Farklılıklar.....	46
Tablo 5. Sosyal Bilgiler Programlarının Amaçları	68
Tablo 6. Türkiye Sosyal Bilgiler Programı Amaçları ile Benzerlikler ve Farklılıkları	70
Tablo 7. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Programı Becerileri.....	113
Tablo 8. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Programı Kavramları.....	114
Tablo 9. Sosyal Bilgiler Programlarının Öğrenme Alanları.....	123
Tablo 10. Türkiye Sosyal Bilgiler Programı Öğrenme Alanları ile Benzerlikler ve Farklılıkları.....	126
Tablo 11. Sosyal Bilgiler Programlarının Yaklaşım ve Yöntemleri.....	148
Tablo 12. Türkiye Sosyal Bilgiler Programı Yaklaşım ve Yöntemleri ile Benzerlikler ve Farklılıkları.....	150
Tablo 13. Sosyal Bilgiler Programlarının Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri.....	163
Tablo 14. Türkiye Sosyal Bilgiler programı Ölçme ve Değerlendirme Yöntemi ile Benzerlikler ve Farklılıkları.....	164

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1. Sosyal Bilgiler	10
Şekil 2. Sosyal Bilgiler Programını Oluşturan Temel Öğeler.....	21
Şekil 3. Kaliforniya Sosyal Bilgiler Programı Beceri Hedefleri.....	106
Şekil 4. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Programı Süreci.....	115

I. BÖLÜM

Bu bölümde bu çalışmanın problem durumuna, çalışmanın amacına, önemine, kapsam ve sınırlılıklarına ve araştırma sorusu ve alt sorularına yer verilmiştir.

1. GİRİŞ

21. yüzyılın bilgi çağı olduğu ve bu yüzyıla uygun bilgiyi üreten, uygulayan ve değerlendirebilen bilgi toplumunu oluşturabilecek insan tipine ihtiyaç olduğu bir gerçektir. Bu çağa ayak uydurabilen toplumlar, hızlı değişime ve gelişmelere açık olmalıdır. Bir toplumun bireyleri eğitim kurumları tarafından çağa uygun yetiştirilmelidir. Bunu sağlayabilmek için eğitim dünyadaki değişimlere göre şekil almaktadır. “XX. yüzyıl sona ererken, Bilişim Devrimi olarak adlandırılan bilgi üretimi ve ediniminde kaydedilen baş döndürücü gelişmeler ile Soğuk Savaşın bitişiyile başlayan Üçüncü Küreselleşme Dalgası, işlevsiz hale getirdiği Sanayi Devrimi sonrasında eğitimsel paradigmasını yerle bir etmiş; bunların yerini yenilerinin almasına neden olmuştur” (Öztürk, 2006: ii). Dünya, bilgi teknolojilerindeki gelişmeler ve buna bağlı paradigma değişimlerinin paralelinde eğitimde de zorunlu bir değişim sürecinin içerisinde. Gelişmiş ülkeler bu paradigma değişimlerine ayak uydurabilen toplumlardır.

Küreselleşen dünyada bir ülkenin tek başına hareket etmesi artık mümkün görünmeyen bir durumdur. Tüm ülkeler gruplar halinde veya başka ülkeler ile yakın ilişki içerisinde olmak durumunda kalmaktadır. Bu gruplara örnek olarak Türkiye'nin de içinde bulunmak için uyum sürecini yaşadığı Avrupa Birliği gösterilebilir. Artık bireylerin bir ülkenin vatandaşı olma özelliğinden daha fazlasına, diğer bir deyişle dünya vatandaşı olmaya ihtiyacı vardır. Bunu sağlayacak olan da mihver derslerden olan Sosyal Bilgilerdir (Erden, tarihsiz). Türkiye'nin ihtiyacı olan insan tipi de bu gelişmeler ve değişimler doğrultusunda yeniden değişmiş ve eğitim programlarının yenilenmesi gerekliliğini doğurmuştur. Bu amaçla Türkiye

programlarını 2004 yılında diğer tüm programları yenilerken, Sosyal Bilgiler programının yenilenmesinde Avrupa Birliğine uyum sürecini de göz önünde bulundurarak Avrupa Birliğine üye ülkelerin Sosyal Bilgiler anlayışına da yer vermiştir. Ancak sadece Avrupa Birliği değil Amerika da bu yenileşmede pay sahibidir. Amerika'nın Uluslar arası düzeyde Sosyal Bilgiler ile ilgilenen kurumu NCSS'den Sosyal Bilgiler alanına dair birikimlerinden faydalandığı özellikle de öğrenme alanlarını tespit ederken başvurulan bir kaynak olduğu gözlenmektedir.

Bilgi toplumunda eğitim almış bireylerin sahip olması gereken nitelikler şu şekilde sıralanmaktadır (Özden, 1998, akt. Şahin, 2007: 13).

- *Düşünen ve düşündüklerini ifade eden
- *İnandırıcı ve etkili iletişim kurabilen
- *Eleştirel düşünebilen
- *Çok kültürlü veya farklı kültürleri anlayabilen
- *Bilinçli seçimler yapabilen
- *Güçlü bir muhakeme ve mukayese yeteneğine sahip
- *Esnek ve özerk bir yapıya sahip

Bu gelişmeleri takip ederek var olan programda revizyona gitmiş olan Türkiye 2004 yılında başta Fen ve Teknoloji programı olmak üzere ilköğretimin tüm kapsamını bu değişime uygun hale getirmek üzere eğitim programlarını yenilemiştir. Davranışçı, öğretmen merkezli programlar dünyadaki gelişmelere uygun şekilde yapılandırmacı, öğrenci merkezli ve çoklu zeka kuramına uygun şekilde değişikliğe uğramıştır.

Bu çalışmada 2004 yılında yenilenmiş olan Sosyal Bilgiler programının, dünyanın önde gelen iki G8 ülkesi olan Kanada'nın Ontorio eyaleti ve ABD'nin New York ve Kaliforniya eyaleti ile AB üyesi İrlanda ve uluslararası sınavlarda ilk 30 sırada olan Finlandiya ve Yeni Zelanda ülkelerinin Sosyal Bilgiler programları ile karşılaştırılması yoluyla, benzerlik ve farklılıklarının tespit edilmesi ve böylelikle Türkiye Sosyal Bilgiler programının geliştirmesine katkı sağlanması hedeflenmiştir.

Bu çalışmada söz konusu ülkelerin ele alınmasında bir kaç etken daha sayılabilir. Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Avustralya, Finlandiya, Yeni Zelanda gibi ülkelerde yapılandırmacı yaklaşım ışığında programlar hazırlanarak uygulamaya konmuştur (Yaşar, 2005). Güney Kore, Finlandiya gibi kapsamlı eğitim reformları yapan ülkelerden biri de İrlanda'dır (Eğitim izleme raporu, Eğitim Reformu Girişimi (ERG,2007). Farklı ülkeler tarafından yapılandırmacı öğrenme kuramını benimseyen eğitim programları geliştirilmekte ve uygulanmaktadır. Bu ülkeler arasında Avustralya, İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri, Yeni Zelanda, İspanya, Finlandiya, İrlanda, İsrail, Avusturya, Kanada ve Singapur sayılabilir (Paykoç ve diğerleri, 2005; Akt. Ersoy, Kaya, 2008). Bu nedenle çalışmada ele alınan bu ülkelerin Sosyal Bilgiler programları ile Türkiye Sosyal Bilgiler programının karşılaştırmasının Türkiye Sosyal Bilgiler programına katkılar sağlayabileceği düşünülmektedir.

Oruç ve Ulusoy (2008) tarafından yapılan bir çalışmada Türkiye'de 2000–2007 yılları arasında “Sosyal Bilgiler Öğretimi” alanında yapılmış ve rastgele (random) yöntemle belirlenmiş 100 tane tezin konu dağılımına ilişkin yüzdeler oranlarına bakıldığında tez konularının büyük bir kısmının (%23) öğretim yöntem ve tekniklerini ele alındığı ifade edilmektedir. Program ile ilgili yapılan çalışmaların (%20) tamamında alternatif öneriler sunulmaktan çok mevcut durumdan bahsedilerek benzer tekrarlar yapıldığı öne sürülerek program alanında yapılan çalışmalarda gereksiz yere programın kendisine metin olarak yer verildiği belirtilmektedir. Yapılan alanyazını çalışmasında da karşılaştırmalı program çalışmalarına rastlanmamıştır. Bu nedenle bu alanda yapılan bu karşılaştırmalı çalışmanın alanyazınına da katkı sağlaması düşünülmektedir.

Bu çalışmada ele alınan Kanada (Ontario), ABD (New York, Kaliforniya), İrlanda, Finlandiya ve Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programları Türkiye Sosyal Bilgiler programı ile vizyon, amaç, yaklaşım ve yöntemler, öğrenme alanları ve ölçme ve değerlendirme yöntemleri boyutları açısından incelenmiş ve Türkiye Sosyal Bilgiler programının bu boyutları ile karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalar sonucu benzerlikler ve farklılıklar tespit edilmiştir.

1.1. Problem durumu

2004 yılında yenilenen Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji, Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi programlarının uygulanmasına 2004–2005 öğretim yılında 9 ilde yer alan 125 pilot okulda başlamış ve 2005–2006 öğretim yılında tüm ilköğretim okullarında uygulanmasına geçilmiştir. Türkiye ilköğretim Sosyal Bilgiler programı da diğer programlar gibi 2004 yılında pilot okullarla başlayıp 2005 yılında tüm ilköğretim okullarında uygulanmaya başlanmıştır.

İlköğretim programlarında yer alan en önemli değişiklik Yapılandırmacı yaklaşımın temele alınması ve öğrenci merkezli bir eğitime vurgu yapılmasıdır. Bu bir anlamda, dünyada bazı gelişmiş ülkelerde yer alan Sosyal Bilgiler programlarının da temel noktasına uygun görülmektedir. İlköğretim programlarında sık sık vurgu yapılan bir başka konu ise çağa uygun bireyler yetiştirmektir, bu nedenle gelişmiş olarak kabul edilen kimi ülkelerin programlarında yer alan Sosyal Bilgiler dersinin de incelenerek ülkemiz programlarıyla karşılaştırılmasının Türkiye Sosyal Bilgiler programının iyileştirilmesine katkı sağlayacağı açıktır.

İlgili alanyazını taramasının desteklediği verilere göre Sosyal Bilgiler alanında az sayıdaki karşılaştırmalı çalışmaların alandaki ihtiyacı karşılamakta yetersiz olduğu görülmektedir. Bu nedenle karşılaştırmalı bu çalışmanın alana katkı sağlaması beklenmektedir.

1.2. Amaç

Bu çalışma Türkiye Sosyal Bilgiler programı ile Amerika (New York, Kaliforniya), Kanada (Ontario), İrlanda, Yeni Zelanda ve Finlandiya ülkelerinin Sosyal Bilgiler programlarının vizyon, amaç, öğrenme alanları, yaklaşım ve yöntemler ve ölçme ve değerlendirme boyutlarıyla incelenmesi ve benzerlik ve

farklılıklarının belirlenmesini amaçlanmaktadır. Bu karşılaştırmalı araştırma sonucunda Türkiye Sosyal Bilgiler programının gözden geçirilmesi konusunda katkı sağlanabileceği düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Türkiye Sosyal Bilgiler programı ile ilgili alanyazını incelendiğinde karşılaştırmalı çalışmalara az sayıda yer verildiği görülmektedir. Bu çalışma ile karşılaştırmalı Sosyal Bilgiler programı alanına bir katkı sağlanabileceği düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışmanın diğer ülkelerin programları ile Türkiye Sosyal Bilgiler programının benzerlik ve farklılıklarını ortaya koyarak, programla ilgili gelişmelerde diğer ülkelerin programlarından fikir edinilmesinin sağlanması beklenmektedir.

1.3. Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu çalışmada Dünyanın önde gelen iki G8 ülkesi olan Kanada'nın Ontorio eyaleti ve ABD'nin New York ve Kaliforniya eyaletleri ile AB üyesi İrlanda ve uluslararası sınavlarda ilk 30 sırada olan Yeni Zelanda ve Finlandiya ülkeleri örneklem olarak alınmıştır. Aynı zamanda bu ülkelerde yapılandırmacı yaklaşım ışığında programlar hazırlanarak uygulamaya konmuş olması (Yaşar, 2005) ve kapsamlı eğitim reformları yapan ülkeler arasında bulunmaları (ERG,2007) ve ilgili kaynaklara ulaşılabilirliği de çalışmada yer alan ülkeler olmalarının bir başka nedenidir.

1.4. Araştırma Sorusu ve Alt Soruları

1. Kanada (Ontorio), İrlanda, Amerika (New York, Kaliforniya), Finlandiya ve Yeni Zelanda programlarının Türkiye Sosyal Bilgiler programı ile benzerlik ve farklılıkları nelerdir?
  - a. Türkiye ilköğretim Sosyal Bilgiler programının vizyonu açısından bu ülkelerle benzerlik ve farklılıkları nelerdir?
  - b. Türkiye ilköğretim Sosyal Bilgiler programının amaçları açısından bu ülkelerle benzerlik ve farklılıkları nelerdir?
  - c. Türkiye ilköğretim Sosyal Bilgiler programının öğrenme alanları açısından bu ülkelerle benzerlik ve farklılıkları nelerdir?
  - d. Türkiye ilköğretim Sosyal Bilgiler programının yaklaşım ve yöntemleri açısından bu ülkelerle benzerlik ve farklılıkları nelerdir?
  - e. Türkiye ilköğretim Sosyal Bilgiler programının ölçme ve değerlendirme yöntemleri açısından bu ülkelerle benzerlik ve farklılıkları nelerdir?

2. BÖLÜM

ALANYAZINI TARAMASI

Bu bölümde karşılaştırmalı program değerlendirmesi, Sosyal Bilgiler eğitimi, dünyada Sosyal Bilgiler eğitiminin gelişimi, Türkiye’de Sosyal Bilgiler programının gelişimi, seçilen ülkelerin eğitim sistemleri ve Sosyal Bilgiler programlarının genel özelliklerine yer verilmiştir.

2.1. Karşılaştırmalı Program Değerlendirmesi

Bu çalışmada karşılaştırmalı program incelemesi yapılmıştır. Dünya ülkeleri eğitim de diğer alanlarda olduğu gibi bilgi çağına uyum sağlamak üzere karşılaştırmalı çalışmalarla beslenmektedir. Ancak bu şekilde birbiri ile ilişki içerisinde olan bu dünyada kendisine yer açıp diğer ülkelerle ilişkilerinde yetersiz kalmaktan kurtulabilir. Karşılaştırmalı program incelemeleri ile de hem diğer ülkelerin programlarından haberdar olunup hem de programlarda mevcut olan sorunlara çözüm bulunabilir.

Karşılaştırmalı program çalışmaları alanyazınına çeşitli açılardan fayda sağlamaktadır. Ültanır (2005:111), Karşılaştırmalı eğitim biliminde “Ne ile ne karşılaştırılacaktır/ karşılaştırılmalıdır” sorusunun cevabının karşılaştırmaya neden olan problemle ilgili olduğunu ifade etmektedir. “Yani eğitim sistemi içerisinde yatan bir sorunu, daha önce yaşamış ve bu sorunu belli ölçülerde aşmış olan ülkelerin sorunla ilgili çalışmaları, sorunu yaratan görüngülerle benzeşiyorsa, bu oluşumlar açısından karşılaştırmalar yapılır” (Ültanır, 2005:111). Yapılan karşılaştırmalı çalışmalar sonucunda elde edilen veriler karşılaştırmaların yapıldığı ülkelerin programlarında bulunan sorunlara ışık tutabilir.

Demirel'e göre (2000) Karşılaştırmalı eğitimin temel amacı "Eğitim sisteminin sorunlarına ve etkilerine dair geçerli bilgiler elde etmek, eğitimde etkili olan faktörlerin çeşitli ülkelerdeki gelişimini inceleyerek, eğitim politikasının belirlenmesine yardımcı olabilecek görüşler kazandırabilmektir" (Demirel, 2000, 1-3; Akt. Turan, 2005). Böylece karşılaştırma yapılan alanlarda elde edilen veriler kullanılarak mevcut programın geliştirilmesi ve eksiklerinin giderilmesi mümkün olabilmektedir.

Program geliştirmede Tarihi ve Sosyolojik çalışmalar ve reformlar farklı ülkelerde sosyal, kültürel, politik ve ekonomik süreçlere cevap olmuşlardır. Bu alanda dünya çapında araştırma yapmak farklı alanlarda karşılaştırma yapma olanağı sağlamış ve çeşitli ülkelerin ne tür problemlerle karşılaştıkları ve problemlerini ne şekilde çözdüklerini görmeyi sağlayıp program geliştirenlerin hızla değişen küresel dünyada bu ülkelerin tecrübelerinden faydalanmasını da sağlamaktadır (Hofman, Alpert, Schnell, 2007). Buna göre ülkelerin küresel kavramlar geliştirmeleri ve birbirlerinden aldıkları çözüm yöntemleri ile programlarını iyileştirmeleri söz konusu olmaktadır.

2.2. Sosyal Bilgiler Eğitimi

Sosyal Bilgiler tarihsel olarak içerik bakımından sürekli değişime uğramıştır. Kapsadığı alanların çok ve farklı olması nedeniyle tanımı her zaman problem yaratan bir kavram olmuştur. Tanımı her ne kadar zor olsa da bu zorluğu da göz önünde bulundurarak Wesley, Sosyal Bilgilerin "pedagojik amaç için sosyal bilimlerin basitleştirilmiş hali" olduğunu ifade etmektedir (Wesley, 1958, s.3 aktaran Barr, Barth, Shermis, 1977: 2).

Sosyal Bilgiler Sönmez tarafından "toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonucunda elde edilen dirik bilgiler" olarak tanımlanmaktadır (1999:17). Erden ise, Sosyal Bilgileri "ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, Sosyal Bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere

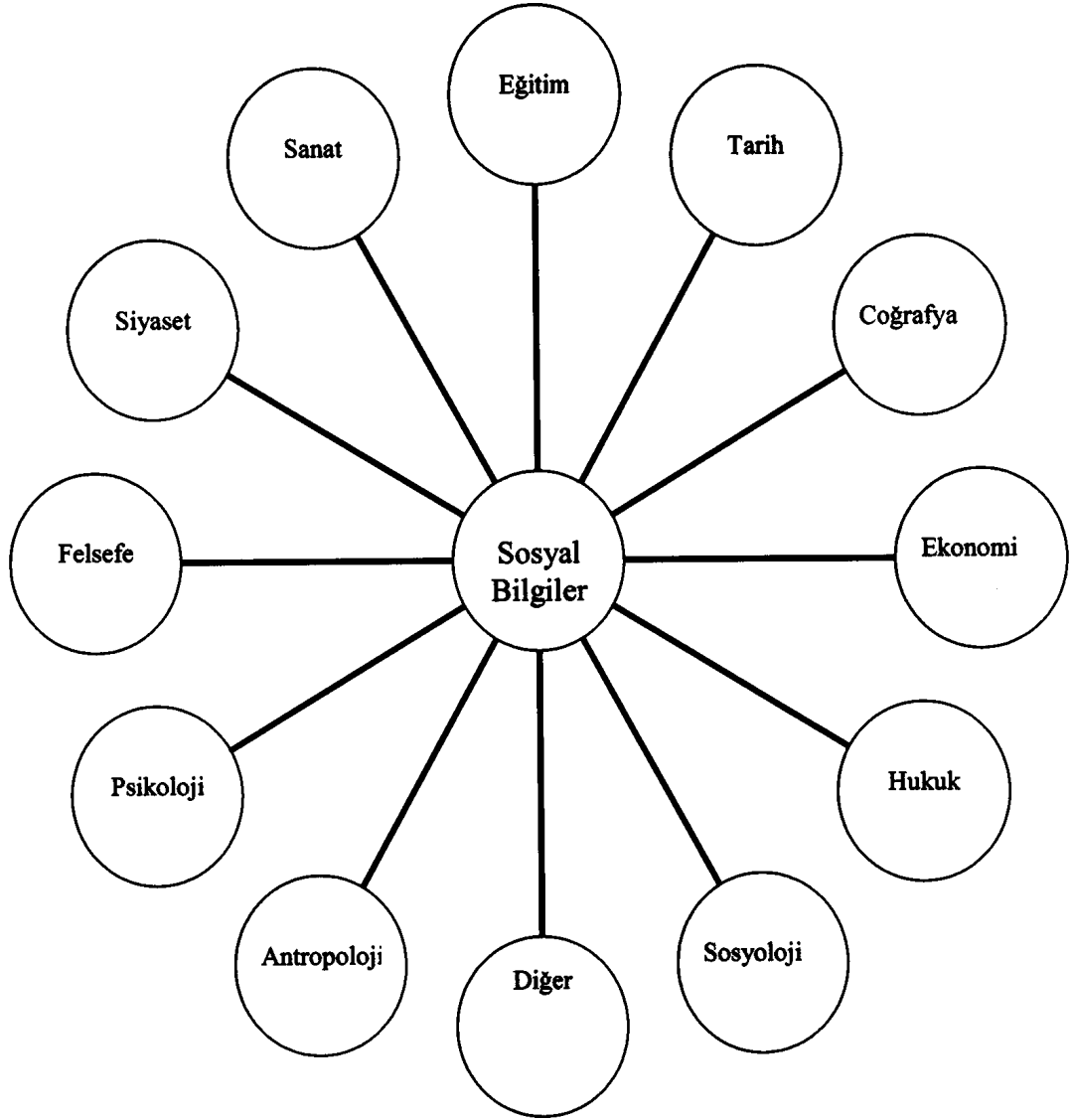
dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanı” olarak görmektedir (Erden, tarihsiz: 8).

Sosyal Bilgiler alanında önemli çalışmalar yapan Sosyal Bilgiler İçin Ulusal Konsey (National Council For The Social Studies, NCSS) ’in tanımına göre;

“Sosyal Bilgiler vatandaşlık becerilerini geliştirmek için insanlığın ve sosyal bilimlerin iç içe geçtiği bir çalışmadır. Okul programında sosyal bilgiler antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, politik bilimler, psikoloji, din, sosyoloji gibi disiplinler ve ayrıca insanlık, matematik ve doğal bilimlerin uygun olan konuları ile koordineli, sistematik bir çalışma sağlar. Sosyal bilgilerin asıl amacı birbiri ile ilişki içindeki dünyada kültürel olarak çeşitli demokratik bir toplumun vatandaşı olarak toplumun yararına uygun bilgili ve mantıklı karar alma becerisini geliştirmek için genç insanlara yardım etmektir” (NCSS, 2008).

Ülkelerin eğitim programları içerisinde uzun yıllardır yer alan Sosyal Bilgiler programının kapsamı çağa uygun olarak değişim göstermektedir. Bu değişimler sonunda kapsadığı veya ilgili olduğu alanlar da değişim göstermektedir. Sosyal Bilgileri disiplinler arası bir disiplin olarak gören Sönmez (1999) toplumsal yaşamı düzenleyen tüm ilke ve genellemelerin Sosyal Bilgilerin konusu olabildiğini de ifade etmektedir. Diğer bir deyişle tüm Sosyal Bilimlerin, Felsefe ve diğer etkinliklerin de kesiştiği bir alan olarak da görülebildiğine işaret eder. Böylece toplumsal uzlaşmayı ileri sürüp benimseyen alanların temel önermelerini de içermektedir. Köstüklü (1991) Sosyal Bilgilerin kapsadığı bu alanları aşağıdaki şekilde ifade etmiştir.

Şekil 1. Sosyal Bilgiler

Uyarlandığı kaynak: Köstüklü N.,(1991) *Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi*, Konya,

s.10

2.2.1. Dünyada Sosyal Bilgiler Eğitiminin Gelişimi

Sönmez (1999) Sosyal Bilgiler eğitiminin ne zaman ve nerede başladığının bilinmediğini ifade etmektedir. Sönmez ayrıca insanoğlunun var olduğu andan itibaren hem fen hem de sosyal bilimler eğitiminin başlamış olması gerektiğini de eklemektedir. Bunun nedeni olarak da, insanın doğal ve toplumsal bir ortamda doğup, büyüüp, gelişmesi ve ölmesi; bu süreç içerisinde de çeşitli aktivitelerde bulunarak bu aktiviteler hakkında da bilgi sahibi olmak mecburiyetini göstermektedir. Bu nedenle insanların hayatında fen ve sosyal bilgiler her zaman bulunması gereken alanlardır.

Ancak Sosyal Bilgilerin yeni bir kavram olduğunu ifade etmek de yanlış olmaz. (Öztürk&Dilek, 2002). Wong'a göre 19. yüzyılda işlevi okuma yazma oranını artırmak, hesap yapmayı bilen insan yetiştirmek olan okullar bir sonraki yüzyılda milliyet anlayışını geliştirmek üzere düzenlenmeye başlandı. Dünyada uzun ve yıkıcı savaşların ardından daha sistematik yaygın eğitimin yayılması ve modern okul anlayışının yerleşmesi ile konu alanları da değişiklik göstermeye başladı. Önceleri temel alanlar olan dil, matematiğin yanı sıra ihtiyaç duyulan bireyin gelişimi ve toplum içindeki rolünü öğreten ders daha çok dini öğretilerin ahlak anlayışları idi (Wong, 1991). “Sosyal Bilgiler” kavramı ilk kez Amerika’da Milli Eğitim Derneği’nin Orta Dereceli Okulu Teşkilâtlandırma Komisyonu Sosyal Bilgiler Komitesi tarafından tanımlanmış ve programa yerleştirilmiştir.

Sosyal yaşantıdaki değişimler ve ilişkilerin karmaşıklaşması ve toplumsal değişme ve çatışmaların artması üzerine bir konu alanı ya da bir ders olarak 20. yüzyılın başlarında okullarda okutulmaya başlanmış olan Sosyal Bilgiler ilerlemecilik akımının “demokratik toplum için vatandaş” yetiştirme anlayışı ile şekillenmiştir. Sosyal Bilgiler, 1940 ve 50’li yıllarda Tarih ve Coğrafya dersi olarak öğretilmeye başlandı. Tarih, söz konusu ülkenin başından geçmiş önemli olayları, kahramanlıkları aktarmak iken Coğrafya, ülkenin genel özellikleri ile ilgili bilgi vermek ile yetiniyordu. Son yüzyılda değişen birçok şey Sosyal Bilgiler içeriğini de değiştirmiştir. 70’li yıllarda “Yeni Sosyal Bilgiler Reformu” yaşanmış ve Tarih,

Coğrafya dersinin ağırlığı azaltılarak sosyoloji, antropoloji, ekonomi, siyaset bilimi ve sosyal psikolojiye ağırlık verilmeye başlanmış ve böylelikle birçok alan Sosyal Bilgiler çatısı altında toplanmıştır (Wong, 1991; Sönmez 1999; Erden, tarihsiz). Ancak Amerika Birleşik Devletleri'nde bu yaklaşımın başarısızlığı eleştirilerek 80'li yıllarda "temele dönme" hareketi ile Sosyal Bilgiler tekrar geleneksel anlayışa dönmüştür (Erden, tarihsiz).

Sosyal Bilgilerin kapsadığı alanlardaki çeşitlilik gibi yararlandığı bilgi kaynakları da farklılık göstermektedir. Yaşanan çağa göre değişen yararlanılan kaynaklar arasında günümüz değerlerinden popüler kültür, tüketici konuları, medya gibi öğeleri görebilmekteyiz. Bu bilgi kaynakları Öztürk (2005) tarafından şu şekilde ifade edilmektedir.

Tablo 1. Sosyal Bilgilerin Yararlandığı Bilgi Kaynakları

SOSYAL BİLGİLER		
Tarih Coğrafya Ekonomi Psikoloji Hukuk	Sosyoloji Antropoloji Siyaset Sanat Medya	Popüler Kültür Okul Yaşamı Günlük Yaşam Fen Bilimleri Tüketici Konular

Kaynak: Öztürk, C., Dilek, D., (2005) *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Pegem A Y., s.21, Ankara

Sosyal Bilgiler eğitimi farklı yaklaşımlarla ele alınabilmektedir. Sosyal Bilgiler alanında çok önemli isimler olan Barr, Barth, Shermis (1977) Sosyal Bilgiler öğretimine üç yaklaşım belirlemişlerdir. Bu yaklaşımlar Sosyal Bilgiler programının ana eksenini oluşturmaktadır.

Vatandaşlık bilgisini aktarma olarak Sosyal Bilgiler Sosyal Bilgiler alanında en eski yaklaşım olan vatandaşlık aktarımı öğrencilerin kültürel mirası almalarını sağlayarak geçmişteki bilgi ve olguları, toplumsal kurum, değer ve inançları kazandırmayı amaçlar.

Sosyal Bilimler olarak Sosyal Bilgiler yaklaşımı iyi vatandaş yetiştirmek üzere sosyal Bilimler disiplininin bilgi ve becerilerini kazandırmayı hedefler.

Yansıtıcı inceleme alanı olarak Sosyal Bilgiler Sosyal Bilgiler öğretimini bireysel ve toplumsal problemleri tanıma, analiz etme ve karar verme süreci olarak gören bu yaklaşım belli bir kapsama sahip değildir ve güncel sorunları odağına alır (Erden, tarihsiz).

Bu üç yaklaşımı amaç, yöntem ve içerik olarak karşılaştırılması aşağıdaki şekilde özetlenebilir;

Tablo 2. Sosyal Bilgiler öğretiminde üç yaklaşım

	Vatandaşlık bilgisini aktarma olarak Sosyal Bilgiler	Sosyal bilimler olarak Sosyal Bilgiler	Yansıtıcı inceleme alanı olarak Sosyal Bilgiler
Amaç	Vatandaşlık en iyi şekilde değerlerin öğretilmesi ile geliştirilir.	Vatandaşlık kazanımı Sosyal Bilim kavram, süreçler ve problemlerin öğretimi ile gerçekleşir.	Vatandaşlık karar verme sorun çözme ile kazanılır.
Yöntem	Aktarım yöntemi uygulanır. Kavram ve değerler kitaplar, soru-cevap ve problem çözme ile aktarılır.	Buluş yoluyla öğrenme yöntemi uygulanır.	Yansıtıcı araştırma yöntemi kullanılır.
İçerik	Otorite tarafından belirlenir ve öğretmen tarafından yönetilir.	Sosyal Bilimlerin kavram ve süreçlerini içerir.	Öğrencilerin seçtikleri bireysel ve toplumsal problemler içeriği oluşturur.

Sosyal Bilgiler anlayışı bu üç yaklaşımdan biri tercih edilerek yapılabileceği gibi aynı anda hepsinden de faydalanılabilmektedir. Ülkeler kendi Sosyal Bilgiler programlarını kendi eğitim felsefelerine, ülkenin ihtiyaçlarına, toplumun yapısına, kültürel özelliklerine dayanarak yapmaktadırlar (Erden, tarihsiz). Ülkeler bu doğrultuda program geliştirebilecekleri gibi bazen bu alanda sözü geçen grupların ya da kurumların program içeriklerinden de faydalanabilirler. Bu alanda çalışmalarla yapan Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (National Council For The Social Studies, NCSS) bu kurumlardan biridir.

NCSS, 1921 yılında Amerika'da kurulmuştur. Sosyal Bilgilere odaklanan, tüm dünyada önemli bir yere sahip olan NCSS Amerika'daki en büyük eğitim kuruluşlarından biridir. 50 eyaletten, Kolombiya bölgesinden ve diğer 69 diğer ülkelerden üyesi bulunan ilköğretim, ortaöğretim ve Yüksek okulların Tarih, Coğrafya, Ekonomi, Politik Bilimler, Sosyoloji, Psikoloji, Antropoloji ve Hukuk bağlantılı derslerin öğretmenlerini destekleyerek bir çatı altında toplamaktadır. Bu şekilde K-12 sosyal bilgiler programı geliştirenlere, öğretme ve değerlendirme konusunda rehberlik etmek üzere çalışmaktadır (NCSS, 2008).

Sosyal Bilgiler alanında önemli çalışmalar yapan NCSS 1992 yılında Sosyal Bilgiler programı için 10 temel öğrenme alanı belirlemiştir. Bu öğrenme alanlarına bu çalışmada yer alan ülkelerin de bulunduğu birçok ülke tarafından uyarlanmıştır. Türkiye Sosyal Bilgiler programı da bu öğrenme alanlarının neredeyse tamamını alarak 2004 Türkiye Sosyal Bilgiler programını şekillendirmiştir.

NCSS'nin 1980'lerdeki eğitim reformu ışığında 2000 yılı için belirlediği hedefler Sosyal Bilgiler programının temelini oluşturan 10 öğrenme alanı şeklinde ifade edilmiştir. Bu öğrenme alanlarının içeriği sorularla ortaya konmaktadır. NCSS'nin belirlediği bu öğrenme alanlarının her biri hedefler listesi ile açılmıştır. Bu hedefler de çeşitli etkinliklerle kazandırılmaya çalışılır (NCSS, 2008).

NCSS'nin belirlediği öğrenme alanları şunlardır;

1. Kültür: Kültür çalışması öğrencileri şu soruları cevaplamaya hazırlar: Farklı kültürlerin ortak özellikleri nelerdir? Din ya da politik görüşler gibi inanç sistemleri kültürleri nasıl etkiler? Kültür farklı görüş ve inançların yerleşimini değiştirir? Bu tema Coğrafya, Tarih, Sosyoloji ve Antropoloji ile ilişkili olarak çok kültürlülük bakış açısı ile bağdaştırılmaktadır (NCSS, 2008).

2. Zaman, devamlılık ve değişim: İnsanlığın kendi tarihi köklerini ve zaman içindeki yerini merak ettiği varsayılarak bu tema, öğrencilerin tarihi bakış açısı oluşturmasını sağlamak için geçmişin ne şekilde okunacağını ve yapılandıracağını bilmeye yarayan şu soruları cevaplamasını sağlamaya çalıştığını ifade eder. Ben kimim? Geçmişte ne oldu? Geçmişe ne şekilde bağlıyım? Dünya geçmişte nasıl değişti ve gelecekte nasıl değişebilir? Kişisel algılarımız geçmiş değişikliklere göre neden değişir? Bu tema Tarih ve diğer tarihi bilgi ve alışkanlıklar ile bağdaştırılmaktadır (NCSS, 2008).

3. İnsanlar, yerler ve çevreler: Bu tema yer ve insanın çevresi ile etkileşimini ele almaktadır. Öğrencilerin yakın çevresinden başlayarak dünyadaki yeri ve coğrafi algılarını geliştirmede yardımcı olduğu ifade edilir. Öğrencilerin şu soruları cevaplamak için bilgi, beceri ve anlayış geliştirmeleri beklenmektedir. Nesnelere nerede bulunur? Neden buldukları yerde bulunurlar? 'Bölge' diyerek neyi kastediyoruz? Yer şekilleri nasıl değişir? Bu değişikliklerin insana etkisi nedir? Bu tema alan gezileri ve Coğrafya ile ilişkilendirilmektedir(NCSS, 2008).

4. Bireyin gelişimi ve kimlik: Kişisel kimlik, insanın kültürü, gruplar ve kurumsal etkilerle oluştuğu öne sürülerek öğrencilerin şu soruları fark etmeleri sağlanmaya çalışılır. İnsanlar nasıl öğrenir? İnsanlar neden davrandıkları gibi davranırlar? İnsanın öğrenmesine, algılamasına ve büyümesine etki edenler nelerdir? İnsanlar ihtiyaçlarını farklı ortamlarda nasıl karşılarlar? İnsanlar gençlikten yetişkinliğe nasıl geçerler? Bu tema Psikoloji ve Antropoloji ile bağdaştırılmaktadır (NCSS, 2008).

5. Bireyler, gruplar ve kurumlar: Okul, kilise, aile, devlet kurumları ve mahkemeler insanların yaşamında bağlantılı rol oynadığı ifade edilmektedir. Öğrencilerin kurumların nasıl oluştuğunu, nelerin kontrol ettiğini ve etkilediğini,

bireyleri ve kültürlerini nasıl etkilediğini ve nasıl sürdürdükleri ve değiştiklerini bilmesinin önemli olduğu düşünülerek öğrenciler şu sorulara yönlendirilir: Bu toplumda ve diğer toplumlarda kurumların rolü nedir? Ben kurumlardan ne şekilde etkileniyorum? Bu kurumlar ne şekilde değişiyor? Bu kurumsal değişimde benim rolüm nedir? Bu tema Sosyoloji, Antropoloji, Psikoloji, Politik bilimler ve Tarih ile ilişkilendirilmektedir (NCSS, 2008).

6. Güç, otorite ve yönetim: Amerikan toplumunda ve dünyanın diğer yerlerinde güç, otorite ve yönetimin yapısının tarihsel gelişimini anlamak vatandaşlık algısını yerleştirmek için önemli olduğu öne sürülür. Bu temada öğrenciler şu sorularla karşılaşır: Güç nedir? Hangi formlarda bulunur? Gücü kim elinde bulundurur? Güç nasıl kazanılır, kullanılır ve savunulur? Yasal otorite nedir? Devletler nasıl kurulur, yapılandırılır, sürdürülür ve değiştirilir? Çoğunluk kuralı içinde insan hakları nasıl korunur? Bu tema, Devlet, Politika, Politik bilimler, Tarih, Hukuk ve diğer Sosyal Bilimler ile bağdaştırılmaktadır (NCSS, 2008).

7. Üretim, dağıtım ve tüketim: İnsanların genelde kaynakları aşan istekleri olduğu için bu sorunları çözmek için birçok yöntem bulunduğunun altı çizilerek: Ne üretilir? Üretim nasıl organize edilir? Mallar ve hizmetler nasıl dağıtılır? Üretim elemanlarını (toprak, iş, sermaye ve yönetim) dağıtmanın en etkili yolu nedir? Bu temanın Ekonomi kavramları ve sorunları ile ilişkilendirildiği ortaya konur (NCSS, 2008).

8. Bilim, teknoloji ve toplum: Modern teknoloji ve onu destekleyen bilim olmadan olmaz. Ancak teknoloji birçok soruyu beraberinde getirmektedir. Teknoloji her zaman eskiden daha mı iyi? Geçmişten teknolojinin bazen istenmeyen geniş toplumsal değişime neden olduğuna dair neler öğrenebiliriz? Hızlı değişimle nasıl baş edebiliriz? Birçok insanın faydalandığı teknolojiyi nasıl yönetebiliriz? Teknolojik gelişimin ortasında temel değer ve inançlarımızı nasıl koruruz? Bu tema, okulda Doğal ve Fiziksel Bilimler, Sosyal Bilimler ve İnsanlık ile ilişkilendirilerek Tarih, Coğrafya, Ekonomi, Vatandaşlık ve Devlet alanları ile bağdaştırılmaktadır (NCSS, 2008).

9. Küresel bağlantılar: Dünya toplumları arasındaki çeşitli küresel ilişkiler ve milli ilgiler ve küresel öncelikler arasındaki gerilim ile ilgili küresel etkileşimlerin

gerçekliklerini bilmek önemli bulunduğu için öğrenciler Sağlık, Çevre, İnsan Hakları, Ekonomik yarış ve birbiri ile ilişki halinde olma, eski düşmanlıklar, politik ve askeri birlikleri gibi uluslar arası konuları bilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu tema, Coğrafya, Kültür, Ekonomi ve ayrıca Doğal ve Fiziksel Bilimler ve İnsanlıkla ilişkilendirilmektedir (NCSS, 2008).

10. Vatandaşlık idealleri ve uygulamaları: Vatandaşlık idealleri ve uygulamaları anlayışı bir topluma tam katılım için önemli görülmekte ve Sosyal Bilgilerin merkezi amacı olarak belirlendiği ifade edilmektedir. Öğrenciler şu sorularla karşılaşır: Vatandaş katılımı nedir ve ben ne şekilde katılabilirim? Vatandaşlığın anlamı nasıl gelişmiştir? Haklar ve sorumluluklar arasındaki denge nedir? Dünya vatandaşı olarak toplumda ve ülkede vatandaşın rolü nedir? Ben nasıl olumlu bir değişiklik yapabilirim? Bu tema, Tarih, Politik Bilimler, Kültürel Antropoloji ve Küresel çalışmalar, Hukuk bağlantılı eğitim ve insanlık gibi alan çalışmaları ile ilişkilendirilmektedir (NCSS, 2008)

Sosyal Bilgiler eğitiminin geniş konu alanları ve yararlandığı kaynakların çeşitliliği ve içeriği ile ilgili anlayışların zaman içerisindeki değişimi nedeniyle hem tanımın da hem de içeriğini belirlemede zorluklarla karşılaşmaktadır. Buna rağmen çok uzun yıllardır geniş veya dar kapsamlı olarak veya isim değişiklikleri ile hemen hemen tüm ülkelerin programında Sosyal Bilgiler dersi bulunmaktadır. Ayrıca ülkelerin çoğunda Sosyal Bilgilerin temel derslerden biri olarak yer almakta olduğu söylenebilir. Dersin başlama yaşı, içeriği, kapsadığı alanlar değişse de Sosyal Bilgiler programı bir ülkede temel eğitimde öğrencilerin aldığı temel derslerden biri olmayı sürdürmektedir. Türkiye temel eğitiminde de oldukça geniş kapsamlı olan bu ders zaman içerisinde çeşitli isimler ve içeriklerle de olsa programlarda hep var olmuştur.

2.2.2. Türkiye’de Sosyal Bilgiler Programının Gelişimi

Türkiye Sosyal Bilgiler alanını diğer ülkelerde olduğu gibi aşamalı olarak değişik şekillerde ilköğretim programında buldurmuştur. Cumhuriyet döneminin ilk Türkçe programı olan 1926 programından 1938 programına kadar ilköğretimde 4

ve 5. ve ortaokulda 1 ve 2. sınıflarda Tarih, Coğrafya, Yurt Bilgisi adındaki dersler haftada ikişer saatten 6 haftada 108 saat, ortaokul 3. sınıfında 3'er saat işlenmiştir. 1948'den itibaren Coğrafya ve Yurttaşlık derslerinin saatleri değişime uğramış 1 saate indirildiği dönemler olmuştur.

Türkiye'de Sosyal Bilgiler kavramı ilk kez 60'lı yıllarda ortaya çıkmıştır. Dünyadaki Sosyal Bilgiler eğitiminde yaşanan değişimlerden etkilenerek 60'lı yılların sonunda gerçekleşen akımla ilköğretim programında daha önceki yıllarda bulunan Tarih, Coğrafya ve Yurt Bilgisi derslerini 1962 yılında birleştirerek "Toplum ve Ülke İncelemeleri" adında okutmaya başlamıştır. 1968 yılına gelindiğinde ise dersin adı "Sosyal Bilgiler" olarak değiştirilmiştir. Bu ders ilköğretim 4. ve 5. sınıflarda ve ortaokul 1 ve 2. sınıflarda 5 saat, 3. sınıfta 4 saat olarak okutulmuştur. (Erden, tarihsiz; Sönmez, 1999; Öztürk, Dilek, 2002).

1968 Türkiye Sosyal Bilgiler programı daha önceki Cumhuriyet dönemi programları gibi John Dewey'in ilerlemeci anlayışına göre şekillendirilmiştir. O dönemde diğer ülkelerde de benimsenmiş olan bu anlayışa göre şekillendirilen programın demokratik bir yaşam için bilgi, beceri ve tutum geliştirmesine odaklanmıştır. Bunun yanı sıra, öğrencilere problem çözme becerisi ve bilimsel araştırma yöntemleri de kazandırılmalıdır (Sönmez, 1999; Öztürk, Dilek, 2002).

Sosyal Bilgiler dersi amaçları ve içeriği dönemlere göre değişim gösterebilmektedir. 2004 yılından önce geçerli olan 1998 yılı Sosyal bilgiler programı dönemine göre yaşadığımız çağa artık yetersiz gelen amaç ve içeriklere sahip olduğu düşünülerek değiştirilmesi gerekli görülmüştür.

1998 yılındaki programa göre Sosyal Bilgiler dersinin amaçları;

1. Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihsel, kültürel, siyasal .... Dünü, bugünü ve yarını ile ilgili değerlere karşı olumlu tutum geliştirmiş ve bu bağlamda, dil, tarih, kültür ve yurt bilincine sahip;
2. demokrasi ve insan hakları konularında duyarlı/bilinçli;
3. yurttaşlık görev, sorumluluk ve haklarını bilen;

4. bilgi, beceri ve iyi ahlak sahibi doğru ve mantıklı karar alabilen ve sosyal sorunlara çözüm getirebilen vatandaşlar yetiştirmeyi öngörmektedir (MEB, 1998).

En son 2004 yılında değiştirilen Türkiye Sosyal Bilgiler programının amaçları bu çalışmada da belirtildiği gibi hem farklılaşmış hem de çağın gereksinimlerine daha uyumlu hale getirilmiştir.

Sosyal Bilgiler programlarındaki bu hızlı değişimler dünyadaki çeşitli teknolojik, kültürel ve bilimsel değişimler ışığında meydana gelmektedir. Ülkelerin programlarını geliştirirken göz önünde bulundurmaları gereken bu değişimler aynı zamanda öğrencileri geleceğe hazırlamak için de önemlidir.

2.3. Seçilen Ülkelerin Eğitim Sistemleri ve Sosyal Bilgiler Programlarının Genel Özellikleri

Bu çalışmada ele alınan Kanada (Ontario), İrlanda, Amerika (New York, Kaliforniya), Finlandiya, Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programları resmi eğitim siteleri ve bu ülkelerin eğitimi ile ilgili makaleler taranarak elde edilmiştir. Bu bilgiler ışığında ülkelerin genel eğitim anlayışları, eğitim sistemleri ve Sosyal Bilgiler programları hakkında bilgiler derlenmiştir. Uluslar arası Program ve Değerlendirme Çerçevesi Özeti (International Review of Curriculum and Assesment Frameworks, INCA) (2009) tarafından eğitim sistemleri hakkında oluşturulan bilgilerden de faydalanılmıştır.

Sosyal Bilgiler dersinin içeriğinin her ülkenin eğitim sistemi, Sosyal Bilgiler alanına bakış açısı ve vurgulamak istenen alanlara göre farklılık gösterdiği izlenmiştir. Daha geniş bir bakış açısı kazandırmak amacıyla öncelikle incelenen ülkelerin eğitim sistemlerinin genel özellikleri ve Sosyal Bilgiler programının kısaca tanıtılması ve Sosyal Bilgiler dersini nasıl uyguladıklarına yer verilecektir.

2.3.1. Türkiye Sosyal Bilgiler Programı

Türk eğitim sisteminde İlköğretim Türkiye’de ulusal düzeyde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Bu anlamda merkeziyetçi bir yapısı vardır. Eğitim Bakanlığına bağlı olan il veya ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri de bulunmaktadır. Okul düzeyinde ise sorumluluk sahibi okul yöneticileridir. Milli Eğitim Bakanlığı eğitim politikalarını düzenler ve araştırma-geliştirme çalışmalarını yapar. İl ve ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri uygulama ve denetiminden sorumludur. Okul yönetimi ise eğitim amaçlarının gerçekleşmesinden sorumludur. İlköğretim kademesi 6-14 yaş arası 8 yıllık zorunlu eğitime tabidir.

Türkiye ilköğretim programı dünyadaki gelişmeler doğrultusunda yenilenmiştir. Yeni Sosyal Bilgiler programı 2004 yılında 9 ilde pilot uygulama ile başlamış ve 2005 yılında tüm ülkede uygulamaya geçilmiştir. “Hazırlanmış olan program, dünyada yaşanan tüm bu değişimler ve gelişmelerle birlikte, Avrupa Birliği normlarını ve eğitim anlayışını, mevcut programların değerlendirmelerine ilişkin sonuçları ve ihtiyaç analizlerini dikkate almaktadır” (TTKB, 2005, 43)

TTKB Türkiye Sosyal Bilgiler dersini aşağıdaki gibi tanımlamaktadır;

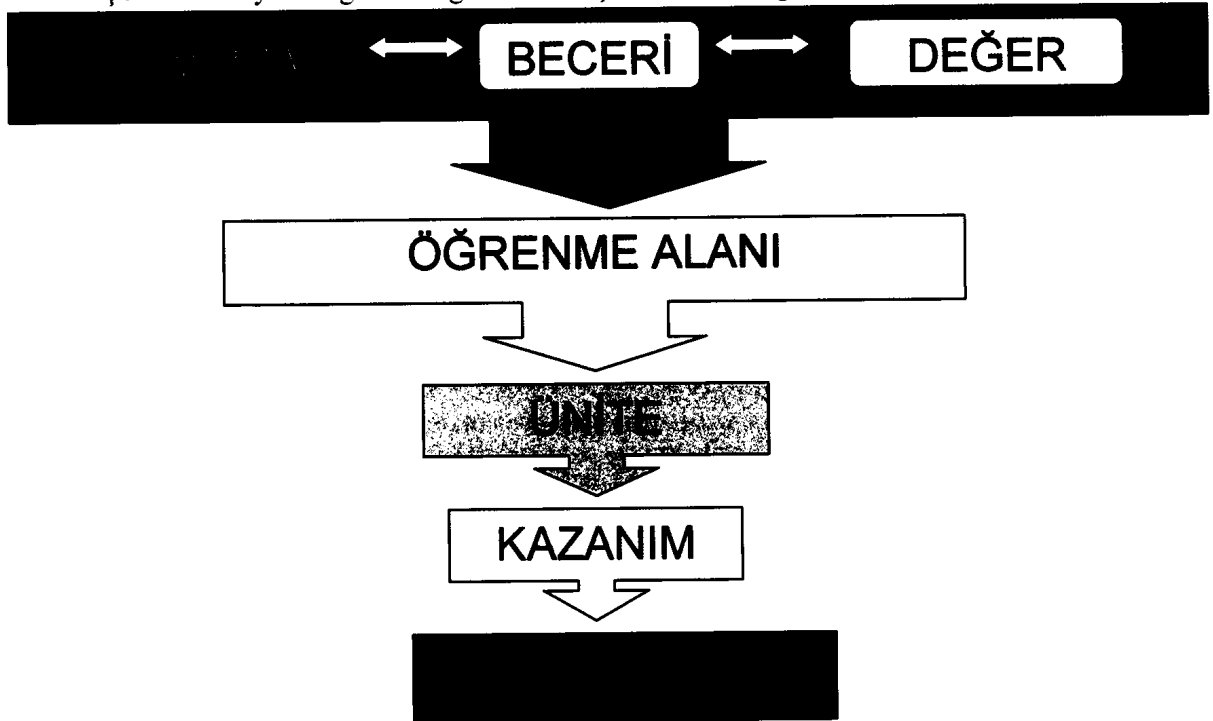
“Sosyal Bilgiler bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; Tarih, Coğrafya, Ekonomi, Sosyoloji, Antropoloji, Psikoloji, Felsefe, Siyaset Bilimi ve Hukuk gibi Sosyal Bilimlerin ve Yurttaşlık Bilgisinin konularının, öğrenme alanlarını yansıtan bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren, insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir” (TTKB, 2005: 44)

Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB) Türkiye’deki program değişiminin nedenini ise şu şekilde ifade etmektedir.

“Tüm dünyada bireysel, toplumsal ve ekonomik alanda yaşanmakta olan değişimi ve gelişimi; ülkemizde de demografik yapıda, ailenin niteliğinde, yaşam biçimlerinde, üretim ve tüketim kalıplarında, bilimsellik anlayışında, toplumsal cinsiyet alanında, bilgi teknolojisinde, iş ilişkileri ve iş gücünün niteliğinde, yerleşme ve küreselleşme süreçlerinde görmek mümkündür. Tüm bu değişim ve gelişimleri eğitim sistemimize ve programlarımıza yansıtma bir zorunluluk hâline gelmiştir.” (TTKB, 2005: 43).

Sosyal Bilgiler Programını oluşturan temel öğeler: beceriler, kavramlar, değerler ve genel amaçlardır (TTKB, 2005). Bu öğelerin yanı sıra Sosyal Bilgiler dersi disiplinler arası öğrenmeyi destekleyen aradisiplinler ile bağlantılı şekilde işlenmektedir. Aradisiplinler “Atatürkçülük”, “Rehberlik ve Psikolojik Danışma”, “Spor Kültür ve Olimpik Eğitim”, “Afet eğitimi”, “Kariyer Bilinci Geliştirme”, “İnsan Hakları ve Vatandaşlık”, “Sağlık Kültürü”, “Girişimcilik”, “Özel eğitim” alanlarıyla program arasındaki bağlantılar kurulmuş programın bütünlüğü sağlanmaya çalışılmıştır (TTKB, 2005).

Şekil 2. Sosyal Bilgiler Programını oluşturan temel öğeler

Sosyal bilgiler dersi 4, 5, 6 ve 7. sınıflarda zorunlu olarak haftada 3 saat okutulan, her sınıf için toplam 36 haftada 108 saatlik bir derstir. İlköğretim 1, 2, 3. sınıfta Hayat Bilgisi adında bir ders bulunmaktadır. Sosyal bilgiler dersi bu dersin devamı olarak görülebilir.

2.3.2 Ontorio (Kanada) Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya Programı

İlköğretim Kanada Eğitim Konfederasyonu tarafından yönetilmektedir. On eyalet ve üç bölgeden oluşan Kanada'da her bir eyaletin ayrı yönetim mekanizmaları bulunmaktadır. Bölge okul kurulları (local school boards/districts) okulların işleyişi ile ilgilendir. Kanada Eğitim Bakanlıkları Konseyi (Council of Ministers of Education) ulusal seviyede iletişimi sağlamakla beraber direkt olarak yönetime katılmamaktadır (INCA, 2009). Bu anlamda yerel yönetimin bağımsız olduğu söylenebilir. 6-7 yaşları ile 15-16 yaşlarında tamamlanan zorunlu ilköğretimde eğitim süresi 9-10 yıldır.

Ontorio Eğitim Bakanlığı (Ontorio Ministry of Education, OME) tarafından hazırlanmış olan Ontario programında Sosyal Bilgiler, 1-6. sınıflarda; Tarih ve Coğrafya, 7 ve 8. sınıflarda okutulan derslerdir. Kanada Sosyal Bilgiler programı 2004'ten bu yana uygulanmaktadır.

Kanada Sosyal Bilgiler eğitimi yerelden genele kültür miraslarını, fiziksel yapıları ve bu yapının içinde vatandaşlık doğasını incelediğini ifade eder. Tarih, öğrencilerin Kanada ve Kanada'nın dünyadaki yerine dair geniş bir anlama sağlamasına odaklanılarak geçmişi kullanarak gelecek ile ilgili çıkarımlarda bulunmak için, farklı bakış açılarını anlamak, tarihsel delilleri kullanmak sorumlu bir vatandaş yetiştirmeye yardımcı olduğunu belirtir. Coğrafya dersinin, lokasyon, çevre, bölge, etkileşim ve hareket kavramları çerçevesine oturtularak alan çalışmaları, modeller, simülasyonlar, uydu görüntüleri, haritalar ve bilgisayarlar kullanarak dünya hakkında bilgi edinmek için geliştirildiği vurgulanmaktadır. 7 ve 8. sınıflardaki Tarih ve Coğrafya dersinin 1. sınıftan 6. sınıfa kadar Sosyal Bilgiler dersinde edinilen beceriler, tutumlar ve bilgilere dayandığı ifade edilir (OME, 2004).

2.3.2. İrlanda Kişisel, Sosyal Sağlık Eğitimi ve Sosyal, Çevre ve Fen Eğitim Programları

İrlanda İlköğretimi ulusal seviyede bakanlık tarafından yönetilmektedir. Kurumsal düzeyde yönetimi yönetim kurulu gerçekleştirir. Bakanlık politikaları belirler, kaliteyi denetler, kaynak tahsis eder, bazı organizasyonlardan ve yönetsel işlerden sorumludur. Yönetim kurulu sorumluluğun büyük bir kısmını okullara bırakmaktadır (INCA, 2009). Bu anlamda yerel yönetim söz konusudur denebilir. İlköğretime 6-16 yaşları arasında zorunlu devam eden öğrenci için eğitim süresi 10 yıldır.

İrlanda Program ve Değerlendirme Ulusal Konseyi (Ireland National Council for Curriculum and Assessment, INCCA) tarafından geliştirilmiş olan İrlanda'da Kişisel, Sosyal, Sağlık Eğitimi ve Sosyal, Çevre ve Fen Eğitimi adında iki program bulunmaktadır. Bu iki program Sosyal Bilgilerin kapsadığı alanları içermektedir. Bu nedenle bu çalışmada bu iki program da incelenmiştir. Bu programlar 1991'den bu yana uygulanmaktadır. Programlar ana sınıftan başlayarak 6. sınıfa kadar aralıksız devam etmektedir. Kişisel, Sosyal, Sağlık Eğitimi çocuğun kişiliği, sosyalleşmesi ve sağlık bilgilerine odaklanırken; Sosyal, Çevre ve Fen Eğitimi Tarih, Coğrafya ve Fen alanlarını kapsamaktadır. Bu alanlar programın içinde sarmal bir yapıyla düzenlenmiştir. Bu çalışmada ele alınan 1999 yılında planlanmış şu anda halen kullanılmakta olan programların son halidir. Bu iki programın isimleri çalışmanın bu kısmından itibaren orijinal isimlerinin SPHE ve SESE şeklindeki kısaltmaları ile kullanılacaktır.

2.3.4. New York Sosyal Bilgiler Programı

ABD ulusal düzeyde federal hükümet tarafından yönetilmektedir. Yönetim eyaletlere bırakılmıştır. Eyaletle bağlı bölge okul kurulları tarafından yönetim gerçekleştirilmektedir. Kurumsal seviyede ise yönetim okullara aittir. Eyaletler politikaları belirlemektedir. Yerel yönetimler de okulları bu rehberlik doğrultusunda yönetmektedirler. Zorunlu eğitim 6-16 yaş arasında 10 yıl sürmektedir (INCA, 2009).

New York eyaleti Eğitim Kurulu (New York State State Education Department, NYSED) tarafından hazırlanan New York Sosyal Bilgiler programı 2004'ten bu yana uygulanmaktadır. Öğrencilerin insan olarak kendileri ve dünya hakkındaki sorularını cevaplamaya yardımcı olmak için Tarih, Coğrafya, Devlet, Vatandaşlık ve Ekonomi bilgilerini içerdiği ifade edilen program ayrıca antropoloji, sosyoloji, politik bilim, psikoloji, din, hukuk, arkeoloji, felsefe, sanat, edebiyat ve diğer insan bilimleri ve konularını da kapsadığı belirtilir. Sosyal Bilgiler dersi bu eyalette anaokulunda başlar ve 8. sınıfa kadar devam eder. Zorunlu dersler arasında bulunan Sosyal Bilgiler dersi temel dersler arasında yer alır (NYSED, 2006).

2.3.5. Kaliforniya Tarih-Sosyal Bilgiler Programı

Kaliforniya bir ABD eyaleti olarak yukarıda belirtilen New York eyaleti ile aynı yönetim sistemine sahiptir. Zorunlu eğitim de New York programındaki gibi 6-16 yaş arasında 10 yıl sürmektedir.

Kaliforniya'da Tarih-Sosyal Bilgiler adı altında uygulanan program 2005 yılında son halini almıştır. Bu ders anaokulundan başlayarak 12. sınıfı da kapsayan şekilde 13 yıl verilmektedir. Kaliforniya, Sosyal Bilgiler dersi içerisinde Tarihe ayrı bir yer ayırmaktadır. Kaliforniya Programının temelini oluşturan becerilerdir. Bunlar program uygulanırken 'Bilgi ve kültürel anlama', 'Demokratik anlama ve vatandaşlık değerleri', 'Beceri kazanma ve sosyal katılım' hedeflerini gerçekleştirmek üzere edinilmesi istenen becerilerdir. Tarih-Sosyal Bilgiler programı ilköğretimde zorunlu dersler arasında yer almaktadır (CDE, 2005).

2.3.6. Finlandiya Sosyal Bilgiler Programı

Finlandiya'da ulusal düzeyde eğitim yönetimi Bakanlık ve Milli Eğitim Konseyi (Finnish National Board of Education, FNEB) elindedir. Finlandiya altı eyalete ayrılmıştır ve her eyalette sorumluluk vali tarafından yönetimindeki Bölge Dairesindedir (State Provincial Office). Üçüncü seviye yönetici olarak Yerel Konsey (Regional Council) sorumluluğu almaktadır. Finlandiya parlamentosu eğitimle ilgili

yasalar ve eğitim politikalarının genel prensiplerine karar verir, Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim Konseyi bu politikaların uygulanmasından sorumludur. Bakanlık ardından gelen Milli Eğitim Konseyinin işlevi eğitim kazanımları, içeriği, temel yöntemlerini belirlemektir. Okullarda ayrı bir denetim yoktur. Zorunlu eğitim süresi 7-16 yaş arasında 9 yıldır (FNBE, 2007).

Finlandiya okul sisteminde, yaklaşık olarak 30 yıldır herkesin cinsiyet, sosyal statü, etnik grup vb. bakılmaksızın anayasal olarak eşit şartlara sahip olduğu, kapsamlı model (comprehensive model) uygulanmaktadır (FNBE, 2007). 90'lı yıllardan sonra Finlandiya eğitim sistemindeki değişimlerden en önemlisi temel eğitimde eğitimin merkezi sistemden yerel seviyeye indirilerek karar alıcı güçler ve sorumlular tarafından milli temel programına göre uyarlamalarına karar verilmesidir. (Kyrö, Nyssöla, 2006,). Buna göre Finlandiya Milli Eğitim Konseyi kapsamlı eğitim için yeni bir program onaylamıştır. Bu program genelde belediyeler tarafından hazırlanan yerel programların temellerini düzenlenmek üzere hazırlanmıştır. Yeni program 2006 itibariyle tüm kapsamlı okullarda kullanılmaya başlanmıştır (FNBE, 2007).

Finlandiya eğitim sisteminde eğitim alan öğrenciler yapılan uluslararası sınavlarda (PISA) ilk sırada yer almaktadır. Finlandiya eğitim sisteminin başarılı olmasının nedenleri UNESCO tarafından şu şekilde sıralanmıştır.

Fırsat eşitliği

Ücretsiz, sınıfsız, zorunlu kapsamlı model eğitim

Okulu destekleyen esnek yönetim

Okullara, müdürlere ve öğretmenlere güven

Etkileşimli iş; yerel toplumların etkisi; öğrenme ve refaha destek merkezli

Öğrenciyi sınavlarda cesaretlendiren ve sıralama yapmayan değerlendirme

Yüksek derecede donanımlı ve bağımsız öğretmenler (UNESCO, 2008)

Temel eğitimde altı çizilen değerler insan hakları, eşitlik ve demokrasidir.

- Toplum olma duygusunu ve bireylerin özgürlük ve haklarına, sorumluluk ve saygıyı geliştirir.
- Öğrencilerin Finlandiya toplumunun ve küreselleşen dünyanın parçası olmasına yardım eder.
- Kız ve erkek öğrencilere aile yaşantısı, iş hayatı ve toplumda eşit haklar ve sorumluluklar vererek tolerans ve eşitliği geliştirir.
- Dersler politik olarak tarafsız ve özellikle bir gruba hitap etmeyen şekilde öğretilir (FNBE, 2007).

Finlandiya’da, Temel Eğitim Hareketi kanununda (1998) eğitimin amacının, insanların insanca gelişimine destek vermek ve toplumun etik ve sorumlu bireyleri olmalarını sağlamak olarak özetler. Bunun ötesinde, Eğitim Bakanlığı tarafından 2001 yılında ifade edilen eğitimin amacı, sağlıklı bir kişilik ile insanlarla uyumlu ve toplumun bir üyesi olarak toplumunu ve doğal çevresini eleştirel bir bakışla değerlendirebilme becerisine sahip bireyler yetiştirmektir. Bunun temelini, hayata, doğaya ve insan haklarına saygı ve kendilerinin ve diğerlerinin öğrenme ve çalışmasını takdir etmeye dayandığı belirtilir (Eurydice, 2008).

Temel eğitimin amacı;

- Toplum ve eşitlik duygusunu güçlendirmek
- Eleştirel değerlendirme yapabilmek ve bakış açılarını değerlendirip eylemde bulunabilmek için beceriler geliştirmek

Temel eğitim çeşitli büyüme, öğrenme ve sağlıklı bir kendine güven duygusu geliştirmek için fırsatlar sağlayarak öğrencilerin hayatta kendilerine gereken bilgi ve becerileri edinip ve katılımcı vatandaşlar olarak demokratik bir toplum oluşturmaları hedeflendiği ifade edilir. Temel eğitimin diğer amacı da toplum temelini oluşturmak için gereken davranışlar ve değerler farkındalığını ve hayat boyu öğrenme isteğini arttırmak olarak belirtilir (FNBE, 2007).

Temel eğitimin yapısı;

Finlandiya eğitimi bireysel temelli olduğundan dolayı öğrenciler programın çalışma modüllerindeki yıl, ders saati dağılımı ve derslerin hedefler ve içeriğinden

ziyade kendi çalışma programlarına göre ilerleyebilirler. (Carlgren, et al, 2006). Çalışma modülleri dersler ve ders grupları olarak tanımlanmıştır. İhtiyaca göre bu bölümler iki ya da daha fazla çalışma modüllerine bölünebilirler ayrıca farklı dersler ve ders grupları olarak birleştirilebilirler. Programdaki çalışma modülleri zorunlu veya seçmeli dersleri seçme konusunda öğrenciler için özelleştirilmektedir. Öğrencilerin akademik ilerlemeleri ve çalışma modüllerini tamamlamaları sistematik olarak izlenmektedir. Finlandiya okul sistemi modüllerden oluştuğu için Sosyal Bilgiler dersi öğrencilerin ihtiyaçlarına göre düzenlenmektedir. Bu nedenle Sosyal Bilgiler programı içeriği kesin sınırlarla çizilmemektedir (FNBE, 2007).

Finlandiya ilköğretim programında 7-9. sınıflarda bulunan Sosyal Bilgiler dersinin içeriği vatandaşlık, ekonomi ve Avrupa Birliğidir.

2.3.7.Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Programı

Yeni Zelanda ulusal seviyede bakanlık tarafından yönetilirken kurumsal düzeyde müteveli heyeti tarafından yönetilmektedir. Bakanlık politikalarını belirler, kaynak tahsis eder, program geliştirir ve etkililiği denetler. Aileler tarafından seçilen Müteveli heyeti okulun amaçlar, kazanımlar listesini geliştirir. Eğitim süresi ilköğretimde 6-16 yaşları arasında zorunludur (INCA, 2009).

Yeni Zelanda Eğitim Bakanlığı (New Zealand Ministry of Education, NZME) tarafından 1997'de hazırlanan Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programı 1-10. sınıf öğrencilerine uygulanmaktadır. 11-13. sınıflarda uygulanan Tarih, Coğrafya ve Ekonomi derslerine zemin olan Sosyal Bilgiler programı sosyal bilimler ve insanlık alanlarının içerik bilgilerini harmanlayan sistematik bir çalışmadır (NZME, 1997).

Özetle Türkiye eğitim sisteminin merkezîyetçi yapısıyla diğer söz konusu ülkelerden farklılık gösterdiği görülmektedir. Diğer yandan zorunlu eğitim süresi olarak Türkiye'nin 8 yıl ile en kısa süreye sahip olduğu da görülebilmektedir. Sosyal Bilgiler programı süreleri açısından Finlandiya programının içeriğindeki farklılıktan dolayı 3 yıl ile en kısa süreye sahipken; Kaliforniya 13 yıl, Yeni Zelanda 10 yıl ve New York 9 yıl ile en uzun süreye sahiptir. Türkiye Sosyal Bilgiler programı süresi ise 4 yıl ile Finlandiya'nın arkasında gelmektedir.

Bu çalışmada söz konusu ülkelerin Sosyal Bilgiler programları vizyon, amaç, içerik, yaklaşım ve yöntemler ile lme ve değerlendirme açısından incelenmiştir. Daha sonra bu ülkelerin programları Türkiye programı ile bu beş boyut açısından karşılaştırılmışlardır. Karşılaştırmaları sonucunda benzerlik ve farklılıkları tespit edilmiştir.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, veriler ve toplanması, veri toplama aracına yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma betimsel bir doküman tarama çalışmadır. Çalışma çeşitli kaynakların taranması sonucu gerçekleştirilmiştir. İlgili ülkelerin programları resmi eğitim kaynaklarına ulaşarak edinilmiş ve ayrıntılı olarak incelenmiştir. Ayrıca söz konusu ülkelerin özellikleri ve ülkelerin Sosyal Bilgiler programları ile ilgili makaleler de taranmıştır.

3.2. Örneklem

Bu çalışmanın örnekleme gelişmiş ülkelerden, öğrencileri uluslararası sınavlarda Türkiye'den daha başarılı sonuçlar alan ve son 10 yıl içerisinde programını yenileyerek yapılandırmacı bakış ile programını şekillendiren ülkeler arasından seçilmiştir. Bunlar Amerika'dan rastlantısal olarak seçilen New York ve Kaliforniya eyaletleri, Kanada'dan rastlantısal olarak seçilen Ontorio eyaleti, İrlanda, Yeni Zelanda ve Finlandiya'dır.

3.3. Veriler ve Toplanması

Verilerin toplanmasında alanyazını taraması yapılmış ve örnekleme yer alan ülkelerin resmi eğitim sitelerinde yer alan Sosyal Bilgiler programları yanı sıra ilgili ülkelerin eğitim sistemleri ve Sosyal Bilgiler programları ile ilgili makaleler incelenmiştir. Bu yönünle çalışmanın bir doküman inceleme çalışması olduğu söylenebilir.

3.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmada içerik analizi yapılmıştır. Öncelikle incelenecek ülkeler tespit edilmiş ve incelenecek boyutlar tanımlanmışlardır. Bu boyutlar vizyon, amaç, öğrenme alanları, yaklaşım ve yöntemler ve ölçme ve değerlendirme yöntemleri şeklinde belirlenmiştir. Söz konusu ülkelerin programları bu boyutlar açısından incelenmiş ve Türkiye Sosyal Bilgiler programı ile bu boyutlar açısından karşılaştırılmışlardır. Bu karşılaştırma sonucunda özet ve karşılaştırma tabloları hazırlanmıştır.

4. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde bu çalışmada incelenen ülkelerin Sosyal Bilgiler programlarının sırasıyla vizyonları, amaçları, öğrenme alanları, yaklaşım ve yöntemleri ve ölçme ve değerlendirme yöntemleri açısından tanıtılması ve ardından Türkiye Sosyal Bilgiler programı ile benzerlik ve farklılıkları irdelenmesine yer verilecektir.

4.1. Sosyal Bilgiler Programlarının Vizyonları

Vizyon Fransızca kökenli bir kelime olup 'ileri görüş' anlamına gelmektedir (TDK, 2009). Eğitim programları açısından ise vizyon programların ulaşmak istediği sonuçtur. Diğer bir deyişle ülkelerin eğitim programlarında yer alan vizyonları uygulanan programın sonunda ortaya çıkmasını bekledikleri ülkeleridir. Aynı zamanda ülkelerin Sosyal Bilgiler programlarında sahip oldukları vizyon, bakış açılarını ifade etmektedir. Bu bölümde, bu çalışmada ele alınan ülkelerin Sosyal Bilgiler programı vizyonları programlarda yer aldığı şekliyle aktarılacak ve ardından Türkiye Sosyal Bilgiler programının vizyonu ile benzerlikleri ve farklılıkları ele alınacaktır.

4.1.1. Türkiye Sosyal Bilgiler Programının Vizyonu

Türkiye 2004 Sosyal Bilgiler Programının vizyonu aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir;

Türkiye Sosyal Bilgiler Programının vizyonu;

“21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılâplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve

insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektir” (TTKB, 2005: 43)

Bu anlayış doğrultusunda Sosyal Bilgiler Programının vizyonunu açıklayan şu maddeler de yer verilmektedir;

1. Her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
2. Öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına ışık tutarak, bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine duyarlılık gösterir.
3. Bilgi, kavram, değer ve becerilerin gelişmesini sağlayarak, öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar.
4. Öğrencileri düşünmeye, soru sormaya ve görüş alışverişi yapmaya özendirir.
5. Öğrencilerin fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesini amaçlar.
6. Millî kimliği merkeze alarak, evrensel değerlerin benimsenmesine önem verir.
7. Öğrencilerin kendi örf ve âdetleri çerçevesinde ruhsal, ahlâkî, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesini hedefler.
8. Öğrencilerin haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren bireyler olarak yetişmesini önemser.
9. Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlar.
10. Öğrencilerin öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanmasına ve çevreyle etkileşim kurmasına olanak sağlar.

11. Her öğrenciye ulaşabilmek için öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerindeki çeşitliliği dikkate alır.
12. Periyodik olarak, öğrenci çalışma dosyalarına bakılarak öğrenme ve öğretme süreçlerinin akışı içerisinde değerlendirmeye olanak sağlar (TTKB, 2005)

Görüldüğü gibi Türkiye Sosyal Bilgiler programının vizyonunda öne çıkan anlayışla öğrencilerin sadece bilgiyi alan değil aynı zamanda üreten de olmasını hedeflemektedir. Sorumlu bireyler yetiştirmek de diğer vurgu yapılan konulardan biridir.

4.1.2. Ontorio (Kanada) Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya Programı Vizyonu

Ontorio Eğitim Bakanlığı, Ontorio Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya Programında birbirine bağlı olan dünyada ve kültürel çeşitliliğe sahip demokratik bir toplum olan Kanada hakkında ve vatandaşlık rolü hakkında bilgi sahibi olmayı temel vizyonu olarak benimsemekte olduğunu ifade etmektedir (OME, 2004).

Ayrıca Kanadalı kimliğini ve demokratik değerleri, alan çalışmaları ile ve diğer araştırma projeleri ile araştırma ve iletişim becerilerini geliştirerek farklı bakış açılarını değerlendirmek ve öğrencilerin hayatları ile ilgili problemleri çözerken ve karar alırken bilgilere eleştirel yaklaşabilmeyi vizyonuna dahil edilmektedir (OME, 2004).

Ontorio Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya Programında bu programla verilen bilgilerin günlük hayatta kullanma gerekliliğine özellikle vurgu yapılmaktadır.

4.1.3. İrlanda Kişisel, Sosyal Sağlık Eğitimi ve Sosyal, Çevre ve Fen Eğitim Programları Vizyonu

İrlanda'nın daha önce programların tanıtıldığı bölümde söz edildiği gibi Sosyal Bilgiler olarak ele alınabilecek iki farklı programı bulunmaktadır. Sosyal, Kişisel ve

Sağlık eğitimi (SPHE) ve Sosyal, Çevre ve Fen Eğitimi (SESE) programlarında diğer ülkelerin Sosyal Bilgiler programlarında bulunan alanlar mevcuttur. Bu nedenle bu iki programın da vizyonları incelenmiştir.

4.1.3.1. Sosyal, Kişisel ve Sağlık Eğitimi vizyonu

Sosyal, Kişisel ve Sağlık Eğitimi (SPHE) programında, çocukların kişisel gelişim, sağlık ve refahını güçlendirmek ve toplum içinde aktif ve sorumlu bireyler olarak yetişmelerini sağlamak için fırsat sunulduğu ifade edilmektedir. Ayrıca bu programda çocukların bugün ve gelecekteki alacakları karar ve hareketlerindeki değer, tutum, anlayış ve beceri çerçevesini oluşturabilmeleri için planlandığını belirtilmektedir. Diğer derslerde ve okulda da sosyal, kişisel ve sağlık gelişimlerine yardımcı olacak şekilde düzenlenilerek iç içe geçirilmiş program anlayışı ile düzenlenmiş olan derslerin birbirini destekler nitelikte olduğu belirtilmektedir (INCCA, 1999).

SPHE programında temel hedef öğrencilere tutum, davranış ve anlayışın benimsetilmesi olduğu için konuların ayrı ayrı işlenmesi yerine içi içe geçmesine de önem verildiği ifade edilir. Çocuklar maddelerin kötüye kullanımı, ilişkiler, cinsellik, çocuk suistimalini önleme, önyargı, ayrımcılık gibi geniş konu alanı ile karşılaşmalar ve gerekli olan yerde tutum, davranış, anlayış olarak benimsetildiği belirtilir (INCCA, 1999).

4.1.3.2. Sosyal, Çevre ve Fen Eğitimi vizyonu

Sosyal, Çevre ve Bilim Eğitimi (SESE) Tarih, Coğrafya ve Bilim alanlarını kapsamaktadır. Bu programla bu alanların her birinin çocukların içinde yaşadıkları doğal, insani, sosyal ve kültürel çevrelerini araştırma ve anlamalarını sağlamada önemli rol oynadığı iddia edilir.

İrlanda ilköğretimde SPHE ile SESE programlarını ilk sınıftan altıncı sınıfa kadar zorunlu dersler arasına yerleştirmiştir. Bu ders Türkiye'deki Sosyal Bilgiler dersinin içeriğine bazı açılardan denk düştüğü için ele alınmıştır. Ancak Fen dersi

Fen ve Teknoloji dersinin kapsamına girdiğinden sadece Tarih ve Coğrafya üzerinde durulacaktır.

Tarih dersinin bir tarihçi gibi çalışmayı ve ülkenin yerel ve dünya tarihini öğretmek; **Coğrafya** dersinin ise coğrafi terimleri ve kavramları yerleştirmek ve yerel ve dünya coğrafi yapılarını öğretmek üzere düzenlendiği ifade edilir (INCCA, 1999).

4.1.4. New York Sosyal Bilgiler Programı Vizyonu

New York Sosyal Bilgiler Programı Amerikan toplumu için gereken bilgi, zihinsel beceriler, vatandaşlık anlayışı ve demokratik değerlere eğilimli bireyler yetiştirmeyi vizyonu olarak belirlemiştir. Öğrencilere giderek artan çeşitlilikte ve dünya ile bağlantı halinde olan Amerika anayasal demokrasisinde sorumlu bir vatandaş olmaları ve aktif olarak katkıda bulunulmasına yardımcı olmayı hedefler. Programda örneğin; öğrencilerin günlük yaşantılarındaki problemleri çözmek ve anlamlı kararlar vermek için gereken bilgi ve becerileri kullanabilmeleri ve sosyal yaşantının içinde her zaman bitmeyen bir çatışmaya neden olan bireysel ve ortak çıkarları dengede tutabilmelerini sağlayacak doğru kararları alabilmelerini sağlamaya çalıştığı belirtilmektedir (NYSED, 2006).

4.1.5. Kaliforniya Tarih-Sosyal Bilgiler Programı Vizyonu

Kaliforniya Tarih-Sosyal Bilgiler Programı vizyonu;

Eğitmciler olarak öğrencilerin sosyal, ekonomik ve politik problemlerin karmaşıklığını fark etmelerini, neyin önemli ve önemli olmadığını ayırt etmelerini, Amerikan vatandaşı olarak hak ve sorumluluklarını bilmelerini, bireysel haklarını garantiye alan ve demokratik devleti tanımlayan sosyal antlaşma olan anayasanın anlamını kavramalarını, diğerlerinin haklarına saygı duymayı sağlamayı hedeflemektedir. Vatandaş olarak aktif rol almaları ve demokratik bir toplumda değişim için ne şekilde çalışabileceklerini bilmeyi, demokratik kurumların değer, önem ve kırılganlığını anlamayı, dünyanın sadece çok az kısmının (şimdi ve

geçmişte) demokratik devlet olma şansına sahip olduğunu bilmeyi, etik ve vatandaşlık anlayışını geliştirmeyi, kendi toplumlarında, milletlerinde ve dünyada yaşam kalitesi için özen göstermeyi sağlamak şeklinde ifade edilmektedir (CDE, 2005).

4.1.6. Finlandiya Sosyal Bilgiler Programı Vizyonu

Finlandiya temel eğitiminde altı çizilen değerlerin insan hakları, eşitlik, demokrasi, doğal çeşitlilik, çevrenin yaşanabilirliğini koruma ve çokkültürlülük olduğu ifade edilir. Temel eğitimin, sorumluluk, toplum olma ruhu ve bireylerin özgürlük ve haklarına saygıyı geliştirmek üzere verildiği belirtilir. Temeli, yerli, Nordik ve Avrupa kültürü ile etkileşimle geliştirilmiş Finlandiya kültürüne dayanmakta ve eğitimde özel, milli ve yerel yaklaşımlar, milli diller, iki milli kilise, yerliler olarak Samiler ve milli azınlıklar hesaba katılmaktadır şeklinde belirtilmektedir. Ayrıca diğer kültürlerden insanların gelişimiyle Finlandiya kültürünün çeşitliliği de göz önünde bulundurulmakta ve eğitimin bireylerin kendi kültürel kimliklerini ve Finlandiya toplumunda ve küresel dünyada kendi yerlerini desteklemelerine yardımcı olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca tolerans ve kültürlerarası anlayışı geliştirmelerine yardım etmek Finlandiya Sosyal Bilgiler programının vizyonu olarak ele alınabilir (FNBE, 2007).

4.1.7. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Programı Vizyonu

Yeni Zelanda okullarında Sosyal Bilgiler programı Yeni Zelanda insanları, kültürü ve farklı zamanda ve yerdeki gruplar ile ilgili bilgi edinmek üzerinde durur. Sosyal Bilgiler programı ile Yeni Zelanda'nın anayasası niteliğindeki Waitangi antlaşması ve Yeni Zelanda'nın ikikültürlü mirası ve toplumun çok kültürlü doğasını anlamayı sağlamak vizyonunun bir parçasıdır. Sosyal Bilgiler eğitimi bilgili, kendine güvenen, sorumlu bir vatandaş olarak değişen topluma katılabilesini sağlamayı amaçlayarak öğrencilerin bu amaca insan toplumu ile ilgili bilgi ve anlayışlarını geliştirerek ulaşmaları beklenmektedir (NZME, 1997).

4.1.8. Ülkelerin Sosyal Bilgiler Programı Vizyonlarının Türkiye Sosyal Bilgiler Programı İle Benzerlik ve Farklılıkları

Bu bölümde Türkiye Sosyal Bilgiler programı vizyonu ile bu çalışmada yer alan ülkelerin Sosyal Bilgiler programları vizyonları karşılaştırılarak benzerlik ve farklılıklara yer verilecektir.

4.1.8.1. Benzerlikler

Türkiye Sosyal Bilgiler programı ile vizyonları yukarıda ayrıntılı şekilde verilmiş olan ülkelerin Sosyal bilgiler programlarının vizyonları karşılaştırıldığında ortak birçok unsurun yer aldığı söylenebilir. Bunun nedenin her bir ülkenin vizyonunu kendi ülkesinin değerlerinin yanı sıra küresel değerler doğrultusunda da belirlemeleri olduğu düşünülebilir. Dolayısıyla küresel olan değerler genelde her ülke tarafından paylaşılan insanlığa ait ortak değerlerdir. Bu çalışmadaki ülkeler de bu değerler doğrultusunda belirledikleri vizyonları ile Türkiye Sosyal Bilgiler programı vizyonu ile benzerlikler göstermektedirler.

Bu çalışmada yer alan ülkelerin Sosyal Bilgiler programlarının vizyonları ile Türkiye Sosyal Bilgiler programının vizyonunun karşılaştırmalı incelenmesinde ortaya çıkan benzerlikler aşağıdaki gibi ifade edilebilir.

Ontorio (Kanada)

Ontorio eyaleti Sosyal Bilgiler Programı sorumlu, demokratik değerlere sahip, vatandaşlık rolünü bilen bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Vatandaşlık eğitimi açısından Türkiye Sosyal Bilgiler programında da bulunan bu vizyon her iki ülkenin yetiştirmeyi hedeflediği vatandaş tipini ortaya koymaktadır. Aynı zamanda farklı bakış açılarını değerlendirebilmek ve eleştirel bir şekilde bilgiyi inceleyebilmek gibi yapılandırmacı eğitim anlayışının temellerinden olan becerileri edindirmek de her iki ülkenin vizyonunda da yer almaktadır. Bilgi ve becerilerini sorumlu bir şekilde kullanabilmek becerisini edindirmek de bu iki ülkenin diğer bir ortak vizyonudur.

İrlanda

İrlanda SPHE ve SESE programlarında öğrencilerin toplum içinde aktif ve sorumlu bireyler olarak yetişmelerini sağlamak, karar ve hareketlerindeki değer, tutum ve anlayış ve beceri çerçevesini oluşturabilmek vizyonu Türkiye Sosyal Bilgiler programının da vizyonunda yer verdiği vatandaş tipine benzemektedir. Tarih ve Coğrafya alanları ile ilgili bilgi ve becerileri kazandırmak Türkiye Sosyal Bilgiler programının vizyonunda da yer almaktadır.

New York (ABD)

New York Sosyal Bilgiler programı ile Türkiye Sosyal Bilgiler programlarında yer alan vizyonlar arasında ortak olan vizyon öğrencileri gerekli bilgi, zihinsel becerilere sahip ve doğru karar verebilen ve demokratik değerlere eğilimli vatandaşlık anlayışına sahip bireyler olarak yetiştirmektir denebilir. Edinilen bilgileri günlük yaşama aktarabilme becerisi de iki programın bir başka ortak vizyonu olarak görülmektedir.

Kaliforniya (ABD)

Kaliforniya Sosyal Bilgiler programının vizyonunda ifade edilen sorumlu, bilgili, çağdaş, demokratik topluma uygun, katılımcı, eleştirel düşünebilen bireyler yetiştirmek Türkiye Sosyal Bilgiler programının vizyonunda da yer almaktadır.

Finlandiya

Finlandiya Sosyal Bilgiler programının, Türkiye Sosyal Bilgiler programı ile paylaştığı vizyonu demokratik ve sorumlu vatandaşlar ve eleştirel düşünebilen bireyler yetiştirmektir. Ayrıca, öğrencilerin demokratik vatandaşlar olarak yetişmeleri için destek vermek de her iki ülkenin vizyonlarının bir parçasıdır.

Yeni Zelanda

Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programında ifade edilen bilgili, eleştirel, kendine güvenen, sorumlu bir vatandaş olarak değişen topluma katılımı sağlamak vizyonu Türkiye Sosyal Bilgiler programının vizyonunda da bulunmaktadır.

Sonuç olarak Türkiye Sosyal Bilgiler programı vizyonunun bu çalışmadaki ülkelerin Sosyal Bilgiler programlarının vizyonları ile karşılaştırıldığında birçok benzer unsura sahip olduğu ifade edilebilir. Bu çalışmadaki tüm ülkelerin Sosyal Bilgiler programının vizyonunda yer alan ‘demokratik vatandaşlık algısı’ ortak bir vizyondur. Vatandaşlık tanımlarında ‘sorumlu ve haklarını bilen bireyler’ olarak yetiştirilmek vurgulanmıştır. Aynı zamanda analitik ve eleştirel düşünebilme becerileri de bu çalışmadaki ülkelerin Sosyal Bilgiler programlarının vizyonlarında bulunan diğer ortak unsurlardır. Kendine güvenen, gerekli bilgi ve becerilerle donanmış birey tüm ülkelerin Sosyal Bilgiler programının vizyonunda ortak olarak yer almaktadır denilebilir.

4.1.8.2. Farklılıklar

Ülkelerin Sosyal Bilgiler programlarının vizyonları benzerlikler gösterdiği gibi çeşitli nedenlerden dolayı farklılıklar da gösterebilir. Söz gelişi ülkelerin yapıları ve ulusal değerlerinin farklılığının bu nedenlerden en önemlileri olduğu söylenebilir. Ayrıca, bu ülkelerin kendi içindeki çeşitlilikleri de bu farklılıklara temel oluşturmaktadır. Bu çalışmada sözü edilen ülkelerin Türkiye’ye benzer özellikleri olduğu gibi farklı yanları da bulunmaktadır. Bu çalışmada yer alan bazı ülkeler Sosyal Bilgiler programlarında belirtildiği gibi kültürel ve etnik çeşitliliğe sahiptir. Bu nedenle ele alınan ülkelerin vizyonlarında vurgulanan bu çokkültürlü ve ikikültürlü bakış açıları Türkiye Sosyal Bilgiler programının vizyonunda böyle bir vurgu ile yer almamaktadır.

Ontorio (Kanada)

Ontorio eyaleti Sosyal Bilgiler programı vizyonunda kültürel çeşitlilik ve kimliğe özellikle vurgu yapmaktadır. Bu vurgunun Kanada'nın çokkültürlü bakış açısının ürünü olduğu ifade edilebilir. Bu vizyona Türkiye Sosyal bilgiler programında yer verilmemiştir. Ayrıca, bu eyaletin Sosyal Bilgiler programı amaçları arasında bulunan küresel ekonomide yer alıp, yarışabilmek ifadesi Türkiye Sosyal Bilgiler programında 'ekonominin temel kavramlarını anlayarak, kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde ulusal ekonominin yerini kavramak' şeklinde geçer ve yarışmak şeklinde bir ifadeye yer vermemektedir.

İrlanda

İrlanda SPHE Programının vizyonunda çocukların kişisel gelişim, sağlık ve refahını güçlendirmek özellikle vurgulanmaktadır. Bu vizyon Türkiye Sosyal Bilgiler programında bu şekilde ifade edilmemiştir. Ancak Türkiye Sosyal Bilgiler programında öğrencilerin 'fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesi ve kendi örf ve âdetleri çerçevesinde ruhsal, ahlâkî, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesini hedeflemek' şeklinde ifadeler yer vermektedir.

Türkiye Sosyal Bilgiler programında bireye odaklanarak onun çevresini anlamlandırmasını sağlamak vizyonu İrlanda SPHE programının vizyonunda 'Çocukların kişisel gelişim, sağlık ve refahını güçlendirmek ve toplum içinde aktif ve sorumlu bireyler olarak yetişmelerini sağlamak için fırsat sunmak' şeklinde ifade edildiği kadar güçlü vurgulanmamaktadır denebilir.

Maddenin kötüye kullanımı, cinsellik, çocuk suistimali, önyargı, ayrımcılık gibi konulara yer veren İrlanda SPHE programında ilk sınıflarından itibaren vurgulanan bu bakış açısı Türkiye ilköğretim Sosyal Bilgiler programında yeterince vurgulanmamaktadır.

New York (ABD)

New York Sosyal Bilgiler programının ‘öğrencilerin giderek artan çeşitlilikte ve dünya ile bağlantı halinde olan Amerika anayasal demokrasisinde sorumlu bir vatandaş olmak ve aktif olarak katkıda bulunmaları için yardımcı olmak’ vizyonu içerisindedir. Ancak vatandaşlık ifadesinde çeşitliliği vurguya yer vermeyen Türkiye Sosyal Bilgiler programında ‘açık toplumda hakların ve sorumlulukların dengesini anlamalarına ve düşünceli analizler ve yansıtımlı düşünme alışkanlıklarını geliştirebilmelerine yardımcı olmak’ ifadesi yer alır. Bu vizyon açık topluma ve hakların dengesine vurgu yapar.

Kaliforniya (ABD)

Kaliforniya Tarih-Sosyal Bilgiler programında yer alan vatandaş olarak aktif rol alabilen, demokratik bir toplumda değişim için ne şekilde çalışabileceklerini bilen bireyler yetiştirmek ifadesindeki aktif vatandaşlık anlayışının Türkiye Sosyal Bilgiler programının vizyonundaki vatandaşlık anlayışından farklı olduğu görülmektedir. Kaliforniya Sosyal Bilgiler programının vizyonunda bulunan ‘diğerlerinin haklarına saygı duyan’, ‘etik ve vatandaşlık anlayışı gelişmiş’, ‘kendi toplumlarında, milletlerinde ve dünyada yaşam kalitesi için özen gösteren’ insan ortaya çıkarmak ifadeleri ile vurgulanan aktif vatandaşlık anlayışıdır. Kaliforniya Tarih-Sosyal Bilgiler programının Türkiye Sosyal Bilgiler programından bu açıdan daha zengin ifadelere sahip olduğu düşünülebilir.

Ayrıca Kaliforniya Tarih-Sosyal Bilgiler programı vizyonunda ifadesini bulan “kültürel çeşitliliğe saygı” çok kültürlü bakış açısını içermektedir. Türkiye Sosyal Bilgiler programının çokkültürlü bir bakış açısı olduğuna dair bir ifadesi bulunmamaktadır.

Finlandiya

Finlandiya Sosyal Bilgiler temel eğitiminde altı çizilen değerlerin doğal çeşitlilik, çevrenin yaşanabilirliğini koruma ve çokkültürlülük olduğu ifade edilebilir.

Herkesin cinsiyet, sosyal statü, etnik grup vb. bakmaksızın anayasal eşit şartlara sahip olduğu, kapsamlı model uygulaması çokkültürlü vizyonun bir göstergesidir denebilir. Bu vizyonu desteklemek üzere eğitimde milli ve yerel yaklaşımlar, milli diller, iki milli kilise, yerliler olarak Samiler ve milli azınlıklar hesaba katılmaktadır denebilir. Bu açıdan bakıldığında Türkiye Sosyal Bilgiler programında yer almayan çokkültürlük bakış açısı bu iki ülkenin Sosyal Bilgiler programları vizyonundaki en büyük farklılıktır.

Evrensel değerlere geniş yer veren Finlandiya Sosyal Bilgiler programı vizyonu bireylerin kendi kültürel kimliklerini ve Finlandiya toplumunda ve küresel dünyada kendi yerlerini desteklemelerine yardımcı olduğunu belirtmektedir. Ayrıca Finlandiya Sosyal Bilgiler programıyla tolerans ve kültürlerarası anlayışı geliştirmelerine de yardım ettiğini ifade eder. Bu açılardan bakıldığında da Türkiye Sosyal Bilgiler Programının vizyonunda 'insan haklarına saygılı birey' ifadesi ile yetinildiği görülebilir.

Kız ve erkek öğrencilere aile yaşantısı, iş hayatı ve toplumda eşit haklar ve sorumluluklar vererek tolerans ve eşitliği geliştirmek ve dersleri politik olarak tarafsız ve özellikle bir gruba hitap etmeyen şekilde öğretmek de Finlandiya Sosyal Bilgiler programının vizyonunda yer alan fakat Türkiye programında sadece eşitlik ifadesi ile özetlenen ancak eşitliğin açılımının tam olarak verilmediği unsurlardır.

Yeni Zelanda

Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programının vizyonu Yeni Zelanda'nın insanları, kültürü ve farklı zamanda ve yerdeki grupları ile ilgili bilgi edinmek üzerinde durmaktadır. Yeni Zelanda'daki Waitangi anlaşmasına uygun şekilde Yeni Zelanda'nın ikikültürlü mirasını ve toplumun çok kültürlü doğasını anlamayı kapsamaktadır. Bu şekliyle açıklanan İkikültürlülük bakış açısı Türkiye Sosyal Bilgiler programında yer almamaktadır.

Sonuç olarak, Leeman'ın da belirttiği gibi Türkiye Sosyal Bilgiler Programının vizyonu ile bu çalışmadaki ülkelerin Sosyal Bilgiler programları vizyonları

karşılaştırıldığında çokkültürlülüğü eğitim politikası olarak alan Kanada ve Yeni Zelanda ile temelde bir farklılık sergilemektedir (Leeman, 2006).

Amerika eyaletleri New York ve Kaliforniya, Kanada'nın Ontorio eyaleti, Finlandiya ve Sosyal Bilgiler programları vizyonlarındaki çokkültürlülük ve Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programı vizyonundaki ikikültürlülük ve çokkültürlülük ifadelerinin Türkiye Sosyal Bilgiler programı ile temel farklılıkları olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra Türkiye Sosyal Bilgiler Programının vizyonunun, Sosyal Bilgiler programının vizyonunda aktif vatandaşlık ifadelerine yer veren Kaliforniya ile de vatandaşlık anlayışları açısından temel bir farklılık sergilediği sonucuna varılabilir.

Finlandiya Sosyal Bilgiler programı vizyonunda yer alan kadın-erkek, ırk ve kültürel eşitlik ifadeleri ile kıyaslandığında Türkiye Sosyal Bilgiler Programının vizyonundaki eşitlik ifadelerinin yetersiz kaldığı ve net şekilde belirtilmediği söylenebilir. Ayrıca New York programının tarihe yönelik eleştirel yaklaşımının Türkiye Sosyal Bilgiler programında yer almadığı da belirtilebilir.

Türkiye Sosyal Bilgiler Programının vizyonundaki Atatürkçülük ve Laiklik vurgusunda ifade bulan bir lider kaynaklı paradigmaya veya din ve devlet işlerinin birbirinden ayrı olması gerektiğine dair bir ifadeye diğer ülkelerde rastlanmamaktadır. Türkiye Cumhuriyetinin kendine özgü yapısından kaynaklandığı söylenebilecek bu durum ülkelerin yapısal farklılıkları ile açıklanabilir.

Özet olarak programların vizyonlarının birer özeti olan ve benzerlik ve farklılıkları açısından ele alan Tablo 3 ve 4'te de ayrıntılı şekilde görülebileceği gibi bu çalışmadaki ülkelerin Sosyal Bilgiler vizyonları bu ülkelerin yetiştirmeyi hedeflediği insan tipini de ortaya koymaktadır. Bu açıdan bakıldığında Türkiye Sosyal Bilgiler Programının vizyonunda diğer ülkeler ile paylaştığı bazı unsurlar ve bakış açıları bulunurken diğer yandan farklı olduğu açılarda bulunmaktadır. Türkiye'nin Sosyal Bilgiler programı vizyonunda küreselleşen dünyada ortak evrensel değerlere yer verirken diğer yandan eleştirel olmayı ve farklılıklara saygıyı diğer ülkeler kadar vurgulamadığı ifade edilebilir. Ayrıca ele alınan ülkelerin

vatandaşlık anlayışlarının sorumlu ve haklarını bilen vatandaşlar olmaları konusunda benzerlik gösterirken katılıma ve sosyal sorumluluğa vurgu gibi ince ayrıntılarda farklılaşabildiğini görmekteyiz.

4.1.8.3. Sosyal Bilgiler Programları Vizyonları Özetleri

Tablo 3. Ülkelerin Sosyal Bilgiler Eğitimi Programları Vizyonları

Türkiye	Kanada	İrlanda	New York (A.B.D.)	Kaliforniya (A.B.D.)	Finlandiya	Yeni Zelanda
<p>21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılaplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiye deneyimlerine göre yorumlayıp düzenleyen (eleştirel düşünen, sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşan, kullanılan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektedir.</p>	<p>Kültürel çeşitliliğe sahip demokratik bir toplum olan Kanada hakkındaki ve vatandaşlık rolü hakkında bilgi sahibi olurlar. Öğrenciler kültürel olarak çeşitli ve birbirine bağlı olan dünyada bilgili ve kültürel ekonomide yer alıp, yarın yaşayacak bir vatandaş olarak yer alması için becerilerini edinmelidir. Ayrıca bilgi ve becerileri sorumlu bir şekilde kullanabilecekları ve temel kavramları edinmeli ve geliştirmelidir. Öğrenciler bunları birçok durumda uygulamalıdır. Ayrıca hayatta başanlı olmaları için sağlayacak farklı temel beceriler edinecek farklı bakış açılarını değerlendirebilmeyi ve farklı konulardaki problemleri çözmek için eleştirel bir şekilde bilgiyi inceleyebilmeyi öğrenmelidir.</p>	<p>Sosyal, kişisel ve sağlık eğitimlerinin vizyonu: Çocukların kişisel gelişim, sağlık ve refahını güçlendirmek ve toplum içinde aktif ve sorumlu bireyler olarak yetişmelerini sağlamak için fırsat sunar. Çocukların bugün ve gelecekteki ihtiyaçları karar ve hareketlerindeki değer, tutum ve anlayış ve beceri çerçevesini oluşturabilmeleri için planlanmıştır. Sosyal çevresel eğitim vizyonu çocuğun çevresini anlamasına odaklanmıştır. Tarih programı vizyonu: ders bir tarihçi gibi çalışmayı ve ülkenin yerel ve dünya tarihini öğretmektedir. Coğrafya ders vizyonu: coğrafi terimleri ve kavramları yerleştirmek ve yerel ve dünya coğrafi yapılarını öğretmektedir. Dersler politik olarak tarafsız ve öznel bir gruba hitap etmeyen şekilde öğretilir. Toplumun yapı ve işleyiş ve vatandaş olarak ekleme olanakları ile ilgili temel bilgi ve becerileri kazandırır. Öğrencilerin toleranslı, demokratik vatandaşlar olarak yetişmeleri için destek vermek ve sosyal eylem ve ekleme için demokratik deneyimler vermeye çalışır. Öğrencilerin toplumda aktif ve sorumlu bireyler olmasına rehberlik eder.</p>	<p>Öğrenciler Amerikan toplumunu için gereken bilgi, zihinsel beceriler, vatandaşlık anlayışı ve demokratik değerlere eğitimi topluma aktif alınımı olan bireyler olarak yetiştirilir. Çok çeşitliliği olan ve dünyadaki diğer ülkelerle ilişkisi halindeki Amerika'da öğrencilerin günlük yaşantılarındaki problemleri çözmek ve anlamlı kararlar vermek için gereken bilgi ve becerileri kullanabilmeleri ve sosyal yaşamın içinde her zaman bitmeyen bir çatışmaya neden olan bireysel ve ortak çıkarları dengede tutabilmelerini sağlayacak doğru kararları alabilmelerini sağlamaktır. Kısa sosyal bilgiler programı çocukların köklerini ve geçmişle bağlantılarını ve buldukları ortamı, insanları zaman içindeki benzerliklerini, açık toplumda hakların ve sorumlulukların dengelerini anlamalarına ve düşünceleri analiz ve tartışabilmelerini geliştirmeye yardımcı olur.</p>	<p>1. Şimdi ve gelecekte öğrencilerin temel eğitiminde alıcılıca hakları, eşitlik, demokrasi, doğal çeşitlilik, çevrenin yaşanabilirliğini koruma ve çokkültürlülüktür. Temel eğitim sorumluluk, toplum olma ruhu ve bireylerin özgürlük ve haklarına saygıya sahiptir. Temel yetiştirilme ve Avrupa kültürü ile edileşimle geliştirilmiş Finlandiya kültürüne dayanır. Eğitimde özel milli ve yerel yaklaşımlar, milli diller, iki milli költür, yerel olarak Samiler ve milli azınlıklar hesapta kabul. Ayrıca diğer kültürlerden insanların gelişimi Finlandiya kültürünün çeşitliliği de göz önünde bulundurulur. Eğitim bireylerin kendi költürel kimliklerini ve Finlandiya toplumunda ve küresel dünyada kendi yerlerini desteklemelerine yardımcı olur. Ayrıca tolerans ve kültürlerarası anlayışı geliştirmelerine de yardımcı eder. Toplum olma duygusunu ve bireylerin özgürlük ve haklarına, sorumluluk ve saygıya sahiptir. Öğrencilerin Finlandiya toplumunun parçası olmasına yardımcı olur. Kız ve erkek öğrencilere aile yasanması, iş hayatı ve toplumda eşit haklar ve sorumluluklar vererek tolerans ve eşitliği geliştirir.</p>	<p>1. Şimdi ve gelecekte öğrencilerin temel eğitiminde alıcılıca hakları, eşitlik, demokrasi, doğal çeşitlilik, çevrenin yaşanabilirliğini koruma ve çokkültürlülüktür. Temel eğitim sorumluluk, toplum olma ruhu ve bireylerin özgürlük ve haklarına saygıya sahiptir. Temel yetiştirilme ve Avrupa kültürü ile edileşimle geliştirilmiş Finlandiya kültürüne dayanır. Eğitimde özel milli ve yerel yaklaşımlar, milli diller, iki milli költür, yerel olarak Samiler ve milli azınlıklar hesapta kabul. Ayrıca diğer kültürlerden insanların gelişimi Finlandiya kültürünün çeşitliliği de göz önünde bulundurulur. Eğitim bireylerin kendi költürel kimliklerini ve Finlandiya toplumunda ve küresel dünyada kendi yerlerini desteklemelerine yardımcı olur. Ayrıca tolerans ve kültürlerarası anlayışı geliştirmelerine de yardımcı eder. Toplum olma duygusunu ve bireylerin özgürlük ve haklarına, sorumluluk ve saygıya sahiptir. Öğrencilerin Finlandiya toplumunun parçası olmasına yardımcı olur. Kız ve erkek öğrencilere aile yasanması, iş hayatı ve toplumda eşit haklar ve sorumluluklar vererek tolerans ve eşitliği geliştirir.</p>	<p>Sosyal bilgiler eğitimi öğrencilerin bilgi, kendine güvenen, sorumlu bir vatandaş olarak değişen topluma katılabilmesini sağlamaya amaçlar. Sosyal bilgiler öğrencilerin dünyalarını anlamalarına yardımcı olur ve toplumun içinde yer alabilmelerini sağlayacaktır. Bilgiyi beceriyi verir. Toplum ve insan evlemlerine devamlılık, değişim ve güncel olaylar bağlamında odaklanır. Öğrenciler sosyal konuları araştırıp ve inceleyebilecek, karar verebilecek, işbirliği yaparak çalışabilecek ve tarihleri, toprakları ve toplumlarının bilgisini Belirlenmiş konular ve bakış açılarıyla bilgili, güvenli ve etkili vatandaş olmalarına yardımcı olacak sosyal katılım için süreç ve becerilere vurgu yapar. Öğrenciler insan davranışlarıyla ilgili eleştirel ve açık şekilde düşünmeye ve araştırmaya teşvik edilir. Yeni Zelanda toplum ve Yeni Zelanda için önemli olan ülke ve bölgeleri öğrenirler.</p>

VIZYON

4.1.8.4. Sosyal Bilgiler Programları Vizyonları Karşılaştırmaları

Tablo 4. Türkiye Sosyal Bilgiler Programı ile Diğer Ülkelerin Sosyal Bilgiler Eğitimi Programlarının Vizyonlarının Karşılaştırılması

	Kanada	İrlanda	New York (A.B.D)	Kaliforniya (A.B.D.)	Finlandiya	Yeni Zelanda
Benzerlikler	Sorumlu, demokratik değerlere sahip, vatandaşlık rolünü bilen bireyler yetiştirmek. Farklı bakış açılarını değerlendirebilmek ve eleştirel bir şekilde bilgiyi inceleyebilmek. Bilgi ve becerilerini sorumlu bir şekilde kullanabilmek.	Toplumda sorumlu bireyler olarak yetiştirmelerini sağlamak. Karar ve hareketlerindeki değer, tutum ve anlayış ve beceri çerçevesini oluşturabilmek. Tarih ve coğrafya ile ilgili bilgi ve becerileri kazandırmak.	Gerekli bilgi, zihinsel beceriler ve vatandaşlık anlayışına sahip, doğru karar verebilen ve demokratik değerlere eğilimli bireyler olarak yetiştirmek. Edinilen bilgileri günlük yaşamda kullanabilmek.	Sorumlu, bilgili, çağdaş, demokratik topluma uygun, eleştirel düşünebilen bireyler yetiştirmek	Demokratik, sorumlu, eleştirel düşünebilen bireyler yetiştirmek. Öğrencilerin demokratik vatandaşlar olarak yetiştirmeleri için destek vermek.	Bilgili, eleştirel, kendine güvenen, sorumlu bir vatandaş olarak değişen topluma katılabilmemesi sağlamak.
Farklar	Kanada vizyonunda kültürel çeşitlilik ve kimliğe özellikle vurgu yapılmaktadır. Küresel ekonomide yer alıp yarışabilmek.	Çocukların kişisel gelişim, sağlık ve refahını güçlendirmek. Bireye odaklanarak onun çevresini anlamlandırmasını sağlamak. SPHE programında çocuklara maddenin kötbye kullanımı, cinsellik, çocuk suistimali, önyargı, ayrımcılık gibi konular bulunur. İrlanda programının ilk sınıflardan itibaren programın tamamında vurgulanan bu konular Türkiye ilköğretim eğitiminde Sosyal Bilgiler dersinde fazlaca vurgulanmamaktadır.	Öğrencilerin güderak anan çeşitlilikte ve dünya ile bağlantı halinde olan Amerika anyasal demokrasisinde sorumlu bir vatandaş olmak ve aktif olarak katkıda bulunmaları için yardımcı olmak.	Vatandaş olarak aktif rol alabilen, değerlerinin haklarına saygı duyan, akıllıca davranmak için ihtiyacı duyacağı bilgi ve anlayışı organize bir şekilde ortaya koyabilen bireyler yetiştirmek. Etik ve vatandaşlık anlayışı gelişmiş, kendi toplumlarında, milletlerinde ve dünyada yaşam kalitesi için özen gösteren, demokratik bir toplumda değişim için ne şekilde çalışabileceklerini bilen insan ortaya çıkarmak. Burada vurgulanan aktif vatandaşlık anlayışdır. Kaliforniya Sosyal Bilgiler programı Türkiye programından bu açıdan daha zenginidir. Tarih ve Sosyal Bilgiler programı çok kültürlü bakış açısını içerir.	Öğrencilerin demokratik vatandaşlar olarak yetiştirmeleri için destek vermek ve sosyal eylem ve ekilemek için demokratik deneyimler vermek. Finlandiya temel eğitiminde alı çizilen değerler doğal çeşitlilik çevrenin yaşanabilirliğini koruma ve çokkültürlülüktür. Herkesin cinsiyet, sosyal statü, etnik grup vb. bakımından anyasat eşit şartlara sahip olduğu, kapsamlı model uygulanmaktadır. Eğitimde özel milli ve yerel yaklaşımlar, milli diller, iki milli kilise, yerliler olarak Samiler ve milli azınlıklar hesaba katılır. Ayrıca diğer kültürlerden insanların geliştiyle Finlandiya kültürünün çeşitliliği de göz önünde bulundurulur. Eğitim bireylerin kendi kültürel kimliklerini ve Finlandiya toplumunda ve küresel dünyada kendi yerlerini desteklemelerine yardımcı olur. Ayrıca tolerans ve kültürlerarası anlayışı geliştirmelerine de yardımcı eder. Kız ve erkek öğrencilere aile yaşamı, iş hayatı ve toplumda eşit haklar ve sorumluluklar vererek tolerans ve eşitliği geliştirir. Dersler politik olarak tarafsız ve özellikle bir gruba hitap etmeyen şekilde öğretilir.	Yeni Zelanda okullarında Sosyal Bilgiler programı Yeni Zelanda insanları, kültürü ve farklı zamanda ve yerdeki gruplar ile ilgili bilgi edinmek üzere durur. Waitangi anlaşmasını göz önünde bulundurarak, Yeni Zelanda'nın ikikültürlü mirasını ve toplumun çok kültürlü doğasını anlamayı kapsar.

Vizyon

TÜRKİYE

4.2.Sosyal Bilgiler Programlarının Amaçları

Sosyal Bilgiler programının amaçları bu dersi alan öğrencilerin ne kazanmaları beklendiğine dair öngörülerini dile getirmektedir. Bu amaçlar gerçekleştirmek için belirlenen ders içeriği daha alt kazanımlarla ifade edilir. Vizyondaki genel bakışı daha ayrıntılı olarak ifade etmek üzere belirlenmiş olan amaçlar programın temelini oluşturmaktadır. Bu bölümde, bu çalışmada yer alan ülkelerin Sosyal Bilgiler programlarının amaçları incelenmekte ve Türkiye Sosyal Bilgiler programı amaçları ile benzerlik ve farklılıkları tespit edilmektedir.

4.2.1. Türkiye Sosyal Bilgiler Programı Amaçları

Türkiye Sosyal Bilgiler programı amaçları TTKB tarafından şu şekilde ifade edilmektedir.

1. Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varır.
2. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişir.
3. Atatürk İlke ve İnkılâplarının, Türkiye Cumhuriyetinin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrar; lâik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.
4. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilir.
5. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul eder.
6. Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar.

7. Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb.) kullanır, düzenler ve geliştirir.
8. Ekonominin temel kavramlarını anlayarak, kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde ulusal ekonominin yerini kavrar.
9. Meslekleri tanır, çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli olduğuna inanır.
10. Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar.
11. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.
12. Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlâkı gözetir.
13. Birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken, sosyal bilimlerin temel kavramlarından yararlanır.
14. Katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşleri ileri sürer.
15. İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, lâiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.
16. Farklı dönem ve mekânlardaki toplumlararası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder.
17. İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir (TTKB, 2007).

Bu amaçlardan da görüleceği gibi Türkiye, Sosyal Bilgiler programı içine dahil edilmiş olan tüm alanlara yönelik bir amaç belirlemiştir.

4.2.2. Ontorio (Kanada) Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya Programı Amaçları

Sosyal Bilgiler, Tarih ve Coğrafya programının amacı ortaokulda etkili şekilde öğrenmeye devam edebilmesi için öğrenciyi temel bilgi, beceri ve tutum ile donatmaktır. Bu nedenle programa göre;

1. Değişim, kültür, çevre, güç ve pazar dinamiklerini içeren temel kavramlar bilgisini edinmek;
2. Kültürel olarak çeşitli ve birbiri ile bağlantı halinde olan dünyada bilgili ve küresel ekonomide yer alıp, yarışabilecek bir vatandaş olarak yer alma becerisini edinmek;
3. Bilgi ve becerileri sorumlu bir şekilde kullanabilecek tavırlar geliştirmek;
4. Temel kavramları edinmek ve bunları birçok durumda uygulayabilmek kazandırmak;
5. Ayrıca hayatta başarılı olmalarını sağlayacak temel becerileri edinerek farklı bakış açılarını değerlendirebilmeyi ve farklı konulardaki problemleri çözmek için eleştirel bir şekilde bilgiyi inceleyebilmeyi öğrenmek Sosyal Bilgiler, Tarih ve Coğrafya dersinin temel amaçlarıdır (OME, 2004).

Öğrenciler bu programla ayrıca;

1. Sosyal Bilgiler, Tarih ve Coğrafyanın temel kavramlarını kavramalıdır.
2. Çeşitli öğrenmelerde kullanacakları Sosyal Bilgiler, Tarih ve Coğrafyanın temel kavramlarını uygulamak ve etkili araştırma ve iletişim için gerekli becerilerini, stratejilerini ve alışkanlıklarını geliştirmelidir.

3. Sınıf dışındaki dünyada edindikleri Sosyal bilgiler, Tarih ve Coğrafya çalışmalarını bağlantı kurarak uygulamalıdır (OME, 2004).

Bu amaçlar doğrultusunda Sosyal bilgiler, Tarih ve Coğrafya dersinin çerçevesi çizilmiş olmaktadır.

4.2.3. İrlanda Kişisel, Sosyal Sağlık Eğitimi ve Sosyal, Çevre ve Fen Eğitim Programları Amaçları

İrlanda SPHE ve SESE programlarıyla ele aldığı amaçları çalışmanın bu bölümünde ayrıntılı şekilde verilmektedir.

4.2.3.1. Sosyal, Kişisel ve Sağlık Eğitim amaçlar

SPHE programı aşağıdaki amaçları gerçekleştirmek üzere uygulanır;

1. Çocuğun kişisel gelişimini ve refahını ilerletmek.
2. Çocukta kendine ve diğerlerine bakma ve saygı, her insanın değerli olduğu duygusunu geliştirmek.
3. Çocuğun sağlığını iyileştirmek ve her yönden çocuğun sağlığını geliştirecek bir yapı kurmak.
4. Hem şimdi hem de gelecek için çocuğun sosyal, kişisel ve sağlığı ile ilgili doğru kararlar alması ve seçimler yapmasını sağlamak
5. Çocukta sosyal sorumluluk, aktif ve katılımcı vatandaşlık duygusunu geliştirme ve demokratik yaşamının değerini anlamasını sağlamak.
6. İnsana ve kültür çeşitliliğine saygı duymayı ve dünyanın birbirine bağlı olan yapısını anlamasını sağlamak (INCCA, 1999).

4.2.3.2. Sosyal Çevre ve Fen Eğitimi Amaçlar

Her iki program için belirlenmiş olan amaçlar ayrıca Tarih, Coğrafya ve Bilim alanları için de ayrıntılı ayrı şekilde verilmektedir. Ancak Bilim alanı çalışmamızın sınırları dışında kaldığı için sadece Tarih ve Coğrafya amaçlarına yer verilmiştir.

Tarih

1. Geçmiş hakkında ilgi ve merak uyandırmak.
2. Geçmişte kadın, erkek ve çocukların hayatları ve birbirlerini nasıl etkilediklerinin farkına varmak.
3. Değişim ve süreklilik kavramlarını anlamayı sağlamak
4. Çocukların gelişimsel basamaklarına uygun olarak ardılık, zaman, kronoloji gibi kavram ve becerilerini geliştirmek.
5. Çocukların tarihsel delilleri sistematik ve eleştirel kullanabilmelerini sağlamak.
6. Tarihsel bulgu ve yorumları farklı şekillerde kullanabilecekleri fırsatlar yaratmak.
7. Koruma ve değişimin yerel ve daha geniş çevrede etkilerine duyarlılığı artırmak.
8. Şimdiki insanların davranış ve tutumlarında geçmiş yaşantıların etkilerini fark etmesine yardımcı olmak.
9. Kişisel tutumlar ve değerlerini inceleme ve bakış açısını değiştirme olasılığına açık olmak.
10. Geçmiş ve şu anki davranışların, olayların ve materyallerin nasıl tarihi önem kazanabileceğini anlamada yardımcı olmak.
11. Yerel, milli ve evrensel bağlamda kültürel ve tarihsel mirasa ilgi duymalarını sağlamak (INCCA, 1999).

Tarih özel amaçlar

- dengeli bir aile, yerel, milli ve dünya tarihi anlayışını geliştirmek üzere geçmişteki insanlar ve olayları çalışırlar.
- yerel toplumu ve çevresini şekillendiren insanlar, olaylar, problemler ve kültürel tecrübeleri öğrenirler.
- insanları, olayları ve konuları geniş tarihsel sıralamaya yerleştirebilmesi için kronoloji anlayışını geliştirirler.
- olayların birden fazla nedeni ve sonucu olabileceğinin farkına varıp değişim ve devamlılık algısını edinirler.
- tarihsel delilleri sistematik ve eleştirel bir şekilde kullanmak ve delillerin birden fazla şekilde yorumlanabileceğini fark ederler.
- geçmişteki maddeleri yeniden yapılandırmak için hayal gücünü ve delilleri kullanırlar.
- uygun dil ve diğerk teknikleri ya da medya gibi faklı yolları kullanarak tarihsel iletişimi geliştirirler.
- geçmişteki insanların bakış açılarının ve hareketlerinin nedenlerinin ve olayların tarihsel bağlamda ele alınması gerektiğini fark ederler.
- insanların tutumlarının ve davranışlarının tarihi olaylar ve tecrübeleri algılayışları ile ilgili olabileceğinin farkında olurlar.
- başkalarının inançlarına ve değerlerine açık, sorgular tutum geliştirmek ve fikirlere saygı duymak ve değer verirler.
- modern İrlanda toplumundaki etnik kültürel, dini ve sosyal grup azınlıklara tolerans geliştirirler.
- tarih ve yerel ve diğerk toplumların kültürel miraslarını çalışarak kişisel, yerel, milli, Avrupalı ve daha geniş kimlikler oluştururlar.
- mirasa sahip çıkma sorumluluk duygusunu ve gnllğn oluştururlar (INCCA, 1999).

Coğrafya

1. Yerel, bölgesel ve daha geniş çevreleri ve bir birleri ile ilişkilerine dair bilgi ve anlayışı geliştirmek.
2. Dünyadaki doğal ve insani durumların çeşitliliğini anlamak.
3. Farklı çevrelerden insanlara empati ve insanların bağımsızlığı algısını geliştirmek.
4. Çeşitli iletişim metotlarını özellikle grafiklerle ilgili olan kullanma becerisini geliştirmek (harita ve diğer sözsüz, nümerik olmayan bilgi sunum formları).
5. Yer ve uzay farkındalığını geliştirmek.
6. Çevresel problemleri tanımlama, tartışma, çözümlenme ve önleme konusunda sorumlu tutum ve davranışları geliştirmeye teşvik etmek.
7. Doğru coğrafik kavramlar algısını geliştirmek (INCCA, 1999).

4.2.4. New York Sosyal Bilgiler Programı Amaçları

New York Sosyal Bilgiler Programı öğrencilere giderek artan çeşitlilikte ve dünya ile bağlantı halinde olan Amerika anayasal demokrasisinde sorumlu bir vatandaş olmaya ve aktif olarak katkıda bulunmasına yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Bu amacı, şu sorularla ifade etmektedir (NYSED, 2006).

1. İnsanlar kendilerini ve dünyayı nasıl tanımlamışlardır?
2. Bizden önce gelenlerle benzerliklerimiz ve farklılıklarımız nelerdir?
3. İnsanlığın ortak yönleri nelerdir?
4. Millet olarak kimiz ve değerlerimiz ve geleneklerimiz nelerdir?
5. Nasıl bu şekilde olduk?
6. Çeşitlilik içerisinde nasıl birlik olduk?
7. Hangi insanlar ve gruplar gelişmemize yardımcı oldu?

8. Millet olarak başarılarımız nelerdir?
9. Nerelerde hata yaptık ve neyi değiştirmemiz gerekir?
10. Kendimize ve topluma karşı sorumluluklarımız nelerdir?
11. Gelecekte nasıl olacağız?
12. Dünyadaki yerimiz nedir? (NYSEED, 2006)

Bu sorulara verilen cevapların doğrultusunda kazandırılmaya çalışılan Sosyal Bilgiler amaçları ile New York eyaletinin öğrencilerini eleştirel ve sorgulayan bireyler olarak yetiştirmeye çalıştığı söylenebilir.

4.2.5. Kaliforniya Tarih-Sosyal Bilgiler Programı Amaçları

Kaliforniya Tarih-Sosyal Bilgiler programının amaçlarını şu şekilde ifade etmektedir;

1. Şimdi ve gelecekte öğrencilerin akıllıca davranmak için ihtiyaç duyacağı bilgi ve anlayışı organize bir şekilde ortaya koymaktır.
2. Sosyal bilimler disiplini (tarih, coğrafya, ekonomi, politik bilimler, antropoloji, psikoloji, sosyoloji ve insanlık) bireyin ve sosyal zekânın gelişiminde esastır (CDE, 2005).

Öğrencileri sorumlu bir vatandaş olarak yetiştirmek için öğrenciler,

1. Küresel ilişkileri anlamalıdır.
2. Geçmiş, şimdi ve gelecek ilişkisinin önemini anlamalıdır.
3. Tarih bilgisini ve bağlantılı disiplinleri edindiklerinde kendi hayatları için akıllıca seçimler yapabilmeli ve eyalet, ulusal ve dünya işlerindeki hızlı değişimi anlamalıdır.

4. İnsanlığın geçmişini çalışarak edindikleri bilginin yanı sıra bireysel ve sosyal etik konusunda derin algıyı kazanmalıdırlar.
5. İnsanların düşünce ve hareketleri ile değer ve düşünceleri ile arasındaki ilişkiyi ve bu düşüncelerin etik sonuçlarını görmelidirler.
6. Trajedi ve zaferlerin bireylerin seçimleri sonucunda oluştuğunu fark etmelidirler.
7. Düşüncelerin ve eylemlerin gerçek sonuçları olduğunu ve tarihin bireylerin ve devletlerin kararları ile şekil alıp değiştiğini fark etmelidirler.
8. Bizden öncekilerin gerçek, adalet, kişisel sorumluluk gibi konulara nasıl yaklaştığı ve bugün bu konulara nasıl yaklaşıldığını fark etmelidirler.
9. İnsanlığı çalışarak büyük düşünürlerin düşüncelerini, büyük dineri, felsefe geleneğinin temellerini inceleyerek insanların etik konularla ilgilendiğini ve bunların bugüne yansıyan sonuçlarını fark etmelidirler (CDE, 2005).

Kaliforniya Tarih-Sosyal Bilgiler Programı Çerçevesinin genel özellikleri şunlardır;

1. Tarihin kronolojik çalışmasına odaklanır.
2. Tarih ve coğrafya öğretiminde bütünleşmiş ve ilişkili yaklaşımı önerir.
3. Tarihin iyi anlatılmış bir hikaye olarak önemini vurgular.
4. Tarihi dönemin edebiyatı ve dönemle ilgili edebiyat olarak edebiyatı kullanarak zenginleştirmenin önemini vurgular.
5. Ana okuldan 3. sınıfa kadar yeni program yaklaşımını tanıtır.

6. Önemli tarihi olayların ve dönemlerin yüzeysel bir bilgi yığını olarak değil de derinlemesine çalışılmasının önemini vurgular.
7. Anaokulundan 12. sınıfa kadar bilgilerin özenli ve sistematik şekilde ardı ardına verilmesini önerir.
8. Tarih ve sosyal bilgiler programı çok kültürlü bakış açısı içerir.
9. Dünya tarihine kronolojik organize edilmiş şekilde geniş yer verir.
(6,7.ve 10. sınıflar)
10. Etik anlayış ve vatandaşlık erdemini halk işlerine uygulamanın önemini vurgular.
11. İyi vatandaş özellikleri olarak vatandaşlık ve demokratik değerleri geliştirir.
12. Amerika Birleşik Devletlerinin Anayasası ve insan hakları beyannamesinin ilkelerine uygun çalışmaları ve tartışmaları destekler.
13. Öğretmenlerin tartışmalı konuları kendi tarihi ve günümüz ortamına uygun olarak dürüst ve açık şekilde sunmasını teşvik eder.
14. Dinin insan tarihindeki önemini bildirir.
15. Eleştirel düşünme becerilerinin her seviyede bulunmasını önerir.
16. Öğrencileri öğrenme sürecinde aktif hale getirecek içeriğe uygun çeşitli öğretim metotlarının kullanılmasını destekler.
17. Öğrencilerin okul ve toplum servisleri ve aktivitelerine katılım fırsatları sağlar (CDE, 2005).

4.2.6. Finlandiya Sosyal Bilgiler Programı Amaçları

Finlandiya Sosyal Bilgiler programının amacı öğrencilerin toplumda aktif ve sorumlu bireyler olmasına rehberlik etmek olduğu ifade edilmektedir. Temel eğitimin 7–9. sınıflarında toplumun yapı ve işleyişi ve vatandaş olarak etkileme olanakları ile ilgili temel bilgi ve becerileri vermeyi hedeflemektedir. Öğrencilerin toleranslı, demokratik vatandaşlar olarak yetişmeleri için destek vermek ve sosyal eylem ve etkilemek için demokratik deneyimler vermek amaçları arasında yer almaktadır (FNBE, 2007).

7–9. sınıflar için Sosyal Bilgiler programı amaçları şu şekilde ifade edilmektedir.

Öğrenciler;

1. Sosyal Bilginin doğası hakkında fikir edinirler.
2. Eleştirel şekilde toplum ve ekonomik hayat hakkında bilgi sahibi olmayı ve kullanmayı ve etkilemek için aktif olmayı öğrenirler.
3. Toplum hizmetlerini öğrenirler.
4. Bir işin değerini bilmeyi öğrenirler.
5. Toplumun refahı için girişimciliğin temellerini ve önemini öğrenirler.
6. Sosyal kararların vatandaşların hayatında etkili olduğunu öğrenirler.
7. Sosyal katılıma ve etkili olmaya istekli olmayı öğrenirler.
8. Toplumda rol alan biri olarak ve sorumlu bir tüketici olarak becerilerini geliştirmeyi öğrenirler.
9. Davranışlarının kanuni sonuçlarını öğrenirler (FNBE, 2007).

4.2.7. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Programı Amaçları

Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programının amaçları aşağıdaki durumlar hakkında bilgi ve beceri edinmek olarak özetlenir.

1. İnsanların grup içindeki organizasyonu ve grup içi etkileşimlerindeki hakları, rolleri ve sorumlulukları;
2. Kültür ve mirasın kimlikle bağlantısı ve kültürel etkileşimin doğası ve sonuçları;
3. İnsanların yer ve çevre ile etkileşimi ve insanların yer ve çevreyi yorumlama ve temsil etme şekilleri;
4. Zaman içinde insanlar ve olaylar arasındaki ilişki ve bu ilişkilerin yorumları;
5. İnsanların kaynakları bölüştürme ve idaresi ve insanların ekonomik aktivitelere katılımı (NZME, 1997)

Sosyal Bilgileri bir süreç olarak gören Yeni Zelanda programı öğrencilerin bu süreçte edininip geliştirdikleri becerileri ile toplum hakkında bilgi sahibi olmaları ve sorumlu bir şekilde toplum içinde yer almalarını sağlamaya çalışmaktadır.

4.2.8. Ülkelerin Sosyal Bilgiler Programı Amaçlarının Türkiye Sosyal Bilgiler Programı ile Benzerlik ve Farklılıkları

Bu bölümde, bu çalışmada yer alan ülkelerin Sosyal Bilgiler Programlarının amaçları ile Türkiye Sosyal Bilgiler programında yer alan amaçların karşılaştırılması yoluyla programlar arasındaki benzerlik ve farklılıklarının analizine yer verilecektir.

4.2.8.1. Benzerlikler

Bu karşılaştırma çalışmasında Sosyal Bilgiler programlarının vizyon açısından karşılaştırılması bölümünde temelde birçok benzerlik gösterdiği tespit edilmektedir. Çalışmanın ikinci boyutu olan Sosyal Bilgiler programı amaçlarının karşılaştırılması sonucu elde edilen veriler de aynı şekilde birçok benzerlikler göstermektedir. Bu çalışmada yer alan Sosyal Bilgiler programlarının çerçevesinin ve içeriğinin benzer olmasının bu benzerliğin nedenlerinden olduğu söylenebilir. Türkiye Sosyal Bilgiler programı ile bu çalışmada yer alan ülkelerin Sosyal Bilgiler programları benzer amaçları şu şekilde özetlenebilir.

Ontorio (Kanada)

Ontorio Tarih-Sosyal Bilgiler programının Türkiye Sosyal Bilgiler programı ile benzer amaçları bulunmaktadır. Bu amaçlar şu şekilde sıralanabilir.

1. Sorumlu, katılımcı, haklarını bilen vatandaş yetiştirmek
2. Geçmiş, şimdi, gelecek, yer ve uzam, değişim ve süreklilik algısını kazandırmak.
3. Tarih, Coğrafya, Ekonomi, Vatandaşlık gibi temel Sosyal Bilgiler kavramlarını edindirmek.
4. Tarih ve kültür mirasını fark ettirmek
5. Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde kullanmak
6. İletişim becerileri kazandırmak

İrlanda

İrlanda Sosyal Bilgiler programı ile Türkiye Sosyal Bilgiler programı ortak amaçları şu şekildedir.

1. Sorumlu, katılımcı, haklarını bilen vatandaş yetiştirmek

2. Geçmiş, şimdi, gelecek, yer ve uzam, değişim ve süreklilik algısını kazandırmak
3. Tarih, coğrafya, ekonomi, vatandaşlık temel kavramlarını edindirmek
4. Bilim ve teknoloji
5. Bilimsel düşünme ve ahlak

New York

New York Sosyal Bilgiler programı ile Türkiye Sosyal Bilgiler programı benzer amaçları şu şeklidir:

1. Sorumlu, katılımcı, haklarını bilen vatandaş yetiştirmek
2. Milli değerler ve gelenekler
3. Geçmiş, şimdi, gelecek, yer ve uzam, değişim ve süreklilik algısını kazandırmak
4. Tarih ve kültür mirası
5. Tarih, Coğrafya, Ekonomi, vatandaşlık temel kavramlarını edindirmek

Kaliforniya

Kaliforniya Sosyal Bilgiler programınının Türkiye Sosyal Bilgiler programı ile ortak amaçları şu şeklide sıralanabilir:

1. Sorumlu, katılımcı, haklarını bilen vatandaş yetiştirmek
2. Geçmiş, şimdi, gelecek, yer ve uzam, değişim ve süreklilik algısını kazandırmak
3. Tarih, Coğrafya, Ekonomi, Vatandaşlık temel kavramlarını edindirmek

4. Kültür ve tarih mirası
5. Bilim ve teknoloji

Ayrıca Türkiye Sosyal Bilgiler programının amaçlarında laiklik vurgusu yapılırken Kaliforniya Tarih-sosyal Bilgiler programının amaçları arasında ‘Dinin insan hayatındaki önemi’ şeklinde dile getirilen amaç da laiklikle ilgili açılımlarda bulunmaktadır.

Finlandiya

Finlandiya Sosyal Bilgiler programı ile Türkiye Sosyal Bilgiler programı benzer amaçları ğrencilere,

1. Sosyal bilginin doğası hakkında fikir edindirmek
2. Sorumlu bireyler olarak yetiştirmek
3. Demokratik vatandaşlar olarak sosyal kararların vatandaşların hayatlarında etkili olduğunu öğretmek
4. Sosyal katılıma istekli olmalarını sağlamak
5. Ekonomik hayat hakkında bilgi edindirmek

Yeni Zelanda

Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programı ile Türkiye Sosyal Bilgiler programı ortak amaçlar ise:

1. Katılımcı, haklarını ve sorumluluklarını bilen vatandaş yetiştirmek
2. Zaman, yer ve evre ile etkileşim

3. Değişim ve süreklilik algısını kazandırmak
4. Tarih, coğrafya, ekonomi, vatandaşlık temel kavramlarını edindirmek
5. Kültür ve tarih mirası
6. Bilim ve teknoloji

Bu çalışmada yer alan ülkeler ve Türkiye Sosyal Bilgiler programlarında temelde amaçlanan vatandaş eğitimidir. Sosyal Bilgiler programları amaçları ile yetiştirilmek istenen vatandaş tarif etmektedir. İstenen vatandaş tipinin temel özelliğinin ise sorumlu ve haklarını bilen vatandaş olduğu görülmektedir.

Ülkelerden Finlandiya hariç diğerlerinin bir başka ortak amacı Tarih, Coğrafya ve Ekonomi ile ilgili kavram ve becerileri yerleştirmektir. Finlandiya Sosyal Bilgiler programı içerisinde Tarih ve Coğrafya yer almaz. Tarih ve Coğrafya alanlarının amaçları zaman, yer ve çevre ile etkileşim ve değişim ve süreklilik algısını kazandırmak ortak olarak bulunan amaçlardandır.

Bilim ve teknoloji ile ilgili kavramları yerleştirmek de bu çalışmada yer alan ülkelerin Sosyal Bilgiler programlarının ortak amaçlarındandır.

4.2.8.2. Farklılıklar

Bu bölümde bu çalışmada ele alınan ülkelerin programların amaçlar açısından Türkiye Sosyal Bilgiler programından farklılıklarının tespitine yer verilmiştir.

Ontario (Kanada)

Kanada'nın çokkültürlü ortamında Kanadalı kimliğini geliştirmek ifadesi Türkiye programında kültürel çeşitliliğe vurgu yapmadığı için temel bir farklılık olarak göze çarpmaktadır. Bu çeşitliliğin günlük yaşama etkilerini özetleyen hayatları ile ilgili problemleri çözmek için farklı bakış açılarını değerlendirmek

amacı Kanada'nın kültürel çeşitliliğe sahip ortamında kimlik gelişimine vurgu yapmaktadır.

İrlanda

İrlanda SPHE programında 'Çocuğun sağlığını iyileştirmek ve her yönden çocuğun sağlığını geliştirecek bir yapı kurmak ve 'Hem şimdi hem de gelecek için çocuğun sosyal, kişisel ve sağlığı ile ilgili doğru kararlar alması ve seçimler yapmasını sağlamak' şeklinde ifade edilen amaçlar Türkiye programında ara disiplin kazanımı olarak yer almaktadır, ancak bu amaçların çoğu Hayat Bilgisi ve Fen ve Teknoloji programının kapsamında.

'Kişisel tutumlar ve değerlerini inceleme ve bakış açısını değiştirme olasılığına açık olmak' ve 'Geçmiş ve şu anki davranışların, olayların ve materyallerin nasıl tarihi önem kazanabileceğini anlamada yardımcı olmak' ifadeleri gibi amaçlar Türkiye Sosyal Bilgiler programında yer almamaktadır.

İrlanda SESE programı Tarih dersi amaçları arasında 'Geçmişte kadın, erkek ve çocukların hayatları ve birbirlerini nasıl etkilediklerinin farkına varmak' gibi bir ifadeye yer vermektedir. Türkiye Sosyal Bilgiler programı amaçları arasında bu şekilde kadın ve çocuk hakları ile ilgili bir ifadeye rastlanmamaktadır.

İrlanda SESE programı amaçları arasında yer alan 'Kendi yaşamında ve ortak çevre hakkında karar vermeye katılım sağlayarak, çevrenin uzun süreli bakımı, dünya kaynaklarının sürdürülebilir kullanımının sağlanması için sorumluluk anlayışı geliştirmek' ile ifade edilen sürdürülebilirlik amacı Türkiye Sosyal Bilgiler programının amaçları arasında 'Katılımın önemine inanmak, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşler ileri sürmek' ve 'İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir' şeklinde çok genel olarak ifade edilmektedir denebilir.

'Çocukta sosyal sorumluluk, aktif ve katılımcı vatandaşlık duygusunu geliştirme ve demokratik yaşamının değerini anlamasını sağlama' amacı ile sosyal sorumluluk

ve aktif vatandaşlık üzerinde duran İrlanda SPHE programında tanımlanan vatandaşlık ile Türkiye Sosyal Bilgiler programının amaçları arasında yer alan ‘Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişmek’ ifadesinde yer alan vatandaş tipi farklıdır denebilir. Öncelikle ulusal bilince vurgu yapan Türkiye Sosyal Bilgiler programının bu amacı aynı zamanda aktif ve katılımcı ifadeleri ile tanımını bulan ‘aktif vatandaşlık’ açısından da eksik olduğu söylenebilir.

New York

New York Sosyal Bilgiler programında bulunan ‘Çeşitlilik içerisinde nasıl birlik olduk?’ sorusuyla toplumun çeşitliliğine vurgu yapmaktadır ve öğrencilerin bu çeşitliliğin farkına varmaları sağlanmaya çalışılmakta olduğu söylenebilir. Çeşitliliğe vurgu bu şekilde açık bir ifadeyle Türkiye Sosyal Bilgiler programının amaçları arasında yer almaz. Ayrıca ‘Nerelerde hata yaptık ve neyi değiştirmemiz gerekir?’ sorusu ile tarihsel açıdan toplum olarak eleştirel olmayı amaçları arasına yerleştirmektedir. Böyle toplumsal eleştiriye yöneltecek ifadeler Türkiye Sosyal Bilgiler programında bulunmamaktadır.

New York Sosyal Bilgiler programının amaçları Türkiye Sosyal Bilgiler programından farklı olarak daha çok Tarih bilgisine yönelmekte ve ağırlıklı Tarih alanının amaçlarını iletmektedir denebilir.

Kaliforniya

Kaliforniya Sosyal Bilgiler programı aşağıda sıralanan amaçları ile Etik ve Tarih konusundaki vurgusunu dile getirmektedir.

1. İnsanlığın geçmişini çalışarak edindikleri bilginin yanı sıra bireysel ve sosyal etik konusunda derin algı kazanmalılar.

2. Öğrenciler insanların düşünce ve hareketleri ile değer ve düşünceleri ile arasındaki ilişkiyi ve bu düşüncelerin etik sonuçlarını görmelidirler.
3. Trajedi ve zaferlerin bireylerin seçimleri sonucunda oluştuğunu fark etmeliler.
4. Düşüncelerin ve eylemlerin gerçek sonuçları olduğunu ve tarihin bireylerin ve devletlerin kararları ile şekil alıp değiştiğini fark etmeliler.
5. Bizden öncekilerin gerçek, adalet, kişisel sorumluluk gibi konulara nasıl yaklaştığı ve bugün bu konulara nasıl yaklaşıldığını fark etmeliler.
6. İnsanlığı çalışarak büyük düşünürlerin düşüncelerini, büyük dinleri, felsefe geleneğinin temellerini inceleyerek insanların etik konularla ilgilendiğini ve bunların bugüne yansıyan sonuçlarını fark etmeliler.
7. Tarih ve Sosyal bilgiler programı çok kültürlü bakış açısı içerir (CDE, 2005:)

Kaliforniya programı bu amaçlarla iyi vatandaş yetiştirmeyi hedeflediğini ifade etmektedir. Türkiye Sosyal Bilgiler programının iyi vatandaş özellikleri bu amaçların tamamını kapsamaz ancak Türkiye Sosyal Bilgiler programının amaçları içindeki ‘Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul eder’ gibi başka amaçlarla desteklenir denilebilir.

Türkiye Sosyal Bilgiler programında geçmiş olaylar ve kişiler hakkında ve doğru kararlar almak konusunda amaçlar bulunmaktadır ancak bu kadar ayrıntılı şekilde açıklanmayıp ‘Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar’ şeklinde ifade edilmektedir.

Finlandiya

Finlandiya Sosyal Bilgiler programında amaçları arasında yer alan Girişimciliğe ‘Toplumun refahı için girişimciliğin temellerini ve önemini öğrenmek’ ifadesinde yer verilmektedir. Türkiye ilköğretim programında bu amaç Girişimcilik ara disiplini ve daha çok Matematik programı içerisinde yer almaktadır.

‘Davranışlarının hukuki sonuçlarını öğrenmek’ amacı Türkiye Sosyal Bilgiler programında hukuk ile ilgili amaç içerisinde ele alınır ayrıca vatandaşlık ara disiplini kazanımları arasında da yer aldığı söylenebilir.

Finlandiya programında ise finans ve ekonomi ana başlıklardır ‘Toplumda rol alan biri ve sorumlu bir tüketici olarak becerilerinin geliştirmeyi öğrenirler’ şeklinde ifade edilen bu amaç Türkiye Sosyal Bilgiler programında ana amaçlardan biri olmayıp kazanımlar arasında yer almaktadır. Türkiye programında finans ve ekonomi alanları ile ilgili bilgiler ve tutumlar çeşitli kazanımlar olarak ifade edilir denebilir.

Tarih ve Coğrafya bu programın kapsamı içerisinde yer almadığından Türkiye Sosyal Bilgiler amaçları arasında yer alan Tarih ve Coğrafya ile ilgili amaçlar Finlandiya Sosyal Bilgiler programında bulunmamaktadır.

Yeni Zelanda

Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programındaki ‘Kültür ve mirasın kimlikle bağlantısı ve kültürel etkileşimin doğası ve sonuçları hakkında bilgi edinmek’ Çokkültürlü toplumun içerisindeki bireylere kazandırılmak istenen bir amaçtır. Bu amaç Türkiye Sosyal Bilgiler programında ulusal kimlik olarak ortaya çıkmaktadır.

Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programındaki insanların kaynakları bölüştürme ve idaresi ve insanların ekonomik aktivitelere katılımı amacı Türkiye Sosyal Bilgiler programında girişimcilik aradisiplini kazanımı olarak yer almaktadır ve daha çok Matematik dersinin kazanımları arasındadır.

Türkiye Sosyal Bilgiler programı ile farklılıkların incelendiği bu bölümde görülebileceği gibi temel farklılık Kaliforniya, New York, Yeni Zelanda gibi bazı ülkelerin çokkültürlü veya iki kültürlü yaklaşıma amaçları arasında yer vermeleridir. Türkiye Sosyal Bilgiler programının çokkültürlü veya iki kültürlü bir bakış açısı olduğunu gösteren bir ifade bulunmamaktadır denebilir.

Aynı zamanda İrlanda, Kaliforniya, Finlandiya Sosyal Bilgiler programlarının amaçları arasında 'aktif vatandaşlık' bulunmakta iken Türkiye programının vatandaşlıkla ilgili amaçları arasında aktif vatandaşlığa vurgu yapılmadığı söylenebilir.

Girişimcilik, Ekonomi, Sürdürülebilirlik, Sağlık gibi kavramlar Finlandiya, İrlanda gibi ülkelerde vurgulu şekilde verilmekte ve birden fazla amaçla ifade edilmektedir denebilir. Türkiye Sosyal Bilgiler programında Ekonomi ile ilgili amaçlar bulunmakla birlikte Finlandiya programındaki kadar geniş yer tutmadığı görülebilir. Girişimcilik, Sağlık ve Sürdürülebilirlik konularının ise daha çok aradisiplinler ve Matematik, Fen ve Teknoloji ve Hayat Bilgisi derslerinin amaçları arasında yer almakta olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak bu çalışmadaki ülkelerin amaçlarının özetinin verildiği ve benzerlik ve farklılıklarının ortaya konduğu Tablo 5 ve 6'da da görülebileceği gibi Türkiye Sosyal Bilgiler programı oldukça ayrıntılı ve ele aldığı her alanla ilgili amaçlarını açıkça belirtmektedir. Benzerlikler açısından ortak amacın vatandaş yetiştirmek olduğu görülmektedir. Bu vatandaş tipinin ortak özelliği ise sorumlu ve haklarını bilen vatandaş olmasıdır.

Ancak farklılıkları açısından bakıldığında yine Tablo 5 ve 6'da görülebileceği gibi çalışmadaki ülkelerden İrlanda, Finlandiya, Yeni Zelanda'da bulunan bazı konular Türkiye Sosyal Bilgiler programında aradisiplinler veya diğer derslerin içeriğinde bulunduğundan amaçları arasında yer almamaktadır. Bunlar Çevre, Sağlık Eğitimi ve Sürdürülebilirlik olarak örneklendirilebilir. Bir diğer önemli fark ise incelenen diğer ülkelerin hemen hepsinde yapısal farklılıklar bulunmasına rağmen ortak olarak çokkültürlülüğe yer verdikleri söylenebilir.

4.2.8.3. Sosyal Bilgiler Programları Amaçları Özeti

Tablo 5. Ülkelerin Sosyal Bilgiler Eğitimi Programları Amaçları

Türkiye	Kanada	İrlanda	New York (A.B.D)	Kaliforniya (A.B.D)	Finlandiya	Yeni Zelanda
<p>1. Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerini, ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varır.</p> <p>2. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişir.</p> <p>3. Atatürk ilke ve ilkelerinin, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrar; laik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.</p> <p>4. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerçekleriyle bilir.</p> <p>5. Türk kültürünü ve tarihini oluşturur temel öğe ve süreçleri kavrayarak, milli bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasını koruması ve geliştirilmesini gerektirimi kabul eder.</p> <p>6. Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafî özelliklerini tanıyarak, insanlarla doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar.</p> <p>7. Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şerhidi vb.) kullanarak, düzenler ve geliştirir.</p> <p>8. Ekonominin temel kavramlarını anlayarak, kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde ulusal ekonominin yerini kavrar.</p> <p>9. Meslekleri tanıır, çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerektirdiği bilgi, tarih ve coğrafya çalışmalarını bağlantı kurarak uygulayabilir.</p> <p>10. Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve</p>	<p>Sosyal bilgiler yerelden küreselle toplumlara, onların çeşitli miraslarını, fiziksel sistemlerini ve bunların içindeki vatandaşlığın doğasını inceleyerek ve anlamaya çalışır. Öğrenciler değişim, kültür, çevre, güv, Pazar dinamikleri gibi ana sosyal bilgiler kavramlarını edinirler. Öğrenciler birbirine bağlı olan dünyada ve kültürel çeşitliliğe sahip demokratik bir toplum olan Kanada hakkında ve vatandaşlık rolü hakkında bilgi sahibi olurlar. Ayrıca Kanadalı kimliğini ve demokratik değerleri, haritalar, küreler, ve modeller ve çeşitli tarihsel kanıtları kullanarak alan çalışmalarını ve diğer araştırma projeleri ile araştırma ve iletişim becerilerini geliştirirler. Öğrenciler bu becerileri Kanadalı kimliğini ve demokratik değerleri anlayışını geliştirmek ve farklı bakış açılarına değerlendirecek, hayatları ile ilgili problemleri çözmek ve karar almak için bilgilere eleştirel yaklaşılabilmek için kullanırlar.</p> <p>1. Sosyal bilgiler, tarih ve coğrafyanın temel kavramlarını kavraması 2. Çeşitli öğrenmelerde kullanılan sosyal bilgiler, tarih ve coğrafyanın temel kavramlarını uygulamak ve etkili araştırma ve iletişim için gerekli becerileri, stratejileri ve zihinsel alışkanlıkları geliştirmeli 3. Sınıf dışındaki dünyada tarih ve coğrafya çalışmalarını bağlantı kurarak uygulayabilir</p>	<p>Sosyal, kişisel ve sağlık eğitimini amaçlar.</p> <p>1. Çocukun kişisel gelişimini ve refahını ilerletmek</p> <p>2. Çocukta kendine ve diğerlerine bakma ve saygı, her insanın değerli olduğu duygusunu geliştirmek</p> <p>3. Çocukun sağlığını iyileştirmek ve her yönden çocuğun sağlığını geliştirecek bir yapı kurmak</p> <p>4. Hen şimdiki hem de geleceğe için çocuğun sosyal, kişisel ve sağlığı ile ilgili doğru kararlar alması ve seçimler yapmasını sağlamak</p> <p>5. Çocukta sosyal sorumluluk, aktif ve katılımcı vatandaşlık duygusunu geliştirmek ve demokratik yaşamının değerini anlamasını sağlamak</p> <p>6. İnsan ve kültür çeşitliliğine saygı duymayı ve dünyanın birbirine bağlı olan yapısını anlamasını sağlamak</p> <p>1. Sosyal, kişisel ve bilimsel konularda bilgi ve eleştirel anlayış tutum edinmelerini sağlamak</p> <p>2. Yerel ve daha geniş çevresi için merak ve hayal gücünü geliştirmek ve canlandırmak</p> <p>3. Çocukların, aile üyesi, toplumun yerel, bölgesel, ulusal, Avrupalı ve küresel üyesi olarak sorumlu bir birey rolünü oynamasını sağlamak</p> <p>4. İnsanın, her yaşayan şeyin ve üzerinde yaşadıkları dünyanın birbirleriyle ilişkisine anlayış ve ilgiyi geliştirmek</p> <p>5. Kendi yaşam tarzında ve kolektif çevresel karar vermeye katılım sağlamanın çevrenin uzun kaynaklarının sürdürülebilir kullanımını sağlaması için edindikleri sosyal bilgiler.</p> <p>6. İnanç ve değerleri doğrultusunda insan ve sorumlu tutum ile dünyasını değerini bilmevi birleştirmek</p>	<p>Tam olarak, öğrencilere giderek artan çeşitlilikte ve dünya ile bağlantı halinde olan Amerika anayasal demokrasisinde sorumlu bir vatandaş olarak ve geleceğe ilişkin önemi anlamalıdır.</p> <p>1. Küresel ilişkileri, 2. Geçmiş, şimdi ve gelecek ilişkisinin önemini anlamalıdır.</p> <p>1. Öğrenciler tarih bilgisini ve bağlantılı disiplinleri edindiklerinde kendi hayatları için akıllıca seçimler yapabilir ve eyalet, ulusal ve dünya işlemlerinde hızlı değişimi anlayabilirler.</p> <p>2. Ayrıca insanlığın geçmişini çalışarak edindikleri bilgilerin yanı sıra bireysel ve sosyal etik konusunda derin algıyı kazanırlar.</p> <p>3. Öğrenciler insanların düşünce ve hareketleri ile değer ve düşünceleri ile arasındaki ilişkiyi ve bu düşüncelerin etik sonuçlarını görebilirler.</p> <p>4. Trajedi ve zaferlerin bireylerin seçimleri sonucunda oluştuğunu fark ederler.</p> <p>5. Düşüncelerin ve eylemlerinin gerçek sonuçları olduğunu ve tarihin bireylerin ve devletlerin kararları ile şekillendiğini ve değiştiğini fark ederler.</p> <p>6. Bizden öncekilerin gerçek, adanet, kişisel sorumluluk gibi konulara nasıl yaklaştığı ve bugün bu konulara nasıl yaklaştığını fark ederler.</p> <p>7. İnsanlığı çalışarak bütüncül düşüncelerin düşüncelerini, büyük dinleri, felsefe geleneklerini temellerini inceleyerek insanların etik konularla ilişkisini ve bunların bugüne yansıyan sonuçlarını fark ederler.</p>	<p>Öğrencileri sorumlu bir vatandaş olarak yetiştirmek için:</p> <p>1. Küresel ilişkileri, 2. Geçmiş, şimdi ve gelecek ilişkisinin önemini anlamalıdır.</p> <p>1. Öğrenciler tarih bilgisini ve bağlantılı disiplinleri edindiklerinde kendi hayatları için akıllıca seçimler yapabilir ve eyalet, ulusal ve dünya işlemlerinde hızlı değişimi anlayabilirler.</p> <p>2. Ayrıca insanlığın geçmişini çalışarak edindikleri bilgilerin yanı sıra bireysel ve sosyal etik konusunda derin algıyı kazanırlar.</p> <p>3. Öğrenciler insanların düşünce ve hareketleri ile değer ve düşünceleri ile arasındaki ilişkiyi ve bu düşüncelerin etik sonuçlarını görebilirler.</p> <p>4. Trajedi ve zaferlerin bireylerin seçimleri sonucunda oluştuğunu fark ederler.</p> <p>5. Düşüncelerin ve eylemlerinin gerçek sonuçları olduğunu ve tarihin bireylerin ve devletlerin kararları ile şekillendiğini ve değiştiğini fark ederler.</p> <p>6. Bizden öncekilerin gerçek, adanet, kişisel sorumluluk gibi konulara nasıl yaklaştığı ve bugün bu konulara nasıl yaklaştığını fark ederler.</p> <p>7. İnsanlığı çalışarak bütüncül düşüncelerin düşüncelerini, büyük dinleri, felsefe geleneklerini temellerini inceleyerek insanların etik konularla ilişkisini ve bunların bugüne yansıyan sonuçlarını fark ederler.</p>	<p>1. Sosyal bilginin doğası hakkında fikir edinirler</p> <p>2. Eleştirel şekilde toplum ve ekonomik hayat hakkında bilgi sahibi olmayı ve kullanmayı ve etkinleştirmek için aktif olmayı öğrenirler.</p> <p>3. Toplum hizmetlerini öğrenirler.</p> <p>4. Bir işin değerini bilmeyi öğrenirler.</p> <p>5. Toplumun refahı için girişimcilik temellerini ve önemini öğrenirler.</p> <p>6. Sosyal kararların vatandaşların hayatında etkili olduğunu öğrenirler.</p> <p>7. Sosyal kutlama ve etkili olmaya istekli olmaları sağlanır.</p> <p>8. Toplumda rol alan bir tüketici olarak becerilerinin geliştirilmesi öğrenirler.</p> <p>9. Davranışlarının hukuki sonuçlarını öğrenirler.</p> <p>Ve sosyal bilgiler sürecini kullanarak geliştirdikleri beceri ile:</p> <p>6. Toplum hakkında bilgi sahibi olmak ve sorumlu bir şekilde toplum içinde yer almaları.</p>	

olular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler. değişim ve sürekliliği algular.

11. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.

12. Bilimsel düşünmeyi temel olarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretilen bilimsel ahlağı gözetir.

13. Birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken, sosyal bilimlerin temel kavramlarından yararlanır.

14. Katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşler ileri sürer.

15. İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.

16. Farklı dönem ve mekanlardaki toplumlararası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder.

17. İnsanın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir (ttkb, 2007).

Tarih

1. Geçmiş hakkında ilgi ve merak uyandırmak

2. Geçmişe kadın, erkek ve çocukların hayatları ve birbirlerini nasıl etkilediklerinin farkına varmak

3. Değişim ve süreklilik kavramlarını anlamayı sağlamak

4. Çocukların gelişimsel basamaklarına uygun olarak ardıcılık, zaman, kronoloji gibi kavram ve becerileri geliştirmek

5. Çocukların tarihsel delilleri sistematik ve eleştirel kullanabilmelerini sağlamak

6. Tarihsel bulgu ve yorumları farklı şekillerde kullanabilmeleri fırsatlar yaratmak

7. Koruma ve değişimin yerel ve daha geniş çevrede etkilerme duyarlılığı artırmak

8. Şimdiki insanların davranış ve tutumlarında geçmiş yaşantıların etkilerini fark etmesine yardımcı olmak

9. Kişisel tutumlar ve değerlerini incedeme ve baktığı açsını değiştirme olasılığına açık olmak

10. Geçmiş ve şu anki davranışların, olayların ve materyallerin nasıl tarihi önem kazanabileceğini anlamada yardımcı olmak

Coğrafya

1. Yerel, bölgesel ve daha geniş çevreleri ve bir birleri ile ilişkilerine dair bilgi ve anlayışı geliştirmek

2. Dünyadaki doğal ve insani durumların çeşitliliğini anlamaya

3. Farklı çevrelerden insanlara empati ve insanların bağımsızlığı algısını geliştirmek

4. Çeşitli iletişim metotlarının özellikle grafik ile ilgili olan kullanma becerisini geliştirme (harita ve diğer sözsüz, nümerik olmayan bilgi sunum formları)

5. Yer ve uzay farkındalığını geliştirmek

6. Çevresel problemleri tanımlama, tartışma, çözümleme ve önleme konusunda sorumlu tutum ve davranışları geliştirmeye teşvik etmek

4.2.8.4. Sosyal Bilgiler Programları Amaçları Karşılaştırmaları

Tablo 6. Türkiye Sosyal Bilgiler Programı ile Diğer Ülkelerin Sosyal Bilgiler Eğitimi Programlarının Amaçlarının Karşılaştırılması

	Kanada	İrlanda	New York (A.B.D)	Kaliforniya (A.B.D.)	Finlandiya	Yeni Zelanda	
Benzerlikler	<p>1. Sorumlu, haklarını bilen vatandaş yetiştirmek</p> <p>2. Geçmiş, şimdi, gelecek, yer ve uzam, değişim ve süreklilik algısını kazandırmak</p> <p>3. Tarih, Coğrafya, Ekonomi, vatandaşlık gibi temel Sosyal Bilgiler kavramlarını edindirmek</p> <p>4. Haritalar, küreler ve modeller ve çeşitli tarihsel kanıtları kullanabilmek</p> <p>5. İletişim becerileri kazandırmak</p>	<p>1. Sorumlu, haklarını bilen vatandaş yetiştirmek</p> <p>2. Geçmiş, şimdi, gelecek, yer ve uzam, değişim ve süreklilik algısını kazandırmak</p> <p>3. Tarih, Coğrafya, Ekonomi, vatandaşlık temel kavramlarını edindirmek</p> <p>4. Bilim ve teknoloji</p> <p>5. Bihmsel düşünme ve ahlak</p>	<p>1. Sorumlu, katımcı, haklarını bilen vatandaş yetiştirmek</p> <p>2. Geçmiş, şimdi, gelecek, yer ve uzam, değişim ve süreklilik algısını kazandırmak</p> <p>3. Tarih, Coğrafya, Ekonomi, vatandaşlık temel kavramlarını edindirmek</p> <p>4. Kültür ve tarih mirası</p> <p>5. Bilim ve teknoloji</p>	<p>1. Sorumlu, katımcı, haklarını bilen vatandaş yetiştirmek</p> <p>2. Geçmiş, şimdi, gelecek, yer ve uzam, değişim ve süreklilik algısını kazandırmak</p> <p>3. Tarih, Coğrafya, Ekonomi, vatandaşlık temel kavramlarını edindirmek</p> <p>4. Kültür ve tarih mirası</p> <p>5. Bilim ve teknoloji edindirmek</p>	<p>1. Sosyal bilginin doğası hakkında fikir edindirmek</p> <p>2. Sorumlu bireyler yetiştirmek</p> <p>3. Demokratik vatandaşlar olarak sosyal kararların vatandaşların hayatlarında etkili olduğunu öğretmek</p> <p>4 Sosyal katılıma istekli olmalarını sağlamak</p> <p>5. Ekonomik hayat hakkında bilgi edindirmek</p>	<p>1. Sorumlu, haklarını bilen vatandaş yetiştirmek</p> <p>2. Geçmiş, şimdi, gelecek, yer ve uzam, değişim ve süreklilik algısını kazandırmak</p> <p>3. Tarih, Coğrafya, Ekonomi, vatandaşlık temel kavramlarını edindirmek</p> <p>4. Kültür ve tarih mirası</p> <p>5. Bilim ve teknoloji</p>	<p>1. Sorumlu, haklarını bilen vatandaş yetiştirmek</p> <p>2. Geçmiş, şimdi, gelecek, yer ve uzam, değişim ve süreklilik algısını kazandırmak</p> <p>3. Tarih, Coğrafya, Ekonomi, vatandaşlık temel kavramlarını edindirmek</p> <p>4. Kültür ve tarih mirası</p> <p>5. Bilim ve teknoloji</p>
Farklılıklar	<p>1. Çokkültürlü ortamda Kanadalı kimliğini geliştirmek</p> <p>2. Hayatları ile ilgili problemleri çözmek için farklı bakış açılarını değerlendirmek</p> <p>Bu amaçlar kültürel çeşitliliğe sahip ortamda kimlik gelişimine vurgu yapılmaktadır.</p>	<p>1. Çocuğun sağlığını iyileştirmek ve her yönden çocuğun sağlığını geliştirecek bir yapı kurmak</p> <p>2. Hem şimdi hem de gelecek için çocuğun sosyal, kişisel ve sağlığı ile ilgili doğru kararlar alması ve seçimler yapmasını sağlamak</p> <p>Bu kazanımlar Türkiye programında ara disiplinin kazanımı olarak yer almaktadır, ancak çoğu Hayat Bilgisi ve Fen ve Teknoloji programının kapsamındadır.</p> <p>3. Kişisel tutumlar ve değerlerini inceleme ve bakış açısını geliştirme olasılığına açık olmak</p> <p>4. Geçmiş ve şu anki davranışların, olayların ve materyallerin nasıl tarihi önemi kazanabileceğini anlamada yardımcı olmak.</p> <p>5. Kendi yaşam tarzında ve köktürlü çevresel karar vermeye katılım sağlayarak çevrenin uzun süreli bakımı, dünya kaynaklarının sürdürülebilir kullanımının sağlanması için sorumluluk anlayışı geliştirmek.</p>	<p>Çeşitlilik içerisinde nasıl birlik olduk? Hangi insanlar ve gruplar gelişimimize yardımcı oldu? Nelerle hata yaptık ve neyi değiştirmemiz gerekir? Soruları ile öğrencilerin tarihi ve da ülke geçişine eleştirel bir bakışa sahip olmasını sağlamak</p>	<p>1. İnsanın geçmişini çalışarak edindikleri bilginin yanı sıra bireysel ve sosyal etik konusunda derin bilgi kazandırmak.</p> <p>2. İnsanların düşünce ve hareketleri ile değer ve düşünceleri ile arasındaki ilişkiyi ve bu düşüncelerin etik sonuçlarını görmelerini sağlamaktır.</p> <p>3. Trajedi ve zaferlerin bireylerin seçimleri sonucunda oluşup oluşup fark ettirmek.</p> <p>4. Düşüncelerin ve eylemlerin gerçek sonuçları olduğunu ve tarihin bireylerin ve devletlerin kararları ile şekil alıp değiştiğini fark etmek.</p> <p>5. Bizden öncekilerin gerçek, adalet, kişisel sorumluluk gibi konulara nasıl yaklaştığı ve bugün bu konulara nasıl yaklaşıldığını fark ettirmek.</p> <p>6. İnsanlığı çalışarak büyük düşüncülerin, düşüncülerini, felsefe geleceğinin temellerini inceleyerek insanların etik konularla ilgilendiğini ve bunların bugüne yansıyan sonuçlarını fark ettirmek.</p>	<p>1. Sosyal katılıma istekli olmalarını sağlamak</p> <p>2. Bir işin değerini bilmeyi öğrenmek.</p> <p>3. Toplumun refahı için girişimcilik temellerini ve önemini öğrenirler hedefi girişimcilik ara disiplini de daha çok çok matematik programı içerisinde yer almaktadır.</p> <p>3. Davranışlarının hukuki sonuçlarını öğrenirler amacı Türkiye programında vatandaşlık ara disiplini kazanımı olarak bulunur.</p> <p>4. Toplumda rol alan biri ve sorumlu bir rüketici olarak becerilerinin geliştirmeyi öğrenmek.</p> <p>Bu hedef de Türkiye programında ana hedeflerden biri değildir fakat kazanımlar arasında yer almaktadır.</p> <p>Finlandiya programında Finans ve Ekonomi ana başlıklardır. Türkiye programında ekonomi ilgili konular çeşitli kazanımlar olarak ifade edilmiştir.</p>	<p>1. İnsanların kaynakları bölüşürmesi ve idaresi ve insanların ekonomik aktiviteler katılımlarını anlamak amacı Türkiye programında Girişimcilik aradığı disiplin kazanımı olarak yer almaktadır ve daha çok matematik dersinin kazanımları arasındadır.</p>	

Amaç

TÜRKİYE

4.3.Sosyal Bilgiler Programlarının Öğrenme Alanları

Öğrenme alanı, birbiri ile ilişkili beceri, tema, kavram ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden yapıdır. Sosyal Bilgiler dersi öğrenme alanları her ülkede farklılık gösterebilmektedir. Bu bölümde ülkelerin Sosyal Bilgiler dersi içeriği olarak tespit ettikleri hedefler ve kazanımlara yer verilmektedir.

Öğrenme alanlarının yanı sıra ara disiplinler olarak belirlenmiş olan bazı alanlar Sosyal Bilgiler dersinin öğrenme alanları içerisine yerleştirilmiş disiplinleri ifade etmektedir. Bazı ülke programlarında ara disiplinlere yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin çeşitli beceriler, değerler ve kavramlar edinmesi beklenmektedir. İncelen ülkelerin bazılarında becerilere ayrı bir yer verilirken bazılarında beceriler, değerler ve kavramlar ayrı olarak ele alınmayıp programın bütünü içerisinde verilmeye çalışılmaktadır. Bu bölümde becerileri değerler ve kavramlar ayrı olarak ele alan ülkelerin beceriler, değerler ve kavramları da incelenmiş ve karşılaştırma bölümünde Türkiye Sosyal Bilgiler programındaki beceriler, değerler ve kavramlar ile benzer ve farklı yönleri tespit edilmiştir.

Bu bölümde ülkelerin Sosyal Bilgiler dersi öğrenme alanları ve öğrenme alanlarının içinde bulunuyorsa beceriler, değerler, kavramlar ve ara disiplinleri ele alınmakta ve Türkiye programı ile benzerlik ve farklılıkları tespit edilmektedir.

4.3.1. Türkiye Sosyal Bilgiler Programı Öğrenme Alanları ve Ara Disiplinler, Beceriler, Kavramlar ve Değerler

Türkiye Sosyal Bilgiler Programı öğrenme alanları ve bu alanlara bağlı ünitelerle şekillenmektedir. Bu ünitelerdeki hedefler kazanımlarla ifade edilmektedir. Sosyal Bilgiler öğrenme alanlarının yanı sıra edinilmesi istenen Sosyal Bilgiler kavram,

değer ve becerileri ile ilişkilendirilmektedir. Ayrıca tüm derslerin ortak faydalandığı aradisiplinler bulunmaktadır.

Ara disiplinler

Türkiye Sosyal Bilgiler programı ilköğretim programında yer alan Matematik, Hayat Bilgisi derslerinde olduğu gibi ara disiplinlerle desteklenir. Başta Atatürkçülük olmak üzere ara disiplinler olarak adlandırılan “rehberlik ve psikolojik danışma”, “spor kültür ve olimpiik eğitim”, “afet eğitimi”, “kariyer bilinci geliştirme”, “insan hakları ve vatandaşlık”, “sağlık kültürü”, “girişimcilik”, “özel eğitim” alanlarıyla program arasındaki bağlantılar kurulmuş programın bütünlüğü sağlanmıştır. Bu ara disiplinlerin her biri kazanım listeleri ile açıklanmışlardır. Sosyal Bilgiler programındaki öğrenme alanları ilgili aradisiplinlerle ilişkilendirilmiştir.

Sosyal Bilgiler Programı Becerileri

Beceri, öğrencilerde öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması tasarlanan kabiliyetlerdir. Sosyal Bilgiler Programı, ilköğretim 4–8. sınıf düzeyinde diğer derslerle birlikte Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi gibi diğer derslerle aynı olan ilk 9 beceriyi kazandırmanın yanında, Sosyal Bilgilerin kendine özgü 6 becerisini de kazandırmayı amaçlamaktadır.

Bu becerileri şöyle sıralayabiliriz:

- 1.Eleştirel Düşünme Becerisi
- 2.Yaratıcı Düşünme Becerisi
- 3.İletişim Becerisi
- 4.Araştırma Becerisi
- 5.Problem Çözme Becerisi
- 6.Karar Verme Becerisi
- 7.Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi
- 8.Girişimcilik Becerisi

9. Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi
10. Gözlem Becerisi
11. Mekânı Algılama Becerisi
12. Zaman ve Kronolojiyi
13. Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi
14. Sosyal Katılım Becerisi
15. Empati Becerisi (TTKB, 2005).

Sosyal Bilgiler Programı Değerler

Değerin özellikleri şöyle sıralanmaktadır:

1. Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen birleştirici olgulardır.
2. Toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir.
3. Sadece bilinç değil duygu ve heyecanları da ilgilendiren yargılardır.
4. Değerler bireyin bilincinde yer alan ve davranışı yönlendiren güdülerdir (TTKB, 2005).

Değerlerin normlardan farkı normlardan daha genel ve soyut bir nitelik taşımasıdır. Değerler normları da içerir. Türkiye Sosyal Bilgiler Programında verilen değerler aşağıdaki gibidir;

- Adil olma
- Bağımsızlık
- Barış
- Aile birliğine önem verme
- Özgürlük

- Bilimsellik
- Çalışkanlık
- Dayanışma
- Duyarlılık
- Dürüstlük
- Estetik
- Hoşgörü
- Misafirperverlik
- Sağlıklı olmaya önem verme
- Saygı
- Sevgi
- Sorumluluk
- Temizlik
- Vatanseverlik
- Yardımseverlik (TTKB, 2005)

Öğrenme alanları

Sosyal Bilgiler dersi dokuz öğrenme alanı çerçevesinde yapılandırılmıştır.

1. Birey ve Toplum
2. Kültür ve Miras
3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler
4. Üretim, Dağıtım ve Tüketim
5. Zaman, Süreklilik ve Değişim
6. Bilim, Teknoloji ve Toplum
7. Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler

8. Güç, Yönetim ve Toplum
9. Küresel Bağlantılar (TTKB, 2005).

Öğrenme alanları, bir ya da birden fazla akademik disiplini içerebilmektedir. Örneğin; “Birey ve toplum,” Psikoloji ve Vatandaşlık bilgisini; “Kültür ve Miras”, Antropoloji, Tarih ve Vatandaşlık Bilgisini; “İnsanlar, Yerler ve Çevreler,” Coğrafya’yı; “Üretim, Tüketim ve Dağıtım” Ekonomi’yi; “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” ve “Güç, Yönetim ve Toplum” Sosyoloji, Vatandaşlık Bilgisi ve Hukuku içermektedir. “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ve “Küresel Bağlantılar” disiplinler arası alanlardır (TTKB, 2005: 96).

Öğrenme alanları, 4. sınıftan 7. sınıfa kadar devam etmektedir. Bir ünite, bir ya da birden fazla öğrenme alanını içerebilmektedir. 6.sınıfta 7 ünite, 7.sınıfta 8 ünite bulunmaktadır. Her iki sınıfta da “Zaman, Süreklilik ve Değişim” öğrenme alanı, diğer öğrenme alanları içinde düşünülmüştür (TTKB, 2005).

Türkiye Sosyal Bilgiler dersinde ele alınan öğrenme alanları, üniteler ve kazanımları sınıflara göre şu şekilde dağılım göstermektedir (TTKB, 2005).

4. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı Öğrenme Alanları, Üniteler Ve Kazanımlar

Öğrenme Alanı: Birey Ve Toplum

Ünite: Kendimi Tanıyorum

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. Bireysel farklılıkları tanır ve kabul eder.
2. Duyguları ve düşünceleri arasındaki ilişkiyi fark eder.
3. Farklı durumlara ait duygu ve düşüncelerini ifade eder.
4. Başkalarının duygu ve düşüncelerini saygı ile karşılar.
5. Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik sıraya koyar.

6. Sahip olduğu resmî kimlik belgelerindeki bilgileri analiz ederek kişisel kimliğine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Öğrenme Alanı: Kültür Ve Miras

Ünite: Geçmişimi Öğreniyorum

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. Sözlü tarih yöntemi kullanarak ve nesnelere dayanarak aile tarihi oluşturur.
2. Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri fark eder.
3. Tarihte Türklerin yaygın olarak oynadığı oyunlardan günümüzde de devam edenlere örnek verir.
4. Kültür öğelerinin geçmişten bugüne değişerek taşındığına ilişkin yakın çevresinden kanıtlar gösterir.
5. Yaşanmış olaylardan ve görsel materyallerden yola çıkarak, Millî Mücadele sürecinde yakın çevresini ve Türkiye'yi betimler.
6. Millî Mücadele'nin kazanılmasında ve Cumhuriyetin ilânında Atatürk'ün rolünü fark eder.

Öğrenme Alanı: İnsanlar, Yerler Ve Çevreler

Ünite: Yaşadığımız Yer

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. Çeşitli yöntemlerle çevresindeki herhangi bir nesnenin kendisine göre bulunduğu yönü bulur.
2. Çevresinde gördüklerini şekil ve şemalarla anlatır.
3. Çizdiği şekil ve şemalarda kullandığı sembolleri açıklayan bir bölüm oluşturur.
4. Çevresindeki bir yerin krokisini çizer.
5. Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek, bulgularını resimli grafiklere aktarır.
6. Çevresinde gördüğü doğal ve beşerî unsurları ayırt eder.
7. Efsane, destan, öykü, türkü ve şiirlerden yararlanarak yaşadığı yerin coğrafi özellikleri ile ilgili çıkarımlarda bulunur.

8. Doğal afetler karşısında hazırlıklı olur.

Öğrenme Alanı: Üretim, Dağıtım Ve Tüketim

Ünite: Üretimden Tüketime

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. İstek ve ihtiyaçlarını ayırt eder.
2. İhtiyaçlarından hareket ederek insanların temel ihtiyaçları hakkında çıkarımlarda bulunur.
3. Mevcut kaynaklarla ihtiyaçlarını ilişkilendirir.
4. Satın alacağı ürünleri belirlenen standartlara göre değerlendirir.
5. Bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır.
6. Kullandığı bazı ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını oluşturur.
7. İhtiyaçlarla meslekleri ilişkilendirir.

Öğrenme Alanı: Bilim, Teknoloji Ve Toplum

Ünite: İyi Ki Var

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. Çevresindeki teknolojik ürünleri, kullanım alanlarına göre sınıflandırır.
2. İnsanlığın kullandığı belli başlı zaman ölçme araçlarını ve belirleme yöntemlerini tanır.
3. Kullandığı teknolojik ürünlerin zaman içindeki gelişimini kavrar.
4. Teknolojik ürünlerin hayatımızda ve çevremizde yaptığı değişiklikleri dikkate alarak geçmişle bugünü karşılaştırır.
5. Çevresindeki ihtiyaçlardan yola çıkarak kendine özgü ürünler tasarlar.
6. Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır

Öğrenme Alanı: Gruplar, Kurumlar Ve Sosyal Örgütler

Ünite: Hep Birlikte

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. İnsanların belli bir amaç çerçevesinde oluşturdukları sosyal örgüt, resmî kurum ve grupları fark eder.
2. Ön bilgi ve yaşantısını kullanarak çevresindeki belli başlı sosyal problemler ya da ihtiyaçlarla grup, kurum ve sosyal örgütleri ilişkilendirir.
3. Kendisi ile çevresindeki gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler arasındaki etkileşime örnekler verir.
4. Okulunda ve yakın çevresinde katılacağı sosyal ve eğitsel etkinliklere karar verir.
5. Okul yaşamında gerekli gördüğü eğitsel-sosyal etkinlikler önerir.

Öğrenme Alanı: Güç, Yönetim Ve Toplum

Ünite: İnsanlar ve Yönetim

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. Yaşadığı yerin yerel yönetim birimlerini tanır.
2. Kamu hizmetlerinin yürütülmesinde yerel yönetimlerin rolünü açıklar.
3. Kamuoyunun yerel yönetimlere etkisine örnekler verir.
4. Büyük Millet Meclisinin açılışı ile ulusal egemenliği ilişkilendirir.

Öğrenme Alanı: Küresel Bağlantılar

Ünite: Uzaktaki Arkadaşlarım

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. Dünya üzerinde çeşitli ülkeler olduğunu fark eder.
2. Görsel materyallerden yararlanarak çeşitli toplumların günlük yaşamlarına ilişkin çıkarımlarda bulunur.
3. Kendisi ile başka bir toplumdaki yaşlılarının günlük yaşamlarını karşılaştırır.
4. Toplumlar arasında ortak kutlanan özel günlere örnekler verir.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı Öğrenme Alanları, Üniteler Ve Kazanımlar

Öğrenme Alanı: Birey ve Toplum

Ünite: Haklarımı Öğreniyorum

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. Bulunduğu çeşitli grup ve kurumlar içindeki yerini belirler.
2. İçinde bulunduğu gruplar ile gruplara ait rolleri ilişkilendirir.
3. Katıldığı gruplarda aldığı roller ile rollerin gerektirdiği hak ve sorumlulukları ilişkilendirir.
4. Çocuk olarak haklarını fark eder.

Öğrenme Alanı: Kültür Ve Miras

Ünite: Adım Adım Türkiye

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesnelere ve yapıtları tanır.
2. Ülkemizin çeşitli yerlerindeki kültürel özelliklere örnekler verir.
4. Ülkemizin çeşitli yerleri ile kendi çevresinin kültürel özelliklerini benzerlikler ve farklılıklar açısından karşılaştırır.
5. Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki önemini açıklar.
6. Kanıt kullanarak Atatürk inkılâplarının öncesi ile sonrasındaki günlük yaşamı karşılaştırır.
7. Atatürk inkılâplarıyla ilkelerini ilişkilendirir.

Öğrenme Alanı: Gruplar, Kurumlar Ve Sosyal Örgütler

Ünite: Toplum İçin Çalışanlar

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. Toplumun temel ihtiyaçlarıyla bu ihtiyaçlara hizmet eden kurumları ilişkilendirir.
2. Kurumların insan yaşamındaki yeri konusunda görüş oluşturur.
3. Sivil toplum kuruluşlarını etkinlik alanlarına göre sınıflandırır.
4. Sivil toplum kuruluşlarının etkinliklerinin sonuçlarını değerlendirir.

5. Bireylerin rolleri açısından sivil toplum kuruluşlarını resmî kurum ve kuruluşlarla karşılaştırır.

Öğrenme Alanı: Güç, Yönetim Ve Toplum

Ünite: Bir Ülke, Bir Bayrak

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. Toplumsal yaşamı düzenleyen yasaların varlığını ve önemini fark eder.
2. Yaşadığı yerdeki merkeze bağlı yönetim birimleri ile bu birimlerin temel görevlerini ilişkilendirir.
3. Merkezî yönetim birimlerini tanıyarak bu birimleri temel görevleriyle ilişkilendirir.
4. Demokratik yönetim birimlerindeki yetki ile ulusal egemenlik arasındaki ilişkiyi açıklar.
5. Ulusal Egemenlik ve bağımsızlık sembollerine değer verir.

Öğrenme Alanı: Küresel Bağlantılar

Ünite: Hepimizin Dünyası

Bu ünitenin sonunda öğrenciler,

1. Dünya çocuklarının ortak yönlerini ve ilgi alanlarını fark eder.
2. Ülkeler arasında ekonomik alışveriş olduğunu fark eder.
3. Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır.
4. Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.
5. Ortak mirasın tanınmasında turizmin yerini fark eder.
6. Turizmin uluslararası ilişkilerdeki yeri konusunda bakış açısı geliştirir.

Öğrenme Alanı: Bilim, Teknoloji Ve Toplum

Ünite: Gerçekleşen Düşler

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. Buluşlarla teknolojik gelişmeleri ilişkilendirir.
2. Buluşların ve teknolojik ürünlerin toplum hayatımıza etkilerini tartışır.
3. Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerinin farkına varır.
4. Kanıtlara dayanarak, Atatürk'ün bilim ve teknolojiye verdiği önemi gösterir.
5. Bilim ve teknoloji ile ilgili, düzeyine uygun süreli yayınları tanır ve izler.
6. Yaptığı çalışmalarda yararlandığı kaynakları gösterir.

Öğrenme Alanı: Üretim, Dağıtım Ve Tüketim

Ünite: Ürettiklerimiz

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetleri fark eder.
2. Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetler ile coğrafi özellikleri ilişkilendirir.
3. Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetlere ilişkin meslekleri belirler.
4. Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetlerin ülke ekonomisindeki yerini değerlendirir.
5. Ekonomideki insan etkisini fark eder.
6. Üretime katkıda bulunma konusunda görüş oluşturur.
7. İş birliği yaparak üretime dayalı yeni fikirler geliştirir.

Öğrenme Alanı: İnsanlar, Yerler Ve Çevreler

Ünite: Bölgemizi Tanıyalım

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. Türkiye'nin kabartma haritası üzerinde, yaşadığı bölgenin yüzey şekillerini genel olarak tanır.
2. Yaşadığı bölgede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.
3. Yaşadığı bölgedeki insanların yoğun olarak yaşadıkları yerlerle coğrafi özellikleri ilişkilendirir.

4. Yaşadığı bölgedeki insanların doğal ortamı değiştirme ve ondan yararlanma şekillerine kanıtlar gösterir.
5. Yaşadığı bölgede görülen bir afet ile bölgenin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.
6. Kültürümüzün sözlü ve yazılı öğelerinden yola çıkarak, doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklendirir.
7. Yaşadığı bölgede görülen doğal afetlere neden olan uygulamaları fark eder.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı Öğrenme Alanları, Üniteler Ve Kazanımlar

Öğrenme Alanı: Birey Ve Toplum

Ünite: Sosyal Bilgiler Öğreniyorum

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. Yakın çevresindeki bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu fark eder.
2. Olgu ve görüşü ayırt eder.
3. Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak araştırma yapar.
4. Bir soruna getirilen çözümlerin hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde olması gerektiğini savunur.
5. Sosyal bilgilerin, Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak gelişimine katkısını fark eder.
6. Atatürk'ün ülkemizde sosyal bilimlerin geliştirilmesi için yaptığı uygulamalara örnekler verir.

Öğrenme Alanı: İnsanlar, Yerler Ve Çevreler

Ünite: Yeryüzünde Yaşam

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. Farklı ölçeklerde çizilmiş haritalardan yararlanarak ölçek değiştiğinde haritanın değişen özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.
2. Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.

3. Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak, iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.
4. Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye’de görülen iklim türlerinin özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.
5. Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye’deki iklim tiplerinin dağılışında, konumun ve yeryüzü şekillerinin rolünü açıklar.
6. Örnek incelemeler yoluyla tarih öncesindeki ilk yerleşmelerden günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.
7. Anadolu ve Mezopotamya’da yaşamış ilk uygarlıkların yerleşme ve ekonomik faaliyetleri ile sosyal yapıları arasındaki etkileşimi fark eder.

Öğrenme Alanı: Kültür Ve Miras

Ünite: İpek Yolunda Türkler

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. İpek Yolu’nun toplumlar arası siyasal, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü fark eder.
2. Görsel ve yazılı materyallerden yararlanarak İslamiyet’in ortaya çıkışı ve yayılışını inceler.
3. Türklerin İslamiyet’i kabulleri ile birlikte siyasî, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder.
4. Dönemin devlet adamları ve Türk büyüklerinin hayatından yararlanarak ilk Türk- İslam devletlerinin siyasal, sosyal ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.
5. Örnek incelemeler yoluyla kutlama ve törenlerimizdeki uygulamaların kültürümüzü oluşturan unsurlarla ilişkisini değişim ve süreklilik açısından değerlendirir.
6. Türklerin İslamiyet’i kabulleri ile birlikte siyasî, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder.
7. Dönemin devlet adamları ve Türk büyüklerinin hayatından yararlanarak ilk Türk- İslam devletlerinin siyasal, sosyal ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

8. Örnek incelemeler yoluyla kutlama ve törenlerimizdeki uygulamaların kültürümüzü oluşturan unsurlarla ilişkisini değişim ve süreklilik açısından değerlendirir.
9. Orta Asya ilk Türk devletleri ve Türk-İslam devletlerinin Türk kültür, sanat ve estetik anlayışına katkılarına kanıtlar gösterir.

Öğrenme Alanı: Üretim, Dağıtım Ve Tüketim

Ünite: Ülkemizin Kaynakları

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirerek, bunların ülke ekonomisindeki yerini ve önemini değerlendirir.
2. Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak, yatırım ve pazarlama proje önerileri tasarlar.
3. Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur.
4. Doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin insan yaşamına etkilerini tartışır.
5. Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişmesindeki rolünü değerlendirir.
6. İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim, beceri ve kişilik özelliklerini araştırır.

Öğrenme Alanı: Bilim, Teknoloji Ve Toplum

Ünite: Elektronik Yüzyıl

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına etkisine örnekler verir.

2. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin yaratıcı fikirler ileri sürer.
3. Tıp alanındaki buluş ve gelişmelerle insan hayatı ve toplumsal dayanışma arasındaki ilişkiyi fark eder.
4. Telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin gerekliliğini savunur.
5. Uygulama ve eserlerinden yola çıkarak Atatürk'ün akılcılığa ve bilime verdiği önemi fark eder.

Öğrenme Alanı: Güç, Yönetim Ve Toplum

Ünite: Demokrasinin Serüveni

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırır.
2. Değişik dönem ve kültürlerde demokratik yönetim anlayışının tarihsel gelişimini tartışır.
3. Demokratik yönetimlerde yaşama hakkı, kişi dokunulmazlığı hakkı, din ve vicdan özgürlüğü ile düşünce özgürlüğüne sahip olunması gerektiğini savunur.
4. Tarihsel belgelerden yola çıkarak insan haklarının gelişim sürecini analiz eder.
5. Türk tarihinde kadının konumu ile ilgili örnekleri, kadın haklarının gelişimi açısından yorumlar.

Öğrenme Alanı: Küresel Bağlantılar

Ünite: Ülkemiz Ve Dünya

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. Görsel materyalleri ve verileri kullanarak dünyada nüfus ve ekonomik faaliyetlerin dağılışının nedenleri hakkında çıkarımlarda bulunur.
2. Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini, kaynaklar ve ihtiyaçlar açısından değerlendirir.

3. Türk Cumhuriyetleri, komşu ve diğer ülkelerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerimizi Atatürk'ün milli dış politika anlayışı açısından değerlendirir.
4. Ülkemizin diğer ülkelerle doğal afetlerde ve çevre sorunlarında dayanışma ve işbirliği içinde olmasının önemini fark eder.
5. Uluslararası kültür, sanat, fuar ve spor etkinliklerinin toplumlar arası etkileşimdeki rolünü değerlendirir

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı Öğrenme Alanları, Üniteler Ve Kazanımlar

Öğrenme Alanı: Birey Ve Toplum

Ünite: İletişim Ve İnsan İlişkileri

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. İletişimi, olumlu olumsuz etkileyen tutum ve davranışları fark ederek kendi tutum ve davranışlarıyla karşılaştırır.
2. İnsanlar arasında kurulan olumlu ilişkilerde iletişimin önemini fark eder.
3. İnsanlar arası etkileşimde kitle iletişim araçlarının rolünü tartışır.
4. Doğru bilgi alma hakkı, düşüncüyü açıklama özgürlüğü ve kitle iletişim özgürlüğü arasındaki bağlantıyı fark eder.
5. Kitle iletişim özgürlüğü ve özel hayatın gizliliği kavramlarını, birbiriyle ilişkileri çerçevesinde yorumlar.
6. Atatürk'ün iletişime verdiği öneme kanıtlar gösterir.

Öğrenme Alanı: İnsanlar, Yerler Ve Çevreler

Ünite: Ülkemizde Nüfus

Bu ünitenin sonunda öğrenciler

1. Görsel materyaller ve verilerden yararlanarak Türkiye'de nüfusun dağılışının neden ve sonuçlarını tartışır.
2. Tablo ve grafiklerden yararlanarak, ülkemiz nüfusunun özellikleri ile ilgili verileri yorumlar.

3. Eğitim ve çalışma hakkının kullanılması ile devletin ve vatandaşın bu konudaki sorumluluklarını ilişkilendirir.
4. Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.
5. Yerleşme ve seyahat özgürlüğünü açıklar.

Öğrenme Alanı: Kültür Ve Miras

Ünite: Türk Tarihinde Yolculuk

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. Türkiye Selçukluları döneminde Türklerin siyasal mücadeleleri ve kültürel faaliyetlerinin Anadolu'nun Türkleşme sürecine katkılarını değerlendirir.
2. Kanıtlara dayanarak Osmanlı Devleti'nin siyasi güç olarak ortaya çıkışını etkileyen faktörleri açıklar.
3. Osmanlı Devleti'nin fetih ve mücadelelerini, Osmanlı'da ticaretin ve denizlerin önemi açısından değerlendirir.
4. Osmanlı toplumunda hoşgörü ve birlikte yaşama fikrinin önemine dayalı kanıtlar gösterir.
5. Şehir incelemesi yoluyla, Türk kültür, sanat ve estetik anlayışındaki değişim ve sürekliliğe ilişkin kanıtlar gösterir.
6. Osmanlı- Avrupa ilişkileri çerçevesinde kültür, sanat ve estetik anlayışındaki etkileşimi fark eder.
7. Seyahatnamelerden hareketle Türk kültürüne ait unsurları örneklendirir.
8. Osmanlı Devleti'nde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur.

Öğrenme Alanı: Üretim, Dağıtım Ve Tüketim

Ünite: Ekonomi Ve Sosyal Hayat

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. Üretimde ve yönetimde toprağın önemini tarihten örneklerle açıklar.
2. Kaynakların, ürünlerin ve ticaret yollarının devletlerin gelişmesindeki önemine tarihten ve günümüzden örnekler verir.

3. Tarihten ve günümüzden örnekler vererek üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir.
4. Vakıfların çalışmalarına ve sosyal yaşamdaki rolüne tarihten ve günümüzden örnekler verir.
5. Tarih boyunca Türklerde meslek edindirme ve meslek etiği kazandırmada rol oynayan kurumları tanıır.
6. Eğitimin meslek edindirme hedefini kavrayarak ilgi ve yetenekleri doğrultusunda meslekî tercihlerine yönelik planlama yapar.

Öğrenme Alanı: Bilim, Teknoloji Ve Toplum

Ünite: Zaman İçinde Bilim

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. İlk uygarlıkların bilimsel ve teknolojik gelişmelere katkılarına örnekler verir.
2. İlk yazı örneklerinden yola çıkarak yazının kullanım alanlarını ve bilgi aktarımındaki önemini fark eder.
3. Türk ve İslam devletlerinde yetişen bilginlerin bilimsel gelişme sürecine katkılarını değerlendirir.
4. Rönesans ve reformla birlikte Avrupa'da başlayan gelişmelerin günümüz bilimsel birikiminin oluşmasına etkisini tartışır.
5. Tarihsel süreçte düşünceyi ifade etme ve bilim özgürlüklerini bilimsel gelişmelerle ilişkilendirir.

Öğrenme Alanı: Güç, Yönetim Ve Toplum

Ünite: Yaşayan Demokrasi

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. Tarihsel süreçte Türk devletlerinde yönetim şekli ve egemenlik anlayışındaki değişim ve sürekliliği fark eder.
2. Anayasamızın 2. maddesinde yer alan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin nitelikleri ile ilgili uygulamalara toplum hayatından örnekler verir.

3. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin yönetim yapısını yasama, yürütme ve yargı kavramları çerçevesinde analiz eder.
4. Siyasî partilerin, sivil toplum örgütlerinin, medyanın ve bireylerin, gündemi ve yönetimin karar alma süreçlerini ne şekilde etkilediğini örnekler üzerinden tartışır.
5. İçinde bulunduğu eğitsel ve sosyal faaliyetlerde işleyen süreçleri demokrasinin ilkeleri açısından analiz eder.

Öğrenme Alanı: Küresel Bağlantılar

Ünite: Ülkeler Arası Köprüler

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. 20. Yüzyılın başında Osmanlı Devleti ve Avrupa ülkelerinin siyasî ve ekonomik yapısıyla I. Dünya Savaşı'nın sebep ve sonuçlarını ilişkilendirir.
2. Küresel sorunlarla uluslararası kuruluşların kuruluş amaçlarını ilişkilendirir.
3. Küresel sorunların çözümlerinin yaşama geçirilmesinde kişisel sorumluluğunu fark eder.
4. Düşünce, sanat ve edebiyat ürünlerinin, doğal varlıkların ve tarihi çevrelerin ortak miras ögesi olarak yaşatılmasında insanlığın sorumluluğunun farkına varır.

4.3.2. Ontario (Kanada) Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya Programı Öğrenme Alanları ve Becerileri

Ontario Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya Programı 1-6. sınıfta Sosyal Bilgiler olarak adlandırılmaktadır. Miras ve Vatandaşlık ve Kanada ve Dünya Bağlantıları şeklinde belirlenen iki öğrenme alanından oluşmaktadır. Her sınıfta 1 ünite tespit edilmiştir.

Öğrencilerin her bir sınıfın sonunda edinmesi beklenen genel hedefler belirlenmiştir. **Genel hedeflerle** öğrencilerin her bir sınıfın sonunda uygulayabildiği ve başarabildiği bilgi ve becerileri tanımladığı ifade edilir (OME, 2004). Genel hedeflerin edinilmesini sağlayan ve 1 yıl boyunca gerçekleştirilmesi gereken **özel**

hedefler bilgi ve becerilerin daha ayrıntılı olarak ifade edilmesi olarak elirltilmektedir. Özel hedefler **bilgi ve anlama, sorgulama ve araştırma, iletişim becerileri** ve **uygulama** boyutları ile kazandırılmaya çalışılmaktadır (OME, 2004).

Bu düzenlemeye göre Örneğin; **Kanada ve Dünya Bağlantıları** öğrenme alanında

Genel hedef: Dünyadaki toplumların özellikleri

Özel hedef: Kendi toplumu ve dünyadaki diğer toplumlar arasındaki benzerlik ve farklılıkları tanır (örn. Yemek, giyim, evler, toprağı kullanma, taşımacılık, dil) şekilde ifade edilmektedir (OME, 2004).

Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya Programı Becerileri

Bilgi ve beceri kategorileri: Her sınıf için düzenlenmiş olan ders hedeflerinin içinde 4 temel bilgi ve beceri alanı bulunmaktadır. Bu dört alan birbiri ile ilişki içerisinde ve öğrenmenin ilişkililiğı ve bütünlüğünü yansıtmakta olduğu ifade edilir. Bilgi ve beceri kategorileri aşağıdaki gibi tanımlanmıştır (OME, 2004).

Bilgi ve anlama: Her sınıfta edinilen içerik (bilgi), içeriğın anlamı ve önemi (anlama)

Sorgulama: Eleştirel ve yansıtmaı düşünme becerileri ve süreci;

-Planlama becerisi (araştırma, bilgi toplama, araştırma organizasyonu)

-Süreç becerisi (analiz etme, değerlendirme, sentezleme)

-Eleştirel/yaratıcı düşünme süreci (sorgulama, problem çözme, karar verme, araştırma)

İletişim: Anlamı çeşitli formlarda kodlama

-Sözel (hikaye, rol yapma, şarkı söyleme, tartışma)

-Yazılı (rapor, mektup, günlük)

-Görsel (model, harita, tablo, hareket, video, bilgisayar grafikleri)

Uygulama: Çeşitli bağlamlarda bilginin ve becerinin kullanma (OME, 2004)

Öğrenme alanları ve üniteler

Sosyal bilgiler 1–6 sınıflar

Ontario Sosyal Bilgiler programında 1-6. sınıflarda temel olarak iki öğrenme alanı bulunmaktadır (OME, 2004).

- Miras ve Vatandaşlık
- Kanada ve dünya bağlantıları

Bu öğrenme alanlarının her birinin her sınıf için ayrı üniteleri bulunmaktadır (OME, 2004)

Miras ve Vatandaşlık

1. sınıf: ilişkiler, kurallar ve sorumluluklar
2. sınıf: gelenekler ve kutlamalar
3. sınıf: üst Kanada’da ilk yerleşimler
4. sınıf: ortaçağ
5. sınıf: ilk uygarlıklar
6. sınıf: ilk yerleşenler ve Avrupalı kâşifler

Kanada ve dünya bağlantıları

1. sınıf: yerel toplum
2. sınıf: dünyadaki toplumların özellikleri
3. sınıf: kent ve kırsal toplumları
4. sınıf: Kanada’nın şehirleri, bölgeleri
5. sınıf: Kanada’da yönetimin ve vatandaşlığın özellikleri
6. sınıf: Kanada’nın Dünya ile bağlantısı

Tarih ve Coğrafya, 7 ve 8. sınıflar

Ontario 7. ve 8. sınıflardaki Tarih ve Coğrafya derleri için her sınıfta üç ünite bulunmaktadır (OME, 2004).

Tarih

7. sınıf:

Yeni Fransa

İngiliz Kuzey Amerika

Çatışma ve değişim

8. sınıf:

Konfederasyon

Batı Kanada'nın gelişimi

Kanada: değişen bir toplum

Coğrafya

7. sınıf:

Coğrafi sorgulama konuları

Fiziki coğrafya yapıları

Doğal kaynaklar

8. sınıf:

Beşeri coğrafya yapıları

Ekonomik sistem

Göç (OME, 2004)

4.3.3. İrlanda Kişisel, Sosyal Sağlık Eğitimi Ve Sosyal, Çevresel Ve Bilimsel Eğitim Programı Öğrenme Alanları

Temalar Ve Öğrenme Alanları

Temalar

Ben, çocuğun kişisel gelişimi, sağlığı ve refahı ile ilgili olup kendinin farkına varma, anlama ve kendisine bakma ve saygı duyma gücünü geliştirmesine yardımcı

olmak için düzenlenmiş olduğu vurgulanır. Ayrıca birçok kişisel ve kendini yönetebilme becerisini geliştirecek ve kendi davranışlarının ve hareketlerinin sorumluluğunu alabilme duygusunu güçlendirmesini sağlayacaktır. Çocuğun şimdi ve gelecekte düşünme, hissetme ve sağlığını geliştirecek ve koruyacak hareketlerde bulunma yollarını geliştirmesine katkıda bulunması da bu temanın ana konularındandır (INCCA, 1999).

Ben ve diğerleri, diğer insanlarla etkili iletişim ve ilişki kurabilmesini ve saygı duymasını sağlayarak başka insanlarla yaşayabilme ve çalışabilme becerisini geliştirmeye yardımcı olmak bu temanın içeriğini oluşturmaktadır. Çatışmaları çözebilme, empati, iddialı olabilme, diğerleri ile işbirliği ile çalışabilme gibi yetenekleri geliştirdiği savunulur (INCCA, 1999).

Ben ve dış dünya, çocuğun içinde yaşadığı çeşitli toplumları incelemesini sağlayarak toplum içinde becerikli şekilde yaşayabilmesini ve ortak amaçları paylaşmanın anlamını kavramasını sağlamak için düzenlenmiştir. Sosyal sorumluluk duygusunu geliştirmeye teşvik etmek ve ayrıca çevreyi koruma ve gelecek nesiller için güvenliğe alma gerekliliğini içermekte olduğu ifade edilir. Çocuklara diğer kültürleri ve geleneklerini tanıma fırsatı sunulur ve farklı kültürlerle ilişki kuması ve saygı duyması teşvik edilmesi konuları arasında bulunmaktadır (INCCA, 1999).

Ayrıca bu programa medya farkındalığı sağlamak ve farklı medya araçlarını tanıtmak, medya tekniklerinden ve bilgi teknolojisinden faydalanabilecek bireyler yetiştirmek, medyayı eleştirel kullanabilmeyi geliştirmek şeklinde kazanımlar da eklenmiştir (INCCA, 1999).

Öğrenme Alanları

Ben temasının çocuğun kişisel gelişimi, sağlığı ve refahı ile ilgili olduğu ifade edilir.

Kimlik

Kendi farkındalığı

Kendine güveni geliştirme

Karar verme

Vücudumla ilgilenmek

Sağlık ve zindelik

Vücudum hakkında bilgi sahibi olmak

Yiyecekler ve beslenme

Büyüme ve değişme

Büyüdükçe değişiyorum

Yeni hayat

Hisler ve duygular

Güvenlik ve korunma

Kişisel güvenlik

Güvenlik konuları

Karar verme

Ben ve diğerleri temasıyla diğer insanlarla etkili iletişim ve ilişki kurabilmesini ve saygı duymasını sağladığı belirtilir.

Ben ve ailem

Arkadaşlarım ve diğer insanlar

Diğerleri ile ilişki

Ben ve dış dünya, çocuğun içinde yaşadığı çeşitli toplumları incelemesini sağlar. Toplum içinde becerikli şekilde yaşayabilmesini ve ortak amaçları paylaşmanın anlamını kavramasını sağlar.

Vatandaşlığı geliştirme

Okul toplumum

Yerel toplumda yaşamak

Ulusal, Avrupa ve daha büyük topluluklar

Çevresel bakım

Medya eğitimi

Tarih

Tarih dersi öğrencilere bazı becerileri kazandırmak üzere düzenlemiş olup programın çalışılması ile edinilecek bu becerileri kazandırmak için öğrenme alanları ve ünitelere ayrılmıştır. Yerelden genele konular içermekte olduğu ifade edilen bu derste 3, 4, 5, 6. sınıf öğrenme alanları ve üniteleri hemen hemen aynıdır. Program öğretilen konuları içermektedir ancak her birinin mutlaka işlenmesini zorunlu tutulmadığı belirtilir. Okula, çevresine ve öğrencilere göre bazı konular işlenmeyebilir bazı konuların üzerinde ise daha fazla durulabilir denmektedir (INCCA, 1999).

Tarihçi olarak çalışmak Tarih programındaki öğrenme alanlarını çalıştıktan sonra çocuklar aşağıdaki becerileri edinecektir.

Zaman ve kronoloji

Değişim ve devamlılık

Neden sonuç

Delilleri kullanma

Sentez ve iletişim

Empati

Yerel çalışmalar

- Ailem
- Evler
- Okul toplumum
- Oyunlar ve geçmiş zamanlar
- Geçmişteki şölenler ve festivaller
- Yerel binalar, siteler ve harabeler
- Tarih boyunca yerelliğim

Hikâye

- Hayattan hikâyeler
- Geçmişteki insanların mitleri ve efsaneleri

Alanlar

- İlk insanlar ve antik toplumlar
- Geçmişteki insanların hayat, toplum, iş ve kültürleri
- Zaman boyunca devamlılık ve değişim (INCCA, 1999)

Coğrafya

Coğrafya dersi coğrafi terimleri ve kavramları yerleştirmek ve yerel ve dünya coğrafi yapılarını öğretmek üzere düzenlenmiştir (INCCA, 1999).

Öğrenme alanları

Beceriler ve kavramlar

- Uzay ve yer algısı
- Harita, küre ve grafik becerileri
- Coğrafik araştırma becerileri

Üniteler

- İnsan çevresi
- Doğal çevre
- Çevresel farkındalık ve bakım(INCCA, 1999).

4.3.4. New York Sosyal Bilgiler Programı Öğrenme Alanları, Beceriler ve Kavramlar

Standartlar

Sosyal bilgiler programı 5 standart üzerine kuruludur. Standartlar Sosyal Bilgiler programının kapsadığı disiplinleri göstermektedir. Bu standartların hedefleri ve programın içeriğine uygulanması gereken kazanımları ve aktiviteleri bulunmaktadır (NYSE, 2006).

Standart 1: Amerika ve New York'un tarihi

Standart 2: Dünya tarihi

Standart 3: Coğrafya

Standart 4: Ekonomi

Standart 5: Yurttaşlık bilgisi, vatandaşlık, devlet (NYSED, 2006)

Sosyal Bilgiler Programı Becerileri

Öğrenme alanları, kavram ve beceriler New York eyaletinin Sosyal Bilgiler programının temel yapısını oluştururlar. Sosyal bilgiler becerileri ayrı olarak öğrenilmez ancak bağlam içinde bir araya getirilerek, organize ederek, kullanarak ve sunarak kazanıldığı ifade edilir. Bu beceriler K-12 Sosyal Bilgiler programı çerçevesinde tanıtılır, uygulanır. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler kavramlarını ve anlayışını yorumlarken, analiz ederken ve değerlendirirken bu becerilerin önemini anlamaları hedeflenmektedir (NYSED, 2006).

Sosyal bilgiler becerileri kazandırılırken kullanılan strateji önemli olduğu vurgulanır. Bilgiyi edinme, bilgiyi kullanma, bilgiyi sunma, bireysel ve grup katılımı ve problem çözme basamaklarını takip ederek tüm program boyunca beceriler kazandırılmaya çalışıldığı ifade edilir (NYSED, 2006).

Sosyal Bilgiler Programı Kavramlar

Programda öğrencilere aktarılmak istenen kavramlar Tarih, Coğrafya, Ekonomi ve Vatandaşlık alanlarındandır. Programda içeriğin uygun konularında kavramlar işlenmesi ve üzerinde durulması gerektiği vurgulanır (NYSED, 2006).

Tarih

İnanç sistemleri

Değişim

Çatışma

Seçim

Kültür

Çeşitlilik

Empati
Kimlik
Bağımlılık
Emperyalizm
Milliyetçilik
Kentleşme
Coğrafya
Uzamsal terimlerde dünya
Yerler ve bölgeler
Fiziksel sistemler
İnsan sistemleri
Çevre ve toplum
Coğrafyanın kullanımı
Çevre
Ekonomi
İhtiyaçlar ve istekler
Ekonomik sistemler
Üretim faktörleri
Kıtlık
Bilim ve teknoloji
Yurttaşlık Bilgisi, Vatandaşlık ve Devlet
Adalet
Ulusal eyalet
Vatandaşlık
Politik sistemler
Güç
Devlet
Karar verme
Vatandaşlık değerleri
İnsan hakları (NYSED, 2006)

Öğrenme alanları

Sosyal Bilgiler programı her bir sınıfta bir öğrenme alanı ve bu alanlara bağlı ünitelerinden oluşmaktadır. Bu ünitelerin içerik bilgileri ve bağlantı kurulacak kavram ve konular ile ilişkilendirilmektedir. Öğrenme alanları üç aşamada işlenir. Bunlar başlangıç, orta ve ileri seviyedir (NYSED, 2006). Örnek olarak;

1. New York ve Amerika tarihi çeşitliliği ve çokkültürlü yapısıyla ve insanların birçok değer, pratik ve gelenekle bir araya geldiği Amerikan kültürünü analiz ederek anlamak gerekir.

Öğrenciler,

*Amerikan kültürünün köklerini, farklı birçok gelenekten geliştiğini ve birçok grup ve geçmişten gelen insanların bu kültürün yaratılmasında rol oynadıklarını bilirler

*Öğrenciler Amerikan toplumunun ilk günlerine dair hikayeler okurlar ve o zamanlardaki yaşamı tartışırlar(NYSED, 2006).

New York Sosyal Bilgiler programında her sınıftaki öğrenme alanları ve bunlara bağlı üniteler şu şekildedir;

Okulöncesi -ben ve diğerleri

Ben ve diğerleri

Benim ailem ve diğerlerinin aileleri

Okulum ve okul toplumum

Mahallem

Evimin, okulumun, mahallemin ve toplumumun haritadaki ve küredeki yeri

Temel insan ihtiyaçları

İhtiyaçlarını ve isteklerini gidermek için birbirine yardım eden insanlar (geridönüşüm ve koruma projeleri)

Vatandaşlığın sembolleri

Vatandaşlığın hakları, sorumlulukları ve rolleri

Kanun ve kuralları yapan ve değiştiren insanlar

Diğerlerini ve herkesin sağlık ve güvenliği düşünerek kurallar koyan insanlar (NYSED, 2006)

1. sınıf: ailem ve diğer aileler, şimdi ve uzun zaman önce

Benim ailem ve diğerlerinin aileleri

Ailemin tarihi

Benim toplumum ve yerel bölge

Toplumumdaki ve yerel bölgedeki yerler

İhtiyaç ve istekleri karşılamadaki zorluklar

Ekonomik karar alma

Vatandaşlığın sembolleri

Vatandaşlığın hakları, sorumlulukları ve rolleri

Kanun ve kuralları yapan ve değiştiren insanlar (NYSED, 2006)

2. sınıf: toplumum ve diğer Amerika toplulukları

Toplumum ve bölgemin bugünü

Fiziksel çevreye bağlı ve onu değiştiren insanlar

İhtiyaç ve istekleri karşılamadaki zorluklar

İnsan, sermaye ve doğal kaynakları kullanan insanlar

Ekonomik karar alma

Vatandaşlığın sembolleri

Vatandaşlığın hakları, sorumlulukları ve rolleri

Kanun ve kuralları yapan ve değiştiren insanlar (NYSED, 2006)

3. sınıf: dünyadaki diğer topluluklar-insanlar ve yerler hakkında öğrenme

Kültürler ve uygarlıklar

Dünyadaki topluluklar

Dünya topluluklarının konumu

Dünya topluluklarının fiziksel, insani ve kültürel karakteri

Fiziksel çevreye bağlı ve onu değiştiren insanlar

Dünya topluluklarının içinde ihtiyaç ve istekleri karşılamadaki zorluklar

Dünya topluluklarının içinde ekonomik karar alma

Dünya topluluklarının içinde vatandaşlığın sembolleri

Kanun ve kuralları yapan ve değiştiren insanlar
Dünyadaki yönetimler (NYSEED, 2006)

4. sınıf: yerel tarih ve yerel yönetim

New York'un yerlileri
Amerika'da üç dünya buluşması (Avrupa, Amerika, Afrika)
Kolonilicik ve devrim dönemleri
New York eyaletinde devrimci savaş
Yeni ulus
Endüstriyel gelişme ve büyüme
Kentleşme: ekonomik, politik ve sosyal etkileri
Devlet
Devletin amaçları
Yerel ve eyalet yönetimleri (NYSEED, 2006)

5. sınıf: Birleşik devletler, Kanada ve Latin Amerika

Kanada, Latin Amerika ve Birleşik Devletler tarihi
Kanada, Latin Amerika ve Birleşik Devletler coğrafyası
Kanada, Latin Amerika ve Birleşik Devletler ekonomisi
Kanada, Latin Amerika ve Birleşik Devletler yönetimleri (NYSEED, 2006)

6. sınıf: doğu yarımküre

Doğu yarımküre milletleri tarihi
Doğu yarımküre milletleri coğrafyası (NYSEED, 2006)

7-8. sınıf: Birleşik devletler ve New York eyaleti tarihi

4.3.5. Kaliforniya Tarih-Sosyal Bilgiler Programının Öğrenme Alanları ve Beceriler

Kaliforniya Tarih-Sosyal Bilgiler Programının öğrenme alanları hedefler ve bu hedeflere bağlı becerileri temel alır. Bu hedefler her sınıftaki öğrenme alanı, üniteler ve onların kazanımları ile ilişkilendirilir.

Hedefler

Bilgi ve kültürel anlama
Demokratik anlama ve vatandaşlık değerleri
Beceri kazanma ve sosyal katılım (CDE, 2005)

Hedef 1

Bilgi ve kültürel anlama

Beceri 1. Tarih Okuryazarlığı

Kazanımlar

1. Araştırma becerileri ve tarihsel empati geliştirir.
2. Zaman ve kronolojiyi anlar.
3. Neden sonuç ilişkisini analiz eder.
4. Devamlılık ve değişimin nedenlerini anlar.
5. Politik etkileri ile ortak hafıza olarak tarihi tanır.
6. Tarihteki din, felsefe ve diğer ana inanç sistemlerini anlar.

Beceri 2. Etik okuryazarlık

Kazanımlar

1. Hayatın kutsallığını ve bireyin saygınlığını tanır.
2. Farklı toplumların etik problemlerini çözerken farklı yollar denediklerini anlar.
3. İnsanların uzmanlıklarının davranışlarını etkilediğini anlar.
4. Etik ve insan haklarının evrensel olduğunu ve her yer ve zamanda kadın ve erkek için aynı olduğunu anlar.

Beceri 3. Kültürel okuryazarlık

Kazanımlar

1. Kültürün tarihi, coğrafyası, politikası, edebiyatı, sanatı, draması, müziği, dansı, kanunu, dini, felsefesi, mimarisi, teknolojisi, bilimi, eğitimi, sporu, sosyal yapısı, ve ekonomisi ile zengin ve kompleks bir doğası olduğunu anlar.
2. Milletlerin kültürel hayatının çeşitli alanlarındaki ilişkileri tanır.
3. İnsanların mitolojisi, efsanesi, değerleri ve inançlarını öğrenir.
4. Edebiyat ve sanatın insanların iç yaşamını yansıttığını anlar.
5. Kendi kültürel mirasları ile gururlanır ve insanın değerine ve saygınlığına saygı duyan çokkültürlü bir bakış açısı geliştirir.

Beceri 4. Coğrafya okuryazarlığı

Kazanımlar

1. Yer farkındalığını geliştirme
2. Lokasyon becerilerini ve anlayışını geliştirme
3. İnsan ve çevresel etkileşimini anlama
4. İnsan hareketlerini anlama
5. Dünya bölgelerini tarihi, kültürel, ekonomik ve politik karakteristiğini anlar.

Strand 5. Ekonomi okuryazarlığı

Kazanımlar

1. Bütün toplumların temel ekonomik problemlerini anlar.
2. Karşılaştırmalı ekonomik sistemleri anlar.
3. Toplumumuzun temel ekonomik amaç, performans ve problemlerini anlar.
4. Uluslar arası ekonomik sistemi anlar.

Beceri 6. Sosyopolitik okuryazarlık

Kazanımlar

1. Sosyal ve politik sistemlerin yakın ilişkisini anlar.
2. Toplum ve kanun arasındaki yakın ilişkiyi anlar.
3. Karşılaştırmalı politik sistemleri anlar.

Hedef 2

Demokratik anlama ve vatandaşlık değerleri

Beceri 1. Milli kimlik

Kazanımlar

1. Amerikan toplumunun her zaman çoğulcu ve çok kültürlü bir toplum ve bireyleri birçok milli ve kültürel arka planın mirasından oluşan tek bir millet olduğunu anlar.
2. Amerika beşliğini eşitlik ve özgürlük ideolojisi olarak anlar.
3. Amerikan tarihinde azınlıkların ve kadınların statülerini anlar.
4. Asya, Pasifik ve Latin Amerika göçmenlerinin deneyimlerinin tekliğini anlar.
5. Birleşik Devletlerin dünya tarihinde göçmen ulusu olarak özel rolünü anlar.
6. Gerçek vatanseverliğin birçok farklı kültür, ırk, din ve etnik gruptan bir millet olan Amerikan ahlak gücünü desteklediğini fark eder.

Beceri 2. Anayasal miras

Kazanımlar

1. Demokrasinin temel prensiplerini anlar.
2. Temsili devlet, güç dağıtımı ve jürili dava gibi temel anayasal kavramların tarihi köklerini anlar.

Beceri 3. Vatandaşlık değerleri, haklar ve sorumluluklar

Kazanımlar

1. Katılımcı demokraside vatandaşın ihtiyaçlarını anlama
2. Demokratik sistemle ilgili bireylerin sorumluluklarını anlama

Hedef 3

Beceri edinme ve sosyal katılım

Beceri 1. Katılım becerileri

Kazanımlar

1. Kişisel beceriler geliştirme
2. Grup içi etkileşim becerilerini geliştirme
3. Sosyal ve politik katılım becerilerini geliştirme

Beceri 2. Eleştirel düşünme becerileri

Kazanımlar

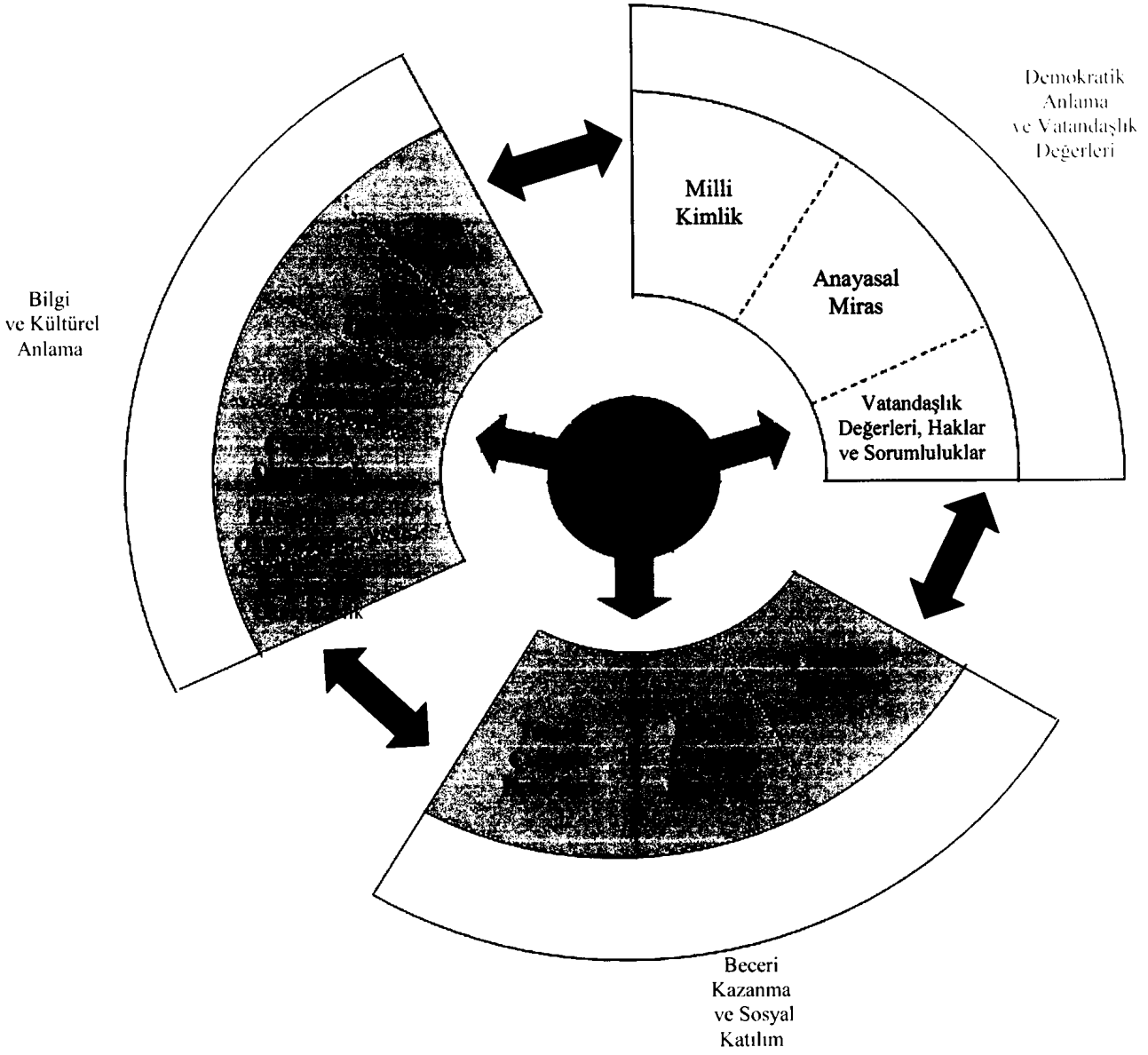
1. Problemleri tanımlar ve açıklar
2. Problemle ilgili bilgileri değerlendirir
3. Problemleri çözer ve sonuçlara varır

Beceri 3. Temel çalışma becerileri

Kazanımlar

1. Dinleyerek, gözleyerek, iletişim kaynaklarını kullanarak, edebiyatın farklı formları ve temel ve ikincil kaynak materyalleri kullanarak bilgi edinir.
2. Yazılı kaynaklardan kitaplar, süreli yayınlar, devlet dokümanları, ansiklopediler ve biyografiler yerleştirme, seçme ve organize eder.
3. Bilgisayar, mikrofilm ve diğer elektronik medya gibi bilgi analiz etme.
4. Harita, küre, model, diyagram, grafik, tablo, resim, ve politik karikatürleri
5. Tarihi araştırma ve sosyal bilimler disiplinin dilini anlar.
6. Yazı ve konuşmada düşüncelerini açık bir şekilde açıklar ve organize eder (CDE, 2005).

Şekil 3. Kaliforniya Sosyal Bilgiler Programı Beceri Hedefleri

Uyarlandığı Kaynak: CDE (2005), History-Social Science Curriculum Framework <http://www.cde.ca.gov/ci/cr/cf/documents/histsoescifframe.pdf>

Şekil 3'te Bilgi ve Kültürel Anlama, Demokratik Anlama ve Vatandaşlık Değerleri, Beceri Kazanma ve Sosyal Katılım öğrenme alanlarının becerilerinin birbiri ile ilişkisi görülmektedir. Merkezde olan öğrenci her bir alandaki hedefleri gerçekleştirirken bu alanlar birbirine bağlamak durumundadır. Öğrencilerin;

1. 6. sınıftan başlayarak öğrencinin kronolojiyi öğrenmeleri beklenir.
2. Her bir ders belli bir tarihsel dönem üzerine yoğunlaşır.
3. 7. seviyeden başlayarak her ders daha önceki dönemlerde öğrenilenleri tekrarlar.
4. Her ders geçmiş bugüne bağlama fırsatı sunar.

Anaokulu- şimdi ve uzun zaman önceyi öğrenme ve çalışma

Sınıf 1- Zaman ve uzamda çocuğun yeri

Sınıf 2- Farklılık yaratan insanlar

Sınıf 3- Devamlılık ve değişim

Sınıf 4- Kaliforniya- değişen eyalet

Sınıf 5- Birleşik Devletlerin tarihi ve coğrafyası: Yeni bir millet yaratmak

Sınıf 6- Dünya tarihi ve coğrafyası: antik uygarlıklar

Sınıf 7- Dünya tarihi ve coğrafyası: orta ve erken modern çağ

Sınıf 8- Birleşik Devletlerin tarihi ve coğrafyası: büyüme ve çatışma (CDE, 2005)

Anaokul— şimdi ve uzun zaman önceyi öğrenme ve çalışma

- Birlikte çalışmayı öğrenme
- Birlikte çalışma: araştırma, yaratma ve iletişim kurma
- Geçmişe uzanmak

1. sınıf—zaman ve uzamda çocuğun yeri

- Sosyal beceriler ve ilişkiler geliştirme
- Çocukların coğrafi ve ekonomik dünyalarını genişletmek
- Kültürel çeşitlilik algısını geliştirmek, şimdi ve çok önce

2. sınıf —farklılık yaratan insanlar

- İhtiyaçlarımızı karşılayan insanlar
- Ailemiz, büyükanne ve babalarımız ve eski atalarımız

- Farklı kültürlerden insanlar şimdi ve çok önce

3. sınıf—devamlılık ve değişim

- Yerel tarihimiz: geçmişimizi ve geleneklerimizi keşfetmek
- Milletimizin tarihi: biyografi, hikaye, söylene ve efsaneler yoluyla sıradan ve sıra dışı insanları tanıma

4. sınıf—Kaliforniya: değişen eyalet

- Fiziki yerleşim: Kaliforniya ve ötesi
- Eski Kolombiya yerleşimleri ve insanlar
- Keşif ve koloni tarihi
- Mission, Rancho ve Meksika bağımsızlık savaşı
- Altına hücum, Statehood ve Westward hareketleri
- Hızlı nüfus artışı dönemi, geniş çaplı tarım ve Birleşik Devletler'in gerisi ile ilişki
- Modern Kaliforniya: göç, teknoloji ve şehirler

5. sınıf—Birleşik devletler tarihi ve coğrafyası: yeni bir millet yaratmak

- Toprak ve Kolomb'dan önce insanlar
- Keşif dönemi
- Kolonilerin yerleşmesi- Virginia yerleşimi
- İngiltere'de yaşam- orta koloniler
- Trans-Appalachian kuzey yerleşimi
- Bağımsızlık savaşı
- Genç Cumhuriyette yaşam
- Yeni ulusun Westward genişlemesi
- Geçmişi geleceğe bağlama: Amerikalılar, o zaman ve şimdi

6. sınıf—dünya tarihi ve coğrafyası: antik uygarlıklar

- Eski insanlık ve insan toplumunun gelişmesi
- Yakın doğu ve Afrika'da uygarlığın başlangıcı: Mezopotamya, mısır, Kush
- Batı fikrinin doğuşu: eski Hebrewler ve Yunanlar
- Batı Doğu ile buluşuyor: ilk Hint ve Çin uygarlıkları
- Doğu Batı ile buluşuyor: Roma

7. sınıf — dünya tarihi ve coğrafyası: ortaçağ ve İlk modern Dönemler

- Geçmiş öğrenmelerle ilişki kurma: uzak geçmişi açığa çıkarma
- Geçmiş öğrenmelerle ilişki kurma: Roma'nın çöküşü
- İslam'ın yükselişi
- Orta çağdaki Afrika devletleri ve İlk Modern dönemler
- Amerika uygarlıkları
- Çin
- Japonya
- Ortaçağ toplumları: Avrupa ve Japonya
- Rönesans döneminde Avrupa, Reformlar ve bilimsel devrim
- İlk Modern Avrupa: Keşif döneminden aydınlanmaya
- Geçmiş şimdije bağlama (CDE, 2005)

4.3.6. Finlandiya Sosyal Bilgiler Programı Öğrenme Alanları

Finlandiya Sosyal Bilgiler programı öğrenme alanları Finlandiya toplumu, ekonomik hayat ve Avrupa Birliği ile ilgilidir. Bu konular çerçeve olarak verilmiştir ve alt başlıklarla açıklanmışlardır. Finlandiya eğitimi merkezi bir çerçeve belirlemekte ancak dersin işlenişini öğretmene bırakmaktadır. Bu nedenle ayrıntılı bir programı bulunmamaktadır. Bu öğrenme alanları ara disiplinlerle ilişkilendirilmektedir (FNBE,2007).

Finlandiya Sosyal Bilgiler programı aradisiplinler ve öğrenme alanları şu şekildedir.

Aradisiplinler

- Kişi olarak yetişme
- Kültürel kimlik ve uluslararasılık
- Medya becerileri ve iletişim
- Katılımcı vatandaşlık ve girişimcilik
- Çevreye karşı sorumluluk, refah ve güçlendirilebilir gelecek
- Emniyet ve trafik

- Teknoloji ve birey (FNBE, 2007)

Toplumun üyesi olarak birey

1. Aile; farklı tipte topluluklar; azınlık kültürleri ve alt kültürler
2. Bireylerin kendi belediyelerinde, eyaletlerinde, Nordik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri

Bireyin refahı

1. Refah durumunun farklı boyutları
2. Eşitlik, sürdürülebilir gelişme ve refahı artırmanın diğer yolları

Etkileme ve karar alma

1. Vatandaşların etki sahibi olma fırsatları
2. Demokrasi, seçim ve oy verme
3. AB, milli ve belediye boyutunda bireyin politik ve yönetsel rolü
4. Medya ve sosyal etki

Vatandaşların güvenliği

1. Adalet sistemi, bireylerin hakları ve zorunlulukları, kanuni sorumluluk
2. Trafik emniyeti
3. Güvenlik politikası; yabancı politikası, milli savunma

Finans yönetimi

1. Şahsi finansını yönetme prensipleri
2. İş ve girişimcilik

Ekonomi

1. Tüketici ve ekonomik rol sahibi olarak birey ve ev halkı
2. Vergilendirme ve toplum finansı (FNBE, 2007)

7. Seviye için son değerlendirme kriterleri

Sosyal bilginin edinimi ve kullanımı

Öğrenciler

1. Medyanın bilgilerini, istatistikleri ve grafikleri eleştirel şekilde yorumlayabilir.
2. Sosyal konularla ilgili düşüncelerini destekleyebilir.
3. Sosyal karar alma için farklı alternatifleri karşılaştırmayı, ekonomik çözümleri ve bu alternatiflerin sonuçlarının neler olacağını bilir.

Sosyal bilgiyi anlama

Öğrenciler

1. Sosyal karar almanın ve ekonomik çözümler üretmenin farklı birçok yolu olduğunu anlarlar.
2. Sosyal ve ekonomik eylemler ile ilgili etik sorunları anlarlar (FNBE, 2007).

4.3.7. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Programı Öğrenme Alanları, Beceriler ve Kavramlar

Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programında 5 ana öğrenme alanı bulunmaktadır. Bu öğrenme alanları ile iç içe geçen beceriler ve kavramlarla Sosyal Bilgiler programı şu şekilde biçimlendirilmektedir.

Sosyal Bilgiler Programı Becerileri

Üç süreç

Etkinlik amaçları

Öğrenciler sosyal bilgiler çalışması ile

1. Toplum hakkında bilgi sahibi olmak ve sorumlu bir şekilde toplum içinde yer almaları sağlanır.

Sorgulama

Sorgulama süreci öğrencinin insanlar gruplar, topluluklar ve toplumlar hakkında bilgi toplama ve analiz etme sürecini içermektedir. Sorgulama sorular ve hipotezler kullanmaya odaklanan öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine uygulamaktadırlar. İşlenmiş bilgiler ile genellemelere ulaşır, sonuçlara varır ve iletişim kurmaları hedeflenmektedir. Sorgulama sıralı olması gerekmeyip farklı seviyelerde öğrenenin ihtiyaçlarına göre olabilmektedir (NZME, 1997).

Değer araştırması

Değer araştırması süreci öğrencilerin kendinin ve toplumdaki konularla ilgili diğerlerinin değerlerini sorgulamak ve netleştirmeyi içermektedir. Ayrıca sistemler ve sosyal yapıların dayandığı kolektif değerleri de incelemektedir.

Öğrenciler değerleri araştırırken, sosyal adalet, diğerlerinin refahı, kültürel çeşitliliği kabullenme ve çevreye saygının doğası hakkında düşünmeye zorlanmaktadır. İnsanların değerlerinin birçok etkenle ve oluştuğunu ve zamanla değiştiğini fark etmeleri beklenir (NZME, 1997).

Sosyal karar alma

Sosyal karar alma süreci öğrencilerin toplumdaki problemler ve konular hakkında harekete geçme kararı alırken kendi bilgilerini uygulama ve becerilerini geliştirmelerini içermektedir.

Öğrenciler toplumsal konuları tanımlayıp ve açıklığa kavuşturur ve olası bazı stratejiler önerebilirler. Bu stratejilerin değerlendirilebileceği kriterler geliştirerek, bu kriterler ışığında stratejileri seçer ve hangi davranışın sergileneceğinin kararını almaktadırlar (NZME, 1997).

Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Programı Becerileri aşağıdaki tablodaki gibi sınıflandırılabilir;

Tablo 7. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Programı Becerileri

	Sorgulama	Değer araştırması	Sosyal karar alma
İletişim becerileri	Dinleme, konuşma, okuma, yazmada yetkin ve kendine güvenli iletişim kurar	Medya ve farklı kaynaklardan gelen işitsel ve görsel mesajları analiz ve ayırt etme yeteneklerini geliştirir	Bir konuyu açık bir şekilde, mantıklı ve ikna edici şekilde savunur.
Numeratik beceri	Grafik ve tablolardeki bilgileri analiz edebilir.	Matematiksel şekilde verilmiş bilgiyi anlar.	Mantık ve nedensellikte desteklemek için bilgiyi organize eder.
Bilgi becerisi	Farklı kaynaklardan bilgiler toplar ve işler	Farklı bakış açılarını fark eder, tanımlar ve yorumlar ve gerçek ile fikri birbirinden ayırır.	Bilgiyi açık, mantıklı ve doğru şekilde sunar.
Problem çözme becerisi	Düşünceleri sorgular, araştırır geneller ve geliştirir.	Problemleri farklı bakış açılarıyla analiz eder.	Bir problemi fark eder, tanımlar ve tekrar tanımlar.
Kendini idare ve rekabet becerisi	Zamanı etkili kullanır.	Kendi kıymetini takdir etme ve kendini savunma becerilerini geliştirir.	Stres ve çatışma, yarışma, başarı ve başarısızlığa karşı değişim ve baş edebilme yaklaşım becerilerini geliştirir.
Sosyal ve işbirliği becerisi	Diğerleri ile iyi ilişkiler kurar ve ortak amaçlar için işbirliği ile çalışır.	Ayrımcı uygulama ve davranışlara karşı uygun şekilde fark etme, cevaplama ve analiz etmeyi öğrenir.	Grup içinde bir üye olarak birlikte karar verilmiş hareket ve kararlar konusunda sorumluluk alır.
Fiziksel beceriler	Materyalleri etkili ve güvenli şekilde kullanmayı öğrenir.		Kültürel aktivitelere bağlı özel beceriler geliştirir.
İş ve çalışma becerisi	Grup içinde ve bağımsız olarak etkili şekilde çalışır.	Kendi öğrenmesi ve işinin sorumluluğunu alır.	Kendi değerini takdir eden gerçekçi bilgilere dayanan kariyer seçimi yapar.

(NZME, 1997)

Sosyal Bilgiler Programı Kavramları

Tablo 8. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Programı Kavramları

Sosyal Organizasyon	Kültür ve Miras	Yer ve Zaman	Zaman, devamlılık ve değişim	Kaynaklar ve Ekonomik Aktiviteler
Ototrite	İnançlar	Ulaşılabilirlik	İstekler	Giriş
İnançlar	İkikültürlülük	Değişim	Değerler	Access
İşbirliği	Değişim	Koruma	İnançlar	Paylaşırma
Topluluk	Kültürel	Uzaklık	Değişim	İşbirliği
Yarışma	etkileşim	Çevre	Zaman	Yarışma
Demokrasi	Kültür	Etkileşim	Devamlılık	Tüketim
Aile	Çeşitlilik	Lokasyon	Delil	Dağıtım
Frençayz	Etnisite	Göç	Neden ve sonuç	Girişimcilik
Grup	Miras	Şehirleşme	Kimlik	Eşitlik
Devlet	Kimlik	Yapılar	Hayal gücü	Değişim
İnsan hakları	Akrabalık	Algı	Hafıza kaydı	Pazar
Entegrasyon	Çokkültürlülük	Yer	Bakış açıları	Yönetimsel ihtiyaçlar
Adalet	Algı	Derece	Yorum	Para sistemi
Liderlik	Önyargı	Kaynaklar	Elitler ve elit olmayanlar	İş
Kurum	İrkçılık	Doğal ve kültürel özellikler	Geçmiş, şimdi ve gelecek	Üretim
Süreç	Gelenek ve görenekler	Uzamsal ilişkiler	Fikirler, güçler ve hareketler	Uzmanlaşma
Kanunlar	Stereotipler		İlişkililik	Kaynak
Sorumluluklar	Ritüel			Sürdürülebilirlik
Roller				Kıtlık
Sosyalleşme				Vergilendirme
Toplum				Ticaret
Egemenlik				Arzlar
Statü				Olanaklar
Anlaşmalar				Maliyet
Sınıf				Arz ve talep
Politik sistemler				Bağımsızlık
				Mal ve servisler

(NZME, 1997)

Öğrenme alanları

Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programı öğrenme alanları şunlardır;

Sosyal organizasyon

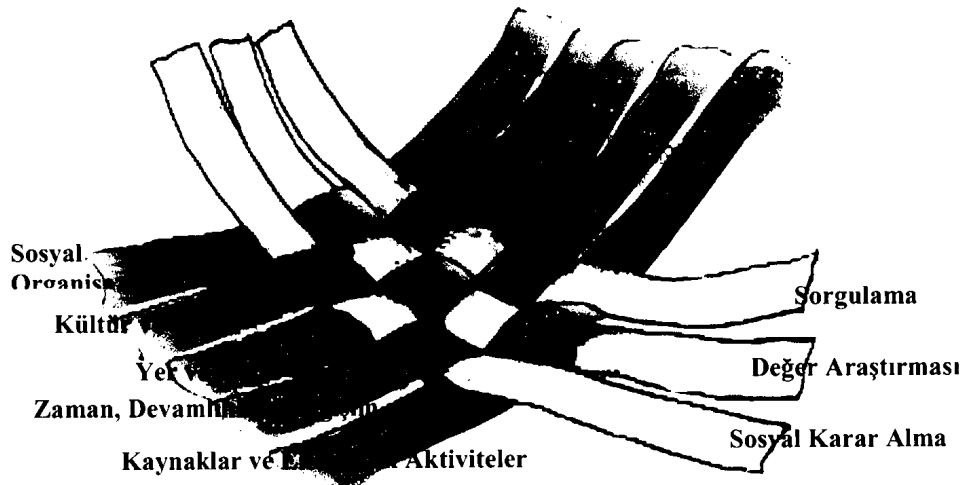
Kültür ve miras

Yer ve çevre

Zaman, devamlılık ve değişim

Kaynaklar ve ekonomik aktiviteler (NZME, 1997)

Şekil 4. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Programı Süreci

Uyarlandığı Kaynak: NZME(1997)<http://www.tki.org.nz/r/socialscience/curriculum/>

Şekil 4'te görülebileceği gibi 5 öğrenme alanı üç süreç sosyal karar alma, değer araştırması ve sorgulama ile iç içe geçmektedir.

Sosyal Bilgiler programı 5 öğrenme alanı için 2 etkinlik amacı ve bu etkinlik amaçları için de bir set kazanım şeklinde düzenlenmiştir. Sosyal Bilgiler süreçleri etkinlik amaçlarını paylaşırlar. Her bir sosyal bilgiler süreci için üç tane etkinlik hedefi bulunur. Her bir etkinlik hedefi etkinlik amacını gerçekleştirmek üzere tüm

sınıfları kapsar. Her etkinlik hedefi için bir kazanım seti 1-2, 3-4, 5-6, 7-8 derecelerinde ifade edilmektedir (NZME, 1997).

Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programı öğrenme alanları için oluşturulan üniteler şunlardır;

Üniteler

Sosyal Organizasyon

Etkinlik amaçları

Öğrenciler sosyal organizasyon çalışması ile

1. insanların organizasyonları
2. grup içinde etkileşimlerinde hakları, rolleri ve sorumluluklarını anlarlar.

Kültür ve Miras

Etkinlik amaçları

Öğrenciler Kültür ve miras çalışması ile

1. kültür ve mirasın kimlikle bağlantısını
2. kültürel etkileşimin doğası ve sonuçlarını anlarlar.

Yer ve Zaman

Etkinlik amaçları

Öğrenciler Yer ve Zaman çalışması ile

1. insanların yer ve çevre ile etkileşimi
2. insanların yer ve çevreyi yorumlama ve temsil etme şekillerini anlarlar.

Zaman, devamlılık ve değişim

Etkinlik amaçları

Öğrenciler Zaman, Devamlılık ve Değişim çalışması ile

1. zaman içinde insanlar ve olaylar arasındaki ilişki
2. bu ilişkilerin yorumlarını anlarlar.

Kaynaklar ve Ekonomik Aktiviteler

Etkinlik amaçları

Öğrenciler Kaynaklar ve Ekonomik Aktiviteler çalışması ile

1. kaynakları bölüştürme ve idaresi
2. insanların ekonomik aktivitelere katılımını anlarlar (NZME, 1997).

4.3.8. Programların Öğrenme Alanlarının Türkiye Programı İle Benzerlik Ve Farklılıkları

Bu bölümde bu çalışmada yer alan ülkeler ile Türkiye Sosyal Bilgiler programı öğrenme alanları ve bu öğrenme alanlarının edindirilmesinde kullanılan çerçeve içinde yer alan beceriler, değerler ve kavramların karşılaştırılıp ve benzerlik ve farklılıklarının tespit edilmesine yer verilecektir.

4.3.8.1. Benzerlikler

Ontorio (Kanada)

İçerik olarak Ontorio Tarih-Sosyal Bilgiler programı Tarih, Coğrafya, Vatandaşlık ve Ekonomiyi kapsamaktadır. Bu alanlar Türkiye Sosyal Bilgiler programında da bulunmaktadır.

'Sistemler ve yapılar', 'Çevre, Değişim ve süreklilik', 'Kültür', 'Güç ve yönetimi' ortak öğrenme alanlarındandır.

İrlanda

Türkiye Sosyal Bilgiler programı öğrenme alanlarından 'Birey ve Çevresi', 'Zaman ve Değişim' gibi öğrenme alanlarını İrlanda programları da içermektedir. Türkiye Sosyal Bilgiler programında olduğu gibi Tarih ve Coğrafya derslerinde çocuğun çevresini anlamlandırması sağlanır.

New York

New York Sosyal Bilgiler programı Türkiye Sosyal Bilgiler programı gibi öğrenme alanlarından, beceriler ve kavramlardan oluşmaktadır. Tarih, Coğrafya, Ekonomi ve Vatandaşlık üzerinde durulur. Türkiye programı Sosyal Bilgiler anlayışı da bu alanlara yer vermektedir.

Kaliforniya

Kaliforniya Sosyal Bilgiler programı Tarih ve Coğrafya ile ilgili bilgi ve beceri kazandırmak, Vatandaşlık ve Demokrasi değerlerini edindirmek için düzenlenmiş içeriği ile Türkiye Sosyal Bilgiler programı ile temel olarak benzer bir içeriğe sahiptir. Ayrıca Türkiye Sosyal Bilgiler programı gibi beceri edindirmeye yöneliktir.

Finlandiya

Vatandaşlık, Demokrasi ve Ekonomi bilgi ve becerilerini kazandırmak, toplumun üyesi olarak birey, etkileme ve karar alma, vatandaşların güvenliği ve Ekonomi alanları Türkiye Sosyal Bilgiler programının da alanlarındandır.

Yeni Zelanda

'Sosyal organizasyon', 'kültür ve miras', 'yer ve çevre', 'zaman, devamlılık ve değişim', 'kaynaklar ve ekonomik aktiviteler' Türkiye Sosyal Bilgiler programının da ortak öğrenme alanlarındandır. Öğrenme alanlarından oluşmaları iki ülke Sosyal Bilgiler programının ortak özelliğidir. Ayrıca Yeni Zelanda programında da Sosyal bilgiler becerileri ve kavramlarına da yer verilmektedir.

Bu çalışmada yer alan ülkelerin Sosyal Bilgiler programlarındaki ortak öğrenme alanları Sosyal Bilgiler Eğitimi konusunda önemli bir kuruluş olan ve NCSS'nin belirlediği, alanyazınında da ifade edilen, öğrenme alanlarıdır.

Sosyal Bilgiler, bu çalışmadaki ülkeler için ortak olarak öncelikle vatandaşlığı konu edinmektedir. Her ülke Sosyal Bilgiler programında vatandaşlık tanımını ülkenin özelliklerine göre belirlemektedir. Tarih ve Coğrafya da temel konu alanlarındandır. Finlandiya ve Yeni Zelanda programları Tarih ve Coğrafya eğitimine Sosyal Bilgiler programında yer vermez. Bu iki ülkenin dışında ya ders olarak ayrılmakta ya da Sosyal Bilgiler programı içeriğinde yer almaktadır.

4.3.8.2. Farklılıklar

Ontorio (Kanada)

Ontorio eyaletinin Sosyal Bilgiler programı Türkiye Sosyal Bilgiler programından farklı olarak Miras ve Vatandaşlık ve Kanada ve Dünya Bağlantıları adları altında iki ana öğrenme alanından oluşur. Bu ünitelerin altındaki 1'den 6. sınıfa kadar olan her bir öğrenme alanında her konuda genel hedefler ve özel hedefler olarak adlandırılan iki tür hedef vardır.

İçerik Tarih ve Coğrafya bilgilerine odaklıdır. Bunların içine yerleştirilmiş Vatandaşlık ve Ekonomi bilgi ve becerileri yer alır. Türkiye programının kapsamıyla kıyaslandığında Ontorio'nun Sosyal Bilgiler programı Tarih ve Coğrafya alanına daha fazla yer vermektedir. Vatandaşlık ve Ekonomi alanları Türkiye programından daha dar kapsamlı şekilde ele alınır.

İrlanda

“Ben” merkeze alınarak, “diğerleri” ve “dış dünya” ile “ben”in ilişkisine odaklanan İrlanda programlarında “ben” vurgusu Türkiye Sosyal Bilgiler programındaki bireycilikten uzaktır denebilir. Her ne kadar Türkiye Sosyal Bilgiler Programı da önceki yıllardaki Sosyal Bilgiler programlarından daha ben merkezci bir yapıya geçiş yaptıysa da İrlanda programlarındaki bireycilik kadar net ifade edilmediği söylenebilir.

İrlanda SPHE programında Medya eğitimi için ayrılan bir bölüm bulunmaktadır. Türkiye ilköğretimde Medya eğitimini ayrı bir seçmeli ders olarak bulundurmaktadır. SPHE ve SESE adında iki ayrı programı bulunduğuundan SPHE programında Tarih ve Coğrafya Türkiye Sosyal Bilgiler programında yer aldığı kadar yoğun bir içeriğe sahip değildir. İrlanda SPHE programında Tarih ve Coğrafya ayrı olarak ele alınır ancak birbiri ile ilişkilendirilir.

New York

Tarih ve Coğrafya bilgi ve becerilerine geniş yer verilir. Türkiye Programı New York programına göre diğer alanlara Tarih ve Coğrafya alanları kadar yer vermektedir. New York programının 1-6 sınıflardaki ismi Sosyal Bilgiler ve Tarih iken 7. ve 8. sınıflarda ders adı Tarih olarak geçer ve oldukça ayrıntılıdır. Ancak yine Türkiye Sosyal Bilgiler programından farklı olarak Tarih alanı içeriği üniteler şeklinde verilmektedir.

Kaliforniya

Kaliforniya Sosyal Bilgiler programı Türkiye programından farklı olarak daha çok beceriler kazandırmaya yöneliktir. Bilgi ve kültürel anlama, demokratik anlayış ve vatandaşlık değerleri, beceri kazanma ve sosyal katılım şeklinde üç boyutu bulunmaktadır. Üniteler bu boyutlarla ilişki içerisinde işlenir. Etik ve sosyopolitik okuryazarlık becerisi kazandırılmaya çalışılan Kaliforniya programı Türkiye programında bulunmayan bir boyutu vurguladığı söylenebilir.

Kaliforniya Tarih ve Sosyal Bilgiler programı Türkiye Sosyal Bilgiler programında bulunmayan çok kültürlü bakış açısını içerir. 'Kendi kültürel mirasları ile gururlanarak ve insanın değerine ve saygınlığına saygı duyan çokkültürlü bir bakış açısı' geliştirdiği ifade edilen Kaliforniya Tarih ve Sosyal Bilgiler programında 'Öğretmenlerin tartışmalı konuları kendi tarihi ve günümüz ortamına uygun olarak dürüst ve açık şekilde sunmasını teşvik etmesi' ifadesi de Türkiye Sosyal Bilgiler programında bulunmayan bir kazanımdır.

Finlandiya

Finlandiya Sosyal Bilgiler programı 8. ve 9. sınıflarda bulunan bir derstir. Türkiye Sosyal Bilgiler programı ise 4. sınıfta başlamaktadır. Finlandiya Sosyal Bilgiler programı işleniş itibari ile Türkiye Sosyal Bilgiler programından oldukça farklıdır. Öğrenciler programın çalışma modüllerindeki yıl, ders saati dağılımı ve derslerin hedefler ve içeriğinden ziyade kendi çalışma programlarına göre

ilerleyebilmektedirler. Çalışma modülleri dersler ve ders grupları olarak tanımlanmakta ve ihtiyaca göre bu bölümler iki ya da daha fazla çalışma modüllerine bölünebilmektedir. Ayrıca farklı dersler ve ders grupları olarak birleştirilebilmektedir. Program hangi çalışma modülü zorunlu veya seçmeli olacağı konusunda öğrenciler için özelleştirilmektedir. Öğrencilerin akademik ilerlemeleri ve çalışma modüllerini tamamlamaları sistematik olarak izlenmektedir. Türkiye programında ise öğrencilerin tabi olduğu çerçevesi belli ve zorunlu bir ders olarak görülmektedir.

Birey ve bireyin refahına odaklı olan bu program bireyin katılımı ile değişime vurgu yapar denebilir. Birey, demokrasi, ekonomi, girişimcilik temel konu alanlarıdır. Tarih ve Coğrafya bu dersin kapsamında değildir. Ekonomi ve finans yönetimi ve girişimciliğe vurgu yapan bir programdır. Türkiye Sosyal Bilgiler programında da yer alan Ekonomi alanına Finlandiya Sosyal Bilgiler programındaki kadar yer verilmediği söylenebilir.

Finlandiya Sosyal Bilgiler programı ayrıca azınlık kültürleri ve alt kültürler üzerinde de durmaktadır. Türkiye Sosyal Bilgiler programında ise bu konuda 'farklılıklara hoşgörü' ifadesine yer verilmektedir.

Finlandiya Sosyal Bilgiler programında Demokrasi ise, etkileme ve karar alma açısından işlenmektedir. Türkiye Sosyal Bilgiler programından farklı olarak Finlandiya Sosyal Bilgiler programının medya ve sosyal etki ana konularındandır.

Yeni Zelanda

Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programı Türkiye Sosyal Bilgiler programından farklı olarak 1-10. sınıf öğrencilerine uygulanmaktadır. 11-13. sınıflarda Sosyal Bilgiler dersi Tarih, Coğrafya ve Ekonomi olarak seçmeli ders olarak yer alır. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programı öğrenme alanlarından oluşması itibari ile Türkiye Sosyal Bilgiler programı ile aynıdır fakat sorgulama, değer araştırması, sosyal karar alma süreçleri ile içiçe işlenmesi açısından farklılık gösterdiği görülmektedir. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programının iskeleti Türkiye programından bu açılardan

farklıdır. İçerik olarak Türkiye Sosyal Bilgiler programında yer alan öğrenme alanlarından 'Bilim, Teknoloji' ve Toplum' ve 'Küresel Bağlantılar' a yer verilmemektedir.

Özetle bu çalışmadaki ülkelerin sosyal Bilgiler programlarının öğrenme alanlarına bakıldığında Amerika'nın iki eyaleti New York ve Kaliforniya, Kanada'nın eyaleti Ontorio, Finlandiya ve Yeni Zelanda çoklu kültüre sahip olduklarından Çokkültürlü vatandaşlığın üzerinde durduklarını ve amaçlanan vatandaşlık biçimini bu doğrultuda şekillendirdikleri söylenebilir. Öğrenme alanları da bunları destekleyen nitelikte oluşturulmuştur. Türkiye Sosyal Bilgiler programında ve İrlanda programlarında bu ülkelerin yapıları ve benimsedikleri politika çokkültürlü olmadığından içeriğinde çokkültürlülüğe yer verilmediği söylenebilir.

Diğer yandan bu çalışmada Türkiye Sosyal Bilgiler programı ile karşılaştırılan ülkelerin konularını, vatandaşlığı 'aktif vatandaşlık' olarak benimsetmek üzere düzenledikleri ifade edilebilir. Türkiye Sosyal Bilgiler programında sorumlu ve katılımcı vatandaşlık bilinci ile ilgili kazanımlar bulunmakla birlikte benimsetilen vatandaşlık şeklinin çalışmadaki diğer ülkelerin 'aktif vatandaşlık' anlayışı ile farklı olduğu söylenebilir.

Tablo 9'da görüldüğü gibi bu çalışmada yer alan ülkelerin hemen hemen hepsinin I. bölümde ele alınan NCSS'nin oluşturduğu öğrenme alanlarından faydalanmaktadırlar. Hatta Türkiye ve Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programlarında bu öğrenme alanlarının neredeyse hepsi bulunmaktadır. Bu da gösteriyor ki ülkeler programlarını geliştirirken evrensel bazı temaları ele almak durumunda olduğu için uluslar arası bazı kurumların katkısı olmaktadır denebilir.

Sonuç olarak ülkelerin öğrenme alanlarının özeti ve Türkiye Sosyal Bilgiler programı öğrenme alanları ile benzerlik ve farklılıklarının gösterildiği Tablo 9 ve 10' da da görülebileceği gibi Sosyal Bilgiler öğrenme alanları ülkelerin Sosyal Bilgiler kavramına dahil ettikleri alanların içeriğinden oluşmaktadır. Bu nedenle örneğin;

Finlandiya Sosyal Bilgiler programında Tarih ve Coğrafya Sosyal Bilgiler dersi kapsamında olmadığı için Tarih ve Coğrafya içeriğine rastlamamaktayız.

4.3.8.3. Sosyal Bilgiler Programları Öğrenme Alanları Özeti

Tablo 9. Ülkelerin Sosyal Bilgiler Eğitimi Programları Öğrenme Alanları

	Türkiye	Kanada	İrlanda	New York (A.B.D)	Kaliforniya (A.B.D)	Finlandiya	Yeni Zelanda
1. Birey ve Toplum	1. Miras ve Vatandaşlık	• Miras ve Vatandaşlık	Ben, çocuğun kişisel gelişimi, sağlığı ve refahı ile ilgilidir.	Okulöncesi -ben ve diğerleri	Bilgi ve kültürel anlama	Toplumun üyesi olarak birey	Sorgulama
2. Kültür ve Miras	• Kanada ve dünya bağlanları	• Kanada ve dünya bağlanları	Kimlik	Benim ailem ve diğerlerinin aileleri	1. Tarih Okuryazarlığı	1. aile, farklı ıpe topluluklar; azınlık kültürleri ve ailekültürler	Sorgulama süreci öğrencinin insanlar grupları, topluluklar ve toplumlar hakkında bilgi toplama ve analiz etme sürecini içerir. Sorgulama sorular ve hipotezler kullanmaya odaklanır.
3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Miras ve Vatandaşlık	Miras ve Vatandaşlık	Kendi farkındalığı	Okulum ve okul toplumun Mahalleni	2. Etik okuryazarlık	2. bireylerin kendi belirlediklerini	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
4. Üretim, Dağıtım ve Tüketim	1. sınıf: ilişkiler, kurallar ve sorumluluklar	1. sınıf: ilişkiler, kurallar ve sorumluluklar	Karar verme	Evinin, okulunun, mahallemin ve toplumunun haritasındaki ve küredeki yeri	3. Kültürel okuryazarlık	3. bireylerin kendi belirlediklerini	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
5. Zaman, Süreklilik ve Değişim	2. sınıf: gelenekler ve kutlamalar	2. sınıf: gelenekler ve kutlamalar	Vicudumla ilgilenmek	Temel insan ihtiyaçları	4. Coğrafya okuryazarlığı	4. bireylerin kendi belirlediklerini	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
6. Bilim, Teknoloji ve Toplum	3. sınıf: üst Kanada'da ilk yerleşimler	3. sınıf: üst Kanada'da ilk yerleşimler	Vicudum hakkında bilgi sahibi olmak	İhtiyaçlarını ve isteklerini gidermek için birbirine yardım eden insanlar (gördönüşüm ve koruma projeleri)	5. Ekonomi okuryazarlığı	5. bireylerin kendi belirlediklerini	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
7. Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	4. sınıf: ortaçağ	4. sınıf: ortaçağ	Yiyeciler ve beslenme	Yeni hayat	6. Sosyopolitik okuryazarlık	6. bireylerin kendi belirlediklerini	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
8. Güç, Yönetim ve Toplum	5. sınıf: ilk uygarlıklar	5. sınıf: ilk uygarlıklar	Büyüme ve değişim	Hisler ve duygular	Demokratik anlama ve vatandaşlık değerleri	1. Bireyin refahı	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
9. Küresel Bağlantılar	6. sınıf: ilk yerleşimler ve Avrupalı kâşifler	6. sınıf: ilk yerleşimler ve Avrupalı kâşifler	Boyutlu değişim	Vatandaşlığın sembolleri	1. Milli kimlik	1. bireyin durumunun farklı boyutları	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
Birey ve Kimlik	Kanada ve dünya bağlanları	Kanada ve dünya bağlanları	Güvenlik ve korunma	Vatandaşlığın sembolleri	2. Anayasal miras	2. bireyin durumunun farklı boyutları	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
Kişisel ve sosyal yeterlilikler, insan davranışlarını etkileyen duygular ve düşünceler.	1. sınıf: yerel toplum	1. sınıf: yerel toplum	Kişisel güvenlik	Vatandaşlığın sembolleri	3. Vatandaşlık hakları, haklar ve sorumluluklar	3. bireyin durumunun farklı boyutları	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
Kimliği oluşturan faktörler ve bunların yaşama etkisi.	2. sınıf: dünyadaki toplumların özellikleri	2. sınıf: dünyadaki toplumların özellikleri	Güvenlik konuları	Kanun ve kuralları yapan ve değiştiren insanlar	4. Becceri kazanma ve sosyal katılım	4. bireyin durumunun farklı boyutları	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
Vatandaş olmanın önemi konularını ele alacaktır.	3. sınıf: kent ve kırsal toplumları	3. sınıf: kent ve kırsal toplumları	Karar verme	Diğerlerini ve herkesin sağlık ve güvenliği düşünceler kuralları koyan insanlar	1. Katılım becerileri	1. vatandaşların ekti sahibi olma fırsatları	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
Kültür-insan etkileşimini, Ülkemizin kültürel öğelerini, Kültürle ilgili etkinlikler ile kültürü kendine mal etmeyi, Kültüre ilgili olarak geçmişle günümüzü karşılaştırmayı, Kültürün zamana ve mekana göre değiştiğini, Kültürün korunması, geliştirilmesi ve ulusal bilinci kazandırması	4. sınıf: Kanada'nın şehirleri, bölgeleri	4. sınıf: Kanada'nın şehirleri, bölgeleri	Ben ve ailem	1. sınıf: ailem ve diğer aileler, şimdiki ve uzun zaman önce	2. Eleştiril düşünme becerileri	2. vatandaşların ekti sahibi olma fırsatları	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
Kültürel öğelerin bir toplumu diğer toplumlardan ayıran özellikler olduğunu, diğer taraftan yerelden ulusala ve ulusaldan evrensele doğru taşınarak dünya kültürel mirasının renklemesine ve zenginleşmesine katkı sağladığını öğrenmesi amaçlanmaktadır.	5. sınıf: Kanada da yönetiminin ve vatandaşlığın özellikleri	5. sınıf: Kanada da yönetiminin ve vatandaşlığın özellikleri	Ben ve ailem	2. sınıf: ailem ve diğer aileler, şimdiki ve uzun zaman önce	3. Temel çatışma becerileri	3. vatandaşların ekti sahibi olma fırsatları	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	6. sınıf: Kanada'nın Dünya ile bağlantısı	6. sınıf: Kanada'nın Dünya ile bağlantısı	Ben ve ailem	Benim ailem ve diğerlerinin aileleri	4. Anacokulu- şimdi ve uzun zaman önceyi öğrenme ve çatışma	4. vatandaşların ekti sahibi olma fırsatları	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
Doğal ve beşeri ortamı, Bu ortamlarda meydana gelen olayların sebep ve sonuçlarını, İnsanın doğal ve beşeri ortamındaki rolünü kavrayarak öğrendikleri bilgileri ihtiyaçlarını giderilmesinde, sorunların çözüm yollarının araştırılmasında ve karar almada	7. sınıf: Tarih	7. sınıf: Tarih	Ben ve ailem	Benim ailem ve diğerlerinin aileleri	5. Anacokulu- şimdi ve uzun zaman önceyi öğrenme ve çatışma	5. vatandaşların ekti sahibi olma fırsatları	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
	8. sınıf: Yeni Fransa	8. sınıf: Yeni Fransa	Ben ve ailem	Benim ailem ve diğerlerinin aileleri	6. Anacokulu- şimdi ve uzun zaman önceyi öğrenme ve çatışma	6. vatandaşların ekti sahibi olma fırsatları	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
	9. sınıf: İngiltere, Kuzey Amerika	9. sınıf: İngiltere, Kuzey Amerika	Ben ve ailem	Benim ailem ve diğerlerinin aileleri	7. Anacokulu- şimdi ve uzun zaman önceyi öğrenme ve çatışma	7. vatandaşların ekti sahibi olma fırsatları	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
	10. sınıf: Çançma ve değişim	10. sınıf: Çançma ve değişim	Ben ve ailem	Benim ailem ve diğerlerinin aileleri	8. Anacokulu- şimdi ve uzun zaman önceyi öğrenme ve çatışma	8. vatandaşların ekti sahibi olma fırsatları	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
	11. sınıf: Konfederasyon	11. sınıf: Konfederasyon	Ben ve ailem	Benim ailem ve diğerlerinin aileleri	9. Anacokulu- şimdi ve uzun zaman önceyi öğrenme ve çatışma	9. vatandaşların ekti sahibi olma fırsatları	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
	12. sınıf: Batı Kanada'nın gelişimi	12. sınıf: Batı Kanada'nın gelişimi	Ben ve ailem	Benim ailem ve diğerlerinin aileleri	10. Anacokulu- şimdi ve uzun zaman önceyi öğrenme ve çatışma	10. vatandaşların ekti sahibi olma fırsatları	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
	13. sınıf: Kanada: değişen bir toplum	13. sınıf: Kanada: değişen bir toplum	Ben ve ailem	Benim ailem ve diğerlerinin aileleri	11. Anacokulu- şimdi ve uzun zaman önceyi öğrenme ve çatışma	11. vatandaşların ekti sahibi olma fırsatları	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
	14. sınıf: Coğrafya	14. sınıf: Coğrafya	Ben ve ailem	Benim ailem ve diğerlerinin aileleri	12. Anacokulu- şimdi ve uzun zaman önceyi öğrenme ve çatışma	12. vatandaşların ekti sahibi olma fırsatları	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
	15. sınıf: Coğrafi sorgulama konuları	15. sınıf: Coğrafi sorgulama konuları	Ben ve ailem	Benim ailem ve diğerlerinin aileleri	13. Anacokulu- şimdi ve uzun zaman önceyi öğrenme ve çatışma	13. vatandaşların ekti sahibi olma fırsatları	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
	16. sınıf: Fiziksel coğrafya yapılan Doğal kaynaklar	16. sınıf: Fiziksel coğrafya yapılan Doğal kaynaklar	Ben ve ailem	Benim ailem ve diğerlerinin aileleri	14. Anacokulu- şimdi ve uzun zaman önceyi öğrenme ve çatışma	14. vatandaşların ekti sahibi olma fırsatları	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
	17. sınıf: 8. sınıf:	17. sınıf: 8. sınıf:	Ben ve ailem	Benim ailem ve diğerlerinin aileleri	15. Anacokulu- şimdi ve uzun zaman önceyi öğrenme ve çatışma	15. vatandaşların ekti sahibi olma fırsatları	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
	18. sınıf: Beşeri coğrafya yapılan Ekonomik sistem	18. sınıf: Beşeri coğrafya yapılan Ekonomik sistem	Ben ve ailem	Benim ailem ve diğerlerinin aileleri	16. Anacokulu- şimdi ve uzun zaman önceyi öğrenme ve çatışma	16. vatandaşların ekti sahibi olma fırsatları	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
	19. sınıf: Güç	19. sınıf: Güç	Ben ve ailem	Benim ailem ve diğerlerinin aileleri	17. Anacokulu- şimdi ve uzun zaman önceyi öğrenme ve çatışma	17. vatandaşların ekti sahibi olma fırsatları	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
	20. sınıf: Temel kavramlar	20. sınıf: Temel kavramlar	Ben ve ailem	Benim ailem ve diğerlerinin aileleri	18. Anacokulu- şimdi ve uzun zaman önceyi öğrenme ve çatışma	18. vatandaşların ekti sahibi olma fırsatları	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
	21. sınıf: Sistemler ve yapılar	21. sınıf: Sistemler ve yapılar	Ben ve ailem	Benim ailem ve diğerlerinin aileleri	19. Anacokulu- şimdi ve uzun zaman önceyi öğrenme ve çatışma	19. vatandaşların ekti sahibi olma fırsatları	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
	22. sınıf: Etkileşimler ve bağlantılar	22. sınıf: Etkileşimler ve bağlantılar	Ben ve ailem	Benim ailem ve diğerlerinin aileleri	20. Anacokulu- şimdi ve uzun zaman önceyi öğrenme ve çatışma	20. vatandaşların ekti sahibi olma fırsatları	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
	23. sınıf: Değişim ve süreklilik	23. sınıf: Değişim ve süreklilik	Ben ve ailem	Benim ailem ve diğerlerinin aileleri	21. Anacokulu- şimdi ve uzun zaman önceyi öğrenme ve çatışma	21. vatandaşların ekti sahibi olma fırsatları	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri
	24. sınıf: Kültür	24. sınıf: Kültür	Ben ve ailem	Benim ailem ve diğerlerinin aileleri	22. Anacokulu- şimdi ve uzun zaman önceyi öğrenme ve çatışma	22. vatandaşların ekti sahibi olma fırsatları	Öğrenciler bilgi toplarlar ve bunu sorgulama sürecine eyaletlerinde, nördik ülkelerinde ve Avrupa Birliğinde hareket etme özgürlükleri

kullanılmaları, bu sayede coğrafyanın insan hayatındaki yerini fark etmeleri amaçlanmıştır.

Üretim, Dağıtım Ve Tüketim
Üretim, dağıtım ve tüketim ile ilgili temel kavramları öğrenimelen.

Ekonomik faaliyetleri ve mali kaynakları tanıyarak, meslekler hakkında bilgi edinmeleri, istek ve ihtiyaçlarını mevcut kaynaklara göre oluşturmaları, Üretimde katkıda bulunmanın gerekliliğine inanmalarını amaçlanmıştır.

Bilim, Teknoloji Ve Toplum
Teknolojik ürünlerin amacına uygun olarak kullanılması, Teknolojik ürünlerin arka planında yer alan gelişim aşamaları.

Bilim ve teknolojinin toplumsal yaşam üzerindeki etkileri, Bilgiye ulaşımda teknolojiyi kullanma.

Bilim ve teknolojinin gelişmesini sağlamak amacıyla telif ve patent yasalarının varlığı konuları ele alınacaktır.

Gruplar, Kurumlar Ve Sosyal Öğretler

Bilinçli bir vatandaş olarak demokratik katılım yollarını, Devlet gücünün varlığını, Yönetimlerde düzenin nasıl sağlandığını,

Demokrasinin temelleri

Küresel Bağlantılar

Farklı coğrafyalardaki toplumlar, Kültürel benzerlik, farklılıklar ve etkileşim.

Ölkeler arasındaki ekonomik ilişkiler.

Dünyayı ilgilendiren sorunların sebep ve sonuçları,

Bilim ve teknolojiadaki gelişmelerin toplumlar arasındaki ilişkilere etkisi gibi konular ele alınacaktır.

sorumlulukları ve rolleri Kanun ve kuralları yapan ve değiştiren insanlar

3. sınıf: dünyadaki diğer

topluluklar-insanlar ve

yerler hakkında öğrenme

Kültürler ve uygarlıklar

Dünyadaki topluluklar

Dünya topluluklarının

konumu

Dünya topluluklarının

fiziksel, insani ve kültürel

karakteri

Fiziksel çevreye bağlı ve onu

değiştiren insanlar

Dünya topluluklarının içinde

ihtiyaç ve istekleri

karşılıklı zorluklar

Dünya topluluklarının içinde

ekonomik karar alma

Dünya topluluklarının içinde

vatandaşlığın sembolleri

Kanun ve kuralları yapan ve

değiştiren insanlar

Dünyadaki yönetimler

4. sınıf: yerel tarih ve yerel

yönetim

New York'un yerlileri

Amerika'da üç dünya

buluşması (Avrupa, Amerika,

Afrika)

Kolonizasyon ve devrim

dönemleri

New York eyaletinde

devrimci savaş

Yeni ulus

Endüstriyel gelişme ve

büyüme

Kentleşme: ekonomik, politik

ve sosyal etkileri

Devlet

Devletin amaçları

Yerel ve eyalet yönetimleri

5. sınıf: Birleşik Devletler,

Kanada ve Latin Amerika

Kanada, Latin Amerika ve

Birleşik Devletler tarihi

Birleşik Devletler coğrafyası

Kanada, Latin Amerika ve

Birleşik Devletler ekonomisi

Kanada, Latin Amerika ve

Birleşik Devletler yönetimleri

6. sınıf: doğu yarım küre

Doğu yarım küre milletleri

tarihi ve Doğu yarım küre

milletleri coğrafyası

7-8. sınıf: Birleşik devletler

ve New York eyaleti tarihi

davranışın sergileceğinin kararını alırlar.

Sosyal Organizasyon

1. insanların organizasyonları
2. grup içinde etkileşimlerinde hakları, rolleri ve sorumluluklarını anlatılır.

Kültür ve Miras

1. kültür ve mirasın kimlikle bağlantısını
2. kültürel etkileşimin doğası ve sonuçlarını anlatılır.

Yer ve Zaman

1. insanların yer ve çevre ile etkileşimi
2. insanların yer ve çevreyi yorumlama ve temsil etme şekillerini anlatılır.

Zaman, devamlılık ve

değişim

1. zaman içinde insanlar ve olaylar arasındaki ilişki
2. bu ilişkilerin yorumlarını anlatılır.

Kaynaklar ve Ekonomik

Aktiviteler

1. kaynakları bölüştürme ve idaresi
2. insanların ekonomik aktivitelere katılımını anlatılır.

4.3.8.4. Sosyal Bilgiler Programları Öğrenme Alanları Karşılaştırmaları

Tablo 10. Türkiye Sosyal Bilgiler Programı ile Diğer Ülkelerin Sosyal Bilgiler Eğitimi Programlarının Öğrenme Alanlarının Karşılaştırılması

	Kanada	İrlanda	New York (A.B.D)	Kaliforniya (A.B.D)	Finlandiya	Yeni Zelanda	
Benzerlikler	Tarih, coğrafya, vatandaşlık ve ekonomi bilgi ve becerileri kazandırılır. Becerilere yer vermek. Öğrenme alanlarından Sistemler ve yapılar Çevre Değişim ve süreklilik Kültür Güç ve yönetimi	Birey ve çevresi, zaman değişim gibi konuların yanı sıra Tarih ve Coğrafya olarak ayrılan derslerde çocuğun çevresini anlamlandırmasını sağlar.	Tarih, coğrafya, ekonomi ve vatandaşlık üzerinde durulur. Kavram ve becerilere yer verir.	Tarih ve Coğrafya ile ilgili bilgi ve beceri kazandırmak. Vatandaşlık ve demokrasi değerlerini kazandırır. Becerilere yer verir.	Vatandaşlık, demokrasi ve ekonomi bilgi ve becerilerini kazandırır. Öğrenme alanlarından Toplumun üyesi olarak birey Etkilene ve karar alma Vatandaşların görevliliği Finans yönetimi ve Ekonomi	Öğrenme alanlarından Sosyal organizasyon Kültür ve miras Yer ve çevre Zaman, devamlılık ve değişim Kaynaklar ve ekonomik aktiviteler. Beceriler ve kavramlara yer vermek.	
Farklılıklar	Etkileşimler ve bağımsızlık, Miras ve Vatandaşlık ve Kanada ve dünya bağlantıları adı altında iki öğrenme alanından oluşur. 1'den 6. sınıfa kadar olan her bir öğrenme alanında ve 6 ve 7. sınıflardaki her konuda genel hedefler ve kazanımlar olarak adlandırabileceğimiz özel hedefler olarak iki tür hedef vardır. İçerik Tarih ve Coğrafya bilgileri odaklıdır. Bunların içine yerleştirilmiş vatandaşlık ve ekonomi bilgi ve becerileri yer alır. Bu alanlar Türkiye programından daha dar kapsamlı şekilde ele alınır.	Ben merkeze alınarak diğerleri ve dış dünya ile benim ilişkisine odaklanılır. Türkiye programı bu programda olduğu kadar "ben" vurgusu yapmaz. Sosyal Bilgiler dersi içerisinde Medya eğitimi Türkiye programından daha ayrıntılı ele alınır. Türkiye'de ayrı bir ders olarak bulunur. Tarih ve Coğrafya Türkiye programı kadar yoğun bir içeriğe sahip değildir ve ayrı olarak ele alınır ancak birbiri ile ilişkilendirilir.	Tarih ve Coğrafya bilgi ve becerilerine geniş yer verilir. Bu dersin adı 1-6 sınıflarda Sosyal Bilgiler ve Tarih 7. ve 8. sınıflarda Tarih olarak geçer.	Bu program beceriler kazandırmaya yöneliktir. Bilgi ve kültürel anlamda, demokratik anlayış ve vatandaşlık değerleri, beceri kazandırmaya ve sosyal katılım şeklinde bir çan vardır. Üniteler bu çan altında şekillenir. Etik ve sosyopolitik okuryazarlık Türkiye programından daha vurucu şekilde verilir. Tarih ve Sosyal Bilgiler programı çok kültürlü bakış açısı içerir. Öğretmenlerin tartışmalı konularını kendi tarihi ve günümüz ortamına uygun olarak dürüst ve açık şekilde sunmasını teşvik eder. Kendi kültürel mirasları ile gururlanır ve insanın değerine ve saygınlığına saygı duyan çokkültürlü bir bakış açısı geliştirir.	Sosyal Bilgiler programı 8. ve 9. sınıflarda bulunan bir dersi. Öğrenciler programın çalışma modüllerindeki yıl, ders saati dağılımı ve derslerin hedefler ve içeriğinden ziyade kendi çalışma programlarına göre ilerleyebilirler. Çalışma modülleri dersler ve ders grupları olarak tanımlanmıştır. İhtiyaca göre bu bölümler iki ya da daha fazla çalışma modüllerine bölünebilirler ayrıca farklı dersler ve ders grupları olarak birleştirilebilirler. Program hangi çalışma modülü zorunlu veya seçmeli olacağı konusunda öğrenciler için özelleştirilmektedir. Öğrencilerin akademik ilerlemeleri ve çalışma modüllerini tamamlamaları sistemli olarak izlenir. Birey ve bireyin refahına odaklıdır. Bireyin katılımı ile değişime vurgu yapar. Birey, demokrasi, ekonomi, girişimcilik temel konu alanlarıdır. Tarih ve coğrafya bu dersin kapsamında değildir. Ekonomi ve finans yönetimi e girişimcilğe vurgu yapan bir programdır. Azınlık kültürleri ve alt kültürler üzerinde durulur. Demokrasi etkilene ve karar alma açısından işlenir. Medya ve sosyal etki ana konulardandır.	Bu program 1-10. sınıf öğrencilerine uygulanmaktadır. 11-13. sınıflarda Sosyal Bilgiler dersi Tarih, Coğrafya ve Ekonomi olarak seçmeli dersi. Sosyal Bilgiler dersi 5 tema ekseninde her tema için 2 ekimlik amacı, her 2 ekimlik hedefi ve her hedef için bir set kazanım olarak şekillendirilmiştir. Sorgulama, değer araştırması, sosyal karar alma programını iskeletini oluşturur ve üniteler bu yörengede işlenir.	

TÜRKİYE

Öğrenme Alanları

4.4. Sosyal Bilgiler Programlarının Yaklaşım ve Yöntemleri

Sosyal bilgiler dersinde ülkelerin uyguladıkları yaklaşımlar ve yöntemler ülkelerin yapılarına göre çeşitlilik göstermektedir. Bu bölümde söz konusu ülkelerin yaklaşımları ve kullandıkları yöntemler gözden geçirilerek Türkiye programı ile benzerlik ve farklılıkları ele alınacaktır.

4.4.1. Türkiye Sosyal Bilgiler Programı Yaklaşım ve Yöntemler

Her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.

Öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına ışık tutarak, bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine duyarlılık gösterir.

Bilgi, kavram, değer ve becerilerin gelişmesini sağlayarak, öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar.

Öğrencileri düşünmeye, soru sormaya ve görüş alışverişi yapmaya özendirir.

Öğrencilerin fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesini amaçlar.

Millî kimliği merkeze alarak, evrensel değerlerin benimsenmesine önem verir.

Öğrencilerin kendi örf ve âdetleri çerçevesinde ruhsal, ahlâkî, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesini hedefler.

Öğrencilerin haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren bireyler olarak yetişmesini önemser.

Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlar.

Öğrencilerin öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanmasına ve çevreyle etkileşim kurmasına olanak sağlar.

Her öğrenciye ulaşabilmek için öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerindeki çeşitliliği dikkate alır.

Periyodik olarak, öğrenci çalışma dosyalarına bakılarak öğrenme ve öğretme süreçlerinin akışı içerisinde değerlendirmeye olanak sağlar.

4.4.2. Ontario (Kanada) Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya Programı Yaklaşım ve Yöntemler

Türkiye Sosyal Bilgiler programı gibi Kanada Sosyal bilgiler, Tarih ve Coğrafya programı bu derslerle diğer derslerin bağlantılı şekilde işlendiği disiplinler arası anlayışı benimser ve her bir öğrenme alanında diğer öğrenme alanlarının bilgileri ile ilişkilendirilir. Bu şekilde bütüncül bir öğrenme sağlanır. Bunun yanı sıra Kanada çok kültürlü, farklı milletlerden insanlardan oluştuğu için ayrımcılığı engelleyecek bir program yapısına sahiptir. Bunu sağlamak için anti ayrımcı eğitim verilmektedir (OME, 2004).

Öğretim yaklaşımları

Öğretmenler sınıf ve yaşa uygun temel kavramlardaki ve sorgulama/araştırma yetkinliği kazandıracak aktiviteler ve değerlendirmeler kullanmaktadır. Sosyal Bilgiler, Tarih ve Coğrafya bilgilerini sınıfın dışındaki dünya ile ilişkilendirmek önemli görülmektedir. Böylece öğrencilerin bunların sadece ders değil kendi hayatlarını, toplumlarını ve dünyalarını etkileyen alanlar olduklarını fark etmeleri sağlanmaya çalışılmaktadır. Konuk konuşmacılar davet etmek, yerel müzelere, arkeolojik kazılara, coğrafi şekillere, sanat galerilerine ve festivallere ziyaretler düzenlenmektedir. Bu geziler onların çalıştıkları konuları daha iyi anlamasını sağlamak için yapılmaktadır (OME, 2004).

Programlar arası ve iç içe geçirilmiş öğrenme

Sosyal Bilgiler, Tarih ve Coğrafya dersinde edindikleri beceri ve bilgiler diğer alanlarla ilişkilendirildiğinde daha da güçlendiği ifade edilmektedir. Öğretmenler programlar arası öğrenmeye ve iç içe geçmiş öğrenmeye vurgu yaparak öğrencilerin birçok açıdan bakarak bir konuyu araştırdıklarından emin olmalıdır.

a) programlar arası öğrenmede öğrenciler bir konuda edinecekleri bilgi ve/ya da beceriyi iki ya da daha fazla dersin içinde öğrenme şansına sahip olmalıdır. Örneğin; Sosyal Bilgiler, Tarih ve Coğrafya dersindeki gerçek hikayeleri dil dersindeki kelime ya da okuma materyali olarak kullanabilirler.

b) iç içe geçmiş öğrenmede öğrenciler bir ünite, ders veya aktivitede iki ya da daha fazla dersin hedeflerini gerçekleştirerek çalışma imkanı bulabilirler. Farklı derslerin hedeflerini bağlayarak öğretmenler bir dizi konumda öğrencilere bilgi becerilerini geliştirme ve gösterme imkanı sağlar. Ayrıca, her öğrenme alanındaki sorgulama/araştırma ve iletişim becerileri ve uygulama bölümleri birçok ders arasında bağlantı kurulmasını teşvik eder. Örneğin; ekosistemle (fizik) ilgili çalışırken yer şekilleri ve iklim yapıları (Coğrafya) çalışılabilir (OME, 2004).

Güncel olaylar çalışması

Güncel olaylar çalışması Sosyal Bilgiler, Tarih ve Coğrafya ile iç içe çalışılmaktadır. Güncel konular hakkında konuşmak hem öğrencilerin ilgisini çekerek meraklandırır hem de sınıfta öğrendikleri ile geçmiş ve bugün dünya olayları ve durumları ile bağlantı kurmasına yardım etmektedir (OME, 2004).

Sosyal Bilgiler, Tarih ve Coğrafya dersinde Antiayrımçı eğitim

Sosyal Bilgiler, Tarih ve Coğrafya programının öğrencilerin hızlı teknolojik, ekonomik, politik, sosyal değişimle karakterize edilen karmaşık demokratik toplumlarda zihin alışkanlıklarını geliştirmek üzere yardımcı olmak üzere hazırlandığı ifade edilmektedir. Öğrencilerin vatandaşlığın hakları, ayrıcalıkları ve sorumluluklarını anlayıp küresel dünyada bireylere, gruplara ve kültürlere saygı, tolerans ve anlayış ve çevreye saygı ve sorumluluk göstermeleri beklenmektedir. Kanada'nın çeşitli toplumlarla oluşan geçmiş ve şimdiki Tarih ve Coğrafyasını öğrenen öğrencilerin eleştirel düşünmeyi ve araştırma becerilerini kazanarak önyargı ve tek tipleşirmeleri fark etmesi beklenir. Sorumlu bir vatandaş olarak ırkçılık ve diğer ayrımcı bakış açılarına karşı ve insan haklarını koruyan bir tavır almayı öğrenmeleri hedeflenir (OME, 2004) .

Dil, sayılar ve araştırma/sorgulama becerileri

Sosyal Bilgiler becerilerini edinirken öğrenciler dili, sayıları ve araştırma/sorgulama becerilerini de geliştirmektedirler. Birçok aktivite yazılı, sözlü ifade ve görsel iletişim formlarını içermektedir. Böylece bu becerileri geliştirilmeye çalışılır. Ayrıca bazı aktivitelerde diyagramlar, tablolar, grafikler yaparak bilgiyi ifade ederek Matematik becerilerini de güçlendirebilmektedirler. Araştırma yapmaları gereken konularda nasıl araştıracaklarını ve bilgiyi hangi kaynaklardan bulabileceklerini öğrenmeleri ve daha ileri seviyelerde daha sofistike araştırmalar yaparak bu becerilerini de geliştirmeleri beklenmektedir(OME, 2004) .

Teknolojinin sosyal bilgiler, tarih ve coğrafyadaki rolü

Bilgi ve iletişim teknolojileri (ICT) öğrencilerin öğrenme stratejilerinde kullandıkları önemli bir kaynak olarak öğrencileri diğer okullara, yurtiçine ve yurtdışına bağlayan ve küresel dünyayı sınıfa getiren bir araç olduğu ifade edilir. Bilgisayar programları öğrencilerin bilgiyi toplama, organize etme, bilgileri ayrıştırma, yazma ve edit etme ve rapor halinde sunabilmelerini sağlar ve ayrıca simülasyonlar kullanmayı da olanaklı kıldığı savunulur. Bu nedenle öğrenciler mümkün olan her yerde ICT destekli çalışmaya teşvik edilmektedir (OME, 2004).

Rehberlik ve Sosyal Bilgiler, Tarih ve Coğrafya

Rehberlik ve kariyer planlaması Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya programının içinde yer almaktadır. Öğrencilerin bireysel olarak nasıl çalışacağı, nasıl işbirliği yapacağı ve çatışmaları nasıl çözeceği, sınıfa nasıl katılım sağlayacağı ve sorunları nasıl çözeceği ve nasıl hedef belirleyeceğini öğrenmeleri için tüm sınıflarda ve derslerde fırsatlar yaratılmaya çalışılmaktadır. Ziyaretçi konuşmacılar, kariyer planlamacıları ile görüşmeler ve kariyer planlama konferanslarına katılarak da fırsatlar sunulmaktadır (OME, 2004).

Sağlık ve güvenlik

Sosyal Bilgiler Sağlık ve Güvenlik konularını içermemektedir. Ancak özellikle okul dışı aktiviteler özenle planlanarak öğretmenler öğrencilerin sağlık ve güvenliğini korumaya çalışılmaktadır (OME, 2004).

4.4.3. İrlanda Kişisel, Sosyal Sağlık Eğitimi ve Sosyal, Çevre ve Bilim Eğitimi Programı Yaklaşım ve Yöntemler

Bu programlarda etkili iletişim kurma, uygun okul- ev iletişimi, saygılı bir dil, çeşitliliklere saygı, özgüveni geliştirme, bireysel ihtiyaçları karşılama, sağlığı geliştirme, fiziksel çevreyi geliştirme, demokratik bir süreç oluşturma ve değerlendirmede okul yaklaşımı kullanılır (INCCA, 1999).

Sınıfta kullanılan yaklaşımlar ve metodolojiler çocuğun sosyal, kişisel ve sağlık gelişimi açısından önemli bulunduğundan kendi öğrenmelerinde öğrenciler aktif katılımcılar olarak neyin öğrenileceğini seçebilme, yargılara varabilme ve yeni anlamlar yaratabilmeleri sağlanmaya çalışılır. Çocuklar öğrenme sürecinde aktif olarak öğrenmelerinden sorumlu ve bu bilgileri farklı durumlara transfer edebilen bireyler olarak yetiştirilmektedir (INCCA, 1999).

Öğrencilerin bağımsız öğrenmesine fırsat verilirse ve bağımsız öğrenmeleri güçlendirilirse diğerleri ve çevre ile etkileşim kurabilme becerileri ve arkadaşları ile işbirliği yapma yetileri güçlendiği düşünülerek Aktif öğrenme gerçekleşebilmesi için okul da gerekli desteği ve ortamı yaratabilmeye çalışılmaktadır. Öğretmenin rolünün sınıfta etkili Aktif öğrenme ve öğretimi tekniklerini kullanmak olduğu savunulur (INCCA, 1999).

Çocuğun kendi öğrenmesini gerçek ve anlamlı bir şekilde katılım sağlayarak yapabilmesi ve kendi öğrenmesi ile ilgili sorumluluk duygusu geliştirebilmesi için Aktif öğrenmeyi sağlayacak, drama, tartışma, işbirliği ile öğrenme, multimedya programları internet, araştırma gibi yol ve yöntemler kullanılır. Bu yöntemlerle

öğrenen çocuk bu bilgileri hayatında kullanması için teşvik edilmeye çalışılır (INCCA, 1999).

Pozitif okul ortamı ve iklimi yaratmak

Etkili iletişim kurmak
Değerlendirmede okul yaklaşımı
Uygun ev-okul iletişimi
Saygılı ve kapsayıcı bir dil
Çeşitliliklere saygı
Kendine güveni güçlendirmek
Demokratik süreci geliştirmek
Sağlığı geliştirecek fiziksel ortam
Bireysel ihtiyaçları karşılama (INCCA, 1999)

Temel Yöntemler

Konuşma ve tartışma
Aktif öğrenme
İşbirlikçi öğrenme
Problem çözme
Kapsam becerileri
Çevrenin kullanımı (INCCA, 1999)

4.4.4. New York Sosyal Bilgiler Programı Yaklaşım ve Yöntemler

New York Sosyal Bilgiler Programının dersin planlanması, yürütülmesi, değerlendirilmesini kolaylaştıracak boyutlardan oluştuğu ifade edilir. Bu boyutlar Tarihi, Sosyal, Kültürel, Coğrafi, Ekonomik ve Politik kriterleri oluşturmak için uygulandığı belirtilir. Bu boyutlar;

Zihinsel beceriler
Çok disiplinli yaklaşımlar

Derinlik ve genişlik

Birlik ve çeşitlilik

Çok kültürlülük ve çoklu bakış açıları

Bilgiyi organize etme yapıları

Çoklu öğrenme ortamları ve kaynakları

Öğrenci merkezli öğretme, öğrenme ve değerlendirme (NYSED, 2006)

Zihinsel Beceriler

Öğrencilere geçerli bilgiler vermenin onların zihinsel becerilerini ve analitik düşüncelerini geliştirdiği savunulmaktadır. Bu standartlarda temellendirilen bilginin her seviyedeki Sosyal Bilgiler öğrencisinin kapsam, araştırma düşünceleri ve varsayımlarına hakim olmaları için çeşitli zihinsel becerileri kullanmasını, analitik sorular sorabilmesini ve cevaplayabilmesini, kesin olmayan konularda şüphecî bir tutum almasını, bilgiyi edinip organize etmesini, verileri değerlendirebilmesini, sonuç çıkarmasını ve insani hallerini değişik bakış açılarıyla görebilmesini sağlayacağı düşünülmektedir (NYSED, 2006).

Çok disiplinli Yaklaşım

Çok disiplinli yaklaşım Sosyal Bilgiler dersi öğrencilerinin akademik disiplinlerin yaklaşımlarını ve onların diğer disiplinlerdeki düşünceler, bilgiler, konularla ve bakış açılarıyla bağlantılarını fark etmelerinde yardımcı olacağı şeklinde ifade edilir (NYSED, 2006).

Derinlik ve Genişlik

Sosyal Bilgiler programının içeriğinin oldukça geniş kapsamlı olduğu belirtilerek bazı konuların diğerlerinden daha fazla önemli ve etkili olduğu ve bazı inançlar ve uygulamaların daha çok savunulduğu düşünülmektedir. Bunun programa yansımaları gerektiği savunulur (NYSED, 2006).

Birlik ve Çeşitlilik

Yerel, eyalet ve milli konulara odaklan Sosyal Bilgiler dersinin Amerikan toplumunun birlik ve çeşitliliğini incelemesi gerektiği üzerinde durulur. Öğrenciler Amerika halkının paylaştığı ve bazılarının zaman içinde değiştiği belli değerler, uygulamalar, ihtiyaçlar ve ilgiler ile birlik oluşturduğunu görmeli ve Milli politik kurumların bu geleneklerle kurulduğunu fark etmeleri gerekliliğine vurgu yapılır. Ayrıca Amerika'nın çeşitli ve çok kültürlü yapısını anlamakta yaklaşımlarından biridir (NYSED, 2006).

Çok kültürlülük ve Çoklu Bakış açıları

Sosyal Bilgiler dersinde şimdiki Amerika'yı oluşturan çeşitli grupların tarih ve kültürlerin, uygulamalarının ve bakış açılarının doğası ve iç içeliği önemli olan konu olduğu ifade edilir. Standartların uygulamasında etnik grupların, kahramanların ve çeşitli bakış açılarının, farklı grupların içerikleri bulunması gerektiğini ortaya koyar. Bu şekilde öğrenciler Amerikan toplumunun ve dünyadaki diğer uluslardaki toplulukların da gelişimi, karmaşıklığı ve doğasını daha iyi anlayabileceklerdir (NYSED, 2006).

Öğrenciler olayların ve konuların etnik, ırksal, cinsiyet, dini ve sosyo-ekonomik arka planının düşünceleri etkilediğini ve bu fikirleri herkesin paylaşmayabileceğini anlamaları gerektiğini ifade eder. Gruplardaki çeşitliliği fark etmek tek tipleştirmeyi önlemek için bunun gerekli olduğu savunulur Ayrıca Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin tolerans ve empati gösterebilmesi için gereken bilgiyle donatılmalarının bir gereklilik olduğunun altını çizer (NYSED, 2006).

Bilgiyi Organize etmek için Yapılar

Sosyal Bilgiler dersi öğrencilerin bilgiyi organize etmek için yapıları tanımasına yardımcı olmalıdır. Yaklaşımlardan biri sistemi aramaktır. Sistem gerçeklerin, düşüncelerin, prensiplerin ya da kavramların mantıklı ve yapılandırılmış bütünü işleyişini açıklamak için ne şekilde organize edildiği ve sınıflandırmaktır şeklinde

ifade edilir. Diğer bir yaklaşımı devamlılık, değişim, etki, tepki gibi birkaç kavramın yabancı olan insanlar, olaylar ve kültürleri anlamasına yardımcı olmak için kullanılmasıdır (NYSED, 2006).

Çoklu Öğrenme Ortamları ve Kaynakları

Yerel kaynakları ve farklı öğrenme sitelerini kullanmanın öğrenciye ilk etapta faydalı olabileceği düşünülür. Sosyal Bilgiler Programının yaklaşımına göre dersler yüksek eğitimle, toplumdaki sosyal servislerle, devlet ve sağlık kurumları, toplum temelli organizasyonlarla, kütüphanelerle ve diğer kültürel kurumlarla, fabrikalarla, iş kolları ile veya diğer iş ortamları ile bağlantılı olmalıdır. Bu alternatif öğrenme alanları ile birlikte çalışıldığında öğrenciler çok geniş bilgi kaynaklarından ilgi toplamış olurlar, eğitilmiş insanların alanlarına nasıl bağlantı kurduklarını ve ne kadar farklı kurumun hizmet sağladığını görmüş olurlar. Artan ileri teknolojiye ulaşma imkanı ile okullar dünya çapındaki bu veritabanlarını, bilgi erişim sistemlerini ve diğer kütüphane ve müze kaynaklarını ekleyerek artık öğrenme alanlarını genişletebilirler. İnternet vasıtasıyla, elektronik çalışma grupları ve uluslar arası eğitim ağları oluşturabilir, öğretmenler uzun mesafeli sınıf sınıfa öğrenme aktiviteleri planlayabilirler. Bu konudaki zorluklar 1) onların nasıl kullanılacağını öğrenmek 2) okulların ve toplumların bilgiyi okulun duvarlarını aşacak şekilde genişletmesini teşvik etmektir (NYSED, 2006).

Öğrenci Merkezli Eğitim, Öğrenme ve Değerlendirme

Öğrencilerin öğrenme sürecinde ve zihinsel becerileri uygulamada daha aktif olmalarını sağlamak için öğretme, öğrenme ve değerlendirmeyi öğrencinin dünyasına sokmak gerektiği düşünülmektedir. Bunun olabilmesi için öğrenciler geniş bilgi temelini edinmek için farklı tür aktivitelerde yer almalı, düşünme becerilerini geliştirmeli, kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu almalıdır. Ayrıca, geleneksel öğrenme etkinlikleri, aktiviteleri yanı sıra bağımsız okuma, öğretmen tarafından verilen konuları araştırmak, derin anlama gerektiren performanslar, karmaşık sorgulama ve düşünme ve sonuçları yeni yöntemlerle sunmak gibi yöntemler de bulunmalıdır. Birçok değerlendirme etkinliği öğrenme hedeflerine ne kadar

ulaştıklarını izlemek için öğrenme aktivitelerinin içine yerleştirilmelidir (Wiggins, 1993, p. 10.). Bu yöntem kullanıldığında çok ufak yaşta çocukların kavramsallaştırdıkları ve karmaşık düşünme becerileri geliştirdikleri gözlenmiştir (NYSED, 2006).

4.4.5. Kaliforniya Tarih-Sosyal Bilgiler Programı Yaklaşım ve Yöntemler

Bu iç içe geçirilmiş ve ilişkilendirilmiş programda uygulamalar farklı alan öğretmenleri ile hatta okul kütüphanecileri ile işbirliğini gerektirmektedir. Takım öğretimini ve diğer işbirlikçi stratejileri destekler. Öğretmenler toplum kaynaklarını, çeşitli kitapları, bilgisayar, video ve diğer görsel materyalleri kullanmalıdır. Ayrıca öğretmenler sınıf tartışmaları için vatandaşlık katılımı, toplum servisleri, tartışmalar, drama, simülasyonlar, taklitler, ortak ve bireysel projeler, yerel ve sözel tarih hazırlıkları, harita aktiviteleri gibi etkinliklerle öğrencilere aktif öğrenme deneyimi sağlamalıdır. Bu program diğer disiplinlerle köprü kurar ve öğrencilerin gerçek hayatta var olan bağlantıları ve ilişkileri görmesini sağlar. Başarı sadece sınav skorları değil çocuğun diğer zamanlar ve yerlerdeki hayatlarla kurduğu empati ile ve kendi zamanı ve mekanı ile ilgili algısını geliştirmektir (CDE, 2005).

4.4.6. Finlandiya Sosyal Bilgiler Programı Yaklaşım ve Yöntemler

Öğrenme kavramı

Ulusal program, birey ve toplumun bilgi ve yeteneklerini geliştirme süreci olarak öğrenme anlayışı temeli üzerine düzenlenmiştir. Bu süreçle kültürel katılım yaratılmaktadır. Yeni bilgi ve becerilere ek olarak öğrenme ve çalışma alışkanlıkları hayat boyu öğrenme aracı olarak öğretilmelidir. Her şekliyle öğrenmenin bağımsız ya da kolektif problem çözmeyi içeren aktif, amaç odaklı bir süreç olduğu ifade edilerek Öğrenme, kültürü ve kültürün içerdiği anlamları kavramak ve sosyal aktiviteye katılmak için yeni olasılıklar sunduğu savunulmaktadır (FNBE,2007).

Öğrenme ortamı

Temel eğitimde öğrenme ortamı öğrencilerin büyüme ve öğrenmelerini desteklemesi gerektiği düşünülür. Öğrencilerin meraklarını ve öğrenme motivasyonlarını yükseltmeli ve aktifliklerini, kendini yönlendirmelerini ve yaratıcılıklarını ilginç zorluklar ve problemler ile geliştirmelidirler. Öğrenme ortamı kendi hedeflerini oluşturma ve kendi hareketlerini değerlendirme konusunda rehberlik etmelidir. Kendi öğrenme ortamlarını yaratmada ve geliştirmede katılımda bulunmaları için şans vermelidir. Öğrenme ortamı etkileşimi desteklemeli ve grup içinde bir üye olarak çalışmaya yönlendirmelidir. Amaç öğrenmenin öğrencilerin ve öğretmenlerin sorumluluğu birlikte paylaştığı açık, teşvik edici, acele etmeden, pozitif ortamda olmasını sağlamaktır (FNBE,2007).

Çalışma yaklaşımlarının işlevleri;

- Sosyal, öğrenme, düşünme, çalışma ve problem çözme becerilerini geliştirme ve aktif katılımı güçlendirme
- Yaş gruplarına uygun yaratıcı aktiviteler, deneyimler fırsatı sağlamak (FNBE,2007)

Çalışma yaklaşımları

- Öğrenme isteğini harekete geçirir
- Öğrencileri amaç için çalışmaya motive eder
- Öğrencilerin birbirleri ile etkileşerek öğrenmesini destekler
- Sosyal esnekliği, yapıcı işbirliğini ve diğerleri ile ilgili sorumluluğu geliştirir (FNBE,2007)

4.4.7. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Programı Yaklaşım ve Yöntemler

Sosyal Bilgiler programına entegre edilmiş 5 yaklaşım bulunmaktadır. İkikültürlülük, çokkültürlülük, cinsiyet üzerine, yeni sorunlar ve gelecek üzerine bakış (NZME, 1997).

İkikültürlülük

1. İkikültürlülüğün doğasını ve Maori ve Pikep ortaklığını anlar
2. Yeni Zelanda toplumunun biyokültürel mirasını ve Yeni Zelandalılar olarak kendi kimliklerinin bu mirasla bağlantısını araştırırlar.
Maori bakış açısıyla ilişkilendiğinde öğretmen:
  3. iwi k;inga ve tangata whenua bakış açısı ile uyumlu olmasına dikkat etmelidir.
  4. te reo M.ori ve ng. tikanga M.ori'ler taonga olduğunu ve toplum içinde önemli rolleri olduğu vurgulanmalıdır (NZME, 1997).

Çokkültürlülük

1. Yeni Zelanda'daki gelenekler, tarih ve dilleri tanımalı ve değer vermeli
2. Irkçılık ile ilgili problemleri incelemeli ve okulda ve daha geniş toplulukta ırkçılık karşıtı tutum ve davranışlar geliştirmenin yolunu aramalı.
4. Bir kültürden daha fazlasıyla kültürle karşılaşabileceğini fark etmeli
5. Yerel ve daha geniş topluluklardaki kültürel grupların üyelerini fark etmeli (NZME, 1997).

Cinsiyet bakış açısı

Birçok Sosyal Bilgiler programı materyali geleneksel erkek tecrübelerine odaklandığının altı çizilir ve kadınların tecrübeleri görmezden geldiği ya da geleneksel tek tipleştirilmiş algı ile sunulduğu iddia edilir.

Bu nedenle bu program,

1. Özenli bir dil kullanılır.
2. Program içeriği, bakış açısında ve öğretme yönteminde kadın ve erkek bakış açısı ve ilgileri bulunur.
3. Cinsiyetçilik ile ilgili konular incelenir ve okullarda ve daha geniş topluluklarda anti cinsiyetçi tutumlar ve davranışlar geliştirmenin yolları aranır.

4. Geleneksel ve geleneksel olmayan cinsiyet rolleri ve buna bağlı farklı kültürde, yerde ve zamandaki erkek ve kadın statülerini araştırmaya teşvik eden öğrenme tecrübeleri geliştirilir.

5. Öğretmenin zamanı, yardımı ve teknolojik donanımdan eşit Şekilde yararlandıklarından ve her ikisinin de liderlik konusunda aktif rol aldığında emin olunmalıdır (NZME, 1997).

Güncel sorunlar

Sosyal Bilgiler programında çocukların güncel konu ve sorunları incelemek için birçok fırsatı olduğu ifade edilir.

1. Dünya, Yeni Zelanda, kendi toplulukları ve kendileri için önemli olan güncel sorunlar için yargıları araştırmak için fırsat sağlanır.
2. Öğrencilerin ilgileri güncel konu ve sorunlara çekilir ve güncel sorunlar hakkında anlayış ve bilgileri gelişir.
3. Medya gibi kaynaklardan gelen bilgiler hakkında anlayışları geliştirerek bilgiyi eleştirel analiz etmeleri sağlanır.
4. Yer aldıkları küresel toplum ve kendi milli toplumları ve yerel topluluklarda aktif vatandaşlar olmanın önemini anlamalarına teşvik edilirler (NZME, 1997).

Gelecek

Sosyal Bilgiler programının asıl amacının hızla değişen dünyaya hazırlamak olduğu vurgulanır. Bu nedenle bu program;

1. Yaratıcı problem çözmeye teşvik eder.
2. Kendi toplumunun geleceğini Şekillendirmek için gereken güveni verir.
3. Güncel küresel eğilimlerin geleceğe olası etkilerini inceler.
4. İş yapılarında ve teknolojiadaki değişikliklerin gelecekte toplumu ve bireyleri nasıl değiştireceği ile ilgili anlayış geliştirir.
5. Gelecek ile ilgili farklı bakış açılarını inceler (NZME, 1997).

Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler programını planlarken göz önünde bulundurması gerekenler şunlardır:

1. Çeşitli öğretim yöntemlerini kullanmak
2. Karşılaştırmalı yaklaşımı kullanmak
3. Sosyal Bilgiler programını diğer program alanlarına bağlamak
4. Açık değerlendirme kriterleri oluşturmak
5. Çeşitli kaynaklar kullanmak
6. Her öğrencinin ihtiyaçlarını karşılamak ve onların önceki deneyimlerinden faydalanmak
7. Değerlendirme için çeşitli metotlar seçmek (NZME, 1997)

4.4.8. Programların Yaklaşım Ve Yöntemlerinin Türkiye Programı İle Benzerlik ve Farklılıkları

Türkiye Sosyal Bilgiler programı ve bu çalışmada ele alınan ülkelerin Sosyal Bilgiler programlarının Sosyal Bilgiler derlerindeki yaklaşımları ve eğitimde kullandıkları yöntemlerinin karşılaştırıldığı bu bölümde ortak ve farklı yönler ele alınacaktır.

4.4.8.1. Benzerlikler

Ontario (Kanada)

Ontario Tarih-Sosyal Bilgiler programındaki öğrenci merkezli, öğrenme-öğretim yöntemi ve tekniklerindeki çeşitlilik, disiplinler arası anlayış, drama, tartışma, işbirliği ile öğrenme, multimedya programları internet, araştırma gibi yöntemler, kendi öğrenmesi ile ilgili sorumluluk duygusu geliştirme, bilgi teknolojileri kullanımı gibi anlayış ve yöntemler Türkiye Sosyal Bilgiler programında da yer almakta olduğu söylenebilir.

İrlanda

İrlanda SPHE ve SESE programları Türkiye Sosyal Bilgiler programındaki gibi öğrenci merkezli, öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerindeki çeşitlilik, diğer disiplinlerle iç içelik, konuşma ve tartışma, işbirlikçi öğrenme, problem çözme drama, multimedya programları internet, bilgi teknolojileri kullanımı, araştırma gibi yol ve yöntemler kullanılır; Çocukları öğrenme sürecinde aktif olarak öğrenmelerinden sorumlu ve bu bilgileri farklı durumlara transfer edebilen bireyler olarak yetiştirmek her iki ülkenin programlarının temel bakış açılarından olduğu söylenebilir.

New York

New York Sosyal Bilgiler programında öğrenci merkezli eğitim, öğrenme ve değerlendirme, çoklu öğrenme ortamları ve kaynakları, diğer disiplinlerle iç içelik, aktif öğrenme, drama, multimedya programları, internet, bilgi teknolojileri kullanımı, araştırma gibi yol ve yöntemler kullanımı Türkiye Sosyal Bilgiler programında da bulunmakta olduğu ifade edilebilir.

New York Sosyal Bilgiler programı Türkiye Sosyal Bilgiler programı gibi öğrencilerin akademik disiplinlerin yaklaşımlarını ve onların diğer disiplinlerdeki düşünceler, bilgiler, konularla ve bakış açılarıyla bağlantılarını fark etmelerine yardımcı olmaya çalışmaktadır denebilir.

Kaliforniya

Kaliforniya Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya programında takım öğretimine ve diğer işbirlikçi stratejilere destek vermek, öğrenci merkezli, diğer disiplinlerle iç içelik, multimedya programları, internet, araştırma gibi yol ve yöntemleri ve bilgi teknolojilerini kullanmak Türkiye Sosyal Bilgiler programı ile ortak yaklaşım ve yöntemlerden olduğu görülebilir.

Her iki ülkenin programlarında öğretmenlerin sınıf tartışmaları için vatandaşlık katılımı, toplum servisleri, tartışmalar, drama, simülasyonlar, taklitler, ortak ve bireysel projeler, yerel ve sözel tarih hazırlıkları, harita aktiviteleri gibi etkinliklerle öğrencilere aktif öğrenme deneyimi sağlanması hedeflendiği görülebilir.

Finlandiya

Finlandiya Sosyal Bilgiler programında her şekliyle öğrenme bağımsız ya da kolektif problem çözmeyi içeren aktif, amaç odaklı bir süreç olarak görülmektedir. Öğrenci merkezli oluşu, öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerindeki çeşitliliği, ve disiplinler arası anlayışı ile Türkiye Sosyal Bilgiler programıyla ortak yaklaşım ve yöntemleri benimsemektedir. Her iki ülkenin Sosyal Bilgiler programlarında çocuklar öğrenme sürecinde aktif olarak öğrenmelerinden sorumlu ve bu bilgileri farklı durumlara transfer edebilen bireyler olarak yetiştirilir ve hayat boyu öğrenmeye teşvik edilmekte olduğu düşünülebilir.

Yeni Zelanda

Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programının özelliği olan diğer program alanlarına bağlamak, açık değerlendirme kriterleri oluşturmak, çeşitli kaynaklar kullanmak, her öğrencinin ihtiyaçlarını karşılamak ve onların önceki deneyimlerinden faydalanmak Türkiye Sosyal Bilgiler programında da bulunmaktadır.

Her iki ülkenin Sosyal Bilgiler programında değerlendirme için çeşitli metotlar seçmek, öğrenci merkezli eğitim, öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerindeki çeşitlilik, diğer disiplinlerle iç içelik, çeşitli öğretim yöntemlerini kullanmak da ortak bakıştır denebilir.

4.4.8.2. Farklılıklar

Ontorio (Kanada)

Kanada çok kültürlü, farklı milletlerden insanlardan oluştuğu için ayrımcılığı engelleyecek anti ayrımcı eğitim yaklaşımı kullanmaktadır. Çokkültürlülük Türkiye Sosyal Bilgiler programının bakış açılarından biri değildir. Güncel olaylar çalışması Rehberlik ve Kariyer Planlaması, Sağlık ve Güvenlik gibi yaklaşımlar Türkiye ilköğretim programında ara disiplin olarak yer almaktadır.

İrlanda

İrlanda SPHE programındaki özgüveni geliştirme, bireysel ihtiyaçları karşılama, sağlığı geliştirme, fiziksel çevreyi geliştirme gibi yaklaşımlar Türkiye Sosyal Bilgiler programında kazanımlar olarak yer alır ancak Hayat Bilgisi dersi bu alanlarla daha çok ilgilenir.

Saygılı ve kapsayıcı bir dil, çeşitliliklere saygı, demokratik bir süreç oluşturma, değerlendirmede okul yaklaşımı Türkiye Sosyal Bilgiler programında genel yaklaşım olarak bulunmamaktadır.

New York

New York Sosyal Bilgiler programında öğrencilerin çokkültürlülük ve çoklu bakış açılarını ve olayların ve konuların etnik, ırksal, cinsiyet, dini ve sosyo-ekonomik arka planının düşünceleri etkilediğini ve bu fikirleri herkesin paylaşmayabileceğini anlamaları gerektiği ve gruplardaki çeşitliliği fark etmenin tek tipleştirmeyi önlemek için gerekli olduğu ifade edilir. Ayrıca New York Sosyal Bilgiler programında öğrencilerin tolerans ve empati gösterebilmesi için gereken bilgiyle donatılmaları gerektiği düşünülür ancak bu yaklaşımlar Türkiye Sosyal Bilgiler programında bu açıklıkla ifade edilmemektedir denebilir.

New York Sosyal Bilgiler programındaki Amerika halkının paylaştığı ve bazılarının zaman içinde değiştiği belli değerler, uygulamalar, ihtiyaçlar ve ilgiler ile birlik oluşturduğunu göstermek anlayışı Türkiye Sosyal Bilgiler programında iki ülkenin temel yapısal farklılıklarından dolayı bulunmaz.

Amerikan toplumunun özelliği olan çeşitliliği birlik olarak yorumlayıp geliştirmek yaklaşımlarının arasında yer alır. Bunu gerçekleştirmek için çok kültürlü eğitime önem verir. Bu yaklaşımı ile New York Sosyal Bilgiler programın çoklu bakış açılarını fark edip saygıyı ve birliği geliştirmeye çalıştığı söylenebilir. Türkiye Sosyal Bilgiler programı ulusal bilinci yerleştirmek üzere biçimlendirilmiştir ancak kazanımlar arasında çeşitliliğe saygı duymak ile ilgili ifadeler yer almaktadır.

Kaliforniya

Kaliforniya Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya programında kendi kültürel mirasları ile gururlanmak ve insanın değerini ve saygınlığına saygı duyan çokkültürlü bir bakış açısı geliştirmeye çalıştığını ifade eder. Çokkültürlülüğün daha önce de belirtildiği gibi Türkiye Sosyal Bilgiler programının yaklaşımlarından biri olduğuna dair bir ifadeye rastlanmamaktadır

Türkiye Sosyal Bilgiler programından farklı olarak bu programa göre başarı sadece sınav skorları değil çocuğun diğer zamanlar ve yerlerdeki hayatlarla kurduğu empati ile ve kendi zamanı ve mekanı ile ilgili algısını geliştirmektir.

Finlandiya

Finlandiya Sosyal Bilgiler programında öğrenme, kültür ve kültürün içerdiği anlamları anlamak ve sosyal aktiviteye katılmak için yeni olasılıklar sunmaktır. Türkiye Sosyal Bilgiler programından farklı olarak Finlandiya programı tam olarak birey odaklıdır.

Finlandiya Sosyal Bilgiler programı öğrenme ortamı kendi hedeflerini oluşturma ve kendi hareketlerini değerlendirme konusunda rehberlik etmektedir. Kendi

öğrenme ortamlarını yaratmada ve geliştirmede katılımında bulunmaları için şans vermektedir. Türkiye programında bunlar kazanım olarak dile getirilse de program tam olarak Finlandiya kadar birey odaklı değildir.

Kız ve erkek öğrencilere aile yaşantısı iş hayatı ve toplumda eşit haklar ve sorumluluklar vererek tolerans ve eşitliği geliştirmeye çalışan Finlandiya Sosyal Bilgiler programında dersler politik olarak tarafsız ve özellikle bir gruba hitap etmeyen şekilde öğretildiği ifade edilir.

Yeni Zelanda

İki kültürlülük, çokkültürlülük, cinsiyet bakış açısı, güncel sorunlar ve gelecek yaklaşımları ile program şekillenmiştir. Bu yaklaşımlara aykırı bir hedef bulunmamaktadır. İki kültürlülüğün doğasını anlamak temel bakış açılarındandır. Yeni Zelanda toplumunun biyokültürel mirasını ve Yeni Zelandalılar olarak kendi kimliklerinin bu mirasla bağlantısını araştırırlar. Çokkültürlülük anlayışı öğrencilerin Yeni Zelanda'daki gelenekler, tarih ve dilleri tanımalı ve değer verme; İrkçılık ile ilgili problemleri incelemeli ve okulda ve daha geniş toplulukta ırkçılık karşıtı tutum ve davranışlar geliştirmenin yolunu arama; Öğrencilerin bir kültürel beklentiden daha fazlasıyla karşılaşmayı bekleyebileceğini fark etme; Yerel ve daha geniş topluluklardaki kültürel grupların üyelerini fark etmesini sağlamak üzere düzenlenmiştir. Cinsiyet bakış açısıyla birçok Sosyal Bilgiler programı materyali geleneksel erkek tecrübelerine odaklandığını fark ettirerek kadınların tecrübelerinin görmezden geldiğini ya da geleneksel tek tipleştirilmiş algı ile sunulduğunu ifade ederek bunun değişimine çalışır. Bu program;

1. Özenli bir dil kullanılır.
2. Program içeriği, bakış açısında ve öğretme yönteminde kadın ve erkek bakış açısı ve ilgileri bulunur.
3. Cinsiyetçilik ile ilgili konular incelenir ve okullarda ve daha geniş topluluklarda anti cinsiyetçi tutumlar ve davranışlar geliştirmenin yolları aranır.

4. Geleneksel ve geleneksel olmayan cinsiyet rolleri ve buna bağlı farklı kültürde, yerde ve zamandaki erkek ve kadın statülerini araştırmaya teşvik eden öğrenme tecrübeleri geliştirilir.

5. Öğretmenin zamanı, yardımı ve teknolojik donanımdan eşit şekilde yararlandıklarından ve her ikisinin de liderlik konusunda aktif rol aldığında emine olunmalıdır.

Güncel sorunlar açısıyla sosyal bilgiler programında çocukların güncel konu ve sorunları incelemek için birçok fırsatı olduğu ifade edilir.

1. Dünya, Yeni Zelanda, kendi toplulukları ve kendileri için önemli olan güncel sorunlar için yargıları araştırmak için fırsat sağlanır.

2. Öğrencilerin ilgileri güncel konu ve sorunlara çekilir ve güncel sorunlar hakkında anlayış ve bilgileri gelişir.

3. Medya gibi kaynaklardan gelen bilgiler hakkında anlayışları geliştirerek bilgiyi eleştirel analiz etmeleri sağlanır.

Bu bölümde sıralanan yaklaşımlar Türkiye Sosyal Bilgiler programının yaklaşım ve yöntemleri arasında yer almaz. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programı ile ereve olarak benzeseler de Türkiye Sosyal Bilgiler programının erevesi bu yaklaşımlara uygun olarak çizilmemiştir. Kadın ve ocuk hakları ve ırkçılık ve ayrımcılık konuları Yeni Zelanda programında oldukça ayrıntılı şekilde ele alınmaktadır denebilir.

Tablo 11 ve 12' de görüleceği gibi bu çalışmada karşılaştırma yapılan ülkelerin yaklaşım ve yöntemleri Türkiye Sosyal Bilgiler programına göre oldukça ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Benzerlikleri açısından bakıldığında ğretim yöntemlerindeki çeşitlilik, yapılandırmacı yaklaşım ve aktif öğrenmeye vurgu açısından tüm programlar benzer özellikler göstermektedir.

Ancak Türkiye Sosyal Bilgiler programının genel yaklaşımı özellikle New York ve Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programının yaklaşımları kadar ayrıntılı verilmemektedir. Türkiye Sosyal Bilgiler programında temel anlayışlar olarak kısaca verilen yaklaşımının yetersiz kalıp diğer ülkelerde bu kadar ayrıntılı olarak üzerinde

durulmasının dersi işleyecek olan öğretmenlere daha fazla rehberlik sağlayabileceği söylenebilir.

Türkiye Sosyal Bilgiler programının aksine özellikle Yeni Zelanda, Ontorio ve New York Sosyal Bilgiler programı yaklaşımları açısından farklılıklar ele alınarak denebilir ki bu iki ülke ayrımcılık ve kültürel çeşitlilikleri fazlasıyla önemseyerek vurgulamaktadır. Ayrıca Ontorio Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya programında vurgulanan alanlardan Rehberlik ve Kariyer Planlaması, Sağlık ve Güvenlik konuları Sosyal Bilgiler programının kapsamında değildir. Bu alanlar ara disiplinler olarak Sosyal Bilgiler dersine eşlik etmektedir.

4.4.8.3. Sosyal Bilgiler Programları Yaklaşım ve Yöntemleri Özertleri

Tablo 11. Ülkelerin Sosyal Bilgiler Eğitimi Programları Yaklaşım ve Yöntemleri

	Türkiye	Kanada	İrlanda	New York (A.B.D)	Kaliforniya (A.B.D)	Finlandiya	Yeni Zelanda
	Her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder. Öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına ışık tutarak, bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine duyarlılık gösterir. Bilgi, kavram, değer ve becerilerin gelişmesini sağlayarak, öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleştirmesini ön planda tutar. Öğrencileri düşünmeye, soru sormaya ve görüş alışverişini yapmaya özendirir. Öğrencilerin fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesini amaçlar. Millî kimliği merkeze alarak, evrensel değerlerin benimsenmesine önem verir. Öğrencilerin kendi örf ve adetleri çerçevesinde ruhsal, ahlaki, sosyal ve kültürel yönlerinde gelişmesini hedefler. Öğrencilerin haklarını bilen ve yerine getiren bireyler olarak yetişmesini önemser. Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlar. Öğrencilerin öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanmasına ve çevreye etkileşim kurmasına önem sağlar. Her öğrenciye ulaşabilmek için öğrenme-öğretme yöntemi ve tekniklerindeki çeşitliliği dikkate alır. Periyodik olarak, öğrenci çalışmalarına bakılarak öğrenme ve öğretme süreçlerinin akışı içerisinde değerlendirilmeye olanak sağlar	Öğretmeler sınıf ve yaşa uygun temel kavramlardaki ve sorgulama/araştırma yetkinliği kazandırarak aktiviteler ve değerlendirilmeler kullanırlar. Programların ilginç ve konu ile ilgili yaprak için kazanılan bilgi ve beceriler daha geniş konulara ve problemlere bağlanırlar. Sosyal bilgiler, tarih ve coğrafyada sınıfın içindeki dünya ilişkilerini vurgulamak önemlidir. Böylece öğrenciler bunları sadece okuldaki dersler değil kendi hayatlarını, toplumlarını ve dünyalarını etkileyen alanlar olduklarını fark ederler. Tüm seviyelerde konuk konuşmacılar, yerel müzelerle, arkeolojik kazılara, coğrafi şekillere sarsın gallerlerine ve festivallere ziyaretler olmalıdır. Bu geziler onların çalıştıkları konuları daha iyi anlamasını sağlar. Öğretim yaklaşımları Öğretmeler sınıf ve yaşa uygun temel kavramlardaki ve sorgulama/araştırma yetkinliği kazandırarak aktiviteler ve değerlendirilmeler kullanırlar. Programlar arası ve iç içe geçirilmiştir Sosyal bilgiler, tarih ve coğrafya dersinde edindikleri beceri ve bilgiler diğer alanlarla ilişkilendirildiğinde daha da güçlenir. Güncel olaylar çalışması Güncel konular hakkında konuşmak hem öğrencilerin ilgisi çeker meraktandır hem de öğrencilerin sınıfta öğrendiklerini ile öğrenmiş ve bugün dünyaya olayları ve durumları ile bağlantı kurmasına yardımcı eder. Sosyal bilgiler, tarih ve coğrafya dersinde Antisoyunacı eğitim Sorunlu bir vatandaş olarak iriçlik ve diğer sınırları bekleyip sınırlarını koruyan bir tavır almaları öğrenciler. Dil, sayılar ve araştırma/sorgulama becerileri Sosyal bilgiler becerilerini edindikleri öğrenciler dil, sayıları ve araştırma/sorgulama becerilerini de geliştirmektedirler. Birek aktivite yazılı, sözlü ifade ve görsel iletişim formlarını içerir. Böylece bu beceriler gelişir. Ayrıca bazı aktivitelerde diyagramlar, tablolar, grafikler yaprak bilgiyi ifade ederler. Bu şekilde matematik becerileri de güçlenir. Daha ileri seviyelerde daha sofistike araştırmalar yapararak bu becerilerini de	Bu programlarda etkili iletişim kurma, uygun okul- ev ilişkisini, saygılı bir dil, çeşitliliklere saygı, öğretmeni geliştirmek, bireysel ihtiyaçları karşılamak, sağlıklı yaşam, fiziksel çevreyi geliştirme, demokratik bir süreç oluşturmak, değerlendirilmede tüm okul yaklaşımı kullanılır. Sınıfla kullanılan yaklaşımlar ve metodolojiler çoğunlukla sosyal, kişisel ve sağlık gelişimi açısından önemlidir. Kendi öğrenmelerinde aktif katılımcılar olarak neyin öğrendiğini seçebilir, anlamlar yaratırlar. Çocuklar öğrenme sürecinde aktif olarak öğrenmelerinden sorumlu ve bu bilgileri farklı durumlara transfer edebilen bireyler olarak yetişir. Bağımsız öğrenme güçlendirilir ve fırsat verilirler diğerleri ve çevre ile etkileşim kurabilme ve arkadaşları ile işbirliği de güçlenir. Aktif öğreniminin gerçekleştirilmesini için okul da gerekli desteği ve ortamı yaratırlar. Bağımsız öğrenme güçlendirilir ve fırsat verilirler diğerleri ve çevre ile etkileşim kurabilme ve arkadaşları ile işbirliği de güçlenir. Aktif öğreniminin gerçekleştirilmesini için okul da gerekli desteği ve ortamı yaratırlar. Öğretmenin rolü sınıfta etkili aktif öğrenme ve öğretimi tekniklerini kullanırlar. Çocuk kendi öğrenmesini gerçek ve anlamlı bir şekilde kapılm sağlayarak yapar ve kendi öğrenmesini ilgili sorumlu olduğu diğer uluslardaki geliştirebilir. Bu şekilde bir aktif öğrenmeyi sağlayacak, drama, tartışma, işbirliği ile öğrenme, multimedya programları internet,	Program dersin planlanmasını, yürütülmesini, değerlendirilmesini kolaylaştıracak boyutlardan oluşur. Bu boyutlar, 1. Zihinsel Beceriler Öğrenciler geçerli bilgiler vermek onları zihinsel becerilerini ve analitik düşünmelerini geliştirir. Bu standartlarda temelendirilen bilgi her seviyede sosyal bilgiler öğrencisinin kapsamı, araştırma düşünce ve varyasyonlarına hakim olmaları için çeşitli zihinsel becerileri kullanmasını, analitik sorunlar sorabilmelerini ve cevaplayabilmelerini, kesin olmayan konularda şüpheli bir tutum almaları, bilgiyi edim organize etmesini, verilen değerlendirilmelerini, sonuç çıkarmasını ve insanı hallerini değişik bakış açılarıyla görebilmesini sağlamalıdır. 2. Çokkültürlü Yaşamın Bilgiyi edim organize etmesini, diğer disiplinlerdeki düşünceler, bilgiler, konularla ve bakış açılarıyla bağlanmaları fark etmelerine yardımcı olmalıdır. 3. Dürüstlük ve Genişlik Bazı konular öğretilirken daha fazla önemli ve etkilidir, bazı inançlar ve uygulamaları daha çok savunulur. Bu sistemler öğrencileri etkilemektedir. 4. Birelik ve Çeşitlilik Amerikan toplumunun birik ve çeşitliliğini incelemelidir. Öğrenciler Amerika halkının yaşayışı ve bazıları zaman içinde değiştiği belli değerler, uygulamalar, ihtiyaçları ve diğerleri ile biriktirildiğini görmelidir. Millî politik kurumların bu değerlerle kullandığı fark etmelidir. Ayrıca Amerikan çeşitli ve çokkültürlü yapısını anlamalıdır. 5. Çokkültürlülük ve Cade Bakış Amerika'yı oluşturan çeşitli grupların tarih ve kültürlerini, uygulamalarını ve bakış açılarının doğası ve iç içeliği önemli olan konudur. Standartlarda etnik grupları, kabranlarını ve çeşitli bakış açıları, farklı grupların içlerini bulunmalıdır. Bu şekilde öğrenciler Amerikan toplumunun ve dünyadaki diğer uluslardaki toplulukları da gelişimi, karmasıklığı ve doğasını daha iyi anırlar. Öğrenciler olayların ve konuların etnik, ırksal, cinsiyet, dini ve sosyo-ekonomik arka planını düşünmeleri etkilidir ve bu fikirleri herkesin	Bu iç içe geçirilmiş ve ilişkilendirilmiş programda uygulamalar farklı alan öğretmenleri ile hasta okul öğretmenleri ile ortak çalışmalarıdır. Takım çalışmaları ve diğer öğretimi ve diğer işbirlikçi stratejiler destekler. Öğretmenler toplum kaynaklarını, çeşitli kitapları, bilişimsel, video ve diğer görsel materyalleri kullanırlar. Ayrıca öğretmenler sınıf tartışmaları için vatandaşlık katılımı, toplum servisleri, tartışmalar, drama, simülasyonlar, taktikler, ortak ve bireysel projeler, yerel ve sözel tarih hazırlıkları, harita aktivite ve etkinlikler gibi uygulamaları kullanırlar. Bu aktif öğrenme deneyimi sağlamalıdır. Bu program diğer disiplinlerle köprü kurar ve öğrencilerin gerçek hayatları var olan bağlantıları ve ilişkileri görmesini sağlar. Başarı sadece sınav skorları zamanla ve yerlerdeki hayatlarla kurduğu empati ile ve kendi zamanı ve mekanı ile ilgili algısını geliştirmektedir.	Kaliforniya'daki öğrenciler programın çıktılarını değerlendirirken yıl, ders saatı dağılımı ve derslerin hedefleri ve içeriğinden ziyade kendi çalışmalarıyla ilgilenirler. Çalışma modülleri dersler ve öğrenimlerini tanımlanmıştır. İhtiyaca göre bu bölümler iki ya da daha fazla çalışma modüllerine bölünebilirler ayrıca farklı dersler ve ders grupları olarak birleştirilebilirler. Program hangi çalışma modülü zorunlu veya seçmeli olacaktır konusunda öğrenciler için özelleştirilmiştir. Öğrenciler akademik ilerlemeleri ve çalışma modüllerini tamamlamaları sistematik olarak izlenmelidir. Yeni bilgi ve beceriler ek olarak öğrenme ve çalışma boyutu öğrenme aracı olarak öğretilebilir. Her şekilde öğrenme başlıca ya da kolektif problem çözme için aktif, amaç odaklı bir süreçtir. Öğrenme, kültür ve kültürün içindeki sosyal anlamak ve sosyal aktiviteye katılmak için yeni konularlar sunar. Sosyal, öğrenme, düşünme, çalışma ve problem çözme becerilerini geliştirme	Çeşitli öğrenme yöntemlerini kullanmak Karşılaşım, yaklaşımların kullanılması Sosyal bilgiler programını diğer sosyal alanlarına bağlamak Açık değerlendirme kriterleri oluşturmak Çeşitli kaynaklar kullanmak Her öğrencinin ihtiyaçlarını karşılamak ve onların önceliklerini belirlemek faydalamak Değerlendirmede çeşitli metodlar kullanılmaktadır 1. İki kültürlü doğası ve Mason ve Piken ortaklığı anlar 2. Yeni Zelanda toplumunun byokültürel mirasını ve Yeni Zelandalılar olarak kendi kimliklerinin bu mirasa bağlanmasını araştırır Maori bakış açıyla ilişkilendirilmiştir öğrenim 3. İwi K. İnga ve tangata whenua bakış açıyla ilgili uyumlu olmasına dikkat etmelidir 4. Te reo M. on ve ng. tikağa M. on'ler konuşma rolleri ve toplum içinde önemli roller olduğunu vurgulamalı. Çokkültürlülük 1. Yeni Zelanda'daki gelenekler, tarih ve dilin tanınması ve değer verilmesi 2. İriçlik ile ilgili problemleri incelemek ve okulda ve daha geniş topluluklar içindeki karşıt tutum ve davranışları geliştirme yolunu anlamak. 4. Öğrencilerin bir kültürel beklenden daha fazlasıyla karşılaşmayı bekleyebileceğini fark etmeleri 5. Yerel ve daha geniş topluluklardaki kültürel grupların üyelerini fark etmeli. Cinsiyet bakış açısı Birek sosyal bilgiler programı materyali geleneksel erkek tecrübelemeye odaklanır. Kadınların tecrübelerini gözlemleyebilir ya da geleneksel tek tipleştirilmiş algı ile sunulur. Bu program 1. öznel bir dil kullanılır. 2. program içeriği, bakış açısında ve öğretim yönteminde kadın ve erkek bakış açısı ve ilgileri bulur. 3. cinsiyetçilik ile ilgili konular incelenir ve okullarda ve daha geniş topluluklarda arı cinsiyetçi tutumlar ve davranışları geliştirme yolları

<p>Aradisiplerler</p> <p>Başta Atatürkçülük olmak üzere ara disiplinler olarak adlandırılan "rehberlik ve psikolojik danışma", "spor kültürü ve olimpik eğitim", "afet eğitimi", "kariyer bilinci geliştirme", "insan hakları ve vatandaşlık", "sağlık kültürü", "girişimcilik", "özel eğitim" alanlarıyla program arasındaki bağlantılar kurulmuş programın bütünlüğü sağlanmıştır.</p>	<p>geliştirmeleri beklenmektedir.</p> <p>Teknolojiye sosyal bilgiler, tarih ve coğrafyadaki rolü</p> <p>Bilgi ve iletişim teknolojileri (ICT) öğrencilerin öğrenme süreçlerinde kullandıkları önemli bir kaynaktır. Öğrencileri diğer okullara, yurtiçine ve yurtdışına bağlayan ve küresel dünyayı sınıfı getiren bir araçtır. Bilgisayar programları öğrencilerin bilgiyi toplama, organize etme, bilgileri ayırma, yazma ve edit etme ve rapor halinde sunabilmelerini sağlar. Ayrıca simülasyonlar kullanmayı da olanaklı kılar. Bu nedenle öğrenciler mümkün olan her yerde ICT destekli çalışmaya teşvik edilmelidir.</p> <p>Rehberlik ve sosyal bilgiler, tarih ve coğrafya</p> <p>Öğrenciler bireysel olarak nasıl çalışacağı, nasıl işbirliği yapacağı ve çalışmalarını nasıl yönlendireceği, sınıfı nasıl katılım sağlayacağı ve sorunları nasıl çözeceği ve nasıl hedef belirleyeceğini öğrenmeye tüm sınıflarda ve derslerde fırsatlar yaratılmalıdır. Ziyaretçi konuşmacılar, kariyer planlamacıları ile görüşmeler ve konferanslar konferanslarına katılarak da fırsatlar sunulmalıdır.</p> <p>Sağlık ve güvensizlik</p> <p>Her ne kadar sosyal bilgiler direkt olarak sağlık ve güvenlik konularını içermiyorsa da özellikle okul dışı aktiviteler özellikle planlanarak öğretmenler öğrencilerin sağlık ve güvenliğini korumalıdır.</p>	<p>araştırma gibi yol ve yöntemler kullanılır. Bu yöntemlerle öğrenen çocuk bu bilgileri hayatında kullanması için teşvik edilir.</p> <p>Pozitif okul ortamı ve iklimi yaratmak</p> <p>Etkili iletişim kurmak</p> <p>Değerlendirmede okul yaklaşımı</p> <p>Uygun ev-okul iletişimi</p> <p>Saygılı ve kapsayıcı bir dil</p> <p>Çeşitliliklere saygı</p> <p>Kendine güveni</p> <p>güçlendirmek</p> <p>Demokratik süreçleri geliştirmek</p> <p>Sağlığı geliştirecek fiziksel ortam</p> <p>Bireysel ihtiyaçları karşılamak</p> <p>6 temel metodoloji</p> <p>Konuşma ve tartışma</p> <p>Aktif öğrenme</p> <p>İşbirlikçi öğrenme</p> <p>Problem çözme</p> <p>Kapsam becerileri</p> <p>Çevrenin kullanımını</p>	<p>araştırma</p> <p>4. geleneksel ve geleneksel olmayan cinayet rolleri ve buna bağlı farklı kültürde, yerde ve zamandaki erkek ve kadın statülerini araştırmaya teşvik eden öğrenme tecrübeleri geliştirilir</p> <p>5. öğrenmenin zamanı, yardımı ve teknolojik donanımdan esir şekilde yapılandırılmadığı ve her ikisinin de liderlik konusunda aktif rol aldığına emin olunmalıdır.</p> <p>Güncel sorunlar</p> <p>Sosyal bilgiler programında çocukların güncel konu ve sorunları incelemek için birçok fırsat olur.</p> <p>1. dünya, Yeni Zelanda, kendi toplulukları ve kendileri için önemli olan güncel sorunlar için yarığın araştırma için fırsat sağlar.</p> <p>2. öğrencilerin ilgili güncel konu ve sorunlara olabilir ve güncel sorunlar hakkında anlayış ve bilgileri geliştirir.</p> <p>3. medya gibi kaynaklardan gelen bilgiler hakkında anlayışları geliştirerek bilgiyi eleştirel analiz etmeleri sağlar.</p> <p>4. yer aldıkları küresel toplum ve kendi milli toplumları ve yerel topluluklarda aktif vatandaşlar olmanın önemini anlamalarına teşvik edilirler.</p> <p>Gelecek</p> <p>Sosyal bilgiler programının asıl amacı hızla değişen dünyaya hazırlamaktır.</p> <p>1. Yarattığı problem çözmeye teşvik eder.</p> <p>2. Kendi toplumunun geleceğini şekillendirmek için gereken güveni vermektedir.</p> <p>3. güncel küresel trendlerin geleceğe olası etkilerini incelemelidir.</p> <p>4. is yapılarında ve teknolojiye değişimlerin gelecekte toplum ve bireyleri nasıl değiştireceği ile ilgili anlayış geliştirir.</p> <p>5. gelecek ile ilgili farklı bakış açılarını inceleyebilir.</p>	<p>ve aktif katılımı güçlendirme</p> <p>Yaş gruplarına uygun yaratıcı aktiviteler, deneyimler fırsatı sağlamak</p> <p>Çalışma yaklaşımları:</p> <p>Sosyal öğrenme, düşünme, çalışma ve problem çözme becerilerini geliştirme ve aktif katılımı güçlendirme</p> <p>Yaş gruplarına uygun yaratıcı aktiviteler, deneyimler fırsatı sağlamak üzere belirlenir.</p> <p>Öğrenme isteğini harekete geçirir</p> <p>Öğrencileri amaç için çalışmaya motive eder</p> <p>Öğrencilerin birbirleri ile etkileşerek öğrenmesini destekler</p> <p>Sosyal esnekliği, yapıcı işbirliğini ve diğerleri ile ilgili sorumluluğu geliştirir</p>
--	--	--	--	--

4.4.8.4. Sosyal Bilgiler Programları Yaklaşım ve Yöntemleri Karşılaştırılması

Tablo 12. Türkiye Sosyal Bilgiler Programı ile Diğer Ülkelerin Sosyal Bilgiler Eğitimi Programlarının Yaklaşım ve Yöntemlerin Karşılaştırılması

	Kanada	İrlanda	New York (A.B.D)	Kaliforniya (A.B.D.)	Finlandiya	Yeni Zelanda
Benzerlikler	<p>Öğrenci merkezli; Drama, tartışma, işbirliği ile öğrenme, multimedya programları, internet gibi yol ve yöntemlerin kullanıldığı öğrenme-öğretme yöntemi ve tekniklerindeki çeşitlilik; Disiplinler arası anlayış; Ortak yöntemlerdir. Kendi öğrenmesi ile ilgili sorumluluk duygusu geliştirilir.</p>	<p>Öğrenci merkezli; Konuşma ve tartışma işbirlikçi öğrenme Problem çözme, multimedya programları, internet, araştırmaları gibi yol ve yöntemler kullanımı ile öğrenme-öğretme yöntemi ve tekniklerindeki çeşitlilik; Diğer disiplinlerle içteli; Bilgi teknolojileri kullanımını ortak yöntemlerdir. Çocuklar öğrenme sürecinde aktif olarak öğrenmelerinden sorumlu ve bu bilgileri farklı durumlara transfer edebilen bireyler olarak yetiştirilir.</p>	<p>Öğrenci merkezli, Öğrenme ve Değerlendirme; Çoklu Öğrenme Ortamları ve Kaynakları; Diğer disiplinlerle içteli önemlidir. Aktif öğrenme anlayışı hakimlerdir. Sosyal bilgiler dersi öğrencilerin akademik disiplinlerini yaklaşımlarını ve onların diğer disiplinlerdeki düşünceler, bilgiler, konularla ve bakış açılarıyla bağlantılarını fark etmelerine yardımcı olmaktadır. Drama, multimedya programları internet, araştırma gibi yol ve yöntemler kullanılır. Bilgi teknolojileri kullanılır.</p>	<p>Öğrenci merkezli; Takım öğrenimini ve diğer işbirlikçi stratejileri destekler. Sınıf tartışmaları, toplum servisi, tartışmalar, drama, simülasyonlar, taklitler, ortak ve bireysel projeler, yerel ve sözel tarih hazırlıkları, harita aktivite ve diğer etkinliklerle öğrencilere aktif öğrenme deneyimi sağlamak, Diğer disiplinlerle içteli kullanılan ortak yöntemlerdir. Bilgi teknolojileri kullanılır.</p>	<p>Öğrenci merkezli; Her şekilde öğrenme bağımsız ya da kolektif problem çözme içerikli aktif amaç odaklı bir süreçtir. Öğrenme-öğretme yöntemi ve tekniklerindeki çeşitlilik; Disiplinler arası anlayış; Çocukları öğrenme sürecinde aktif olarak öğrenmelerinden sorumlu ve bu bilgileri farklı durumlara transfer edebilen bireyler olarak yetiştirmek ortak yaklaşımlardır. Hayat boyu öğrenmeye teşvik edilir.</p>	<p>Öğrenci merkezli; Çeşitli kaynakları kullanmak; Her öğrencinin ihtiyaçlarını karşılamak ve onların önceliklerini dikkate alarak faydalanmak. Öğrenme-öğretme yöntemi ve tekniklerindeki çeşitlilik; Diğer disiplinlerle içteli ortak yaklaşımlardır. Çeşitli öğrenme yöntemleri kullanılır.</p>
Farklılıklar	<p>Kanada Çok kültürlü, farklı milletlerden insanlardan oluştuğu için ayrımcılığı engelleyecek anti ayrımcılık yaklaşımı kullanılmaktadır. Güncel olaylar çalışması Türkiye programının bakış açısından biri değildir. Rehberlik ve kariyer planlaması, Sağlık ve güvenlik bakış açıları işlenmektedir. Türkiye programında bunlar ara disiplin olarak yer almaktadır.</p>	<p>Özgüveni geliştirme; Bireysel ihtiyaçları karşılamak, sağlığı geliştirme; Fiziksel çevreyi geliştirme; yaklaşımları Türkiye programında kazanımlar olarak yer alır ancak Hayat Bilgisi dersi bu alanlarla daha çok ilgilidir. Sağlıklı ve kapsayıcı bir dil, çeşitliliklere saygı, demokratik bir süreç, öğrenme, değerlendirilmede öğrenme, değerlendirilmede öğrenme genel yaklaşım olarak bulunmamaktadır.</p>	<p>Çokkültürlülük ve Çoklu Bakış açıları kazanılmak. Öğrencilerin olayların ve konuların etik, irkسال, cinsiyet, dini ve sosyo-ekonomik arka planının düşünceleri etkilediğini ve bu fikirleri herkesin paylaşabileceğini anlamasını sağlamak. Gerekli olan Gruplardaki çeşitliliği fark etmek Öğrencileri tolerans ve empati gösterbilmesi için gereken bilgiyle donatmak. Amerika halkının paylaştığı ve bazılarının zaman içinde değiştiği belli değerler, uygulamalar, ihtiyaçlar ve ilgiler ile birlik olduğunu görmek. Milli politik kurumların bu geleneklerle kurulduğunu fark etmek. Amerikan toplumunun özelliği olan çeşitliliği birlik olarak yorumlayıp geliştirmek</p>	<p>Kendi kültürel mirasları ile gururlanmak ve insanın değişimi ve saygınlığına saygı duyan çokkültürlü bir bakış açısı geliştirilir. Çocuğun diğer zamanlar ve yerlerdeki hayatlarla kurduğu empati ile kendi zamanı ve mekanı ile ilgili algısını geliştirir.</p>	<p>Finlandiya programı tam olarak birey odaklıdır. Öğrenme ortamı kendi hedeflerini oluşturma ve kendi hareketlerini değerlendirme konusunda rehberlik emeldir. Kendi öğrenme ortamlarını yaratmada ve geliştirmede katılımda bulunmaları için şans vermektedir. Kız ve erkek öğrencilere aile yaşamı, iş hayatı ve toplumda eşit haklar ve sorumluluklar vererek tolerans ve eşitliği geliştirir. Dersler politik olarak tarafsız ve özerk bir gruba hitap etmeyen şekilde öğretilir. Türkiye programında bunlar kazanım olarak dile getirilse de program tam olarak Finlandiya kadar birey odaklı değildir.</p>	<p>Öğrenciler Yeni Zelanda toplumunun bükökültürel mirasını ve kendi kimliklerinin bu mirasa bağlantısını araştırır. İrkçilik ile ilgili problemleri incelemeye ve okulda ve daha geniş toplulukta irkçilik karşıtı tutum ve davranışlar geliştirilmesini yolu araştırmalıdır. Cinsiyet bakış açısı Sosyal Bilgiler programı materyali gelecekteki erkek kadınlara tecrübeleri öğretir. Kadınların tecrübeleri görmezden gelinir ya da geleneksel tek tipleştirilmiş algı ile sunulduğu için. Bu program 1. Öznel bir dil kullanılır. 2. Program içeriği, bakış açısında ve öğrenme yönteminde kadın ve erkek bakış açısı ve ilgileri bulunur. 3. Cinsiyetçilik ile ilgili konular incelenir ve okullarda ve daha geniş topluluklarda</p>

yaklaşımının arasında yer alır. Bunu gerçekleştirmek için çok kültürlü eğitime önem verir. Çoklu bakış açılarını fark edip saygı ve birliği geliştirmeye çalışır.

anti cinsiyetçi tutumlar ve davranışlar geliştirmenin yolları aranır.

4. Geleneksel ve geleneksel olmayan cinsiyet rolleri ve buna bağlı farklı kültürde, yerde ve zamandaki erkek ve kadın standartlarını karşılamaya teşvik eden öğrenme tecrübeleri geliştirilir.

5. Öğretmenin zamanı, yardımı ve teknolojik donanımdan eşit şekilde yararlandıklarından ve her ikisinin de liderlik konusunda aktif rol aldığında emin olunmalıdır.

Güncel sorular

1. Dünya, Yeni Zelanda, kendi toplulukları ve kendileri için önemli olan güncel sorular için yerel sorular için fırsat sağlar.
2. Öğrencilerin ilgileri güncel konu ve sorunlara çekilir ve güncel sorular hakkında anlayış ve bilgileri geliştirir.
3. Medya gibi kaynaklardan gelen bilgiler hakkında anlayışları geliştirerek bilgiyi eleştirel analiz etmeleri sağlanır.

4.5. Sosyal Bilgiler Programlarının Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri

Bu bölümde Sosyal Bilgiler programları incelenen ülkelerin ölçme ve değerlendirme bakış açıları ve kullandıkları yöntemler incelenerek Türkiye programı ile benzerlik ve farklılıkları tespit edilmesine yer verilecektir.

4.5.1. Türkiye Sosyal Bilgiler Programında Ölçme ve Değerlendirme

Türkiye 2004 ilköğretim programında değerlendirme anlayışı büyük ölçüde değişmiştir. Geleneksel açık uçlu sorular, çoktan seçmeli yazılı testler ve sözlülere dayanan değerlendirmelerin yanı sıra süreç değerlendirme anlayışı benimsenerek büyük ölçüde çeşitlendirilmiştir.

Değerlendirmenin amacı;

- Okuduğunu anlama, kritik etme, yorumlama
- Bilgi toplama, analiz etme ve bir sonuca ulaşma
- Grafik ya da tablo halinde verilen bilgilerden sonuç çıkarma
- Gözlem yapma, gözlemlerden sonuca ulaşma
- Günlük hayatta karşılaşılan problemleri çözebilme
- Araştırma yapma
- Öğrendikleri ile gerçek yaşam arasında ilişki kurma” olarak ele alınmaya başlanmıştır (TTKB, 2005).

Sosyal Bilgiler Programı, yaratıcı ve eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme, araştırma, girişimcilik gibi genel becerilerin yanında, zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama, kanıt kullanma gibi tarihsel becerilerle mekânı algılama, gözlem yapma gibi coğrafi becerileri geliştirmesi ve bu konudaki önemli yaklaşımları kavratmak üzere uygulanmaktadır. Sosyal Bilgiler dersinde, kullanılan değerlendirme tekniklerinin öğrencinin geçmişi, kendisi ve çevresi

hakkındaki bilgisini, tarihsel ve coğrafi becerileri kullanma yeteneğini ve yaklaşımını geliştirmedeki ilerlemelerini ölçmeye çalıştığı ifade edilir (TTKB,2005).

Türkiye Sosyal Bilgiler programı ölçme ve değerlendirme anlayışına göre bireysel farklılıklar dikkate alınarak öğrenci merkezli öğretme ve öğrenme stratejileri benimsenmiş olduğu ifade edilerek ölçme ve değerlendirmede de öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını sergilemeleri için çoklu değerlendirmeyi gerektiği vurgulanır. Bu nedenle sadece yazılı ve sözlü sınavlarla öğrenci başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesi uygun bulunmamaktadır (TTKB,2005).

Çocukların tarihsel ve coğrafi becerileri uygulama düzeyleri farklı olduğu savunularak bazı çocukların geçmişteki bir karakterin kararlarının tartışıldığı sırada sebep sonuç ilişkilerini başarılı bir şekilde kullanırken, olayları kronolojik olarak yerleştiremeyebileceğine dikkat çekilmektedir. Bazı çocukların ise harita çalışmalarında, bazılarının da sözlü sunumda daha iyi olabileceği göz önünde bulundurularak ölçme ve değerlendirme tekniklerinin öğrencinin tüm yeteneklerini değerlendirilmesi sağlanmalıdır denmektedir (TTKB,2005).

Aynı şekilde, bazı değerlendirme tiplerinin belli konular için daha uygun olduğunun altı çizilir. Buna örnek olarak; bir ilköğretim öğrencisinin geçmişteki insanların, olayların ve nesnelerin tartışıldığı sırada, sınıf içi etkinliklere katılımı, grup çalışmalarına katılımı, bilgi ve becerilerini paylaşmasının *gözlemlerle* saptanabileceği; Öğrencinin çevresinin olumlu ve olumsuz yönlerini kendi bakış açısıyla açıklamasında *posterler, projeler*; değişik yerlerin benzer ve farklı özelliklerini karşılaştırmada *tablo yapmak, şema çizmenin* daha etkili olabileceği vurgulanmaktadır. Bu nedenle, değerlendirme öğrenme sürecinin inceliklerine uygun araçlarla yapılması gerektiği sonucuna varılır.

Değerlendirme yöntemleri arasında çeşitli teknikler bulunmaktadır. Bunlar; görüşme yöntemi, gözlemler, sözlü sunum, projeler, öz değerlendirme, akran değerlendirme, dereceli puanlama anahtarı (rubric), öğrenci ürün dosyası (portfolyo), performans değerlendirme, kavram haritaları, tutum ölçekleridir. Bu yöntemler program tanıtımında ayrıntılı şekilde anlatılmaktadır. Bunun nedeninin öğretmenlerin

bu tekniklere yabancı olması olabilir. Birçoğu yeni kullanılmaya başlanan bu değerlendirme yöntemleri 2004 yılı Sosyal Bilgiler programında gerçekleştirilen yenilikler arasındaki en önemli unsurdur denebilir.

4.5.2. Ontario (Kanada) Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya Programında Ölçme ve Değerlendirme

Ontario Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya programında değerlendirmenin geçerli ve güvenilir olabilmesi için aşağıdaki durumların gerekli olduğu ifade edilmektedir. Değerlendirme;

1. Öğrencinin neyi ve ne kadar iyi öğrendiğine odaklanır.
2. Sadece beceri ve bilgi kategorilerine değil davranış kategorilerindeki yerine de önem verir.
3. Yöntemleri çeşitlidir ve öğrencinin öğrenmelerini geniş yelpazede, süreç içinde sunma fırsatı verir.
4. Öğrenme aktivitelerine, dersin amaçlarına ve öğrencilerin ihtiyaç ve tecrübelerine uygundur.
5. Tüm öğrencilere karşı adildir.
6. Özel durumları olan çocukların da ihtiyaçlarına uygundur ve Bireysel Eğitim Planının ana hatları ile uyumludur.
7. Eğitim dilini(İngilizce ve Fransızca) öğrenmekte olan öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde düzenlenir.
8. Her öğrenciye ilerlemesi için gerekli bilgiyi verdiği emin olunmalıdır.
9. Öğrencilerin kendilerine özgü hedefler belirleyebilmeleri için kendi öğrenmelerini değerlendirme fırsatı vermelidir.
10. Öğrencilerin çalışmalarından örnekler içeren dosyalarla başarı değerlendirmesi yapılır.
11. Öğrencilerle ve ailelerle senenin başında ve belirli zamanlarda beklentiler hakkında açık şekilde iletişim kurulur. (OME, 2004).

4.5.3. İrlanda Kişisel, Sosyal Sağlık Eğitimi Ve Sosyal, Çevre ve Bilim Eğitimi Programında Ölçme ve Değerlendirme

SPHE ve SESE programlarında ölçme ve değerlendirme öğretmene öğrencilerin neyi ve nasıl öğrendiğini görmelerini, gelecek öğrenmeler için gereken bilgiler edinmelerini sağlamak ve geribildirim almak amacıyla yapılır. SPHE değerlendirmesi öğretmenin öğrenciler için öğrenme deneyimlerini geliştirmelerine ve bireysel ihtiyaç, ilgileri becerilerine uygun hale getirmek için programı sürekli rötuşlamak ve geliştirmelerine rehberlik etmekte olduğu kabul edilmektedir. Özellikle öğrencilerin nasıl ilerlediklerini görebilmeleri ve kendi başarılarının farkına varmaları için yardımcı olduğu ifade edilir. SPHE programının birçok faydası ve çıktısı çocuklar ilkokulu bitirdikten çok sonra ortaya çıktığı için değerlendirmenin ancak okulda geçirdikleri zaman boyunca yapılabileceğinin altını çizmektedir (INCCA, 1999).

Ölçme ve değerlendirmenin SPHE sürecinde günlük eğitim öğretimin merkezi parçalarından biri olduğu ifade edilir. Çocuğun gelişimi, programın ve öğretimde kullanılan metotlarının etkililiği ve sürdürülebilirliği için önemli bilgiler sağladığı vurgulanarak değerlendirmenin ayrıca aile ve öğretmen arasında ve çocuk ve öğretmen arasında ilişkiyi geliştirdiği savunulur. İrlanda SPHE ve SESE programına göre değerlendirme öğrencinin güvenlik duygusunu da geliştirir çünkü her çocuk okulda nasıl etkinlik gösterebildiğini anlaması ve bireysel zorluklar ortaya çıktığında farkına varılıp ilgilenildiğini de gösterdiğine dikkat çekmektedir. Değerlendirme yöntemleri öğretmen gözlemleri, öğretmenin hazırladığı görev ve testler ve portfolyolar ve projeler olarak belirlenmiştir. (INCCA, 1999).

4.5.4. New York Sosyal Bilgiler Programında Ölçme ve Değerlendirme

New York Sosyal Bilgiler Programının Ölçme ve Değerlendirme anlayışına göre öğrencilerin öğrenme sürecinde ve zihinsel becerileri uygulamada daha aktif olmalarını sağlamak için birçok öğretmenin öğretme, öğrenme ve değerlendirmeyi öğrencinin dünyasına sokmaları gerektiğini düşünmekte olduğu ifade edilir. Bunun olabilmesi için de öğrenciler geniş bilgi temelini edinmek için farklı tür aktivitelerde

yer almalı, düşünme becerilerini geliştirmeli, kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu almalıdır. Ayrıca, geleneksel öğrenme etkinlikleri, aktiviteleri yanı sıra bağımsız okuma, öğretmen tarafından verilen konuları araştırmak, derin anlama gerektiren performanslar, karmaşık sorgulama ve düşünme ve sonuçları yeni yöntemlerle sunmak gibi yöntemler de bulunmalıdır. “Birçok değerlendirme etkinliği öğrenme hedeflerine ne kadar ulaştıklarını izlemek için öğrenme aktivitelerinin içine yerleştirilmelidir” (Grant Wiggins, 1993, p. 10.). Bu yöntem kullanıldığında çok ufak yaşta çocukların kavramsallaştırebildikleri ve karmaşık düşünme becerileri geliştirdiklerinin gözlemlendiği vurgulanmaktadır (NYSED, 2006).

4.5.5. Kaliforniya Tarih-Sosyal Bilgiler Programında Ölçme ve Değerlendirme

Kaliforniya devlet okulları için Tarih- Sosyal Bilgiler içerik standartları (2000) ve Tarih-Sosyal Bilgiler çerçevesini (2001) değerlendirmek için kriterler belirlenmiştir. Bu kriterler dersin işlenişi ve değerlendirme ile ilgili standartları verdiği ifade edilir. Bu kriterlere göre;

1. Değerlendirme araçları analiz becerileri de dahil standartlarda belirtildiği şekilde öğrencilerin neyi bildiğini ve ne yapabildiğini ölçer.
2. Materyaller önemli kısımlarda sık değerlendirme yapmak için ünite testleri, bölüm testleri ve özet testleri bulundurulmalı.
3. Genelde yazılı ölçme yapılarak dil becerilerinin gelişmesi sağlanır.
4. Materyaller analitik rubrik içerir. Bu rubriklerin içeriği, yazı becerisini ve kanıt kullanma becerisini ölçerken kullanılır.
5. Çoktan seçmeli, kısa cevaplı, essay tipi ve sözlü sınavları içeren değerlendirme araçları kullanılır.
6. Öğrenciler kütüphaneyi ve bilgi alma becerileri konusunda da ölçülürler (CDE, 2005).

4.5.6. Finlandiya Sosyal Bilgiler Programında Ölçme ve Değerlendirme

Finlandiya Sosyal Bilgiler programı ölçme ve değerlendirme yöntemine göre öğrencilerin büyüme ve öğrenme için belirlenmiş hedefleri ne kadar

gerçekleştirebildiklerini göstermek için çalışmaya rehberlik ve teşvik etmek gerekmektedir. Öğrencilerin kendi öğrenme ve gelişimleri ile ilgili gerçekçi bir bakış kazanmalarına yardımcı olarak öğrencilerin kişiliklerinin gelişmesine yardımcı olduğuna dikkat çekilir (FNBE,2007).

Finlandiya Sosyal Bilgiler programının Ölçme ve Değerlendirme temelleri;

Değerlendirme gerçekçi ve birçok kanıta dayalı olmalıdır.

Öğrenmenin farklı alanlarındaki gelişmelere yönelik olmalıdır.

Öğrenme sürecinin içinde yer almalıdır.

Öğretmenin geri dönütleri önemlidir.

Değerlendirme ile öğretmen öğrencilerin düşünme ve eylemlerinin farkına vardırılmalı ve neyi öğrendiklerini anlamalarına yardımcı olmalıdır.

Öğrencilerin gelişimi iş becerileri ve davranışları programın hedefleri ve iyi performans tanımı doğrultusunda değerlendirilir (FNBE,2007: 227).

4.5.7. Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Programında Ölçme ve Değerlendirme

Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programına göre ölçme ve değerlendirme yöntemini, öğretmenlerin öğrencilerin değerlendirme, rapor ve kayıt için kullanılacak etkinlik hedefine kendi uzmanlık yargılarını kullanarak karar vererek ilerlemesini bu programda belirtilen etkinlik hedeflerine göre göstermesi gerektiğini ifade etmektedir (NZME, 1997).

Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programında hedefler kazanımlar şeklinde ifade edilerek öğrencinin ne yapacağını veya üreteceğini anlatmaktadır. Bu nedenle bazı aktiviteler değerlendirme aktivitesi olarak kullanılabilir. Bu şekilde öğrencinin ilerlemesi hakkında veri toplama fırsatı bulunduğu ve öğrencilerin bireysel olarak ilerlemelerinin zaman içerisinde ölçüldüğüne emin olduğunu savunulur (NZME, 1997).

Kayıt ve raporlama: Okullar önceden öğretmenin değerlendirme için hangi bilgileri toplaması gerektiğini bilmeleri açısından değerlendirme planı yapmaktadır. Toplanacak bilgiler çalışma örnekleri, sözlü ve yazılı sunumları hakkında yorumlar, öğrencinin kendi öz değerlendirmesi ve yazılı değerlendirme aktivitelerini içermektedir. Öğretmenlerin öğrencilerin kendileri ile ilerlemesi hakkında kayıt ve raporlama yaparken de görüşmelerinin gerektiği ifade edilir (NZME, 1997).

4.5.8. Programların Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Türkiye Programı İle Benzerlik Ve Farklılıkları

Bu bölümde Türkiye Sosyal Bilgiler programı ile bu çalışmada ele alınan diğer ülkelerin Sosyal Bilgiler programları ölçme ve değerlendirme yöntemleri açısından karşılaştırılarak benzerlik ve farklılıkları ortaya konmuştur.

4.5.8.1. Benzerlikler

Ontorio (Kanada)

Ontorio Sosyal Bilgiler Tarih, Coğrafya programında ölçme ve değerlendirmede öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını sergilemeleri için çoklu değerlendirmenin gerekli olduğu ifade edilir. Sadece beceri ve bilgi kategorilerine değil davranış kategorilerindeki yerine de önem verildiği anlatılmaktadır. Değerlendirme teknikleri öğrencinin tüm yeteneklerini değerlendirilmesini sağlamalıdır. Bu açılarından Türkiye Sosyal Bilgiler programı ile ortak anlayış içerisindedir denebilir. Türkiye Sosyal Bilgiler programındaki gibi Ontorio Sosyal Bilgiler Tarih, Coğrafya programında da öğrencilerin çalışmalarından örnekler içeren dosyalarla başarı değerlendirmesi yapıldığı söylenebilir.

İrlanda

İrlanda SPHE ve SESE programlarında ölçme ve değerlendirme öğrencilerin neyi ve nasıl öğrendiklerini görmelerini, gelecek öğrenmeler için gereken bilgiler edinmelerini sağlamak ve geribildirim almak amacıyla yapıldığı ifade edilir. Bu

anlayış Türkiye sosyal Bilgiler programında da bulunmaktadır. Türkiye Sosyal Bilgiler programında ve İrlanda SPHE ve SESE programlarında da süreç değerlendirmesi programda yerini almaktadır denebilir. Türkiye Sosyal Bilgiler programındaki gibi İrlanda SPHE ve SESE programlarında da ölçme ve değerlendirme yöntemleri öğretmen gözlemleri, öğretmenin hazırladığı görev ve testler ve portfolyolar ve projelerdir.

New York

New York Sosyal Bilgiler programında Türkiye Sosyal Bilgiler programında olduğu gibi çoklu değerlendirme yöntemleri kullanılır. Her iki ülkenin Sosyal Bilgiler programında da öğrenciler geniş bilgi temelini edinmek için farklı tür aktivitelerde yer almalı, düşünme becerilerini geliştirmeli, kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu almalıdır denebilir.

Kaliforniya

Kaliforniya Tarih-Sosyal Bilgiler programında ve Türkiye Sosyal Bilgiler programındaki öğrencilerin neyi bildiği ve ayrıca ne yapabildiği ölçülür denebilir. Türkiye Sosyal Bilgiler programındaki gibi çoktan seçmeli, kısa cevaplı, yazılı tipi ve sözlü sınavları içeren değerlendirme araçlarının yanı sıra görüşme, gözlem, proje çeşitli tekniklerin kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca materyallerin analitik rubrik içermesi bir başka ortak yandır şeklinde ifade edilebilir.

Finlandiya

Finlandiya Sosyal Bilgiler programında öğrenci öğrenme sürecinin içinde yer almalıdır. Ayrıca öğretmenin geri dönütleri önemlidir. Değerlendirme teknikleri öğrencinin tüm yeteneklerini değerlendirilmesini sağlamalıdır. Değerlendirme ile öğretmen öğrencilerin düşünme ve eylemlerinin farkına vardırmalı ve neyi öğrendiklerini anlamalarına yardımcı olmalıdır. Türkiye Sosyal Bilgiler programı da ölçme ve değerlendirme yöntemleri içerisinde bu tür ifadelere yer vermektedir.

Yeni Zelanda

Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programında birçok hedef kazanımlar olarak öğrencinin ne yapacağını veya üreteceğini anlatmaktadır. Bazı aktiviteler değerlendirme aktivitesi olarak kullanılabilir. Bu şekilde öğrencinin ilerlemesi hakkında veri toplama fırsatı bulunabileceği düşünülmektedir. Bu programda süreç değerlendirmesi ve kayıt ve raporlama yapılır. Toplanacak bilgiler çalışma örnekleri, sözlü ve yazılı sunumları hakkında yorumlar, öğrencinin kendi öz değerlendirmesi ve yazılı değerlendirme aktivitelerini içerebilir. Türkiye Sosyal Bilgiler programının ölçme ve değerlendirme yöntemleri arasında da bunların da yer aldığı söylenebilir.

Kısaca Türkiye Sosyal Bilgiler programının ve bu çalışmada yer alan ülkelerin ölçme ve değerlendirme anlayışları oldukça benzerlik göstermektedir. Ayrıca kullanılan teknik ve yöntemler de hem çeşitlilikleri açısından hem de çağdaş yöntemler olmaları açısından da benzerdir.

4.5.8.2. Farklılıklar

Türkiye Sosyal Bilgiler programının bu çalışmada yer alan diğer ülkelerin Sosyal Bilgiler programlarındaki ölçme ve değerlendirme yöntemleri açısından farklılıklara yer verilecek olan bu bölümde Türkiye programının ölçme ve değerlendirme konusunda teknik ve yöntemlerini buna bağlı olarak anlayışını 2004 yılı programı ile değiştirdiğini söylemek gerekmektedir. Bu durum daha önceki programlarda kullanılmayan yöntemlerin 2004 programında ayrıntılı şekilde verilmesinin nedeni olarak görülebilir.

Ontario (Kanada)

Türkiye Sosyal Bilgiler programı ölçme ve değerlendirme anlayışından farklı olarak değerlendirme aşamasında özel durumları olan çocuklara uygun stratejileri de kullanır. Ontario Sosyal Bilgiler, Tarih ve Coğrafya programında öğrencilerin kendilerine özgü hedefler belirleyebilmeleri için kendi öğrenmelerini değerlendirme

fırsatı verilmektedir. Bu anlayış Türkiye Sosyal Bilgiler programında yer almamaktadır denebilir.

İrlanda

Türkiye Sosyal Bilgiler programından farklı olarak İrlanda SPHE ve SESE programlarında ölçme ve değerlendirme ders sürecinde günlük eğitim öğretimin merkezi parçalarından biri olduğu söylenebilir.

New York

New York Sosyal Bilgiler programında Türkiye Sosyal Bilgiler programından farklı olarak ölçme ve değerlendirme yöntemleri arasında geleneksel öğrenme etkinlikleri ve aktivitelerinin yanı sıra bağımsız okuma, öğretmen tarafından verilen konuları araştırmak, derin anlama gerektiren performanslar, karmaşık sorgulama ve düşünme ve sonuçları yeni yöntemlerle sunmak gibi yöntemler de bulunmakta olduğu düşünülebilir.

Kaliforniya

Kaliforniya Tarih-Sosyal Bilgiler programında öğrenciler kütüphaneyi kullanma ve bilgi alma becerileri konusunda da ölçülürler. Türkiye Sosyal Bilgiler programının ölçme ve değerlendirme anlayışından farklı olarak Kaliforniya eyaleti devlet okulları için Tarih- Sosyal Bilgiler çerçevesini (2001) değerlendirmek için kriterler belirlemiştir.

Finlandiya

Finlandiya Sosyal Bilgiler programının ölçme ve değerlendirme yaklaşımında çalışmaya rehberlik ve teşvik etmek anlayışı bulunmaktadır. Öğrenciler ölçme ve değerlendirme yöntemi olarak medyanın bilgilerini, istatistikleri ve grafikleri eleştirel şekilde yorumlayabilmelidir denmektedir Bu değerlendirme yöntemleri Türkiye Sosyal Bilgiler programının ana değerlendirme araçları arasında yer almaz denebilir.

Finlandiya Sosyal Bilgiler programının program sonunda yer alan değerlendirme kriterleri bulunmaktadır. Türkiye Sosyal Bilgiler programında ise değerlendirme kriterleri belirlenmemiştir denebilir.

Yeni Zelanda

Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programında oğretmenler, oğrencilerin kendileri ile ilerlemesi hakkında ve hatta kayıt ve raporlama yaparken de görüşmelidir. Böylece oğrenci aktif olarak değerlendirme süreci içerisinde yer alır. Türkiye Sosyal Bilgiler programında oğrenci aktif olsa da bu görüşmelere katılma şeklinde olmadığı söylenebilir.

Sonuç olarak Tablo 13'te özetlenen bu çalışmada yer alan ülkelerin lme ve değerlendirme yöntemleri oldukça benzer özellikler göstermektedir. Hem anlayışları açısından hem de kullanılan yöntem ve teknikler de çağa uygun, bilimsel gelişmelerle uyumlu olduğu söylenebilir. Ayrıca lme ve değerlendirme karşılaştırılmasının yapıldığı Tablo 14'te görüleceği gibi aralarında çok fazla fark bulunmasa da bazı anlayışlar farklı olabilmektedir.

lme ve değerlendirme yöntemlerinin bu karşılaştırmalı çalışma içerisinde en az farkın tespit edildiği bölüm olduğu söylenebilir. Bunun nedeni kullanılan yöntemlerdeki ortaklık ve lme ve değerlendirme tekniklerindeki gelişmelerdir denebilir.

4.5.8.4. Sosyal Bilgiler Programları Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Karşılaştırmaları

Tablo 14. Türkiye Sosyal Bilgiler Programı ile Diğer Ülkelerin Sosyal Bilgiler Eğitimi Programlarının Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Karşılaştırılması

	Kanada	İrlanda	New York (A.B.D.)	Kaliforniya (A.B.D.)	Finlandiya	Yeni Zelanda
Benzerlikler	<p>Ölçme ve değerlendirilmede de öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını sergilemeleri için çoklu değerlendirilmeyi kullanılmak.</p> <p>Sadece beceri ve bilgi kategorilerine değil davranış kategorilerine de önem vermek.</p> <p>Değerlendirme teknikleri öğrencinin tüm yeteneklerini değerlendirmesini sağlamaktadır.</p> <p>Öğrencilerin çalışmalarından örnekler içeren dosyaları başarı değerlendirilmesi yapılır.</p>	<p>Öğrencilerin neyi ve ne kadar öğrendiğini görmek, gelecek öğrenmeler için gereken bilgiler edinmek sağlamak ve geribildirim almak amacıyla yapılır.</p> <p>Değerlendirme yöntemleri öğretmen gözlemleri, öğretimin hazırladığı görev ve testler ve portfolyolar ve projelerdir.</p>	<p>Çoklu değerlendirme kullanılır. Öğrenciler geniş bilgi temelinin edinmek için farklı tür aktivitelere yer almaları, düşünme becerilerini geliştirmeli, kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu almalarıdır.</p>	<p>Öğrencilerin neyi bildiğini ve ne yapabildiğini ölçer. Çoktan seçmeli, kısa cevaplı, yazılı tip ve sözlü sınavları içeren değerlendirme araçları yani sıra çeşitli yöntemler kullanılır.</p> <p>Materyaller analitik rubrik içerir.</p>	<p>Öğrenme sürecinin içinde yer almalarıdır.</p> <p>Öğretmenin geri dönütleri önemlidir.</p> <p>Değerlendirme teknikleri öğrencinin tüm yeteneklerini değerlendirmesini sağlamaktadır.</p> <p>Değerlendirme ile öğrenen öğrencilerin düşünme ve eylemlerinin farkına varırmalı ve neyi öğrendiklerini anlamalarına yardımcı olmalıdır.</p>	<p>Birçok hedef kazanımlar olarak öğrencinin ne yapacağını veya üreteceğini anlatılmaktadır.</p> <p>Kayıt ve raporlama yapılır.</p> <p>Toplanacak bilgiler çalışma örnekleri, sözlü ve yazılı sunumları hakkında yorumlar, öğrencinin kendi öz değerlendirmesi ve yazılı değerlendirme aktivitelerini içerebilir.</p>
Farklılıklar	<p>Özel durumları olan çocuklara uygun stratejileri kullanılır.</p> <p>Öğrencilerin kendilerine özgü hedefler belirleyebilmeleri için kendi öğrenmelerini değerlendirme fırsatı verilir.</p>	<p>Değerlendirme ders sürecinde günlük eğitim öğretimin merkezî parçalarından biridir.</p>	<p>Geleneksel öğrenme etkinlikleri, aktiviteleri yani sıra bağımsız okuma, öğrenen tarafından verilen konuları araştırmak, derin anlama gerektiren performanslar, karmaşık sorgulama ve düşünme ve sonuçları yeni yöntemlerle sunmak gibi yöntemler de bulunmalıdır.</p>	<p>Öğrenciler kütüphaneyi kullanma ve bilgi alma becerileri konusunda da ölçümler.</p> <p>Kaliforniya devlet okulları için Tarih- Sosyal Bilgiler çerçevesini (2001) değerlendirmek için kriterler belirlenmiştir.</p>	<p>Çalışmaya rehberlik ve teşvik etmek.</p> <p>Meşyanın bilgilerini, istatistikleri ve grafikleri eşit şekilde yorumlayabilir.</p> <p>Bu değerlendirme kriteri Türkiye Sosyal Bilgiler programının ana değerlendirme amaçları arasında yer almaz.</p>	<p>Öğretmenler öğrencilerin kendileri ile ilerlemesi hakkında ve hatta kayıt ve raporlama yaparken de görüşmelidir.</p>

5. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde çalışmada yer alan ülkelerin Türkiye Sosyal Bilgiler programı ile vizyon, amaçlar, öğrenme alanları, yaklaşım ve yöntemler, ölçme ve değerlendirme boyutlarıyla karşılaştırılmasının sonucunda elde edilen verilere yer verilecek ve bunlarla ilgili olarak önerilerde bulunulacaktır.

5.1. Sonuçlar

Dünyada bilgi teknolojilerinin gelişimi ile bilgi çağına geçilmiştir. Bilginin çok hızlı dolaşması nedeniyle bilginin niteliği, ülkelerin eğitim politikalarını şekillendirirken büyük önem taşımaya başlamıştır. Birbiri ile iç içe geçmiş dünya ilişkilerinde eğitimin bu değişim ve dönüşümlerden payını almaması imkânsızdır. Çağa uygun, modern eğitim programlarına sahip olmak gelecek için ülkelerin yararına olacaktır. Bu çalışmada Türkiye ilköğretim kademesinde yer alan Sosyal Bilgiler programının dünyanın önde gelen ülkeleri ile karşılaştırılıp programın iyileştirilmesine katkı sağlama amacı da eksiklerin giderilip Sosyal Bilgiler programının dünya standartlarında bir program olmasını sağlamaktır.

Bütün bu amaçlarla yola çıkılan Türkiye Sosyal Bilgiler programının Kanada (Ontario), İrlanda, ABD (New York, Kaliforniya), Finlandiya, Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programı ile vizyon, amaçlar, öğrenme alanları, yaklaşım ve yöntemler, ölçme ve değerlendirme boyutları açısından karşılaştırma çalışması sonucunda elde edilen bulguların Türkiye ilköğretim programına ve alanyazınına katkı sağlaması beklenmektedir.

Elde edilen sonuçlar çalışmanın bulgular kısmında da ele alındığı şekilde vizyon, amaçlar, öğrenme alanları, yaklaşım ve yöntemleri ve ölçme ve değerlendirme yöntemleri açısından değerlendirilip özetlenmiştir.

Vizyon boyutu,

Vizyonları açısından karşılaştırıldığında Türkiye Sosyal Bilgiler programının ele alınan diğer ülkelerle benzerliklerinin ve farklılıklarının bulunduğu tespit edilmiştir.

Vizyon açısından ortaya konabilecek benzerliklerden en önemlisinin hak ve sorumluluklarını bilen demokratik vatandaşlar ve Sosyal Bilimlere ait gerekli bilgi ve becerilerle donanmış eleştirel düşünebilen bireyler yetiştirmek olduğu ifade edilebilir.

Vizyon açısından belirlenen farklılıklardan en önemlileri kültürel çeşitlilik ve kimliğe vurgu yapan ve farklı değer ve bakış açılarını araştırmaya teşvik eden 'Çokkültürlülük' ilk sırada yer aldığı söylenebilir. Etik ve vatandaşlık anlayışını geliştiren, toplumun yapı ve işleyişini vatandaş olarak etkileyebilme ile ilgili temel bilgi ve beceriler, sosyal eylem olanakları, etkili olabilmek için demokratik deneyimler veren, demokratik bir toplumda değişim için ne şekilde çalışabileceklerini bilen insan amaçlayan 'Aktif vatandaşlık' anlayışı da diğer ülkelerle vizyon açısından temel farklardan biridir. Özellikle İrlanda programlarında yer alan çocukların kişisel gelişim, sağlık ve refahını güçlendirmek üzere 'Kişisel Gelişim ve Sağlık ve Çevre Eğitimi' konuları Türkiye Sosyal Bilgiler programı kapsamına alınmamaktadır.

Amaçlar boyutu,

Amaçlar açısından karşılaştırılan programların Türkiye Sosyal Bilgiler programı ile benzerlikler ve farklılıklar gösterdiği görülmektedir.

Bu farklar Türkiye Sosyal Bilgiler programının amaçları arasında yer alsa da içerik ve anlayış açısından farklı olanlar ve Türkiye Sosyal Bilgiler programında yer almayanlar olarak sınıflandırabiliriz.

Amaçlar arasında yer alan fakat içerik açısından farklı olan öğelerden 'Vatandaşlık' program amaçları içerisinde yer alır ancak ele alınan diğer ülkelerde katılıma ve aktif olmaya yapılan vurgu Türkiye Sosyal Bilgiler programında görülmemektedir. Sosyal kararların vatandaşların hayatında etkili olduğunu öğrenmek, sosyal katılıma ve etkili olmaya istekli olmak, toplumda rol alan biri olmak gibi vurgular yapan ülkeler arasında özellikle Finlandiya ve Kaliforniya bulunmaktadır.

Bu çalışmadaki ülkelerin neredeyse tamamı tarafından 'hayatları ile ilgili problemleri çözmek için farklı bakış açılarını değerlendirmek, olayların ve konuların etnik, ırksal, cinsiyet, dini ve sosyo-ekonomik arka planının düşünceleri etkilediğini ve bu fikirleri herkesin paylaşmayabileceğini anlamak, tek tipleştirmeyi önleyecek gruptaki çeşitliliği fark etmek, tolerans ve empati gösterebilmek için gereken bilgiyle donatılmak' gibi çeşitli şekillerde açıklanarak Sosyal Bilgiler programları amaçları arasında yer alan 'Çokkültürlülük' bakış açısı Türkiye Sosyal Bilgiler programı amaçları arasında bulunmamaktadır.

'Girişimcilik', 'Kişisel Gelişim ve Sağlık', 'Sürdürülebilirlik', 'Etik' gibi alanlar Türkiye Sosyal Bilgiler programında amaçlar arasında yer almayan konulardır.

Öğrenme alanları boyutu,

Öğrenme alanları açısından bakıldığında da Türkiye Sosyal Bilgiler programının ele alınan ülkelerle birçok benzerlik ve farklılığının bulunduğu görülmektedir.

Öğrenme alanları benzerlikleri açısından bakıldığında temel öğrenme alanları hemen hemen tüm ülkelerde aynıdır. Türkiye Sosyal Bilgiler programı öğrenme alanları giriş bölümünde bahsedilmiş olan Sosyal Bilgiler konusunda önemli bir kurum olan NCSS'nin belirlediği öğrenme alanlarından oluşmaktadır. Ayrıca Yeni

Zelanda öğrenme alanları da Türkiye Sosyal Bilgiler programı öğrenme alanları ile hemen hemen aynıdır. İrlanda programının da içerik yapılanması açısından Türkiye Sosyal Bilgiler programı ile aynı olduğu söylenebilir. Ancak New York, İrlanda, Kaliforniya, Kanada (Ontario)'da ana sınıftan itibaren başlayan Sosyal Bilgiler programları içeriğinde Türkiye de ilk 3 sınıfta okutulan Hayat Bilgisi dersi kapsamına girdiği için bulunmayan konular vardır.

Öğrenme alanları farklılıkları açısından bakıldığında 'Birey' odaklı İrlanda ve Finlandiya programlarına göre Türkiye, Sosyal Bilgiler programı bu anlayışta bir ben merkezci yapıda değildir. Birey ve bireyin refahına odaklı olmak, bireyin katılımı ile değişimin gerçekleştiğini vurgulamak, ben merkeze alınarak, diğerleri ve dış dünya ile benin ilişkisine odaklanmak şeklinde ifade edilmektedir.

Vatandaşlık içeriğini aktarırken ve vatandaşlık tutumları kazandırırken programın yapısı da çok önemli bir rol oynamaktadır. Bu açıdan bakıldığında Kaliforniya ve Yeni Zelanda programlarının beceriler olarak tanımladığı süreçler aracılığıyla uygulanmasının vatandaşlık amaçlarının gerçekleşmesi açısından daha etkili olduğu söylenebilir. Türkiye Sosyal Bilgiler programı bu açıdan bakıldığında kazanımlarla ulaşmaya çalıştığı amaçlarını gerçekleştirirken böyle bir yol izlememektedir.

Yaklaşım ve yöntemler boyutu,

Yaklaşım ve yöntemler açısından Türkiye ve bu çalışmadaki diğer ülkelerin Sosyal Bilgiler programında çok sayıda benzerlik ve farklılık bulunmaktadır.

Benzerlikler açısından baktığımızda öğrenci merkezli, çeşitli öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerinin kullanımı, disiplinler arası anlayış, drama, tartışma, işbirliği ile öğrenme, multimedya programları internet, araştırma gibi yol ve yöntemler kullanılması, öğrencilerin kendi öğrenmeleri ile ilgili sorumluluk duygusu geliştirmek ve bilgi teknolojilerini kullanıyor olmaları açısından tüm ülkeler benzerlik göstermekte olduğu görülmektedir. (Bkz. Tablo 10)

Ele alınan ülkelerin programlarıyla Türkiye Sosyal Bilgiler programının yaklaşım ve yöntemler açısından da 'Çokkültürlülük'ün en belirgin yaklaşım farkı olduğu söylenebilir. Kanada, ABD, Finlandiya ve Yeni Zelanda'da çok kültürlü ve farklı milletlerden ve insanlardan oluştuğu için ayrımcılığı engelleyecek anti ayrımcı eğitim yaklaşımı kullanılmaktadır. İki kültürlülük, çokkültürlülük, cinsiyet bakış açısı, güncel sorunlar ve gelecek yaklaşımları verilip bu yaklaşımlara aykırı bir hedef bulundurmamaktadırlar. Bunu sağlamak için Yeni Zelanda programında saygılı bir dil ve çeşitliliklere saygı vurgulanır. Bunu gerçekleştirmek için çok kültürlü eğitime önem vermek gerektiği savunulur. Türkiye Sosyal Bilgiler programında böyle bir yaklaşım bulunmadığı söylenebilir.

Güncel olaylar Yeni Zelanda New York Sosyal Bilgiler programında özellikle üzerinde durulan diğer bir konudur. Güncel sorunların çözümü için öğrencilerde farkındalığı arttırmaya çalışan bu yaklaşım Türkiye Sosyal Bilgiler programında aynı derecede vurgulanmamaktadır.

Ayrıca 'Rehberlik ve Kariyer Planlaması', 'Sağlık ve Güvenlik' ile ilgili kazanımlar ara disiplinlerle ilişkilendirilerek Sosyal Bilgiler programıyla bağlantısı kurulur fakat Türkiye Sosyal Bilgiler programının kendi konu alanlarında bulunmamaktadır.

Değerlendirme boyutu,

Ölçme ve değerlendirme açısından incelendiğinde Türkiye ve bu çalışmadaki diğer ülkelerin Sosyal Bilgiler programında diğer boyutlara göre daha fazla benzerlik ve daha az sayıda farklılık bulunmaktadır.

Ölçme ve değerlendirme açısından Türkiye Sosyal Bilgiler programı ve bu çalışmadaki ülkelerin Sosyal Bilgiler programlarının hemen hemen benzer teknik ve yöntemlerin kullanıldığı tespit edilmiştir. Yazılı, sözlü sınavlar gibi geleneksel yöntemlerin yanı sıra gözlem, görüşme, proje, sunum, portfolyo gibi daha çağdaş değerlendirme yöntemleri kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca süreci de ölçme ve değerlendirmeye tabi tutmak da ortak olarak benimsenen bir diğer anlayıştır.

Diğer yandan farklılıklar arasında Kanada (Ontorio) Sosyal Bilgiler programı değerlendirme anlayışında ‘Özel durumları olan çocuklara uygun stratejileri kullanmak’ bulunmaktadır. Yeni Zelanda programında ise öğretmenler öğrencinin ilerlemesi hakkında kayıt ve raporlama yaparken öğrencinin kendisi ile görüşmektedir. Ayrıca İrlanda programında değerlendirme ders sürecinde günlük eğitim öğretimin merkezi parçalarından biri olarak görülmektedir.

Türkiye Sosyal Bilgiler programı vizyon, amaçlar, öğrenme alanları, yaklaşım ve yöntemler ve ölçme değerlendirme yöntemleri açısından 5 boyutuyla, Kanada’nın Ontorio eyaleti, Amerika Birleşik Devletleri’nin New York ve Kaliforniya eyaletleri, İrlanda, Finlandiya ve Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler programları ile karşılaştırıldığında tespit edilen benzerlik ve farklılıklar incelendiğinde aktif vatandaşlık anlayışı, çokkültürlülük, anti-ayırıcı eğitim, sürdürülebilirlik, tarihe eleştirel bakış ve güncel olaylar ve sorunlar, antiayırıcı eğitim, ‘Rehberlik ve Kariyer Planlaması’, ‘Sağlık ve Güvenlik’ alanlarında farklılıkların ön plana çıktığı görülmektedir. Bu unsurlardan çokkültürlülük, antiayırıcı eğitim, tarihe eleştirel bakış Türkiye Sosyal Bilgiler programında yer almayan anlayışlardır. Diğer farklılıklar ise aradisciplin olarak veya kazanımlarda yer almaktadır. Ancak Türkiye Sosyal Bilgiler programının temel yapısı içinde yer almamaktadır.

5.2. Öneriler

Bu çalışmanın konusu olan Sosyal Bilgiler programı ilköğretimde çocukların gelişimi ve gelecek nesillerin oluşması açısından çok önemli bir yere sahiptir. Küreselleşen dünyada çağın gereklerine uygun nesiller yetiştirmek geleceğe yapılan yatırım olarak görülebilir.

Bu gerçekler göz önünde bulundurularak Türkiye Sosyal Bilgiler programıyla gelecek yaşama ayak uydurabilecek, sorumlu ve katılımcı vatandaşlar, değişimlere ayak uydurabilen insanlar olarak yetiştirilmelidirler. Böylece dünya ile ilişki içinde, bilgi çağına uyum sağlayabilen sadece bilgi biriktiren değil, aynı zamanda bilgiye

ulaşmayı ve onu üretmeyi bilen insanlar olarak yaşamın ve çevrenin sürdürülebilirliğine katkıda bulunabilirler.

Ayrıca sadece kendi küçük çevresinde değil çok kısa sürede ulaşabileceği dünyanın herhangi bir yerindeki insanlarla aynı sorunları yaşayabildiğini ve çözümlerinin işbirliğinde olduğunu da bilmesi açısından diğer insanlarla da hoşgörülü, farklılıklara saygılı şekilde yetiştirilmelidirler. Sadece kendi ülkesinin vatandaşı olarak değil dünya vatandaşı olarak dünyanın ortak sorunlarına çözümler üretebilmek için katılımcı ve sosyal sorumluluğunun bilincinde olmalıdır.

Geleneksel cinsiyetçi ırkçı, ezberci bakış açılarından sıyrılıp çağın gereklerine göre şekil almış olan yeni evrensel değerlere sahip bireyler olarak ayrımcılığa karşı, eleştirebilen, kendine güveni olan bireyler olarak toplumsal sorunlara duyarlı olmalıdırlar.

Bu bilgi ve becerilere sahip nesiller yetiştirebilmek için çalışmanın sonucunda elde edilen verilere dayanarak Türkiye Sosyal Bilgiler programında eksik olduğu ya da yeterince vurgulanmadığı tespit edilen aktif vatandaşlık anlayışı, çokkültürlülük, anti-ayrımcı eğitim, sürdürülebilirlik ve güncel olaylar ve sorunlar konularında programın geliştirilebilmesi için bu konularda yapılabilecek çalışmalara ihtiyaç olduğu ifade edilebilir.

Diğer ülkelerde aktif vatandaşlık anlayışı, çokkültürlülük, anti-ayrımcı eğitim, sürdürülebilirlik, tarihe eleştirel bakış ve güncel olaylar ve sorunlar alanlarında yapılan çalışmalar incelenerek Türkiye Sosyal Bilgiler programı da bu açılardan geliştirilebilir. Ancak bu yaklaşımların programa yerleştirilmesi yeterli değildir. Bu programı gerçekleştirecek olan öğretmenler de bu konularda meslek içi eğitimlerle desteklenebilir ve böylece çağa uygun hale getirilecek programın uygun şekilde gerçekleştirilmesine de katkı sağlanabilir.

6. KAYNAKÇA

Barr, R. D., Barth, J. L., & Shermis, S. S. (1977) “*Defining the Social Studies*”
Bulletin 51. Washington, D.C.: NCSS

Carlgren I. ve diğeri (2006) “Changes in Nordic Teaching Practices: From individualised teaching to the teaching of individuals” *Scandinavian Journal of Educational Research* Cilt. 50, Sayı 3, ss. 301–326

California Department of Education, History–Social Science Curriculum Framework
Web: <http://www.cde.ca.gov/ci/cr/cf/documents/histsocsciframe.pdf> adresinden
28 Ocak 2008 tarihinde alınmıştır.

Development of the Finnish Education System between 1960 and 2004
Web: <http://www.oph.fi/english/txtpageLast.asp?path=447,65535,36263,36274>
adresinden 15 Aralık 2007 tarihinde alınmıştır.

Eğitim Reformu Girişimi (ERG), (2007), *Eğitim İzleme Raporu*

Erden, M., (tarihsiz) *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, , Alkım Y. İstanbul

Ersoy, A. F., Kaya, E. (2004) Sınıf Öğretmenlerine Göre Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına İlişkin Yaklaşımları, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt.8- Sayı: 1: 285–300 s.286

Eurydice http://www.eurydice.org/ressources/Eurydice/pdf/0_integral/055EN.pdf
adresinden 10 Aralık 2008 tarihinde alınmıştır.

Finnish National Board of Education (2007) National Core Curriculum For Basic Education, Web: <http://www.oph.fi/english/page.asp?path=447,27598,37840,72101,72106> adresinden 25 Eylül 2007 tarihinde alınmıştır.

Hofman, A., Bracha, A., Schnell I., (2007) Education and Social Change: The Case of Israel's State Curriculum, *Curriculum Inquiry* 37 (4), 303–328

International Review of Curriculum and Assessment Frameworks (INCA)

Web:http://inca.org.uk/INCA_comparative_tables_July_2008.pdf adresinden 22 Mart 2009 tarihinde alınmıştır.

Ireland National Council for Curriculum and Assessment *Social, Environmental, Science Education*, Web:<http://82.195.132.34/index.asp?locID=12&docID=1> adresinden 15 Aralık 2008 tarihinde alınmıştır.

Ireland National Council for Curriculum and Assessment *Social, Personal, Health Education*, Web:<http://82.195.132.34/index.asp?locID=12&docID=1> adresinden 5 Aralık 2008 tarihinde alınmıştır.

Köstüklü, N., (1991) *Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi*, Konya

Kyrö, M., Nyssölä, K., (2006) “Attitudes towards Education in Finland and other Nordic Countries”, *European Journal of Education*, Cilt. 41, Sayı 1

Leeman, Y., Reid, C., (2006) “Multi/intercultural education in Australia and the Netherlands” Cilt. 36, sayı. 1, Mart 2006, ss. 57–72

MEB (1998), İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programı, *Tebliğler Dergisi*. Sayı 2487

New Zealand Ministry of Education, Social Studies in the New Zealand Curriculum
Web: <http://www.tki.org.nz/r/socialscience/curriculum/> adresinden 14 Kasım 2007 tarihinde alınmıştır.

National Council for Social Studies (NCSS) Web:<http://www.socialstudies.org/about> adresinden 10 Kasım 2008 tarihinde alınmıştır.

- NYSED (2006) New York State Social Studies Curriculum,
Web:<http://www.emsc.nysed.gov/ciai/socst/pub/sscore1.pdf> adresinden 5
Kasım 2006 tarihinde alınmıştır.
- NYSED (2006) New York State Social Studies Curriculum Overview,
Web:<http://www.emsc.nysed.gov/ciai/socst/pub/ssovervi.pdf> adresinden 5
Kasım 2006 tarihinde alınmıştır.
- Ontario Ministry of Education (2006) The Ontario Curriculum: Social Studies,
Grades 1 to 6; History and Geography, Grades 7 and 8,
Web: <http://www.edu.gov.on.ca/eng/curriculum/elementary/sstudies18curr.pdf>
adresinden 5 Kasım 2006 tarihinde alınmıştır.
- Oruç, Ş., Ulusoy, K., (2008) “Sosyal Bilgiler Öğretimi Alanında Yapılan Tez
Çalışmaları” *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*
Sayı 26, ss. 121 -132,
- Öztürk C., Dilek D., (2002) *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Pegem A Y.
Ankara
- Öztürk C., Dilek D., (2005) *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Pegem A Y.
Ankara
- Öztürk C. Ed. (2006) *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Pegem A Y.,
Ankara
- Simola, H., Rinne, R., Kivirauma, J., *National Changes in Education and
Education Governance*, An outline for the draft of the Finnish case
Web:<http://www.ped.uu.se/egsie/time5/finnca11.html> adresinden 15 Kasım
2007 tarihinde alınmıştır.
- Sönmez, V. (1999) *Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu*, Anı Y., Ankara
- Şahin, İ. (2007) “Yeni Çağ, Yeni insan ve Yeni Okul” *Türkiye Özel Okullar Birliği
Dergisi*, 2, 10–19.

TDK (2009) Web: <http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=veritbn&kelimesec=330232> adresinden 13 Mayıs 2009 tarihinde alınmıştır.

TTKB (2005) Öğretmenler portalı Web: <http://ttkb.meb.gov.tr/ogretmen/index.php> adresinden 10 Mayıs 2009 tarihinde alınmıştır.

Turan, K., (2005) “ 1. Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde Türk –Alman Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırarak Değerlendirilmesi” - *Milli Eğitim, Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl 33 Sayı 167 ab sürecinde eğitim özel sayısı s.174

UNESCO (2008) Framework, Policies and Current Discussion on Curriculum Issues Web:http://www.ibe.unesco.org/cops/Comp_research/CIS_ab_eng/diversification_eng.pdf adresinden 10 Kasım 2008 tarihinde alınmıştır.

Ültanır, Y. G., (2005) “Türk eğitim sistemi ile Avrupa birliği ülkelerindeki hümanist-demokratik eğitim modelinin karşılaştırılması”, *Milli Eğitim Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi* yıl 33 sayı 167 ab sürecinde eğitim özel sayısı-s.111

Webb, R., Vulliamy, G., (1999) “Changing Times, Changing Demands: A Comparative Analysis of Classroom Practice in Primary Schools in England and Finland”, *Research Papers in Education* 14 (3), s. 229-255

Wesley, B., Stanley, P. W. (1958) *Teaching Social Studies in High School*, Heath, Boston D.C

Wiggins, G., (1993) "Assessment to Improve Performance, Not Just Monitor It: Assessment Reform in the Social Sciences," *Social Science Record*, Vol. 30, No. 2, , p. 10

Wong, S.Y, (1991) “The Evolution of Social Science Instruction, 1900-86: A Cross-national Study” *Sociology of Education*, Cilt 64: 33-47

Yaşar, Ş., (2005) *Sosyal Bilgiler Programı ve Öğretimi*, Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu, 14-16 Kasım, Kayseri-Turkey

7. ÖZGEÇMİŞ

Sibel İNCİ, 1977, İzmit doğumludur. İlk ve orta öğrenimini Kocaeli- Gölcük'te, lise eğitimini ise Bolu Anadolu Öğretmen Lisesinde tamamlamıştır. Hacettepe İngiliz Dili ve Eğitimi bölümünü bitirmiştir. Halen Kocaeli Üniversitesi Yabancı Diller Bölümünde Okutman olarak görev yapmaktadır.